

Begroting 2024 - 2027

1 Bestuurlijke samenvatting

Inhoudsopgave

Begroting 2024 - 2027	1
1 Bestuurlijke samenvatting.....	2
Leeswijzer.....	3
Inleiding	8
Financieel meerjarenbeeld	10
2 Programma's	15
Programma 1 Bestuur, ondersteuning en algemene dekkingsmiddelen	16
Programma 2 Openbare orde en veiligheid	31
Programma 3 Beheer openbare ruimte	35
Programma 4 Economische zaken	41
Programma 5 Onderwijs en vrije tijd	45
Programma 6 Inkomensondersteuning	53
Programma 7 Sociaal domein	59
Programma 8 Duurzaamheid en milieu	73
Programma 9 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting.....	79
3 Paragrafen.....	88
Paragraaf 1 Lokale heffingen	89
Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	95
Paragraaf 3 Onderhoud kapitaalgoederen	114
Paragraaf 4 Financiering	121
Paragraaf 5 Bedrijfsvoering	124
Paragraaf 6 Verbonden partijen	128
Paragraaf 7 Grondbeleid	144
Paragraaf 8 Wet Open Overheid	152
Paragraaf 9 Duurzaamheid	153
4 Bijlagen	155
1 Lasten en baten 2024 tot en met 2027.....	155
2 Geraamde incidentele bedragen	157
3 Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves	160
4 Reserves en voorzieningen	163
5 EMU-saldo en geprognosticeerde meerjarenbalans.....	166
6 Investeringskredieten	169
7 Definities verplichte beleidsindicatoren	171
8 Uitgangspunten begroting 2024 - 2027	175
9 Taakvelden	177
10 Afkortingen	180

Leeswijzer

De leeswijzer vertelt hoe deze programmabegroting is opgebouwd.

Hoofdstuk 1 is de *bestuurlijke samenvatting* van de programmabegroting met daarin de inhoudsopgave, bijhorende leeswijzer, een inleiding en het financieel meerjarenbeeld.

In hoofdstuk 2 beschrijven we de *programma's*. De programmabegroting bestaat net als voorgaande jaren uit negen programma's.

Per programma zijn de volgende onderdelen opgenomen:

- Een overzicht van de betreffende beleidsvelden met de daarvoor verantwoordelijke portefeuillehouder.
- Een korte omschrijving van het programma.
- Belangrijke ontwikkelingen. De ontwikkelingen zoals beschreven in de perspectiefnota worden hier niet opnieuw beschreven. Het betreft alleen een weergave van de (nieuwe) ontwikkelingen welke in de perspectiefnota nog niet zijn genoemd.
- Wat we binnen het programma meerjarig willen bereiken, wat we ervoor gaan doen en wat het mag kosten (de drie W-vragen). De tweede W-vraag richt zich vooral op het begrotingsjaar 2024. Het gaat daarbij om specifieke taken, niet de jaarlijks terugkerende. Bij 'hoe meten we dat' nemen we indicatoren of monitoring op, waarmee we onze doelen meten. Dit zijn niet de beleidsindicatoren, zoals die door het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) worden voorgeschreven.
- De beleidsindicatoren behorend bij het programma. Dit zijn indicatoren die iedere gemeente publiceert op grond van de BBV. Als een goede vergelijking niet mogelijk is wordt dit aangegeven met de afkorting n.b. = niet bekend. Per beleidsindicator treft u een vergelijking van Dalfsen met gemeenten in heel Nederland en een vergelijking met gemeenten met een vergelijkbare gemeentegrootte. In bijlage 4.9 treft u een nadere omschrijving c.q. definitie van deze indicatoren.
- Bij de derde W-vraag 'Wat mag het kosten?' zijn de lasten en baten per beleidsveld weergegeven in een tabel. Hier zijn de rekeningcijfers 2022 en de begrote bedragen 2023 t/m 2027 opgenomen (incl. bijstellingen).
- Bij de financiële bijstellingen worden de mutaties t.o.v. Perspectiefnota 2024-2027 in grote brokken toegelicht.
- Onder de financiële analyse worden de financiële bijstellingen in 2024 t.o.v. 2023 op hoofdlijnen toegelicht. NB. De afwijkingen zijn aangeduid als - (nadeel) of + (voordeel). Een - (nadeel) betekent hogere lasten of lagere baten in de begroting 2024 ten opzichte van de begroting 2023. Ook geven we aan of een afwijking een technische wijziging is (dus een wijziging als gevolg van regelgeving o.i.d.).
nb de totale toelichting komt niet altijd exact overeen met het verschil in de tabel. Het verschil in de betreffende bedragen kan worden uitgelegd als overige afwijking.
- Een overzicht van de verbonden partijen als de samenwerking te maken heeft met het betreffende programma.
- Relevante beleidsplannen en verordeningen. Deze zijn in digitale vorm te raadplegen, wij streven ernaar om hier zo volledig mogelijk in te zijn.

Hoofdstuk 3 bevat de *paragrafen*. De paragrafen zijn een dwarsdoorsnede van de begroting. Hiermee krijgt de raad inzicht in de door hem gestelde kaders voor deze onderwerpen. De volgende paragrafen zijn voorgeschreven in het 'Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten en provincies' (BBV):

Paragraaf 1 Lokale Heffingen.

Deze paragraaf bevat de geraamde inkomsten, het beleid ten aanzien van de lokale heffingen, een overzicht op hoofdlijnen van diverse heffingen waarin o.a. de kostendekkendheid inzichtelijk wordt gemaakt, een aanduiding van de lokale lastendruk en tot slot de beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid.

Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

In deze paragraaf geven we een toelichting op het doorlopen risicomanagementproces en geven we een overzicht van de niet-financiële en financiële risico's met daarbij per risico een toelichting, de

oorzaak, het gevolg en de getroffen beheersmaatregelen. Vervolgens gaan we in op de beschikbare weerstandscapaciteit, de benodigde weerstandscapaciteit en de ratio weerstandsvermogen, waaruit blijkt in welke mate wij in staat zijn tegenvallers op te vangen. Het hoofdstuk sluiten we af met een overzicht van de financiële kengetallen die in hun onderlinge verhouding een beeld geven van de financiële positie van de gemeente.

Paragraaf 3 Onderhoud kapitaalgoederen.

In deze paragraaf geven we voor de kapitaalgoederen wegen, infrastructurele (civiele) kunstwerken, openbare verlichting, riolering, water, openbaar groen en gebouwen aan wat de beleidskaders zijn, de kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren en de financiële consequenties van het beleidsdoel.

Paragraaf 4 Financiering.

In deze paragraaf gaan we in op de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Tevens treft u een overzicht aan van de langlopende geldleningen en het rentebeleid van de gemeente.

Paragraaf 5 Bedrijfsvoering.

Deze paragraaf geeft inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens over de gemeentelijke bedrijfsvoering. We gaan o.a. in op de volgende onderwerpen: personeelsbeleid, samenwerking, inkoopbeleid, informatievoorziening & automatisering, geo-informatie en documentbeheer, juridische kwaliteitszorg en rechtmatigheid.

Paragraaf 6 Verbonden partijen.

In deze paragraaf treft u een overzicht aan van de verbonden partijen van de gemeente. Per verbonden partij treft u de financiële ratio's aan, beleidsvoornemens, ontwikkelingen en de risico's.

Paragraaf 7 Grondbeleid.

In deze paragraaf gaan we in op de wijze waarop de gemeente invulling geeft aan haar grondbeleid. We gaan in op de ontwikkelingen, risicomangement, de algemene reserve grondbedrijf, parameters en de actualiteit van de grondexploitaties.

Paragraaf 8 Wet Open Overheid

Bij de eerstvolgende herziening van de BBV zal de paragraaf Wet Open Overheid (Woo) als verplichte paragraaf opgenomen worden. Hierop anticiperend nemen wij deze paragraaf op.

In de Woo wordt voorgeschreven dat bestuursorganen in de jaarlijkse begroting aandacht besteden aan de beleidsvoornemens inzake de uitvoering van deze wet en in de jaarlijkse verantwoording verslag doen van de uitvoering ervan, mede in relatie tot de beleidsvoornemens. Hiermee wordt beoogd een impuls te geven aan de actieve openbaarheid door voor te schrijven dat bestuursorganen in hun begroting en verantwoordingsverslag aan moeten geven hoe zij rekening houden met de bepalingen uit de Woo.

Daarnaast bevat dit hoofdstuk een paragraaf (9) Duurzaamheid. Dit is een niet verplichte paragraaf. Doel van de paragraaf duurzaamheid is een samenhangend beeld van duurzaamheid in Dalfsen te schetsen. Omdat duurzaamheid consequenties voor meerdere programma's heeft en daardoor op meer plaatsen terugkomt in de begroting is besloten tot een extra paragraaf in de begroting en jaarrekening.

Hoofdstuk 4 bevat een aantal (vooral cijfermatige) bijlagen, onder meer:

- meerjarig beeld van de reserves en voorzieningen
- geprognosticeerde balans en EMU saldo
- overzicht van baten en lasten ingedeeld naar taakvelden

Samenstelling gemeenteraad

De gemeenteraad bestaat uit 21 raadsleden verdeeld over zes politieke partijen met de volgende zetelverdeling:

Zetelverdeling	2022-2026
Gemeentebelangen	8
CDA	6
ChristenUnie	3
Partij van de Arbeid	2
D66	1
VVD	1
Totaal	21

Gemeentebelangen

Inge Haarman, Jelle Hekman, Mariëtte Holterman, Gerard Jutten, Herman Kleine Koerkamp, Wim van Lenthe, Wim Pessink en Jolande Upper.

CDA

Bert Ruitenberg, Luc Diepman, Roel Kouwen, Wim Prinsse, Miriam Veldkamp en Anouk Zwakenberg.

Christen Unie

Rietje Lassche-Visscher, Dick van Gelder en Dick Homans

PvdA

Leander Broere en Ton de Vries.

VVD

Gerrit Jan Veldhuis.

D66

Bernard Smalbraak.

De gemeenteraad wordt bijgestaan door de griffier, drs. J. Leegwater.

Samenstelling van het gemeentebestuur

Het gemeentebestuur wordt gevormd door het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad. Het college van B&W vormt het dagelijks bestuur en de gemeenteraad het algemeen bestuur. De gemeenteraad is het hoogste bestuurlijke orgaan en stelt de kaders voor het beleid vast, stelt de financiële middelen voor de uitvoer van de programma's vast en heeft een controlerende rol ten opzichte van het college van B&W. Het college is verantwoordelijk voor de uitvoering van de raadsbesluiten en heeft daarnaast een aantal eigenstandige taken.

Het college bestaat uit de burgemeester, mevrouw Erica van Lente en vier wethouders, mevrouw Betsy Ramerman, de heer André Schuurman, de heer Jan Uitslag en de heer Ruud van Leeuwen. De gemeentesecretaris/algemeen directeur Henry van der Woude is bij de vergaderingen van B&W aanwezig als secretaris en adviseur.

Het college met van links naar rechts: wethouder Jan Uitslag, wethouder André Schuurman, gemeentesecretaris/ algemeen directeur Henry van der Woude, burgemeester Erica van Lente, wethouder Betsy Ramerman en wethouder Ruud van Leeuwen.

Het college vergadert iedere week op dinsdag. Ieder lid van het college van B&W is verantwoordelijk voor een aantal specifieke beleidsterreinen (portefeuilles) van de gemeente.

Portefeuilleverdeling college van B&W

Burgemeester drs. E. van Lente

Kabinet en representatie, Dienstverlening, Algemene bestuurlijke aangelegenheden, Openbare orde en veiligheid, Bestuurszaken en communicatie, Privaatrechtelijke en juridische zaken, Personeel en organisatie, Strategische beleidsvorming, Intergemeentelijke en regionale samenwerking, Bedrijfsvoering en Digitalisering.

Gebiedswethouder Dalfsen/ locoburgemeester A. Schuurman portefeuillehouder Wonen

Duurzaamheid (inclusief milieu, afval en energietransitie), Integrale handhaving, Ruimtelijke ontwikkeling, Volkshuisvesting, Monumenten en Archeologie, Verstedelijkingsstrategie (Regio Zwolle), Bestuurlijke vernieuwing, Inwonerbetrokkenheid. Project Centrumplan Dalfsen.

Gebiedswethouder Nieuwleusen drs. J.W. Uitslag
portefeuillehouder Leven

Welzijn, Jeugd(hulp), Inclusie, WMO, Sport, Sportaccommodaties (beheer), Kulturhusen, Cultuur, Maatschappelijk werk, Volksgezondheid, Onderwijs en educatie, Stikstof, Evenementenbeleid, Project Ruimte voor de Vecht.

Gebiedswethouder Platteland, Hoonhorst en Oudleusen A.J. Ramerman
portefeuillehouder Werken

Economische ontwikkeling, Agrarische ontwikkeling en plattelandsvernieuwing, Recreatie en toerisme, Werkgelegenheid en participatie, Werkvoorzieningschappen, Verkeer en vervoer, Groen/ blauwe diensten.

Gebiedswethouder Lemelerveld drs. R.W.J. van Leeuwen
portefeuillehouder Financiën

Financiën, Planning en control, Klimaatadaptatie, Beheer en onderhoud openbare ruimte (groen en grijs), Beheer en onderhoud gemeentelijke gebouwen. Grondexploitaties, Nieuwe bedrijventerreinen, Lelystad Airport, Water (inclusief Hoogwaterbeschermingsprogramma), Aandeelhoudersrol.

Inleiding

“De spagaat van meer opgaven en minder middelen.”

Voor u ligt de Programmabegroting 2024-2027 met daarin een nadere uitwerking van de Perspectiefnota 2024-2027. Het coalitiedocument 'Veel te doen in Dalfsen' en het college-uitvoeringsprogramma hebben mede als onderlegger gediend bij het vullen van de programma's. Dit alles vanuit de gedachte 'samen wonen, samen werken, samen leven'.

Deze raads- en collegeperiode kent de spagaat dat er steeds meer opgaven komen, terwijl de middelen minder worden. Hierdoor komen de uitvoering van wettelijke taken en lokale ambities onder druk te staan. Willen we dienstbaar blijven aan onze inwoners en onze verantwoordelijkheid pakken op thema's als bestaanszekerheid, blijvende druk op asiel & migratie, de woningbouwopgave, platteland, klimaatverandering, jeugd & gezondheid, dan mag er geen onzekerheid zijn over de middelen die daarbij horen. Dat het Rijk hier helaas niet thuis geeft is helder. Ook voor een al jarenlange financieel gezonde gemeente als Dalfsen zal de impact fors zijn. De structurele tekorten zullen uiteindelijk ook de inwoners van Dalfsen raken.

Meicirculaire

De meicirculaire 2023 van 31 mei jl. schetst een positiever meerjarig financieel beeld dan in de Perspectiefnota is gepresenteerd. Tegelijkertijd blijft duidelijk dat van een toereikende structurele financiering vanuit het gemeentefonds geen sprake is. Met name vanaf 2026 is de uitkering fors lager. De korting op het gemeentefonds per 2026 heeft grote gevolgen ('het ravijn'), ook voor onze eigen meerjarenbegroting. Het Rijk compenseert onvoldoende voor inflatiestijging. Dus hoewel de meicirculaire in eerste aanblik positief lijkt, is de compensatie die wij ontvangen voor gestegen lonen en prijzen lager dan toegezegd.

Advies VNG en provincie

De meicirculaire was mede aanleiding voor de Algemene Ledenvergadering van de VNG op 14 juni jl. om met overgrote meerderheid (92%) de resolutie 'Naar een rechtvaardig, duurzaam en solide meerjarig financieel perspectief' aan te nemen. Op basis hiervan heeft de VNG een begrotingsadvies uitgewerkt voor de programmabegroting 2024-2027. Het begrotingsadvies bestaat uit twee onderdelen:

- Presenteer voor 2024 en 2025 van de meerjarenraming 2025-2027 een sluitende begroting.
- Breng de lasten in de meerjarenramingen voor 2026 en 2027 in beeld, in de vorm van een realistische begroting. Baseer deze op het huidige takenpakket, de noodzakelijke investeringen, de inflatie, de stijgende rente, de ambities uit uw coalitieakkoord en geschatte mee- en tegenvallers. Naar verwachting zullen de meerjarenramingen 2026 en 2027 dan duidelijk tekorten aangeven.

We nemen dit advies van de VNG over. Over het advies van de VNG is ook gesproken met de provincie Overijssel, in haar rol als financieel toezichthouder. We willen namelijk ook voorkomen dat we door een niet volledig sluitende meerjarenbegroting onder nadrukkelijker toezicht komen te staan.

We houden onze ambities overeind en we zetten ons onverminderd hiervoor in. In lijn met de richting die we van uw raad hebben meegekregen, gaan we niet zelf op zoek naar oplossingen om de tekorten vanaf 2026 op te lossen. We gaan dus geen belastingen verhogen of snijden in voorzieningen. We laten de tekorten in onze meerjarenbegroting bewust zien.

Val van het kabinet

De val van het kabinet Rutte IV op 7 juli heeft grote consequenties voor iedereen in Nederland en zeker ook voor gemeenten. Er blijft onzekerheid over een aantal lange termijn besluiten omdat voorstellen controversieel zijn verklaard en omdat onduidelijk is welke voorstellen de komende periode politiek haalbaar zijn. De financiële relatie tussen rijk en gemeenten laat al geruime tijd te wensen over.

“In de nabije toekomst zal duidelijkheid moeten ontstaan over de op langere termijn beschikbare structurele middelen van gemeenten. Er kan niet gewacht worden op een coalitieakkoord van een nieuw kabinet.”

(Taskforce Taken en Middelen Gemeenten (in opdracht van de VNG), onder leiding van Alexander Rinnooy Kan, 1 september 2023)

Met dit statement is de onzekerheid voor de komende jaren in een notendop weergegeven. Rijk en gemeenten zijn beiden gebaat bij stabiele en voorspelbare financiële verhoudingen, waarbinnen voor extra taken ook extra middelen beschikbaar worden gesteld. Dat is ook nog eens vastgelegd in de Financiële Verhoudingswet en bevestigd in de Code Interbestuurlijke Verhoudingen. Desalniettemin is er in het recente verleden regelmatig ingeboet op dit beginsel. Ook voor de toekomst is het beeld uitermate onzeker.

Inhoudelijke ontwikkelingen

Naast alle financiële onzekerheden zijn er verschillende andere thema's met impact voor ons. We lijken in Nederland van crisis naar crisis te gaan. De verschillende thema's als stikstof, vluchtelingen, woningmarkt, bestaanszekerheid etc. staan uiteindelijk echter niet los naast elkaar, maar hebben onderling invloed. Grotere vragen komen naar boven als: hoe geven we onze gemeenschap vorm, hoe zorgen we voor onze inwoners en kunnen we onze ondernemers helpen?

De gelukkigste inwoners van Nederland wonen in Dalfsen. Onze gemeente scoort het beste op alle punten die samen de 'brede welvaart' van een gemeente vormen (op basis van cijfers van het CBS). Om dit te blijven kunnen we niet achterover leunen, stilstand is achteruitgang. Bovendien geven statistieken een beeld van hoe het gaat met de 'gemiddelde inwoner' en die bestaat niet. Ook onder onze inwoners is een brede variatie op het vlak van welzijn en welvaart. Daarom werken we komende periode verder aan het 'samen' in de gemeente, in zowel het sociale als fysieke domein.

Voor het sociaal domein bouwen we verder aan een gerichte aanpak op het gebied van preventie en gezondheid. Voorkomen is immers beter dan genezen. Bestaanszekerheid van onze inwoners is een aanhoudende, urgente zorg. Dit kan niet los worden gezien van kostenstijgingen en onzekere inkomsten. Het blijft onzeker hoe inflatie, werkzekerheid etc. zich ontwikkelen. Ook de onrustige arbeidsmarkt en woningmarkt hebben hier mee te maken. Daarbij blijft het vraagstuk m.b.t. huisvesting statushouders en vluchtelingen blijvende inzet vergen.

Naast de uitdagingen in het sociaal domein vraagt ook de fysieke leefomgeving aandacht. We zagen dit jaar wereldwijd steeds vaker extreme weersomstandigheden. Dit noodzaakt ons tot blijvende aandacht voor maatregelen op het gebied van klimaatadaptatie en energietransitie. Via de op te stellen plattelandsvisie krijgen we inzicht in hoe de gemeente Dalfsen naar haar platteland kijkt en welke (beleids-)ruimte geboden wordt om de leefbaarheid van het platteland in stand te houden en waar mogelijk te verbeteren.

De veelbesproken Omgevingswet zal per 2024 eindelijk in werking treden. Hoe goed we ons ook hebben voorbereid, we moeten er rekening mee houden dat we aanlopen tegen niet voorziene vraagstukken. Daarnaast zal de nieuwe wet vooral voor onze inwoners en ondernemers met initiatieven gewenning vragen door nieuwe procedures en werkwijzen. In het verlengde hiervan vinden we het belangrijk om een goede relatie te hebben met onze ondernemers, mede ook door hun onzekere tijden. Verbinding geldt niet alleen voor ondernemers, maar ook voor onze inwoners. Om aan alle opgaven en ambities invulling te geven, redden we het niet met onze eigen inzet en kennis. Daarom werken we in 2024 verder aan het versterken van inwonerbetrokkenheid. Het betrekken van inwoners betekent ook dat we helder zijn in wat we doen en dat onze dienstverlening hierop aansluit. We zetten zet in op behoud en werving van kwalitatief goed personeel. De organisatie is in ontwikkeling om de taken en dienstverlening uit te kunnen voeren op een manier die past bij deze tijd en bij deze arbeidsmarkt.

Het gaat goed in Dalfsen, we mogen trots zijn op wat er in de gemeente gebeurt en gerealiseerd wordt. Tegelijk zijn er grote zorgen op het gebied van de financiën voor de periode vanaf 2026. Hoe wij dit financieel verder uitgewerkt zien, kunt u hierna lezen in het financieel meerjarenbeeld. We hopen dat er snel duidelijkheid komt vanuit het Rijk. We willen in de gemeente Dalfsen blijven investeren in onze samenleving: Met Elkaar!

Financieel meerjarenbeeld

We zien dat onze uitgaven groeien door onder meer de inflatie, arbeidskosten en ook gewenste investeringen op kwaliteit van dienstverlening en op uitvoering van reguliere taken. Daartegenover zien we dat de inkomsten, met name door lagere rijksbijdragen, hierbij achterblijven.

De gemeente Dalfsen is een financieel gezonde gemeente. En we willen dat ook blijven. We ramen daarom realistisch en behoedzaam met het oog op de toekomst en zo te kunnen inspelen op de steeds veranderende omgeving. Wel zien we steeds grotere opgaven op ons af komen terwijl we ook zien dat de rijksoverheid de bijdrage aan gemeenten (niet alleen Dalfsen) steeds minder mee laat groeien met de werkelijke taken en uitgaven waar de gemeente voor staat.

Financieel meerjarenbeeld begroting 2024-2027

Bij de start van de Perspectiefnota hadden we voor alle jaren van de begroting 2024-2027 een structureel sluitende begroting. De PPN gaf - als gevolg van een rekenfout - ten onrechte een meerjarig negatief structureel begrotingssaldo weer. Dit betrof een verschuiving tussen incidenteel en structureel saldo en heeft geen effect op het totaal meerjarig saldo gepresenteerd in de PPN. Dit is in deze begroting hersteld.

Het begrotingssaldo laat voor de jaren 2024 en 2025 een voordeel zien, terwijl de jaren 2026 en 2027 een nadelig saldo tonen. De septembercirculaire was nog niet ontvangen ten tijde van het opstellen van deze begroting en is daarom nog niet meegenomen in onderstaande cijfers.

Programma	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Bestuur, ondersteuning & alg. dekkingsm.	44.854	47.659	44.900	44.660
Openbare orde en veiligheid	-2.970	-2.942	-3.013	-3.084
Beheer openbare ruimte	-6.034	-6.171	-6.328	-6.503
Economische zaken	-241	-249	-258	-267
Onderwijs en vrije tijd	-5.342	-5.483	-5.547	-5.660
Inkomensondersteuning	-2.271	-2.405	-2.472	-2.534
Sociaal domein	-25.289	-25.168	-25.404	-26.019
Duurzaamheid en milieu	-854	-889	-915	-938
Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	-1.551	-1.642	-1.721	-1.791
Saldo begroting 2024-2027	301	2.709	-757	-2.137

Inmiddels is de septembercirculaire 2023 gepubliceerd en hieruit blijkt voor de gemeente Dalfsen dat 2026 nu ook een heel licht positief saldo laat zien. De raad wordt hierover separaat geïnformeerd via de notitie septembercirculaire 2023 inclusief de effecten van de circulaire op het meerjarig begrotingssaldo.

In de volgende tabel zijn de ontwikkelingen vanaf de begroting 2023-2026 op een rijtje gezet.

Primaire begroting bedragen x € 1.000 + = voordeel, -/- = nadeel	2024	2025	2026	2027
Stand programmabegroting 2023-2026 structurele mutaties	5.119	6.499	4.030	2.731
Totaal structurele wijzigingen PPN	-5.225	-5.934	-6.534	-8.126
Totaal gevolgen mutaties Investeringsplan (hoofdstuk 4)	-86	-10	-10	-10
Structureel saldo Perspectiefnota 2024-2027	-193	555	-2.514	-5.406
Mutaties begroting 2024 structureel	2.094	2.509	2.055	3.514
Structureel saldo Begroting 2024-2027	1.901	3.064	-459	-1.892

Stand programmabegroting 2023-2026 incidentele mutaties	-1.716	-68	0	0
Totaal incidentele wijzigingen PPN	-237	-362	-322	-292
Incidenteel saldo Perspectiefnota 2024-2027	-1.953	-430	-322	-292
Mutaties begroting 2024 incidenteel	354	75	23	47
Incidenteel saldo Begroting 2024-2027	-1.600	-355	-299	-245

Totaal - incidenteel saldo begroting 2024-2027	-1.600	-355	-299	-245
Totaal - structureel saldo begroting 2024-2027	1.901	3.064	-459	-1.892
Saldo meerjarenbegroting 2024-2027	301	2.709	-757	-2.137

Ten opzichte van de Perspectiefnota 2023-2026 is het financieel meerjarenbeeld verbeterd. De mutaties in de begroting 2024-2027 bestaan uit verschillende voor- en nadelen. Grofweg zien we de volgende componenten:

- Algemene uitkering
- Inwoner centraal
- Inkomensondersteuning en sociaal domein

Algemene uitkering

U bent met een afzonderlijke notitie geïnformeerd over de doorrekening van de meicirculaire. De financiële effecten hiervan zijn voor de jaren 2024-2027 in deze begroting verwerkt. De meicirculaire schetst een positiever meerjarig financieel beeld dan in de Perspectiefnota 2024-2027 is gepresenteerd. Tegelijkertijd blijft duidelijk dat van een toereikende structurele financiering vanuit het gemeentefonds geen sprake is. Met name vanaf 2026 is de uitkering fors lager.

Het rijk en de VNG hebben in april 2023 een financieel principeakkoord bereikt voor de Hervormingsagenda Jeugd. Voor de investeringen en uitvoeringskosten van de Hervormingsagenda heeft het Rijk voor 2024 en 2025 middelen toegevoegd aan de algemene uitkering. Voor 2026 en verder blijven de middelen gereserveerd en zal toevoeging aan de algemene uitkering plaatsvinden na advies van de deskundigencommissie en de besluitvorming daarover. De provinciaal toezichthouder gaf vorig jaar toestemming om de extra middelen voor 100% op te nemen tot en met 2026. Ook voor 2027 hanteren wij nu 100%. De provincie staat tevens toe dat wij in de begroting rekening houden met de lastenverlichting als gevolg van extra beleidsmaatregelen onder Rijksverantwoordelijkheid. Wij hebben dit op eenzelfde manier verwerkt.

Inwoner centraal

Leefbaarheid in onze dorpen en kernen is belangrijk. We willen dat inwoners goed kunnen leven in onze gemeente. We vinden het belangrijk om te weten wat inwoners van ons verwachten, daarom willen we benaderbaar en toegankelijk zijn. We betrekken inwoners actief bij onze vraagstukken. Om dit samenspel soepel te laten verlopen, willen we met elkaar in gesprek komen, zijn en blijven. Communicatie is hierin een belangrijk aandachtspunt.

Een communicatieve organisatie is een organisatie waar medewerkers in verschillende omstandigheden klantgericht en omgevingsbewust zijn en verbinding maken met stakeholders:

inwoners, instellingen, organisaties en samenwerkingspartners om zo hun wensen en behoeften centraal zetten. Het coalitiedocument benoemt het belang van de inwoner centraal.

De veranderende samenleving heeft invloed op de gemeentelijke organisatie. Ten behoeve van de doorontwikkeling van de organisatie is in 2023 concrete invulling gegeven aan het project 'Samen Verder Reizen'. In 2024 gaan we verder met het uitwerken van de voorstellen die hiervoor ingediend zijn en verwachten dat vanaf medio 2024 de eerste effecten zichtbaar zullen zijn.

We zijn volop bezig om onze digitale dienstverlening richting inwoners en bedrijven te verbeteren. Hiervoor zijn diverse vraagstukken en projecten gebundeld in de Digitaliseringsagenda, zoals het uitbreiden en verbeteren van onze digitale producten.

De krapte op de arbeidsmarkt, die voor een deel structureel is, blijft ook onze organisatie parten spelen. Medewerkers boeien en binden doen we door het bieden van een prettig werkklimaat en arbeidsvoorwaarden die passen bij de functie. Helaas blijkt het niet in alle gevallen mogelijk om vrijvallende functies op korte termijn in te vullen met nieuwe collega's of via externe inhuur. De gemeente loopt hierdoor het risico op onderbezetting en nadelige gevolgen voor de dienstverlening aan inwoners en bedrijven.

Optimalisatie planning & controlcyclus.

De huidige opzet van de P&C cyclus is erg arbeidsintensief voor de organisatie en is meer geworden tot een instrument van verantwoording dan een sturingsinstrument. Dat willen we graag kantelen om zo de raad beter in zijn kracht te zetten. De verantwoording willen we meer benadrukken in de jaarrekening.

In 2023 zijn we gestart met de optimalisatie van de P&C cyclus. Hierin gaan we in 2024 mee door. De complexiteit en de onvoorspelbaarheid van de omgeving vraagt ook om wendbaarheid in uitvoering. Concreet betekent dit een beweging van verantwoorden naar sturen. Zero based begroten, digitaliseren en het heroverwegen van de programmastructuur zijn hier onderdeel van.

Inkomensondersteuning en sociaal domein

Inflatie en als gevolg daarvan cao-aanpassingen hebben een grote invloed op de uitgaven binnen het sociaal domein, dit vertaalt zich in hogere subsidieverstrekingen, bijdragen aan verbonden partijen en tarieven. Op basis van de laatste realisatiecijfers verwachten we een stijging van het aantal uitkeringsgerechtigden participatiewet en een stijging van het aantal statushouders. Daarnaast verwachten we een daling van het aantal cliënten voor IOAW en uitgaven in het kader van de tegemoetkoming arbeidsongeschikten.

Vanaf 2022 vangen wij vluchtelingen op in onze gemeente. Omdat deze (crisisnood)opvang zich moeilijk laat voorspellen zijn ook de daarmee gemoeide kosten lastig te begroten. Derhalve zijn deze kosten budgetneutraal verwerkt.

Tot slot zien wij een stijging van de kosten voor geïndiceerde jeugdzorg. Landelijke afspraken rondom de hervormingsagenda jeugd die vanaf 2024 worden geïmplementeerd moeten de komende jaren leiden tot een structurele daling van de kosten in de jeugdzorg. We voorzien dat we de geraamde 'risico stelpost jeugd' in 2024 gedeeltelijk gaan inzetten om de kostenstijging op te vangen.

We geven een toelichting per programma in de paragraaf financiën onderdeel financiële bijstellingen.

Financiële positie

De gezondheid van een gemeente is af te leiden uit de financiële positie.

Het belangrijkste onderdeel hierin is de opbouw van het structureel begrotingssaldo. Conform het BBV is hieronder de opbouw weergegeven.

In de tabel hierna wordt, conform het BBV, de opbouw van structureel begrotingssaldo weergegeven.

Presentatie structureel begrotingssaldo bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027
Saldo baten en lasten	-1.381	1.392	-2.113	-3.451
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	<u>1.682</u>	<u>1.317</u>	<u>1.356</u>	<u>1.314</u>
<i>Begrotingsresultaat na bestemming</i>	301	2.709	-757	-2.137
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	-1.600	-355	-299	-245
Structureel begrotingssaldo (afgerond)	1.901	3.064	-458	-1.892

De in de tabel opgenomen bedragen incidentele lasten en baten sluiten aan op de totalen uit het overzicht incidentele lasten en baten en bevatten eveneens de incidentele mutaties reserves.

Daarnaast is de ontwikkeling van de reserves, schuldenlast en de grondexploitatie terug te zien in de financiële kengetallen. In onderstaande tabel zijn deze weergegeven, waarbij we aansluiten bij de signaleringswaarden van de VNG.

Financiële kengetallen	Rek 2022	B2023	B2024	B2025	B2026	B2027
Netto schuld quote	7%	27%	27%	26%	19%	16%
Netto schuld quote gecorrigeerd	1%	22%	21%	20%	13%	10%
Solvabiliteitsratio	57%	56%	56%	55%	55%	54%
Structurele exploitatieruimte	6,27%	-4,55%	1,84%	3,56%	-0,73%	-2,31%
Grondexploitatie	6%	10%	8%	5%	-2%	-4%
Belastingcapaciteit	88%	87%	90%	89%	89%	89%

De kengetallen laten zien dat:

- onze schuldenpositie en solvabiliteitsratio goed te noemen zijn;
- de structurele exploitatieruimte komt vanaf 2026 onder druk te staan. Dit wordt veroorzaakt doordat het rijk onvoldoende middelen ter beschikking stelt;
- ten aanzien van de grondexploitaties is te zien dat de komende jaren de voorraden gronden afnemen en daarmee de kwetsbaarheid wordt verminderd. Tegelijkertijd komen hiermee ook de ambities met betrekking tot maatschappelijke doelen die ruimte vragen in het gedrang.
- de gemeente heeft nog de mogelijkheid om meer inkomsten uit belastingen te verwerven.

Al met al kunnen we concluderen dat er sprake is van een gezonde financiële positie.

Reserves

In de volgende tabel is het verloop van de reserves op hoofdlijnen weergegeven voor de meerjarenbegroting.

Reserves x € 1.000	2024	2025	2026	2027
Algemene reserves	13.231	12.996	12.760	12.512
Bestemmingsreserves	28.351	27.268	26.149	25.084
Totaal	41.582	40.265	38.909	37.595
<i>Resultaat</i>	<i>301</i>	<i>2.709</i>	<i>-757</i>	<i>-2.137</i>

Ook kijken we naar de ratio weerstandsvermogen.

De norm die wij voor ons zelf voor de ratio weerstandsvermogen hebben gesteld komt op een score van 2 (uitstekend). Op basis van de berekende risico's en de reservepositie behalen we een ratio van 4,0 waarderingscijfer A. Dit betekent dat de gemeente in zeer ruime mate in staat is om tegenvallers op te vangen zonder dat dit de continuïteit van de organisatie in gevaar brengt.

2 Programma's

Programma 1 Bestuur, ondersteuning en algemene dekkingsmiddelen

Portefeuillehouders en beleidsvelden

Portefeuillehouder	Beleidsveld
Portefeuillehouder Van Lente	Bestuur Burgerzaken Overhead (personeel, huisvesting, automatisering)
Portefeuillehouder Van Leeuwen	Algemene baten en lasten Overhead (planning en control) Algemene uitkering Belastingen en heffingen Overige gebouwen en gronden Mutatie reserves

Omschrijving van het programma

Het programma omvat alle taken van raad en college op het terrein van het openbaar bestuur en de ondersteuning en dienstverlening hierbij door de gemeentelijke organisatie. Tot dit programma behoren ook de algemene dekkingsmiddelen (inkomsten die de gemeente min of meer vrij kan besteden).

In de paragraaf Bedrijfsvoering gaan we in op het gevoerde beleid op het gebied van de ondersteunende taken door de organisatie. De paragrafen Lokale heffingen en Financiering hebben ook een sterke relatie met de beleidsvelden van dit programma en geven inzicht in het gevoerde beleid op deze terreinen.

Belangrijke ontwikkelingen

Ontwikkeling van bestuur en organisatie

In de vorige raadsperiode zijn een visiedocument en een plan van aanpak vastgesteld voor de doorontwikkeling van het gemeentebestuur in Dalfsen. Inwonerbetrokkenheid (zie ook hierna) en versterking van de debatcultuur zijn daarin belangrijke ambities. Raad en college in nieuwe samenstelling hebben het traject Goed Goan sindsdien vormgegeven. Aan het einde van 2023 zijn we zover om besluiten te nemen over een nieuw vergadermodel dat aan die ambities een invulling geeft. We steken minder tijd in beeldvorming in de vergadering en geven meer ruimte voor inbreng van inwoners en voor onderling debat. Daarmee hopen we de aansluiting te houden (en te verstevigen) met de samenleving. Veranderen doen we zoals we dat in Dalfsen gewend zijn: door onszelf te blijven en stapsgewijs te leren van onze ervaringen.

De veranderende samenleving heeft ook zijn invloed op de gemeentelijke organisatie. Ten behoeve van de doorontwikkeling van de organisatie is in 2023 concrete invulling gegeven aan het project 'Samen Verder Reizen'. In 2024 gaan we verder met het uitwerken van de voorstellen die hiervoor ingediend zijn en verwachten dat vanaf medio 2024 de eerste effecten zichtbaar zullen zijn.

Inwonerbetrokkenheid: sterk in verbinding met inwoners en inwoners onderling

Leefbaarheid in onze dorpen en kernen is belangrijk. We willen dat inwoners goed kunnen leven in onze gemeente. We vinden het belangrijk om te weten wat inwoners van ons verwachten, daarom willen we benaderbaar en toegankelijk zijn. We betrekken inwoners actief bij onze vraagstukken. Om dit samenspel soepel te laten verlopen, willen we met elkaar in gesprek komen, zijn en blijven. Het inwonerbetrokkenheidsbeleid 'Met Elkaar' biedt handvatten voor hoe we hier met elkaar mee aan de slag gaan. We focussen ons op het samenspel tussen inwoners, organisaties, ondernemers en andere belangrijke stakeholders. We geven inwoners een stem en stimuleren inwonersinitiatieven aangezien er veel goede ideeën leven. De gebiedswethouders, gebiedsverbinders en ruimtecoaches spelen daarin een belangrijke rol.

Steeds vaker ontwikkelen we samen met onze inwoners en ondernemers beleid. Ook stimuleren we betrokkenheid bij projecten. In de uitvoering van beleid en projecten kiezen we bewust welke vormen van interactie en participatie daarbij passen, en zijn we duidelijk en helder in onze communicatie. Goed participeren is een expertise, vraagt om inzicht, kennis en kunde om zo op passende wijze bij

diverse vraagstukken de juiste brug te kunnen slaan. Een juiste aanpak is van groot belang. Het bouwen en behouden van onderlinge verbondenheid vereist wel voldoende ambtelijke capaciteit met de juiste faciliteiten.

Toegankelijk, herkenbaar en begrijpelijk communiceren

Een communicatieve organisatie is een organisatie waar medewerkers in verschillende omstandigheden klantgericht en omgevingsbewust zijn en verbinding maken met stakeholders: inwoners, instellingen, organisaties en samenwerkingspartners om zo hun wensen en behoeften centraal zetten. Het coalitiedocument benoemt het belang van de inwoner centraal. Als gemeente willen we toegankelijker en begrijpelijker communiceren naar en met inwoners. Daarom zetten we in op begrijpelijke taal (B1 niveau) De overgrote meerderheid van de bevolking begrijpt teksten op taalniveau B1. Ook mensen die geen (hoge) opleiding hebben gehad. Een tekst op B1-niveau bestaat uit makkelijke woorden die bijna iedereen kent en gebruikt. Naast teksten hebben we ook aandacht voor het gebruik van beelden. Ook een duidelijke huisstijl, lettertype en kleurgebruik zorgen ervoor dat onze communicatie goed te begrijpen is. Onze dienstverlening wordt steeds verder gedigitaliseerd, dat vraagt om een doorontwikkeling van de huisstijl. Essentieel is dat de boodschap toegankelijk is en voldoet aan de eisen die daaraan worden gesteld.

Strategische samenwerking: sterk in verbinding met de regio

Complexe vraagstukken en regionale opgaven vragen om intensieve samenwerking met medeoverheden, buurgemeenten, ondernemers en maatschappelijke organisaties. We positioneren Dalfsen met onze focus op fijn samen leven, samen wonen en samen werken in een groene leefomgeving door de kwaliteiten van Dalfsen te koesteren en te benutten. Vanuit deze positionering kijken we naar de grote hoeveelheid opgaven, maken we keuzes voor coalitievorming in regionaal verband en nemen we voor ons cruciale onderwerpen vaker de regie. Dat betekent meer agenderend en zichtbaar zijn, met meer aandacht voor gerichte lobby naar Den Haag en Brussel. Naast het continueren van de samenwerking in Regio Zwolle zoeken we door de gestarte deelname aan P10 de samenwerking met middelgrote gemeenten breder in het land op.

Hybride werken

Met de komst van het hybride (plaats- en tijdonafhankelijk) werken en de ontwikkelingen rondom participeren, interactie met inwoners en de gedachte: "Daar werken waar het werk is", merken we ook dat de eisen aan de functionaliteiten van het gemeentehuis veranderen. We willen een hedendaags, meer open, kantoor- en inrichtingsconcept zodat het gebouw en haar functie en uitstraling als 'huis van de gemeente' beter benut wordt.

In het laatste kwartaal van 2023 zijn twee concrete uitwerkingen ingediend waarmee aan bovenstaande eisen wordt voldaan. Begin 2024 wordt een besluit genomen over de herinrichting van het gemeentehuis.

Digitale dienstverlening

We zijn volop bezig om onze digitale dienstverlening richting inwoners en bedrijven te verbeteren. Hiervoor zijn diverse vraagstukken en projecten gebundeld in de Digitaliseringsagenda, zoals het uitbreiden en verbeteren van onze digitale producten, het opzetten van een persoonlijke internetpagina waar inwoners hun gegevens en aanvragen kunnen inzien en volgen, het verbeteren van het zaakgericht werken en het verbeteren van ons ICT-contractmanagement.

Van datagedreven initiatieven en datagedreven denken maken we de stap naar datagedreven werken.

Het programma Datagedreven Werken ondersteunt medewerkers en de organisatie bij het gebruik van data in de uitvoering van processen en bij het maken van beleid. Onze intentie is om situatiespecifieke te handelen en maatwerk te verrijken en daarmee de impact van onze dienstverlening en projecten te vergroten.

Digitalisering

Voortgaande digitaliseringsontwikkelingen kunnen leiden tot extra benodigd budget. De omvang is vooralsnog niet te kwantificeren. Zodra er meer inzicht is volgen voorstellen die aan de raad worden voorgelegd. Hierbij moet gedacht worden aan onderwerpen als housing en hosting en doorontwikkeling van het werkplekbeheer. Deze ontwikkelingen worden samen met de partners van Shared Service Centrum Ons vormgegeven.

Optimalisatie Planning & Control cyclus

In 2023 zijn we gestart met de optimalisatie van de P&C cyclus. Hierin gaan we in 2024 mee door. De complexiteit en de onvoorspelbaarheid van de omgeving vraagt ook om wendbaarheid in uitvoering. Concreet betekent dit een beweging van verantwoord en sturen naar Zero based begroten, digitaliseren en het heroverwegen van de programmastructuur zijn hier onderdeel van.

Arbeidsmarktontwikkelingen

Ook Dalfsen heeft te maken met de krapte op de arbeidsmarkt, die voor een deel structureel is vanwege verschil in vraag en aanbod op (werk)inhoud. Medewerkers boeien en binden doen we door het bieden van een prettig werkklimaat en arbeidsvoorwaarden die passen bij de functie. Helaas blijkt het niet in alle gevallen mogelijk om vrijvallende functies op korte termijn in te vullen met nieuwe collega's of via externe inhuur. De gemeente loopt hierdoor het risico op onderbezetting en daarmee het maken van niet wenselijke keuzes met betrekking tot de dienstverlening aan haar inwoners en bedrijven.

Wat willen we bereiken?

1.1 Algemene baten en lasten

Dit beleidsveld bevat de treasury activiteiten, het begrotingssaldo en de stelposten voor onvoorzien. Op dit onderdeel zijn geen specifieke doelen geformuleerd.

1.2 Algemene uitkering

Dit beleidsveld bevat de uitkeringen uit het gemeentefonds. Het betreft de grootste inkomstenpost voor de gemeente. Op dit onderdeel zijn geen specifieke doelen geformuleerd.

1.3 Belastingen en heffingen

We streven naar zo laag mogelijke lasten voor onze inwoners en bedrijven. Voor meer informatie hierover verwijzen wij u naar de paragraaf lokale heffingen.

1.4 Bestuur

Wat te bereiken?	De gemeenteraad, het college en de burgemeester vormen samen het bestuur van de gemeente, waarbij goede onderlinge verhoudingen en respect voor elkaars taken en bevoegdheden voorop staan. Inwonerbetrokkenheid, efficiënte en effectieve werkwijzen en kwaliteit van besluitvorming zijn voor de komende jaren belangrijke uitdagingen.
Wat gaan we er voor doen?	<ul style="list-style-type: none">• In 2024 wordt het project Goed Goan afgerond met de implementatie van het nieuwe vergadermodel inclusief meer ruimte voor inbreng van inwoners.• De (nieuwe externe) Rekenkamer voert een onderzoek uit conform het vastgestelde onderzoeksprogramma.• We geven duiding aan de toekomst van het gebiedsgericht werken en de rol van de gebiedsverbinders na de pilot die eindigt in 2025• We evalueren en leren van onze participatietrajecten waarbij het inwonersbetrokkenheid-beleid leidend is.• We experimenteren met nieuwe vormen van inwonersbetrokkenheid.
Hoe meten we dat?	Voor dit onderwerp zijn geen indicatoren geformuleerd.

1.4 Strategische samenwerking

Wat te bereiken?	Voor het behoud van de onderlinge verbondenheid (van de gemeenschappen) in onze gemeente werken we vanuit strategisch partnerschap in en buiten de regio samen aan complexe en integrale vraagstukken.
Wat gaan we er voor doen?	<p><i>Samenwerken in de regio: Regio Zwolle (samenwerkingsverband van 22 gemeenten, 4 provincies, ondernemers, onderwijs, maatschappelijke organisaties)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • In 2024 borgen we de aansluiting op dit samenwerkingsverband en maken de stap van reagerend naar agenderend. We hebben daarbij in beeld wat de strategische thema's vanuit Dalfsen zijn die raakvlak hebben met de meerjarenagenda Regio Zwolle. <p><i>Samenwerken buiten de regio: P10 en VNG</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Om buiten de regio de strategische samenwerking te intensiveren, zijn we eind 2022 toegetreden tot de P10. P10 is een netwerk van middelgrote plattelandsgemeenten in Nederland die elkaar vinden in complexe vraagstukken in het landelijk gebied. Door onze toetreding tot de P10 vergroten we onze invloed op landelijk en Europees beleid en zijn we onderdeel van een platform waarin we kennis en ervaringen uit te wisselen met gemeenten buiten onze directe omgeving, die zich voor dezelfde opgaven gesteld zien als wij. In 2024 gaan we verder met het scherp krijgen van de lobbydossiers en wat onze verwachtingen en inbreng voor de P10 zal zijn. • Naast de P10 brengen we ook voor de VNG in kaart wat we kunnen inbrengen en wat onze lobbydossiers moeten zijn.
Hoe meten we dat?	Voor dit onderwerpen zijn geen indicatoren geformuleerd

1.5 Burgerzaken

Wat te bereiken?	<ul style="list-style-type: none"> • Op basis van wettelijke mogelijkheden wordt de digitale dienstverlening verder uitgebreid en wordt een aantal nieuwe functionaliteiten toegevoegd aan het programma i-burgerzaken. De bestaande functionaliteiten worden verder ontwikkeld en benut. • Daarnaast wordt er ingezet op het vergroten van de betrouwbaarheid van de BRP en de integriteit van het reisdocumentenproces. • In het kader van de LAA (Landelijke aanpak adreskwaliteit) worden de adresonderzoeken geïntensiveerd om zo fraude op te sporen. • De communicatie met onze stembureauleden optimaliseren
Wat gaan we er voor doen?	<ul style="list-style-type: none"> • Om de applicatie i-Burgerzaken beter te benutten worden trainingen en webinars van de leverancier gevolgd. • Het programma VRS (Verbeteren Reisdocumenten Stelsel) van het ministerie van BZK volgen. • Module adresonderzoek in het programma i-burgerzaken optimaliseren • Inrichten ledenportaal in onze verkiezingssoftware
Hoe meten we dat?	<ul style="list-style-type: none"> • Op basis van informatie van onze software leverancier • De kwaliteit van de BRP en het reisdocumentenproces worden jaarlijks getoetst door middel van de verplichte zelfevaluatie.

Hoe meten we dat?

Indicator	Bron	Nulmeting	2024	2025	2026	2027
Digitale dienstverlening afgezet tegen benchmark	software leverancier	75% (2021)	85%	90%	90%	90%
Kwaliteit BRP	kwaliteitsmonitor BZK	96,8% (2021)	98%	98%	98%	98%
kwaliteit reisdocumentenproces	kwaliteitsmonitor BZK	96,2% (2021)	98%	98%	98%	98%

1.6 Overhead

1.6.1 Programma Organisatie Ontwikkeling: 'Samen verder reizen'

Wat te bereiken?	Dalfsen is de flexibele, wendbare en professionele gemeente die meerwaarde biedt aan de samenleving. Dalfsen biedt haar werknemers een veilige, prettige en aantrekkelijke werkomgeving waarin aandacht voor elkaar vanzelfsprekend is.
Wat gaan we er voor doen?	<p>Onder de titel "Samen verder reizen" is in 2023 gestart met de doorontwikkeling van onze organisatie. In 2024 gaan we het adagium 'Samen verder reizen' verder vormgeven door de onderwerpen sturing, structuur, processen en cultuur te optimaliseren en de uitkomsten daarvan te implementeren in de organisatie. 2024 staat in het teken van verdere optimalisering van de in de inleidende tekst genoemde onderwerpen en verdere professionalisering van de werknemers van de gemeente. Concrete voorbeelden hiervan zijn onder andere:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkeling dashboards met stuurinformatie: Op diverse aggregatieniveaus wordt de samenhang tussen resultaat, mens en geld gestructureerd in beeld gebracht; • Aanpassing van de organisatiestructuur: Verantwoordelijkheden worden lager in de organisatie belegd en dat betekent aanpassing van het bestaande bevoegdheden- en mandateringsbesluit; • Implementatie in- en externe digitale dienstverlening met als doel dat de gemeente toegankelijker en klantgerichter wordt voor haar inwoners en ondernemers; • Professionalisering van medewerkers en management: Voor de medewerkers worden trainingen rondom de thema's 'Eigenaarschap en Persoonlijk Leiderschap' georganiseerd. Voor het management wordt een Management Development traject opgezet; • Doorontwikkeling 'Dalfsen als aantrekkelijk werkgever'. Binden en boeien is belangrijk in de huidige krappe arbeidsmarkt. Eén van de thema's die hiermee verband houdt is dat werkgever Dalfsen de middenweg vindt en behoudt in wat zij kan bieden ten opzichte van de behoeftes van de nieuwe en huidige generatie werknemers.
Hoe meten we dat?	Hiervoor formuleren we tijdens het proces indicatoren waarmee over een lange termijn onderbouwd kan worden hoe Dalfsen 'ervoor' staat.

1.6.2 Communicatiebeleid

Wat te bereiken?	Een toegankelijke gemeente door begrijpelijke communicatie van onze bestuurders en medewerkers aan/voor onze inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en andere belanghebbenden.
Wat gaan we er voor doen?	<p>In 2023 stelden we een communicatiestrategie vast zodat we met de inzet van communicatie optimaal kunnen bijdragen aan de te behalen doelen en de ambities van de gemeente Dalfsen.</p> <p>Eén van de thema's voor de komende jaren is de inzet op begrijpelijk schrijven. We bereiken dit door:</p> <ul style="list-style-type: none"> • medewerkers te trainen. • het aanpassen van standaard documenten/brieven/formulieren/teksten naar B1. • het opleiden van schrijfbassadeurs binnen de organisatie. • het ontwikkelen van een schrijfwijzer met daarin onze schrijfafspraken. • het implementeren van een online tool. • Het opfrissen van de huisstijl welke online en offline flexibel inzetbaar is en aansluit op de organisatie en landelijke toegankelijkheidseisen. <p>De doorlooptijd van het project is 2023-2025.</p>
Hoe meten we dat?	We willen gaan werken met een klankbordgroep om te (blijven) toetsen of onze communicatie begrijpelijk en toegankelijk is. Voorheen voerden we regelmatig communicatieonderzoek uit. In 2024 kijken we samen met de adviseur inwonersbetrokkenheid hoe we dit onderzoek de komende jaren gaan inzetten.

1.6.3 Dienstverlening

Wat te bereiken?	De inwoners en ondernemers van de gemeente Dalfsen staan centraal. Daarom kiezen we voor een persoonlijke benadering in een digitale omgeving en leveren we maatwerk, waarbij we vraagstukken integraal oppakken. We vragen een actieve rol van onze inwoners en ondernemers. We waarderen initiatieven, we bieden ruimte en denken mee. Dit doen we vanuit onze Dalfser klantwaarden: duidelijk, gebruiksvriendelijk, mensgericht en transparant.
Wat gaan we er voor doen?	<ul style="list-style-type: none"> • We voeren de activiteiten uit het huidige beleidsplan Dienstverlening uit en maken een nieuwe visie op dienstverlening. • Doorontwikkelen van onze digitale dienstverlening • Uitvoering geven aan het programma "Datagedreven werken"
Hoe meten we dat?	Middels de Burgerpeiling "waarstaatjegemeente.nl"

Indicator	Bron	Nulmeting	2023	2024	2025	2026
Burgerpeiling: waardering alle inspanningen van de gemeente	waarstaatjegemeente.nl	7,08 (2019)	7,08	7,08	7,08	7,08

1.6.4 Financieel beleid

Wat te bereiken?	1. Het behouden van een financieel gezonde gemeente met daarbij de doorontwikkeling van de planning- en controlcyclus als belangrijk instrument voor de raad om kaders te stellen. 2. We willen een solide financieel beleid met een sluitende meerjarenbegroting en een positieve jaarrekening.
Wat gaan we er voor doen?	Structurele lasten dekken met structurele baten
Hoe meten we dat?	Indicator dekking uit reserves voor exploitatie, info uit eigen begroting

Hoe meten we dat?

Indicator*	Bron	Nulmeting	2024	2025	2026	2027
Dekking uit reserves voor exploitatie	Begroting	0,6% (2019)	0%	0%	0%	0%

*Voor de verplichte financiële kengetallen verwijzen wij u naar de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

1.7 Overige gebouwen en gronden

Dit beleidsveld bevat de baten en lasten van onroerend goed dat niet aan een specifiek beleidsveld is toe te rekenen. Op dit onderdeel zijn geen specifieke doelen geformuleerd. Voor wat betreft duurzaamheid gemeentelijke gebouwen verwijzen wij u naar programma 8.

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Bron	Dalfsen	Nederland	25.000 - 50.000 inwoners
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	peildatum: 1 januari 2023	Eigen gegevens	8,4	N.b.	N.b.
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	peildatum: 1 januari 2023	Eigen gegevens	8,1	N.b.	N.b.
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	Begroot 2024	Eigen gegevens	714	N.b.	N.b.
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten externen	Begroot 2024	Eigen gegevens	12%	N.b.	N.b.
Overhead	% van totale lasten	Begroot 2023	Eigen gegevens	14%	N.b.	N.b.

Financiën

Wat mag het kosten?

Uitsplitsing naar beleidsvelden	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Algemene baten en lasten	-352	-1.895	-1.615	-1.332	-1.357	-1.356
Algemene uitkering	49.206	48.826	53.796	56.517	53.950	53.857
Belastingen en heffingen	6.992	6.991	7.822	8.130	8.348	8.588
Bestuur	-1.071	-1.857	-2.037	-2.095	-2.140	-2.157
Burgerzaken	-1.005	-1.087	-950	-1.070	-1.108	-1.167
Overhead	-10.243	-11.964	-12.470	-12.692	-12.996	-13.310
Overige gebouwen en gronden	-180	-269	-314	-324	-332	-290
Saldo van lasten en baten	43.348	38.744	44.231	47.136	44.365	44.164
Mutatie reserves	1.975	1.208	623	523	536	495
Resultaat	45.323	39.952	44.854	47.659	44.900	44.660
Bestuur, ondersteuning & alg. dekkingsm.	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	-15.207	-18.772	-19.250	-19.226	-19.673	-20.045
Baten	58.555	57.517	63.481	66.362	64.038	64.210
Saldo van lasten en baten	43.348	38.744	44.231	47.136	44.365	44.164
Stortingen in reserves	-5.904	-2.003	-1.000	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	7.879	3.211	1.623	523	536	495
Resultaat	45.323	39.952	44.854	47.659	44.900	44.660

Financiële bijstellingen

Beleidsveld 1.1 Algemene baten en lasten

Personeelslasten

De personeelslasten hebben betrekking op het bestuur, vaste en tijdelijke ambtenaren en medewerkers die via de externe partijen zijn ingehuurd. Ook de variabele vergoedingen zoals bijvoorbeeld reiskosten, overwerk, vakantiegeld en eindejaarsuitkeringen vallen onder het begrip personeelslasten.

Het totaal van de loonkosten van het personeel is begroot op afgerond € 25,8 miljoen. Hiervan is € 3,6 miljoen beschikbaar voor de Stichting Dalfsen Werkt, onderdeel van de programma's Beheer Openbare Ruimte en Sociaal Domein.

De personeelslasten en -budgetten voor inhuur van externe medewerkers voor Gemeentelijke Opvang Oekraïne (GOO) en Crisis Nood Opvang (CNO) zijn in deze analyse buiten beschouwing gelaten vanwege het specifieke karakter van dit onderwerp. Deze kosten worden door het rijk vergoed.

In mei is voor de sector gemeenten een nieuwe CAO afgesloten waarbij de loonkosten voor 2023 met gemiddeld 9,1% gestegen zijn en in 2024 met nog eens 4,2%.

Toelichting op de financiële bijstellingen op de personeelslasten

Hieronder worden de bijstellingen m.b.t. de personeelslasten toegelicht die op alle programma's betrekking hebben. Er is gekozen om dit niet per programma, maar op totaalniveau in dit beleidsveld toe te lichten voor een goed en volledig inzicht.

Formatie Integraal Veiligheidsplan, nadeel € 51.000 structureel

Bij de vaststelling van het Integraal Veiligheidsplan 2023-2026 op 26 juni 2023 heeft de raad ook ingestemd met het opnemen van structureel € 51.000 per 1 januari 2024, voor 0.66 fte extra uitvoeringscapaciteit en dit te effectueren bij de vaststelling van de begroting 2024-2027.

Toelichting HR21, nadeel € 51.000 structureel

Jaarlijks wordt er een benchmark uitgevoerd op de huidige functies binnen de organisatie. Afwijkingen op het huidige functiehuis zorgen in dit geval voor een nadeel in de salarisbegroting van € 51.000.

Uitbreiding formatie MO administratie, nadeel € 76.000 structureel

Bij de organisatieontwikkeling is ervoor gekozen het domein Samenleving in te richten met 3 teamleiders in plaats van 4 teamleiders en in plaats van de 4e teamleider te kiezen voor extra formatie op administratieve en planningsondersteuning voor de medewerkers (uitvoering en beleid). Bij het invullen van deze formatie wordt ook nadrukkelijk geprobeerd op een deel van deze formatie iemand met een afstand tot de arbeidsmarkt te werven. In augustus 2023 start iemand met een werkstage met als doel dit na een paar maanden bij goed functioneren om te zetten in een contract.

Formatie Financiën, nadeel € 65.000 structureel

In verband met extra capaciteit binnen RO wordt de functie binnen Financiën niet meer doorbelast aan de grondexploitatie. Dit geeft een nadelig effect van € 65.000.

Beleidsveld 1.2 Algemene uitkering

Meicirculaire gemeentefonds, voordeel € 1.563.000 (2024) naar € 2.580.000 (2027)

Bij de behandeling van de PPN 2024-2027 bent u geïnformeerd over de uitkomsten van de meicirculaire 2023 voor de jaren 2023 t/m 2027.

De voordelen zijn respectievelijk € 1,564 mln (2024), € 1,736 mln (2025), € 1,267mln (2026) en € 2,580 mln (2027).

Gemeentefonds stelpost BTW compensatiefonds (BCF), voordeel structureel € 375.000

Gemeenten kunnen tot een bepaald plafond declareren bij BCF. Bij lagere aanvragen wordt het surplus toegevoegd aan het gemeentefonds en uiteindelijk uitgekeerd aan de gemeenten. Langjarig is sprake van overschotten op dit fonds. Daarom is het voorstel om structureel een stelpost op te nemen van € 375.000 gebaseerd op de afrekening over 2022. De toezichthouder geeft ons hiervoor ook de ruimte.

Gemeentefonds stelpost extra middelen jeugdzorg, nadeel € 1.191.000 (2024) en € 714.000 (2025), een voordeel 30.000 (2026), een nadeel € 66.000 (2027)

In de begroting 2023-2026 is een stelpost 'compensatie rijk uitgaven jeugdhulp' opgenomen. In de meicirculaire zijn, onder voorbehoud van de omzetting naar een definitief akkoord van de hervormingsagenda, de middelen voor 2024 en 2025 beschikbaar gesteld en zijn onderdeel van de algemene uitkering. De stelposten opgenomen in 2024 en 2025 komen hiermee te vervallen met een nadeel van respectievelijk € 1.191.000 en € 714.000 tot gevolg. De richtlijn voor de provincie volgend nemen we voor 2026 en 2027 de effecten op de stelpost als structureel mee. Deze middelen waren al deels in de begroting verwerkt. Dit betekent voor 2026 een voordeel van € 30.000 en voor 2027 een nadeel van € 66.000.

Voor de inhoudelijke toelichting verwijzen wij naar de notitie behorende bij de meicirculaire.

Beleidsveld 1.3 Belastingen en heffingen

Belastingopbrengsten OZB, voordeel € 425.000 (2024), € 538.000 (2025), € 554.000 (2026) en 789.000 (2027).

Voor de totale opbrengsten de OZB woningen, OZB-niet woningen is er sprake van stijgende inkomsten door areaaluitbreidingen, toepassing van het afgesproken inflatiepercentage en een correctie voor het negatieve effect vanuit de algemene uitkering in verband met stijgende WOZ-waarden.

Belastingopbrengsten Forensenbelasting, voordeel € 68.000 (2024), € 67.000 (2025), 67.000 (2026) en 64.000 (2027)

De verwachting is dat de opbrengsten met betrekking tot de forensenbelasting hoger zullen zijn in 2024 en verder dan dat er op dit moment is begroot bij de PPN 2024-2027. Na inventarisatie blijken er meer objecten onder de forensenbelasting belast te worden waardoor er hogere opbrengst wordt verwacht.

Legesopbrengsten titel 1, voordeel € 32.000 (2024)

We verwachten hogere legesopbrengsten die vallen onder titel 1, omdat er meer rijbewijzen, identiteitskaarten en paspoorten zullen worden verstrekt in 2024. Het gevolg hiervan is dat tevens de afdracht aan het rijk per afgegeven document stijgt. Daarnaast worden er lagere opbrengsten verwacht voor naturalisatie en degeneratiekosten door werkzaamheden van nutsbedrijven. Per saldo is er sprake van een voordeel van € 32.000

Legesopbrengsten titel 2, voordeel € 284.000 (2024)

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024 zullen alle bestemmingsplannen en beheersverordeningen uit de huidige Wet ruimtelijke ordening worden vervangen door het "omgevingsplan".

Dit betekent dat de artikelen en de tarieven in de leges verordening per 1 januari 2024 zullen worden aangepast. De aanpassing heeft als gevolg dat er onzekerheid is over inkomsten op dit onderdeel. Op basis van de inkomsten uit het verleden en de voorlopige inschatting over 2024 zijn de opbrengsten verhoogd, dit betekend in 2024 een voordeel van € 284.000.

Beleidsveld 1.4 Bestuur

Vergoedingen raads- en commissieleden en rekenkamerleden, nadeel € 18.500 structureel

Jaarlijks indexeert het Rijk de vergoedingen die raadsleden en commissieleden ontvangen uit hoofde van hun functie. De financiële gevolgen van de vorige indexatie per 1 april 2023 waren nog niet eerder structureel doorvertaald in de begroting. Daarnaast wordt rekening gehouden met een indexatie voor 2024 en verder. De vergoeding voor externe leden van de rekenkamer was nog niet geraamd, deze wordt nu wel meegenomen.

Goed Goan, nadeel € 55.000 structureel

De raad zal in het laatste kwartaal van 2023 besluiten nemen over onderdelen uit het project Goed Goan. In de begroting houden we alvast rekening met enkele financiële consequenties van de invoering van een nieuw vergadermodel. We ramen de vergoeding voor een extra commissievoorzitter, presentiegeld voor commissieleden, een extra commissiegriffier en extra middelen voor raadscommunicatie omtrent het podium. Andere zaken, zoals eventuele inrichting van een extra vergaderzaal, zijn nog niet meegenomen.

Beleidsveld 1.5 Burgerzaken

Verkiezingen, nadeel € 25.000 structureel

Gebleken is dat het budget voor de verkiezingen structureel onvoldoende is, mede in verband met het uitbreiden van het aantal stembureauleden per stembureau. Totaal verhogen we het budget met € 25.000.

Beleidsveld 1.6 Overhead

Bijdrage SSC Ons, nadeel € 45.000 structureel

Er is een structurele extra kostenpost voor de uitbreiding van de aanwezigheid van de floorwalker van Ons. Deze is niet 8 uur maar 36 uur per week aanwezig op het gemeentehuis in Dalfsen. De kosten die daarvoor worden opgevoerd zijn, conform de begroting van Ons, € 45.000.

Beleidsveld 1.7 Overige gebouwen en gronden

Geen mutaties

Beleidsveld 1.8 Mutaties in reserves

Mutaties zie bijlage Reserves en voorzieningen.

Analyse afwijkingen 2024 t.o.v. 2023

Uitsplitsing naar beleidsvelden Bedragen x € 1000	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Verschil	Verschil	Verschil
	2023	2023	2023	2024	2024	2024	Lasten	Baten	Saldo
Algemene baten en lasten	-2.379	484	-1.895	-2.025	410	-1.615	353	-73	280
Algemene uitkering	0	48.826	48.826	0	53.796	53.796	0	4.970	4.970
Belastingen en heffingen	-404	7.395	6.991	-415	8.237	7.822	-11	842	831
Bestuur	-1.866	9	-1.857	-2.045	9	-2.037	-180	0	-180
Burgerzaken	-1.496	409	-1.087	-1.616	666	-950	-120	257	137
Overhead	-12.228	264	-11.964	-12.736	266	-12.470	-508	2	-506
Overige gebouwen en gronden	-400	131	-269	-411	97	-314	-11	-34	-45
Saldo van lasten en baten	-18.772	57.517	38.744	-19.250	63.481	44.231	-477	5.965	5.487
Mutatie reserves	-2.003	3.211	1.208	-1.000	1.623	623	1.003	-1.588	-585
Resultaat	-20.775	60.727	39.952	-20.250	65.104	44.854	526	4.377	4.902

Financiële analyse

Hieronder volgt een toelichting op de verschillen groter dan € 50.000 - op beleidsveld niveau - tussen de begroting 2024 en de begroting 2023 (inclusief alle begrotingswijzigingen t/m juni 2023).

De afwijkingen zijn aangeduid als - of +.

Min - betekent dus hogere lasten of lagere baten in de begroting 2024 ten opzichte van de begroting 2023, waardoor er een negatief effect is op het begrotingssaldo.

Hierbij is het goed om op te merken dat de som van de genoemde bedragen niet exact hoeven aan te sluiten op de afwijking. Insteek is om inzicht te geven op hoofdlijnen.

Algemene baten en lasten, + € 280.000

In 2024 is er een incidenteel budget van € 500.000 beschikbaar gesteld voor maatschappelijke initiatieven. Daartegenover staat een lagere stelpost voor inflatie wat een voordeel geeft van circa € 210.000 ten opzichte van 2023. Verder is er een hogere last in 2023 t.o.v. 2024 omdat er een restant op de stelpost CAO ontwikkelingen is blijven staan van circa € 215.000 in 2023. Daaropvolgend heeft er een actualisatie van de afschrijvingslasten plaatsgevonden wat een voordeel geeft van € 180.000 in 2024 ten opzichte van 2023. Verder is er in 2023 is een voorlopige aanslag vennootschapsbelasting ontvangen wat een hogere last van € 302.000 in 2023 betekent. Tenslotte zijn er nog andere kleine voor en nadelen wat leidt tot een positief saldo van € 280.000.

Algemene uitkering, + € 4.970.000

De algemene uitkering 2024 is zoals gebruikelijk geraamd op basis van de meicirculaire 2023.

Belastingen en heffingen, + € 831.000

In 2024 zijn de OZB opbrengsten € 620.000 hoger als gevolg van afgesproken inflatiecorrectie, areaaluitbreiding en correctie voor het negatieve effect vanuit de algemene uitkering in verband met stijgende WOZ-waarden. Tot slot hebben we in 2024 de forensenbelasting ingevoerd waardoor er hogere opbrengsten zijn van € 220.000.

Bestuur, - € 180.000

De raad zal in het laatste kwartaal van 2023 besluiten nemen over onderdelen uit het project Goed Goan. In de begroting houden we alvast rekening met financiële consequenties van € 55.000. Daarnaast zijn er hogere lasten van € 18.000 voor de indexatie van de vergoedingen van raadsleden en commissieleden en waren de vergoedingen van externe leden van de rekenkamer nog niet begroot. Verder zijn er hogere lasten voor de samenwerkingsagenda regio Zwolle wat een nadeel geeft van € 85.000. Tenslotte zijn er nog diverse kleinere aanpassingen.

Burgerzaken + € 137.000

We verwachten hogere legesopbrengsten van die vallen onder titel 1, omdat er meer rijbewijzen, identiteitskaarten en paspoorten zullen worden verstrekt in 2024. Tegen over deze hogere legesinkomsten staan hogere kosten voor afdrachten aan het Rijk. Per saldo een voordeel van € 104.000. Tevens is er sprake van een voordeel op de salariskosten van € 32.000. Tenslotte zijn er nog diverse kleinere aanpassingen.

Overhead, - € 506.000

Hieronder worden de belangrijkste mutaties toegelicht.

De belangrijkste wijzigingen zijn de hogere bijdrage aan ONS (€ 262.000), de organisatieontwikkeling (€ 500.000) en de doorontwikkeling van de digitalisering binnen de gemeente Dalfsen (€ 162.000). Daarnaast worden er meerkosten gemaakt voor de salariskosten (€ 243.000) door de recente CAO ontwikkelingen en de uitbreiding van formatie. Hiertegenover staat een lagere uitgave (afgerond € 600.000) vanwege incidentele budgetten in 2023 die niet doorlopen naar 2024.

Overige gebouwen en gronden, - € 45.000

Lagere huurinkomsten en vergoeding servicekosten in 2024 van € 35.000 voor Kindercentrum De Driehoek. Daarnaast verhoging van de salariskosten van € 10.000 veroorzaakt door de recente CAO verhoging en indexatie in 2024.

Mutatie reserves, - € 585.000

De onttrekking aan de Reserve Reeds Bestemd wordt jaarlijks met € 5.000 verlaagd in verband met het vervallen van het dividend Waterleiding Maatschappij Overijssel.

De jaarlijkse aflossing van de Vechthorst geldlening valt voor 50% vrij in de exploitatie. De looptijd van deze lening is tot 2025 en loopt per saldo af met 85.000 in 2024 t.o.v. 2023.

Vanuit de jaarrekening 2022 is een bedrag van € 1,480 mln overgeheveld met betrekking tot programma 1 voor uitvoering in 2023.

Bij de 1e bestuursrapportage 2023 is besloten een bedrag van € 302.000 te onttrekken aan de algemene reserve grondexploitatie in verband met de ontvangen voorlopige aanslag vennootschapsbelasting 2023.

In de huidige begroting 2024 wordt een bedrag van € 134.000 onttrokken uit de ARVB voor de incidentele bijdrage aan Regio Zwolle.

Daarnaast is vanuit de jaarrekening 2022 € 1,5 mln overgeheveld naar een andere reserve (ARVB, (€ 1,151 miljoen), reserve budgetoverheveling (€ 88.000) en reserve corona noodfonds (€ 262.000).

Onderdeel 1A Bestuur

Uitsplitsing naar beleidsvelden	Bedragen x € 1.000			
	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Bestuur	-2.037	-2.095	-2.140	-2.157
Burgerzaken	-950	-1.070	-1.108	-1.167
Saldo van lasten en baten	-2.987	-3.165	-3.248	-3.324
Resultaat	-2.987	-3.165	-3.248	-3.324

Onderdeel 1B Ondersteuning

Uitsplitsing naar beleidsvelden	Bedragen x € 1.000			
	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Overhead	-12.470	-12.692	-12.996	-13.310
Overige gebouwen en gronden	-314	-324	-332	-290
Saldo van lasten en baten	-12.785	-13.015	-13.329	-13.600
Mutatie reserves	623	523	536	495
Resultaat	-12.162	-12.493	-12.793	-13.105

Onderdeel 1C Algemene dekkingsmiddelen

Uitsplitsing naar beleidsvelden	Bedragen x € 1.000			
	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Algemene baten en lasten	-1.615	-1.332	-1.357	-1.356
Algemene uitkering	53.796	56.517	53.950	53.857
Belastingen en heffingen	7.822	8.130	8.348	8.588
Resultaat	60.003	63.316	60.941	61.089

Het overzicht Algemene dekkingsmiddelen bevat het saldo van de financieringsfunctie (ofwel treasury-activiteiten) en overige algemene dekkingsmiddelen.

Opbrengstsoort x € 1.000	2024	2025	2026	2027
Treasuryactiviteiten	275	266	249	249
Overige baten en lasten	52.764	55.276	52.701	52.608
Totaal	53.038	55.543	52.950	52.858

Dit overzicht bevat de prognose van de algemene uitkering:

x € 1.000	2024	2025	2026	2027
Algemene uitkering	53.796	56.517	53.950	53.857

In het overzicht 'Belastingen en heffingen' zijn de heffingen opgenomen waarvan de besteding niet gebonden is.

Belastingopbrengst x € 1.000	2024	2025	2026	2027
OZB opbrengsten	7.802	8.115	8.337	8.572
Toeristenbelasting	203	207	215	220
Forensen belasting	220	220	220	220
Precariobelasting	12	13	13	13
Kosten heffing	-415	-423	-435	-435
Totaal	7.822	8.132	8.350	8.590

Verbonden partijen

GBLT

Gemeente Dalfsen neemt deel aan GBLT. GBLT draagt zorg voor een efficiënte en effectieve heffing en invordering van de gemeentelijke belastingen en de uitvoering van de Wet WOZ.

Shared Service Centrum - Ons (SSC-Ons)

De gemeente Dalfsen is volwaardig deelnemer van het Shared Service Centrum Ons. De andere deelnemers zijn de gemeenten Kampen, Westerveld, Zwartewaterland en Zwolle en de provincie Overijssel. Binnen de GR SSC-Ons zijn de bedrijfsvoeringstaken Inkoop, Personeels- en salarisadministratie (PSA) en het ICT beheer ondergebracht.

Deelnemingen

Daarnaast nemen we deel aan de Stichting administratiekantoor Dataland en hebben we aandelenbelangen in diverse vennootschappen: BNG, Vitens, Wadinko, Enexis Holding N.V. en nog twee deelnemingen (CSV Amsterdam B.V. en Publiek Belang Elektra B.V.).

Beleidsplannen en verordeningen

Richtinggevende documenten van de gemeente Dalfsen bij dit programma zijn:

Toekomstvisie Dalfsen 2030 'Voor Elkaar'

Coalitiedocument 2022-2026 'Veel te doen in Dalfsen'

[Visiedocument Goed Goan, ontwikkeling van het bestuur in de Dalfser samenleving \(2021\)](#)

[Goed Goan, plan van aanpak \(2022\)](#)

Visie op Regio Zwolle (2020)

[In de Kern - Communicatiebeleid 2017-2022](#)

[Met elkaar, Samen Dalfsen mooier maken - Beleid voor inwonerbetrokkenheid gem.Dalfsen \(2021\)](#)

[Inkoopbeleid gemeente Dalfsen 2019 e.v.](#)

[Verordening commissie bezwaarschriften](#)

[Financiële Verordening gemeente Dalfsen 2020](#)

[Controleverordening 2017 gemeente Dalfsen](#)

[Onderzoeksverordening gemeente Dalfsen 2017](#)

[Budgethoudersregeling gemeente Dalfsen 2022](#)

[Uitvoeringsregels Treasury 2020 gemeente Dalfsen](#)

[Uitgangspunten publieke taak garanties en leningen gemeente Dalfsen 2018](#)

[Reglement van orde voor de vergaderingen en werkzaamheden van het college van burgemeester en wethouders](#)

[Verordening rechtspositie raads- en commissieleden 2019](#)

[Organisatieverordening gemeente Dalfsen 2017](#)

[Mandaat-, volmacht- en machtigingsbesluit gemeente Dalfsen 2021](#)

Verordening basisregistratie personen (BRP) gemeente Dalfsen 2014

Nota reserves en voorzieningen 2019-2022 (2019)

[Inspraak- en participatieverordening \(2022\)](#)

Raad

[Reglement van orde voor vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad van de gemeente Dalfsen 2019](#)

[Reglement van orde voor de vergaderingen van de raadscommissie van de gemeente Dalfsen 2019](#)

[Verordening rechtspositie raads- en commissieleden 2019](#)

[Verordening onderzoeksrecht gemeenteraad \(2004\)](#)

[Verordening rekenkamer Dalfsen 2023](#)

[Verordening op de commissie planning en control van de gemeente Dalfsen \(2018\)](#)

[Verordening op de commissie voor regionale samenwerking en raadsrapporteurs \(2022\)](#)

[Verordening op de fractieondersteuning 2023](#)

[Verordening op de ambtelijke bijstand 2019](#)

[Verordening op het burgerinitiatief \(2005\)](#)

[Gedragcode integriteit ambtsdragers 2017](#)

[Aggressieprotocol politieke ambtsdragers](#)

[Verordening betreffende de raadspenning \(2006\)](#)

[Delegatie- en mandaatstatuut raad](#)

Griffie

[Griffieplan 2017-2022, De Verbinding \(inclusief actualisatie 2021-2022\)](#)

[Horen, zien en praten, Beleidsplan raadscommunicatie](#)

[Instructie voor de griffier 2017](#)

[Organisatieverordening griffie Dalfsen](#)

[Verordening op de werkgeverscommissie voor de griffie](#)

Programma 2 Openbare orde en veiligheid

Portefeuillehouders en beleidsvelden

Portefeuillehouder	Beleidsveld
Portefeuillehouder Van Lente	Openbare orde en veiligheid
Portefeuillehouder Uitslag	Evenementen
Portefeuillehouder Van Leeuwen	Mutatie reserves

Omschrijving van het programma

Het programma omvat het integrale veiligheidsbeleid waarin de gemeente een regierol vervult ten opzichte van politie, justitie, ketenpartners en inwoners. Samen met deze en andere partners op het gebied van veiligheid geven wij aan het integrale veiligheidsbeleid uitvoering. Hierbij gaat het zowel om de sociale veiligheid (bv. jeugdoverlast, huiselijk geweld etc.) als ook de fysieke veiligheid (rampenbestrijding en crisisbeheersing, verkeersveiligheid etc.). We spelen actief in op nieuwe trends en ontwikkelingen in het veiligheidsdomein.

Belangrijke ontwikkelingen

Uitvoering geven aan het Integraal Veiligheidsplan 2023 - 2026

Op 26 juni 2023 heeft de gemeenteraad het Integraal Veiligheidsplan 2023-2026 vastgesteld. Middels jaarlijkse uitvoeringsprogramma's gaan wij hieraan uitvoering geven, zo ook via het Uitvoeringsprogramma 2024.

Evenementenbeleid

Vanaf 2024 gaan wij uitvoering geven aan het nieuwe evenementenbeleid zoals dat in december 2023 naar verwachting wordt behandeld en vastgesteld in uw raad.

Wat willen we bereiken?

2.1 Openbare orde en veiligheid

Integrale veiligheid

Wat te bereiken?	<ul style="list-style-type: none"> Een veilig en leefbaar Dalfsen door af te stemmen met de verschillende partners op het gebied van veiligheid. Uitvoering geven aan de nieuwe doelstellingen zoals geformuleerd in het Integraal Veiligheidsplan 2023-2026.
Wat gaan we er voor doen?	<ul style="list-style-type: none"> Brede voorlichting via diverse beschikbare kanalen, KernPunten en sociale media. Nauwe samenwerking met politie, o.a. op het gebied van ondermijning, donkere dagen offensief etc. Creëren bewustwording bij weggebruikers, o.a. door plaatsen snelheidsdisplays en diverse educatie en voorlichtingsprojecten.
Hoe meten we dat?	Nieuwe veiligheidsanalyse (Veiligheidsmonitor en politiecijfers).

Indicator	Bron	Nulmeting	2024	2025	2026	2027
Aantal woninginbraken	Politiecijfers	35 stuks (2022)	<15	<15	<12	<12

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Bron	Dalfsen	Nederland	25.000 - 50.000 inwoners
Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren (12-17 jaar)	2022	Bureau Halt	11	8	8
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	2022	CBS	0,7	2,3	1,2
Vernieling	Aantal per 1.000 inwoners	2022	CBS	2,1	6	4,8
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	2022	CBS	1,4	4,6	3,2
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	2022	CBS	0,9	1,4	1,2

Financiën

Wat mag het kosten?

Uitsplitsing naar beleidsvelden	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Openbare orde en veiligheid	-2.448	-2.788	-3.005	-2.977	-3.048	-3.119
Saldo van lasten en baten	-2.448	-2.788	-3.005	-2.977	-3.048	-3.119
Mutatie reserves	35	45	35	35	35	35
Resultaat	-2.413	-2.743	-2.970	-2.942	-3.013	-3.084
Openbare orde en veiligheid	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	-2.705	-2.889	-3.107	-3.080	-3.152	-3.225
Baten	257	101	102	103	104	106
Saldo van lasten en baten	-2.448	-2.788	-3.005	-2.977	-3.048	-3.119
Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	35	45	35	35	35	35
Resultaat	-2.413	-2.743	-2.970	-2.942	-3.013	-3.084

Financiële bijstellingen

2.1 Openbare Orde en Veiligheid

Geen mutaties

Analyse afwijkingen 2024 t.o.v. 2023

Uitsplitsing naar beleidsvelden	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Verschil	Verschil	Verschil
Bedragen x € 1000	2023	2023	2023	2024	2024	2024	Lasten	Baten	Saldo
Openbare orde en veiligheid	-2.889	101	-2.788	-3.107	102	-3.005	-218	1	-218
Saldo van lasten en baten	-2.889	101	-2.788	-3.107	102	-3.005	-218	1	-218
Mutatie reserves	0	45	45	0	35	35	0	-10	-10
Resultaat	-2.889	146	-2.743	-3.107	137	-2.970	-218	-9	-228

Financiële analyse

Hieronder volgt een toelichting op de verschillen groter dan € 50.000 - op beleidsveld niveau - tussen de begroting 2024 en de begroting 2023 (inclusief alle begrotingswijzigingen t/m juni 2023).

De afwijkingen zijn aangeduid als - of +.

Min - betekent dus hogere lasten of lagere baten in de begroting 2024 ten opzichte van de begroting 2023, waardoor er een negatief effect is op het begrotingssaldo.

De grootste afwijkingen hebben betrekking op de volgende onderwerpen:

Openbare orde en veiligheid, - € 218.000

Voor de veiligheidsregio is een hogere last van € 40.000 ten opzichte van 2023. De reden hiervan is dat in de nieuwe arbeidsvoorwaarden Veiligheidsregio's een salarisstijging afgesproken is. Het bijbehorende principeakkoord is ingegaan op 2 januari 2023 en leidt tot een structurele loonsverhoging. Voor gemeente Dalfsen betekent dit een hogere bijdrage voor 2024. De hogere bijdrage voor 2024 en verder is verwerkt in de PPN. Verder is er een stijging van salariskosten door reguliere aanpassingen van € 198.000. Tenslotte zijn er nog kleinere aanpassingen wat leidt tot een negatief saldo van € 218.000.

Mutatie reserves, - € 10.000

Vanuit de jaarrekening 2022 is een bedrag van € 10.000 m.b.t. lease auto BOA overgeheveld voor uitvoering in 2023.

Verbonden partijen

Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio IJsselland

De gemeente Dalfsen neemt deel aan de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio IJsselland. De veiligheidsregio IJsselland werkt als brandweer en Ghor (Ghor staat voor: Geneeskundige HulpverleningsOrganisatie in de Regio) intensief samen met politie, gemeenten en andere ketenpartners in het voorkomen, bestrijden en beperken van de gevolgen van branden, ongevallen, rampen en crisis.

Voor de financiële bijdrage, de financiële kengetallen, beleidsvoornemens, ontwikkelingen en risico's van deze verbonden partij verwijzen wij u naar de paragraaf verbonden partijen en paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Beleidsplannen en verordeningen

Richtinggevende documenten van de gemeente Dalfsen bij dit programma zijn:

[Algemene plaatselijke verordening \(2018\)](#)

Beleidsplan integrale veiligheid 2023-2026

Gemeenschappelijke regeling GGD IJsselland

Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio IJsselland

[Beleidsregels evenementen](#)

Uitvoeringsprogramma Integrale Veiligheid 2023-2024

Besluit brandveilig gebruik en basishulpverlening overige plaatsen

Meerjarenbeleidsplan 2023-2026 Politie Eenheid Oost-Nederland

[Beleidsplan Vergunningverlening, toezicht en handhaving 2017-2021](#) (nieuwe versie volgt eind 2023)

Kadernota 2023 Veiligheidsregio IJsselland

Risicoprofiel en Strategische beleidsagenda 2023-2026 Veiligheidsregio IJsselland

Programma 3 Beheer openbare ruimte

Portefeuillehouders en beleidsvelden

Portefeuillehouder	Beleidsveld
Portefeuillehouder Van Leeuwen	Openbaar groen
Portefeuillehouder Ramerman	Verkeer en vervoer
Portefeuillehouder Van Leeuwen	Mutatie reserves

Omschrijving van het programma

Het programma omvat de zorg voor het beheer en de aanleg van alle voorzieningen in de openbare ruimte, zoals openbaar groen, speelplaatsen, volkstuinen, wegen, civiele kunstwerken en openbare verlichting en het gemeentelijk verkeers- en vervoersbeleid (verkeersveiligheid).

Het heeft als doel dat de openbare ruimte bruikbaar, beheersbaar, vitaal (duurzaam en gezond), groen en veilig is voor nu en in de toekomst.

Belangrijke ontwikkelingen

Buiten Voor Elkaar

De openbare ruimte is de ruimte waarin inwoners, ondernemers en bezoekers wonen, leven, werken, zich verplaatsen en recreëren. Deze ruimte is daarmee van iedereen. Dalfsen heeft een grote oppervlakte aan openbare ruimte met de daarbij behorende kapitaalgoederen. Met een goede openbare ruimte willen we mensen zich thuis laten voelen en bijdragen aan positieve gezondheid, sociale veiligheid, vastgoedontwikkeling en de economische positie van ons gebied. De komende jaren voeren we hiervoor ons Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte 'Buiten Voor Elkaar' (IBOR) uit. We verbeteren de integrale werkwijze voor programmeren van de (onderhouds)werkzaamheden en vertalen deze in het Meerjarenplan Onderhoudsprogramma, het MJOP. Deze is in het voorjaar van 2023 door de raad vastgesteld.

Hiermee versterken we de verbindingen tussen preventiebeleid, omgevingsvisie, groen en biodiversiteit en andere in- en externe opgaven. Daarnaast brengt de programmering de vervangingsopgave(s) die op ons afkomen in beeld.

Biodiversiteit Voor Elkaar

In 2023 heeft u het Beleidsplan Biodiversiteit vastgesteld. We streven naar vergroten van de biodiversiteit in bestaande groen binnen en buiten de bebouwde kom en bij nieuwe ontwikkelingen. De komende jaren wordt actief ingezet op de volgende thema's:

- Ecologisch Bermbeheer;
- Duurzame bestrijding van de eikenprocessierups;
- Bestrijding en beheersing van invasieve exoten;

Daarnaast worden de komende jaren andere thema's als boombeleid en natuurinclusief bouwen verder uitgewerkt. Communicatie moet bijdragen aan bewustwording bij onze inwoners.

Verkeersveiligheid

De rijksoverheid heeft reeds het Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV) 2030 vastgesteld en hiermee een andere werkwijze op het gebied van verkeersveiligheid geïntroduceerd. Dit betekent voor ons als gemeente dat de aanpak van verkeersveiligheid anders wordt. Namelijk van reactief (op basis van ongevals cijfers) naar proactief (inschatten van risico's).

Integrale Fietsvisie

In 2020 heeft u de integrale fietsvisie vastgesteld en is meerjarig budget beschikbaar gesteld voor het uitvoeringsprogramma. In het coalitieakkoord staat aangegeven dat veilige en aantrekkelijke fietsroutes tussen de kernen in de gemeente en met de omringende plaatsen belangrijk zijn en dat we de fietsroutes en paden verder willen verbeteren en versterken.

Stimuleren Openbaar Vervoer

We willen stappen zetten in het duurzaam verplaatsen in onze gemeente. Voor de bereikbaarheid van onze kernen vinden we het belangrijk dat het openbaar vervoer een reëel alternatief is. Door verschillende vormen van vervoer beter op elkaar aan te sluiten, komen we sneller aan op onze

bestemming. Goede overstapvoorzieningen (OV-hubs) zijn daarom noodzakelijk. We zetten onder meer in op mobiliteitshubs in iedere kern.

Wat willen we bereiken?

Wat te bereiken?	<ul style="list-style-type: none"> • De openbare ruimte samen met bewoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven duurzaam in stand houden tegen acceptabele maatschappelijke kosten. • De kwaliteit van de leefomgeving en de aantrekkingskracht van de gemeente behouden. • Met het beheer van kapitaalgoederen een bijdrage leveren aan de maatschappelijke opgaven. • Met het beheer van kapitaalgoederen een bijdrage leveren aan het realiseren van de omgevingsvisie. • Meer aansluiten bij de ideeën en behoeften vanuit de samenleving en flexibel inspelen op inwonersinitiatieven. • Structurele financiële dekking voor de vervanging van kapitaalgoederen in de openbare ruimte
Wat gaan we er voor doen?	<ul style="list-style-type: none"> • Integraal Meerjaren Programmering Openbare Ruimte opstellen en proces van programmeren borgen. • Voortzetten van huidige beeldkwaliteitsniveau. • Uitnodigende houding voor inwonersinitiatieven.
Hoe meten we dat?	Zie onderstaande tabellen

Indicator	Bron	Nulmeting	2024	2025	2026	2027
Beheerdisciplines voldoen aan de onderhoudsnorm	Schouw	100% (2016)	100%	100%	100%	100%

Indicator	Bron	Nulmeting	2024	2025	2026	2027
Waardering van leefomgeving	Waar staat je gemeente	Eens in de drie jaar			7	

Indicator	Bron	Nulmeting	2024	2025	2026	2027
Duurzaam Terreinbeheer	KIWA Barometer Duurzaam terreinbeheer	Goud	Goud	Goud	Goud	Goud

3.1.2 Speelvoorzieningen

De bestaande speelvoorzieningen houden we zo lang mogelijk in stand met behulp van onderhoud en levensduur verlengende maatregelen.

In 2023 zijn we gestart met de opvolger van het Beleidsplan Spelen (2014-2023): Spelen, Bewegen Ontmoeten. Het is de planning het nieuwe Beleidsplan begin 2024 door de raad vast te laten stellen. In het vernieuwde beleidsplan zullen prestaties indicatoren worden opgenomen en het daarmee verbonden budget. Tot het moment van vaststellen hanteren wij in ieder geval de huidige werkwijze en kunnen wij nog geen bestaande doelen en indicatoren benoemen.

3.2 Verkeer en vervoer

3.2.2 Gemeentelijk verkeer- en vervoerbeleid

Wat te bereiken?	Het bevorderen van een vlotte en veilige afwikkeling van het verkeer dat noodzakelijk is voor de ontwikkeling van welvaart en welzijn in de gemeente Dalfsen, waarbij de hinder zoveel mogelijk wordt beperkt, duurzame verplaatsingen worden gestimuleerd en de ruimtelijke kwaliteit wordt gerespecteerd.
Wat gaan we er voor doen?	De ambities en de doelen uit het GVVP vormen de basis voor een uitvoeringsprogramma (UVP) waarin de uitvoering van maatregelen voor de komende jaren staat. Voor 2024 wordt het project herinrichting Welsummerweg verder uitgewerkt tot een definitief ontwerp. Het zuidelijk deel heeft de nadruk op het verbeteren van de verkeersveiligheid, met nadruk op de voetgangers. Het noordelijk deel maakt onderdeel uit van de snelfietsroute en wordt fietsvriendelijk ingericht.
Hoe meten we dat?	Zie onderstaande tabel

Indicator	Bron	2024	2025	2026	2027
Uitvoering project uit uitvoeringsprogramma GVVP, jaarlijks 1 project	Eigen gegevens	1	1	1	1
Uitvoering project uit Uitvoeringsprogramma Fiets, jaarlijks 1 project	Eigen gegevens	1	1	1	1

3.2.3 Verkeersveiligheid

Wat te bereiken?	We streven naar minder ongevallen. Niet alleen concrete ongevallen maar ook gevoel van onveiligheid (subjectieve veiligheid) speelt hierbij een rol. Samen met maatschappelijke partners, plaatselijk belangen, adviseurs en burgers besteden wij hier aandacht aan. De fietser, de eigen buurt en schoolroutes zijn hierbij speerpunten.
Wat gaan we er voor doen?	In 2024 voeren we snelheidsremmende maatregelen uit op de Welsummerweg in Dalfsen.
Hoe meten we dat?	Zie onderstaande tabel

Indicator	Bron	Nulmeting	2024	2025	2026	2027
Aanpak onveilige situaties, jaarlijks één project.	Eigen gegevens	-	1	1	1	1

3.3 Openbare verlichting

Wat te bereiken?	Wij leveren een bijdrage aan duurzaamheid, klimaatdoelstellingen en energiebesparing. Het uitgangspunt is: "donkerte waar mogelijk, licht waar nodig".
Wat gaan we er voor doen?	<ul style="list-style-type: none"> In 2025 is het energieverbruik van de openbare verlichting met 3% verminderd ten opzichte van 2020; In 2025 zijn verouderde gloeilampen zo veel mogelijk vervangen door LED-lampen; mede door de motie "Wat Led je". Inkoop voor 100% duurzame energiebronnen; Materialen van ingekochte masten en armaturen voor 100%

	recyclebaar; <ul style="list-style-type: none"> Het hanteren van een standaard dim-regime voor avond- en nachturen; De aankomende jaren gaan wij experimenteren met het dynamisch verlichten.
Hoe meten we dat?	Zie onderstaande tabel

Indicator	Bron	Nulmeting	2024	2025	2026	2027
Verminderen energieverbruik	Eigen gegevens	0% (2020)	2%	3%	3%	3%

Indicator	Bron	Nulmeting	2024	2025	2026	2027
Vervangen gloeilampen door LED-lampen	Eigen gegevens	ca. 6.250 lichtbronnen (2020)	85%	95%	100%	100%

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Bron	Dalfsen	Nederland	25.000 - 50.000 inwoners

N.v.t.

Financiën

Wat mag het kosten?

Uitsplitsing naar beleidsvelden	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Openbaar groen	-2.552	-2.506	-2.651	-2.747	-2.804	-2.875
Verkeer en vervoer	-3.473	-3.427	-3.478	-3.370	-3.511	-3.646
Saldo van lasten en baten	-6.026	-5.933	-6.129	-6.117	-6.315	-6.522
Mutatie reserves	105	325	94	-54	-13	19
Resultaat	-5.921	-5.608	-6.034	-6.171	-6.328	-6.503
Beheer openbare ruimte	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	-6.422	-6.329	-6.407	-6.470	-6.670	-6.880
Baten	396	396	279	353	355	358
Saldo van lasten en baten	-6.026	-5.933	-6.129	-6.117	-6.315	-6.522
Stortingen in reserves	-264	-20	-124	-116	-75	-43
Onttrekkingen aan reserves	368	345	218	62	62	62
Resultaat	-5.921	-5.608	-6.034	-6.171	-6.328	-6.503

Financiële bijstellingen

Gladheidbestrijding, nadeel € 30.000 structureel

De kosten voor gladheidbestrijding zijn gestegen. De stijging wordt veroorzaakt door toenemende kosten voor onderhoud van het materieel en inkoop van zout. Daarnaast wordt de stijging veroorzaakt door de benodigde digitaliseren om de gladheidbestrijding om efficiënt en adequaat te kunnen blijven uitvoeren. Denk hierbij aan het gebruik van weersinformatie.

Analyse afwijkingen 2024 t.o.v. 2023

Uitsplitsing naar beleidsvelden Bedragen x € 1000	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Vershil	Vershil	Vershil
	2023	2023	2023	2024	2024	2024	Lasten	Baten	Saldo
Openbaar groen	-2.693	187	-2.506	-2.788	137	-2.651	-95	-50	-145
Verkeer en vervoer	-3.636	210	-3.427	-3.619	141	-3.478	17	-68	-51
Saldo van lasten en baten	-6.329	396	-5.933	-6.407	279	-6.129	-78	-118	-196
Mutatie reserves	-20	345	325	-124	218	94	-104	-127	-231
Resultaat	-6.349	742	-5.608	-6.531	497	-6.034	-182	-245	-427

Financiële analyse

Hieronder volgt een toelichting op de verschillen groter dan € 50.000 - op beleidsveld niveau - tussen de begroting 2024 en de begroting 2023 (inclusief alle begrotingswijzigingen t/m juli 2023).

De afwijkingen zijn aangeduid als - of +.

Min - betekent dus hogere lasten of lagere baten in de begroting 2024 ten opzichte van de begroting 2023, waardoor er een negatief effect is op het begrotingssaldo.

Openbaar groen - € 145.000

Hiervoor gelden een aantal oorzaken:

1. Door overdracht van taken van het waterschap is € 75.000 meer onderhoud aan watergangen nodig
2. Door de aanschaf van tractie nemen de afschrijvingen en verzekeringspremies met € 75.000 toe

Verkeer en vervoer - € 51.000

Hiervoor gelden een aantal oorzaken:

1. Een stijging van de afschrijvingskosten op wegen in 2024 van € 55.000. Dit komt door de afronding van investeringen in wegen in 2023.
2. Een stijging van de onderhoudskosten van € 50.000 in 2024 vanwege areaaluitbreiding N340
3. Door de instelling van de voorziening kunstwerken is een extra storting nodig. Dit leidt tot meerkosten in 2024 van € 150.000
4. De werkzaamheden voor herinrichting Westerhof vonden in 2023 plaats. Deze komen in 2024 niet terug, wat leidt tot een daling van de lasten van € 105.000
5. In 2023 vindt er extra onderhoud plaats aan de openbare verlichting van € 100.000. Deze kosten komen in 2024 niet terug

Mutaties reserves - € 231.000

Hiervoor gelden een aantal oorzaken:

1. Vanuit 2022 vonden een tweetal budgetoverhevelingen plaats naar 2023 van in totaal € 124.000
2. In 2024 vindt een dotatie aan de bestemmingsreserve Openbare Ruimte plaats van € 104.000 conform het MJOP. Dit is het voordeel van het activeren van de openbare verlichting.

Verbonden partijen

N.v.t.

Beleidsplannen en verordeningen

Richtinggevendende documenten van de gemeente Dalfsen bij dit programma zijn:

[Beleidsplan integraal beheer openbare ruimte 'Buiten Voor Elkaar' 2022-2026 \(2021\)](#)

[Beheerplan civiele kunstwerken \(2018-2022\)](#)

[Beleidsplan recreatie en toerisme voor periode 2011-2020 \(2011\)](#)

[Beleidsplan Licht en donkerte in de openbare ruimte 2021-2025 \(2021\)](#)

[Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan voor periode 2016-2026 Uitvoeringsprogramma 2019-2022](#)

[Integrale Fietsvisie Gemeente Dalfsen \(2020\) en Uitvoeringsprogramma Fiets 2019 - 2022](#)

[Kadernota Parkeernormen \(2020\)](#)

[Groenstructuurplan 2013-2017 \(actualisatie in 2020\)](#) Deze link verwijderen (is vervangen door het

Beleidsplan Biodiversiteit

Beleidsplan biodiversiteit voor elkaar (2023) LINK NOG TOEVOEGEN naar RIS

[Speelruimteplan 2014-2023](#)

[Beheerplan Spelen \(2019-2023\)](#)

[Steenmarterbeheerplan \(2017-2023\)](#)

Kapvergunningenbeleid (onderdeel van de APV en bestemmingsplannen Buitengebied en Kernen)

[Beleidsregels kappen houtopstanden 2018](#)

[Notitie beoordeling aanvraag kappen houtopstanden \(2018\)](#)

[Hondenbeleid in de kernen 2021](#)

Gedragscode Wet Natuurbeheer

Nota algemene begraafplaatsen 2009

Verordening op het beheer en het gebruik van de gemeentelijk begraafplaatsen voor de gemeente Dalfsen (2020)

Programma 4 Economische zaken

Portefeuillehouders en beleidsvelden

Portefeuillehouder	Beleidsveld
Portefeuillehouder Ramerman	Economie
Portefeuillehouder Van Leeuwen	Grondexploitatie bedrijven Mutatie reserves

Omschrijving van het programma

De ambitie van het economische beleid in Dalfsen is het behouden van een vitale economie die inwoners van de gemeente voldoende werkgelegenheid biedt, in aansluiting op hetgeen de regio doet en biedt. Programma 4 omvat alle activiteiten die bijdragen aan bovenstaand doel en heeft betrekking op bedrijfsterreinen, bedrijfsvestigingen en ambulante handel.

Belangrijke ontwikkelingen

Regio Zwolle

We zetten als onderdeel van de Regio Zwolle met de economische agenda in 2024 in op Kennispoort en economische projecten uit de Regio Deal. Ook blijven we in het kader van de "coalitions of the willing" inzetten op de Human Capital Agenda. Werknemers en werkzoekenden in Regio Zwolle kunnen zich (sinds juli 2020) gratis laten (bij-)scholen via het Ontwikkelfonds Regio Zwolle. Dit initiatief is ontstaan vanuit de campagne Upgrade Jezelf, onderdeel van Regio Zwolle.

Economische bedrijvigheid

De economische groei van vóór maar ook tijdens Corona vertaalde zich eveneens in de aantrekkende markt voor bedrijventerreinen. De verwachting is in navolging van economische ontwikkelingen dat de belangstelling voor bedrijfskavels nog aanhoudt. Die belangstelling hangt mede samen met het algemene producenten- en consumentenvertrouwen, de inflatie en de daarmee samenhangende investeringsgeneigdheid.

Alle bedrijfskavels in de kern Nieuwleusen en de kern Dalfsen zijn uitgegeven. De Grift III wordt daarom in 2024 woonrijp gemaakt. 't Febriek Zuid II (Lemelerveld) wordt eind april 2024 bouwrijp en woonrijp gemaakt. De grondverkoop is in het najaar 2023 gestart.

Op basis van de gestarte verkenning naar nieuwe bedrijventerreinen wordt naar verwachting eind 2023 een besluit genomen over nieuwe uitleggebieden voor de kernen Dalfsen en Nieuwleusen.

Relatie met ondernemers

Wij vinden het belangrijk om de relatie met de ondernemers en de middenstand goed te onderhouden en willen ook in 2024 weer bijeenkomsten organiseren. Het gaat ons hier dan om samen met de ondernemers na te denken over ontwikkelingsmogelijkheden in de toekomst. We nemen hierbij de trends en ontwikkelingen van de regio mee.

In de paragraaf grondbeleid gaan we verder in op de wijze waarop de gemeente in 2024-2027 invulling geeft aan haar grondbeleid.

Wat willen we bereiken?

4.1 Economie

Wat te bereiken?	<p>Het behouden van een lokale vitale economie, die de inwoners van de gemeente Dalfsen voldoende werkgelegenheid biedt. Dit in aansluiting wat de regio doet. Daarvoor moeten ook voldoende en aantrekkelijke vestigingsmogelijkheden voor bedrijven en ondernemers beschikbaar zijn.</p> <p>Het nieuwe economische beleid is opgesteld en de uitwerking voor de toekomst nemen we op in de Omgevingsvisie 2.0 van Dalfsen. De gemeente Dalfsen heeft de ambitie met de nieuwe detailhandelsstructuur de hoofdcentra als levendige dorpsharten te bestendigen, ieder op hun eigen schaalniveau en met hun onderscheidende karakter.</p>
Wat gaan we er voor doen?	<ul style="list-style-type: none">• Uitvoeren van de uitvoeringsagenda van de Economische beleidsnota• Uitvoering geven aan de detailhandelsstructuurvisie 2023;• Uitvoeren geven aan vervolg van de ruimtelijke verkenning naar nieuwe bedrijventerreinen;• Leveren van input voor de Omgevingsvisie 2.0 en het Omgevingsplan vanuit het beleidsveld economie en bijbehorende ontwikkelingen;
Hoe meten we dat?	<p>Voor dit onderwerp zijn geen indicatoren geformuleerd. In de nog op te stellen economische beleidsnota worden opgaven opgenomen.</p>

4.2 Grondexploitatie bedrijven

Dit beleidsveld gaat over de grondverkopen van bedrijventerreinen door de gemeente. Voor informatie over dit beleidsveld verwijzen wij naar paragraaf 7 grondbeleid.

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Bron	Dalfsen	Nederland	25.000 - 50.000 inwoners
Functiemenging	%	2022	CBS BAG/LISA	53,2	53,8	50,2
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners (15 t/m 64 jaar)	2022	LISA	174,1	174,,1	167,6

Financiën

Wat mag het kosten?

Uitsplitsing naar beleidsvelden	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Economie	-228	-221	-241	-249	-257	-266
Grondexploitatie bedrijven	73	-50	-50	-50	-51	-51
Saldo van lasten en baten	-155	-271	-291	-299	-308	-317
Mutatie reserves	23	67	50	50	50	50
Resultaat	-132	-205	-241	-249	-258	-267
Economische zaken	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	-585	-571	-1.513	-321	-330	-340
Baten	430	300	1.222	21	22	22
Saldo van lasten en baten	-155	-271	-291	-299	-308	-317
Storting in reserves	0	-17	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	23	83	50	50	50	50
Resultaat	-132	-205	-241	-249	-258	-267

Financiële bijstellingen

Beleidsveld 4.1 Economie

N.v.t.

Beleidsveld 4.2 Grondexploitatie bedrijven

Actualisatie Behoefteteonderzoek bedrijventerreinen najaar 2025 / voorjaar 2026

Er is een actualisatie van het behoefteteonderzoek naar bedrijventerreinen nodig voor inzicht in de behoefte naar bedrijventerrein. Eveneens is de actualisatie (welke niet ouder mag zijn dan twee jaar) te gebruiken voor de onderbouwing van de ladder van een op te stellen bestemmingsplan. De in 2024 te bepalen keuze voor nieuw(e) uitleggebied(en) zullen hierin leidend zijn. Dekking vindt plaats uit de reserve grondexploitatie.

Analyse afwijkingen 2024 t.o.v. 2023

Uitsplitsing naar beleidsvelden Bedragen x € 1000	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Verschil	Verschil	Verschil
	2023	2023	2023	2024	2024	2024	Lasten	Baten	Saldo
Economie	-241	20	-221	-262	21	-241	-20	0	-20
Grondexploitatie bedrijven	-330	280	-50	-1.251	1.201	-50	-921	921	0
Saldo van lasten en baten	-571	300	-271	-1.513	1.222	-291	-941	921	-20
Mutatie reserves	-17	83	67	0	50	50	17	-33	-17
Resultaat	-588	383	-205	-1.513	1.272	-241	-925	888	-36

Financiële analyse

Hieronder volgt een toelichting op de verschillen groter dan € 50.000 - op beleidsveld niveau - tussen de begroting 2024 en de begroting 2023 (inclusief alle begrotingswijzigingen t/m juli 2023).

De afwijkingen zijn aangeduid als - of +.

Min - betekent dus hogere lasten of lagere baten in de begroting 2024 ten opzichte van de begroting 2023, waardoor er een negatief effect is op het begrotingssaldo.

Verbonden partijen

N.v.t.

Beleidsplannen en verordeningen

Richtinggevende documenten van de gemeente Dalfsen bij dit programma zijn:

[Structuurvisie buitengebied 2012-2022 met een doorkijk naar 2030 \(2012\)](#)

[Structuurvisie kernen gemeente Dalfsen 2010-2020 met een doorkijk naar 2025 \(2010\)Nota economisch beleid 2013-2020 \(2013\)](#)

[Evaluatie en actualisatie Nota economisch beleid 2013-2020 \(2015\)](#)

[Detailhandelsstructuurvisie 2017 - 2023 \(2017\)](#)

[Beleidsplan recreatie en toerisme voor periode 2011-2020 \(2011\)](#)

[Evaluatie Beleidsplan Recreatie en Toerisme 2011-2020](#)

[Verruiming kampeerbeleid 2021](#)

[Nota Kampeerbeleid \(2011\)](#)

[Omgevingsvisie Dalfsen 1.0 \(2022\)](#)

[Beleidsregels Ontwikkelen met Kwaliteit in het buitengebied van de gemeente Dalfsen Standplaatsenbeleid](#)

Programma 5 Onderwijs en vrije tijd

Portefeuillehouders en beleidsvelden

Portefeuillehouder	Beleidsveld
Portefeuillehouder Uitslag	Cultuur Kulturhusen Onderwijs Sport
Portefeuillehouder Ramerman	Recreatie en toerisme
Portefeuillehouder van Leeuwen	Mutatie reserves

Omschrijving van het programma

Het programma omvat het lokaal onderwijsbeleid waarbinnen we aandacht besteden aan onderwijshuisvesting, leerlingenvervoer, leerplicht, voor en voegschoolse educatie en volwasseneneducatie. Ook leefbaarheid en vrije tijd vallen binnen dit programma. We zetten in op goede voorzieningen in de gemeente wat de leefbaarheid bevordert. Het gaat hierbij niet alleen om fysieke voorzieningen, maar ook de kracht van de samenleving is een belangrijk uitgangspunt. Sport en sportbeleving, cultuur en ook recreatie en toerisme zijn belangrijke pijlers op het gebied van onderwijs en vrije tijd.

We faciliteren onze inwoners, zodat iedereen kan meedoen. We vinden het belangrijk om bij te dragen aan een goede uitgangspositie van onze jeugdigen. Door te werken aan talent en zelfredzaamheid. Naast inspanning is ook ontmoeting en ontspanning heel belangrijk. Recreatie is een middel waarmee we onze gemeente aantrekkelijk en groen houden. We werken hiermee aan een vitaal Dalfsen voor onze inwoners, ondernemers en bezoekers.

Belangrijke ontwikkelingen

Onderwijshuisvesting

Onderzoek naar (ver)nieuwing van de onderwijshuisvesting vindt plaats volgens het Integraal HuisvestingsPlan (IHP). Gestart is met de projecten kern Nieuwleusen, Dalfsen-West en Lemelerveld volgens de eerste fase van het Integraal huisvestingsplan basisonderwijs. Duidelijk is dat dit forse trajecten zijn waarbij we rekening houden met de meest actuele leerlingprognose en openstaan voor en inspelen op ontwikkelingen en mogelijkheden die zich tijdens het proces aandienen. Als alles volgens plan verloopt, leggen wij uw gemeenteraad begin 2024 de uitkomsten van de haalbaarheidsonderzoeken Dalfsen-West en Nieuwleusen voor, ten behoeve van volgende stappen in uitvoering van het IHP. Afzonderlijk vraagstuk is de groei van het Agnieten College. De hierbij behorende huisvestingsopgave betrekken wij bij het project kern Nieuwleusen. Eventuele maatregelen die op korte termijn onvermijdelijk zijn voor adequate huisvesting worden afgestemd op de lopende IHP projecten. Dit om onnodige kosten te voorkomen.

Sport

In 2025 worden de laatste twee kunstgras voetbalvelden en het semi-waterveld, inclusief oefenveld, bij de hockey vervangen. Het Rijk heeft de beschikbare middelen van 15 regelingen rondom preventie, sport en bewegen gebundeld in een specifieke uitkering. Onderdeel hiervan vormen de Regeling Sportakkoord en de Brede Regeling Combinatiefuncties. Beide regelingen betreffen structurele bedragen die onder voorwaarden, zoals vereiste cofinanciering bij de Brede Regeling Combinatiefuncties, beschikbaar worden gesteld. Voortbordurend op basis van gemeentelijk beleid, zoals het preventiebeleid en huidige uitvoering vindt met de betrokken samenwerkingspartners nadere uitwerking en invulling vereiste cofinanciering plaats. Insteek is budgettaire neutraliteit, waarbij bekeken moet worden of dit mogelijk is.

Kulturhusen

In 2024 is de actualisatie van de subsidies ingezet als vervolg op het voorstel tot harmonisatie van de subsidies van de Kulturhusen. Wij streven naar de privatisering van Kulturhus de Mozaïek en Kulturhus de Spil. Tevens wordt voor alle kulturhusen een Duurzaam Meerjarenplan Onderhoud (DMJOP) gemaakt en de uitkomsten hiervan worden aan uw raad gepresenteerd. In 2024 krijgt het

concept Kulturhus Hoonhorst meer vorm. We nemen uw raad mee in dit proces. Verder wordt met de Kulturhusen invulling gegeven aan de maatschappelijke opdracht per kern samen met andere partijen.

Visie Vechtdal

In 2024 geven we met de Vechtdal samenwerking een vervolg op het document Vechtvisie uitvoeringsprogramma 3.0 en richten ons op de ontwikkeling en uitvoering van projecten binnen de onderscheiden programmalijnen; Zorgzaam & Gezond, Ondernemerschap & Gastheerschap, Beleefbaar Landschap en Verbindende Vecht. Vanuit het Vechtdalmerk willen we de recreatie-ondernemers en organisaties in Dalfsen intensiever betrekken en een verbinding maken met het provinciale programma Gastvrij Overijssel.

Ruimte voor de Vecht en Brede Welvaart

De netwerkorganisatie Ruimte voor de Vecht voert binnen de Regio Deal van de Regio Zwolle het project Brede Welvaart uit, dat onderverdeeld is in 23 deelprojecten. In 2024 zullen regiodeal projecten te worden afgerond of waar zinvol een vervolg krijgen. Vanuit recreatie en toerisme zijn wij betrokken bij de deelprojecten: Varen op de Vecht, Gidsennetwerk, Merkontwikkeling Vechtdal, Beleven en Bewegen, Zwemmen in de Vecht

Ontwikkeling Recreatie en Toerisme

Voor de recreatieve ontwikkeling die we als gemeente Dalfsen voorstaan zal de komende jaren extra menskracht en budget worden ingezet op onderzoek, ontwikkeling en uitvoering. We sluiten aan bij de ontwikkeling via Vrije Tijd Economie Vechtdal (VTE VD) en de samenwerking Ruimte voor de Vecht (RvdV).

Uitbreiding van de haven in Dalfsen kan naar verwachting een bijdrage leveren aan de gewenste recreatieve ontwikkelingen. We onderzoeken daarom de mogelijkheden tot uitbreiding van de haven in Dalfsen, in relatie met het deelproject 'Varen op de Vecht'. In 2024 verwachten we dat keuzen voor de ontwikkeling van de haven in een plan uitgewerkt en de uitvoering daarvan voorbereid kan worden .

Programma Toekomst Recreatieterreinen

Wij voeren een terughoudend beleid voor permanent wonen op recreatieparken. Voor parken waar het recreatieve karakter sterk is afgenomen, toetsen wij de recreatieve waarde en onderzoeken wij of en onder welke condities permanent wonen toegestaan kan worden. In deze raadsperiode, voor maart 2026, is er duidelijkheid of en onder welke voorwaarden recreatiewoningen een permanente woonbestemming kunnen krijgen.

In 2024 zal een plan van aanpak worden opgesteld voor programma Toekomst Recreatieterreinen. Op basis van beschikbaarheid van middelen en menskracht zal voor relevante recreatieparken gestart worden met uitvoering van deze aanpak.

Wat willen we bereiken?

5.1 Cultuur

5.1.1 Cultuurbeleid

Wat te bereiken?	Het cultuurbeleid is vanaf 2022 geïntegreerd in het preventiebeleid.
Wat gaan we er voor doen?	Cultuur is onderdeel van de doelstellingen in de uitvoeringsagenda preventie.
Hoe meten we dat?	Aan hand bereikte doelstellingen volgens het preventiebeleidsplan.

5.1.2 Bibliotheekbeleid

Wat te bereiken?	Het huidige bibliotheekbeleid liep tot en met 2022 en is per 2023 geïntegreerd in het preventiebeleid
Wat gaan we er voor doen?	De bibliotheek werkt aan de doelstellingen in het preventiebeleid.
Hoe meten we dat?	Aan hand bereikte doelstellingen volgens het preventiebeleidsplan

5.2 Kulturhusen

Wat te bereiken?	De kulturhusen dragen bij aan 'reuring' en leefbaarheid in de kern; aan participatie van inwoners door middel van het bevorderen van (sociale) nabijheid en ontmoeting. En stimuleren het ontplooiën van initiatieven en voorzieningen in de eigen kern.
Wat gaan we er voor doen?	Het behalen van deze doelen is van een aantal factoren afhankelijk. Deze factoren liggen niet allemaal binnen onze invloedssfeer. Het kulturhus draagt slechts voor een gedeelte bij aan het behalen van de doelen. Hiervoor moet enerzijds het gebouw goed geëxploiteerd worden, anderzijds moet er synergie zijn tussen de participanten in het kulturhus.
Hoe meten we dat?	We gebruiken het harmonisatiemodel kulturhusen.

5.3 Onderwijs

5.3.1. Onderwijshuisvesting

Wat te bereiken?	Goed onderwijs is onontbeerlijk voor elk individu om zich te kunnen ontwikkelen en ontplooiën. De gemeente heeft een verantwoordelijkheid voor de onderwijshuisvesting. We willen dat kinderen in een aantrekkelijke en gezonde leeromgeving naar school gaan, zoveel mogelijk in de buurt en in samenhang met andere voorzieningen.
Wat gaan we er voor doen?	Op basis van aangebrachte fasering voeren we de diverse projecten huisvesting basisonderwijs uit, waarbij in de periode 2022 - 2025 de projecten uit fase 1 (kern Nieuwleusen, Dalfsen-West en Lemelerveld) worden opgepakt.
Hoe meten we dat?	Met de voortgang van de projecten, waarmee uitvoering wordt gegeven aan het nieuwe IHP.

5.3.2. Peuteropvang en VVE

Wat te bereiken?	<ul style="list-style-type: none">• Peuteropvang en VVE is van kwalitatief hoog niveau;• Alle peuters uit Dalfsen gaan naar peuteropvang en een (dreigende) (taal) ontwikkelingsachterstand wordt vroegtijdig gesignaleerd;• Er is een doorlopende lijn van peuteropvang naar basisschool.
Wat gaan we er voor doen?	We gaan ten minste 1 keer per jaar met de VVE-werkgroep met afgevaardigden van (voor)scholen en JGZ in gesprek over de uitvoeringsafspraken en stellen die waar mogelijk bij. De onderwerpen zijn: de doelgroepdefinitie, het (non-)bereik, toeleiding naar VVE, doorlopende lijn en resultaatafspraken.
Hoe meten we dat?	De GGD toetst namens de gemeente de kinderopvangorganisaties op hun kwaliteit en brengt hier rapporten over uit (zie jaarverslag kinderopvang in juni 2023). We monitoren het aantal VVE-indicaties en de deelname aan VVE om het bereik te volgen. We streven naar ten minste 95% deelname.

5.4 Recreatie en toerisme

Wat te bereiken?	<p>Recreatie en toerisme vormen belangrijke pijlers voor de economie van onze gemeente. Wij bevorderen recreatie en toerisme met de samenwerking in Vechtdalverband en zichtbaarheid van het A-merk "Vechtdal". Het beleidsplan recreatie en toerisme speelt in op toeristische ontwikkelingen en sluit aan bij huidige trends en ontwikkelingen in de toeristische sector, zoals verduurzaming. Met als resultaten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Meer gasten; • Meerdaagse beleving (seizoensverbreding van dag- en verblijfsrecreatie); • Meer directe omzet binnen de recreatie of toeristisch-recreatieve gerelateerde sectoren (en voor horeca en middenstand); • Meer lokale werkgelegenheid binnen de recreatief toeristische sector en gerelateerde sectoren; • Actief inspelen op- en benutten van kansen, die de toeristische markt biedt.
Wat gaan we er voor doen?	<ul style="list-style-type: none"> • Participeren in het samenwerkingsverband Vechtdal Vrijtijdseconomie; • Via Gastvrij Dalfsen organiseren van ontmoeting en bevorderen van samenwerking en initiatieven door ondernemers en organisaties op het vlak van recreatie en toerisme; • Versterken Toeristische informatiepunten; • Onderzoek van recreatiemogelijkheden, waaronder de havenuitbreiding in Dalfsen; • Binnen Ruimte voor de Vecht invulling geven aan het onderdeel vrijetijdseconomie; • Leveren van input voor de Omgevingsvisie en het Omgevingsplan vanuit het beleidsveld vrijetijdseconomie en bijbehorende ontwikkelingen. • Adviseren bij initiatieven en ontwikkelingen die een relatie hebben met recreatie en toerisme. • Bevorderen en borgen van het aanbod en de kwaliteit van recreatieve verblijven.
Hoe meten we dat?	Op basis van het aantal overnachtingen en het aantal werkzame personen in de sector.

Indicator	Bron	Nulmeting	2024	2025	2026	2027
Aantal overnachtingen (dagrecreatie niet meetbaar)	GBLT/ Eigen gegevens	199.021 (2019)	199.150	199.225	199.250	199.000
Aantal werkzame personen in de sector	LISA	882 (2018)	875	880	885	870

5.5 Sport

Wat te bereiken?	Het sportbeleid is vanaf 2022 geïntegreerd in het preventiebeleid o.a. via de doelen: jeugdigen groeien gezond op, inwoners voelen zich gezond en inwoners dragen bij aan hun gemeenschap
Wat gaan we er voor doen?	De acties van het uitvoeringsplan worden samen met de partners uit het voorveld uitgevoerd, jaarlijks gemonitord en aangepast.
Hoe meten we dat?	Uitwerking vindt plaats via een uitvoeringsplan waarin concrete acties worden benoemd om de genoemde doelen te behalen.

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Bron	Dalfsen	Nederland	25.000 - 50.000 inwoners
Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen 5-18 jr	2022	DUO/Ingrado	21	4,2	4,2
Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen 5-18 jr	2022	DUO/Ingrado	14	24	21
Vroegtijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie	%	2021	DUO/Ingrado	1,1	1,9	1,6
Niet-sporters	%	2020	Gezondheidsmonitor (CBS, RIVM, GGD)	48,8	49,2	n.b.

Financiën

Wat mag het kosten?

Uitsplitsing naar beleidsvelden	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Cultuur	-1.371	-1.364	-1.356	-1.386	-1.415	-1.446
Kulturhuizen	-1.512	-1.426	-1.241	-1.258	-1.260	-1.262
Onderwijs	-2.039	-2.180	-2.306	-2.237	-2.256	-2.303
Recreatie en toerisme	-173	-159	-193	-164	-166	-169
Sport	-1.073	-777	-1.111	-1.171	-1.182	-1.180
Saldo van lasten en baten	-6.168	-5.907	-6.207	-6.217	-6.280	-6.359
Mutatie reserves	908	588	865	733	733	700
Resultaat	-5.260	-5.318	-5.342	-5.483	-5.547	-5.660
Onderwijs en vrije tijd	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	-7.055	-6.919	-6.997	-7.014	-7.075	-7.145
Baten	887	1.012	790	798	795	785
Saldo van lasten en baten	-6.168	-5.907	-6.207	-6.217	-6.280	-6.359
Stortingen in reserves	0	-2.900	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	908	3.488	865	733	733	700
Resultaat	-5.260	-5.318	-5.342	-5.483	-5.547	-5.660

Financiële bijstellingen

Beleidsveld 5.1 Cultuur

Indexatie loonkosten en materiële kosten bibliotheek, nadeel € 28.000 (2024), € 31.000 (2025), € 33.000 (2026), € 51.000 (2027)

Bij de begroting van 2023-2026 is rekening gehouden met het toepassen van loonindexatie en prijsindexatie. De in 2022 bekende indexatiepercentages komen niet overeen met de daadwerkelijke percentages. De nieuwe percentagebedragen vanaf 2024 zijn in dit voorstel meerjarig doorgevoerd.

Harmonisatie Kulturhusen,

De gemeenten Dalfsen werkt aan de harmonisatie van het beleid rondom de kulturhusen. Eventuele financiële bijstellingen zijn op dit moment niet bekend en zullen in een afzonderlijk raadsvoorstel aan de orde komen.

Beleidsveld 5.3 Onderwijs

Beleidsveld 5.3 Onderwijs

Basisonderwijs exclusief huisvesting, nadeel € 18.000 (2024), € 20.000 (2025), € 22.000 (2026), € 27.000 (2027)

Overeenkomstig de wettelijke verplichting vergoeden we Kulturhusen/binnensportaccommodaties de uren bewegingsonderwijs (gymonderwijs) van basisscholen. Uitgangspunt hierbij is dat deze scholen kunnen voldoen aan de hiervoor geldende wettelijke bepalingen. Naast de iets toenemende uren

bewegingsonderwijs is onvoldoende rekening gehouden met de van toepassing zijnde indexering van de uurtarieven.

Huisvesting basisonderwijs, nadeel € 12.000 (2024 t/m 2027)

Overeenkomstig wettelijke verplichting vergoeden we schoolbesturen de opgelegde WOZ-facturen. Deze blijken hoger te zijn dan begroot.

Analyse afwijkingen 2024 t.o.v. 2023

Uitsplitsing naar beleidsvelden	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Vershil	Vershil	Vershil
Bedragen x € 1000	2023	2023	2023	2024	2024	2024	Lasten	Baten	Saldo
Cultuur	-1.411	47	-1.364	-1.374	18	-1.356	37	-28	8
Kulturhuzen	-1.546	120	-1.426	-1.363	122	-1.241	183	2	185
Onderwijs	-2.649	469	-2.180	-2.503	197	-2.306	146	-272	-125
Recreatie en toerisme	-175	16	-159	-209	16	-193	-34	0	-34
Sport	-1.138	360	-777	-1.548	437	-1.111	-410	76	-334
Saldo van lasten en baten	-6.919	1.012	-5.907	-6.997	790	-6.207	-78	-222	-300
Mutatie reserves	-2.900	3.488	588	0	865	865	2.900	-2.623	277
Resultaat	-9.818	4.500	-5.318	-6.997	1.655	-5.342	2.821	-2.845	-23

Financiële analyse

Hieronder volgt een toelichting op de verschillen groter dan € 50.000 - op beleidsveld niveau - tussen de begroting 2024 en de begroting 2023 (inclusief alle begrotingswijzigingen t/m juni 2023).

De afwijkingen zijn aangeduid als - of +.

Min - betekent dus hogere lasten of lagere baten in de begroting 2024 ten opzichte van de begroting 2023, waardoor er een negatief effect is op het begrotingssaldo.

De grootste afwijkingen hebben betrekking op de volgende onderwerpen:

Kulturhuzen, + € 185.000

In 2023 is een incidentele investeringssubsidie verstrekt van € 188.000 aan de Trefkoele ten behoeve van de herinrichting. In combinatie met een aantal kleine bijstellingen resulteert dit per saldo in een voordeel van € 185.000.

Onderwijs, - € 125.000

Voor de advisering rondom het IHP is € 230.000 beschikbaar gesteld. Het resterende budget van 2022 is overgeheveld naar 2023. Dit betreft een bedrag van € 36.000. Daartegenover voorzien wij een stijging van kosten voor leerlingenvoer en leerplicht vanaf 2023, dit resulteert in een nadeel van € 93.000. Door een stijging van de uurtarieven van zaalhuur ten behoeve van bewegingsonderwijs verwachten wij een kostenstijging van € 20.000. Schoolbesturen ontvangen een vergoeding voor de OZB, door een stijging van de WOZ-waarden stijgen deze kosten met € 12.000. Tezamen met een aantal kleine verschillen resulteert dit per saldo in een nadeel van € 125.000.

Sport, - € 334.000

De middelen voor de brede regeling buurtsportcoach zijn vanuit het gemeentefonds overgeheveld naar een SPUK. Dit resulteert in een voordeel van € 54.000. Op dit moment wordt gewerkt aan een voortzetting van de SPUK sport vanaf 2024. In 2023 waren de inkomsten van de SPUK geraamd op € 68.000. Vanaf 2024 wordt gestart met het afschrijven van de kunstgrasvelden in Nieuwleusen en Lemelerveld. Daarnaast wordt gestart met het afschrijven van de investering rondom het gasloos maken van de zwembaden. In totaal betreft dit € 237.000 meer kosten. Deze mutatie is neutraal verwerkt via een onttrekking aan de reserve. Voor de vorming van de bestemmingsreserve kapitaallasten zwembaden is in 2023 € 60.000 onttrokken aan de voorziening onderhoud gebouwen

en neutraal verwerkt in de exploitatie. Op dit beleidsveld resulteert dit in een nadeel van € 60.000 in 2024. Tot slot zijn er diverse kleine bijstellingen van in totaal € 24.000.

Mutatie reserves, + € 277.000

Vanaf 2024 wordt gestart met het afschrijven van de kunstgrasvelden in Nieuwleusen en Lemelerveld. Ook wordt gestart met de afschrijving van de investeringen in de zwembaden en de noodlokalen bij de Polhaar. Deze lasten worden gedekt vanuit een bestemmingsreserve en resulteren in een voordeel van € 252.000. Het resterende budget voor de advisering rondom het IHP in 2022 is overgeheveld naar 2023, de onttrekking aan de reserve ad € 36.000 is geraamd in 2023. De storting van € 60.000 vanuit de voorziening onderhoud gebouwen in de reserve kapitaallast zwembaden in 2023 resulteert in een voordeel in 2024.

Verbonden partijen

Niet van toepassing.

Beleidsplannen en verordeningen

Richtinggevendende documenten van de gemeente Dalfsen bij dit programma zijn:

Algemene subsidieverordening Dalfsen 2022 (2022)
Beleidsplan 'Preventiebeleid Dalfsen vitaal en veerkrachtig'(2021)
Kadernota Cultuur 2021-2024 gemeente Dalfsen [11-1-Kadernota-cultuur-Kadernota.pdf \(dalfsen.nl\)](https://dalfsen.nl/11-1-Kadernota-cultuur-Kadernota.pdf)
Beleidsregels subsidie peuteropvang en voorschoolse educatie gemeente Dalfsen 2020
Peuteropvang & Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) Beleidskader 2023-2026 verlenging beleidskader 2018 – 2021)
Meerjarenbeleidsplan VSV regio IJssel-Vecht 2021-2024
Instructie medewerker leerplicht/RMC gemeente Dalfsen 2023
Verordening bekostiging leerlingenvervoer gemeente Dalfsen 2022 (2021)
Beleidsregels leerlingenvervoer 2023
Beleidsregels bewegingsonderwijs (2023)
Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs van de gemeente Dalfsen (2022)
Integraal huisvestingsplan basisonderwijs 2022-2038 (2021)
[Nota economisch beleid 2013-2020 \(2013\)](#)
[Structuurvisie buitengebied 2012-2022 met een doorkijk naar 2030 \(2012\)](#)
[Structuurvisie kernen gemeente Dalfsen 2010 –2020 met een doorkijk naar 2025 \(2010\)](#)
[Beleidsplan recreatie en toerisme voor periode 2011-2020 \(2011\)](#)
[Evaluatie Beleidsplan Recreatie en Toerisme 2011-2020](#)
[Nota Kampeerbeleid 2011](#)
[Verruiming Kampeerbeleid \(2021\)](#)
[Vechtdalvisie 3.0 \(2021\)](#)

Programma 6 Inkomensondersteuning

Portefeuillehouders en beleidsvelden

Portefeuillehouder	Beleidsveld
Portefeuillehouder Uitslag	Inkomen Integratie vergunninghouders
Portefeuillehouder Van Leeuwen	Mutatie reserves

Omschrijving van het programma

Het programma omvat bijstandsverlening, minimabeleid, schuldhulpverlening en huisvesting en inburgering van statushouders/nieuwkomers. Alle gericht op inkomensondersteuning en inburgering.

Belangrijke ontwikkelingen

Participatiewet in balans: vervolgaanpak Participatiewet

Minister Schouten heeft in juni 2022 de kamer geïnformeerd over de vervolgstappen voor de aanpak van de Participatiewet. Het voorstel heeft tot doel 'balans terug te brengen in de Participatiewet door meer oog te hebben voor de mens achter de uitkering'. Er worden diverse voorstellen gedaan om dit doel te realiseren. Op dit moment zijn de voorstellen nog onvoldoende uitgewerkt, om te kunnen beoordelen of en in welke mate zij effect hebben op de uitvoering van de Participatiewet. Zodra er duidelijkheid is over het definitieve voorstel en de verwachte impact, wordt u hierover geïnformeerd.

Bestaanszekerheid

Zowel landelijk als lokaal is er veel aandacht voor bestaanszekerheid, armoede en het voorkomen van armoede. In Dalfsen zien dit als een opgave voor de komende jaren. In 2024 willen we een nieuwe beleidsnota armoedebelief aan de raad voorleggen. De uitkomsten van het rekenkamer onderzoek en de opvattingen van uw raad vormen daartoe een belangrijke bijdrage. Daarbij biedt de huidige wetgeving slechts weinig speelruimte voor het voeren van lokaal beleid. Eventuele wijzigingen daarin zullen we meenemen bij de beleidsontwikkeling. Bij het uitwerken van voorstellen voor bestaanszekerheid hebben kinderen onze specifieke aandacht.

Taakstelling huisvesting statushouders

In 2023 is de taakstelling verder toegenomen naar 80 statushouders (ter vergelijking, in 2022 was deze 40) en wij verwachten dat deze ontwikkeling zich ook in 2024 doorzet. Nieuw onderdeel van de totale taakstelling is de huisvesting van alleenstaande minderjarige statushouders. Zowel de verdere stijging als de huisvesting van deze specifieke doelgroep heeft impact op de uitvoering. Bij de perspectiefnota is reeds rekening gehouden met een stijging en het vrijmaken van middelen voor de uitvoering, de taakstelling lijkt echter harder te stijgen dan waar wij bij het opstellen van de perspectiefnota rekening mee hielden.

Wat willen we bereiken?

6.1 Inkomen

6.1.1 Kindregeling

Wat te bereiken?	Het mogelijk maken dat alle kinderen kunnen participeren in de samenleving en dit met, financiële ondersteuning ten behoeve van bepaalde producten of activiteiten mogelijk maken. We trachten een zo groot mogelijk bereik te realiseren onder de doelgroep.
Wat gaan we er voor doen?	In de webshop zorgen we voor een gevarieerd aanbod van producten, diensten en activiteiten.
Hoe meten we dat?	Op basis van het gebruik van de regeling.

Hoe meten we dat?

Indicator	Bron	Nulmeting	2023	2024	2025	2026	2027
Aantal kinderen dat bestelling heeft gedaan via de webshop	Eigen administratie	224 (2018)	230	230	230	230	230

6.1.2 Schuldhulpverlening

Wat te bereiken?	Doel van de schuldhulpverlening is om mensen zo snel en goed mogelijk te helpen bij hun financiële situatie en zo mogelijk een duurzame oplossing te realiseren. Deels heeft dit met (professionele) ondersteuning te maken en deels is het een verantwoordelijkheid van de mensen zelf om hun uitgaven aan te passen aan het inkomen. De meest vergaande vorm van ondersteuning is beschermingsbewind. De rechter stelt dan een bewindvoerder aan. Veelal vergoed de gemeente de kosten van een bewindvoerder via de bijzondere bijstand. Wij streven ernaar het aantal bewindvoering zo beperkt mogelijk te houden.
Wat gaan we er voor doen?	<ul style="list-style-type: none"> • Contacten met verwijzende instanties intensiveren om in zo vroeg mogelijk stadium handelend te kunnen optreden om het aantal bewindvoeringen zoveel mogelijk te beperken; • Nieuwe vormen van budgetbeheer voortzetten als alternatief voor bewindvoering, dit is bijvoorbeeld het product "Budgetbeheer Plus". Met dit instrument worden vaste lasten betaald en ontvangt cliënt een vast bedrag per week voor overige uitgaven; • Indien mogelijk gebruik maken van adviesrecht voor kantonrechters; • Vroegsignalering door inzage in betalingsachterstanden.
Hoe meten we dat?	Het aantal huishoudens met bewindvoering via de bijzondere bijstand.

Indicator	Bron	Nulmeting	2023	2024	2025	2026	2027
Aantal huishoudens met bewindvoering	Eigen administratie	104 (2021)	100	95	90	85	85

6.2 Integratie vergunninghouders

6.2.1 Inburgering en integratie statushouders

Wat te bereiken?	Inburgeraars bereiken het voor hen hoogst haalbare taalniveau en doen naar vermogen mee in de samenleving
Wat gaan we er voor doen?	<ul style="list-style-type: none"> • In samenwerking met taalscholen, maatschappelijke organisaties en werkgevers zorgen voor een taalrijke leer- en werkomgeving. • Goede regie voeren op het inburgeringsproces van statushouders met behulp van het PIP (persoonlijk Plan Inburgering en Participatie)
Hoe meten we dat?	Registraties in de module inburgering (in ontwikkeling)

6.2.2 Huisvesting statushouders

Wat te bereiken?	Realisatie van de taakstelling voor de huisvesting van statushouders.
Wat gaan we er voor doen?	Samenwerking met woningcorporaties voortzetten en indien nodig aanvullende mogelijkheden voor versnelde (eventueel tijdelijke) huisvesting onderzoeken en benutten (statushouders zijn hierin onderdeel van de doelgroep spoedzoekers in het algemeen).
Hoe meten we dat?	Eigen registraties en registratie COA

Indicator	Bron	Nulmeting	2023	2024	2025	2026	2027
Taakstelling en realisatie te huisvesten statushouders	Eigen gegevens en registraties COA	100% (2022)	100 %	100%	100%	100%	100%

De taakstelling fluctueert erg, zo was de taakstelling in 2020 20 statushouders, terwijl de taakstelling in 2021 en 2022 op 40 statushouders uitkwam en voor 2023 op 80. Doelstelling blijft ten alle tijde om de taakstelling te halen.

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Bron	Dalfsen	Nederland	25.000 - 50.000 inwoners
Personen met een bijstandsuitkeringen	Aantal per 10.000 inwoners	2021	CBS	170,4	431,2	277,7

Financiën

Wat mag het kosten?

Uitsplitsing naar beleidsvelden	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Inkomen	-2.910	-2.702	-2.049	-2.174	-2.233	-2.287
Integratie vergunninghouders	-15	-176	-222	-231	-239	-247
Saldo van lasten en baten	-2.925	-2.877	-2.271	-2.405	-2.472	-2.534
Mutatie reserves	3	760	0	0	0	0
Resultaat	-2.922	-2.117	-2.271	-2.405	-2.472	-2.534
Inkomensondersteuning	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	-9.120	-8.418	-7.727	-7.355	-7.427	-7.489
Baten	6.195	5.540	5.456	4.950	4.955	4.955
Saldo van lasten en baten	-2.925	-2.877	-2.271	-2.405	-2.472	-2.534
Stortingen in reserves	0	-521	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	3	1.281	0	0	0	0
Resultaat	-2.922	-2.117	-2.271	-2.405	-2.472	-2.534

Financiële bijstellingen

Beleidsveld 6.1 Inkomen

Participatiewet Inkomensvoorziening, structureel nadeel € 86.000

Door een verwachte toename van het aantal uitkeringsgerechtigden (onder meer door statushouders) wordt voorgesteld structureel € 86.000 bij te ramen voor de uitgaven aan bijstandsuitkeringen. Opgemerkt moet worden dat we bij de uitvoering in grote mate ook afhankelijk zijn van het toegekende budget voor de uitvoering van de Participatiewet (het BUIG). Dit budget wordt pas in het najaar van het lopende jaar bekendgemaakt.

IOAW, structureel voordeel € 21.000

Door een afname van het aantal bijstandsccliënten met een IOAW uitkering kan dit budget structureel worden afgeraamd met € 21.000.

Tegemoetkoming arbeidsongeschikten, structureel voordeel € 20.000

Door een daling van de uitgaven aan de Tegemoetkoming arbeidsongeschikten (voorheen Wtcg) kan dit budget structureel worden afgeraamd met € 20.000.

Applicatiebeheer, voordeel € 63.000 (2024)

In de begroting van 2024 is nog geen rekening gehouden met continuering van het contract met de gemeente Staphorst en Zwartewaterland op het gebied van applicatiebeheer voor de Suite voor Sociaal Domein tot en met juni 2024. Omdat dit contract verlengd is, hebben wij een deel van de gemaakte kosten bij de gemeenten Staphorst en Zwartewaterland kunnen declareren wat een financieel voordeel oplevert van € 63.000.

Beleidsveld 6.2 Integratie vergunninghouders

Statushouders, structureel nadeel € 40.000

Door een grote(re) toename van het aantal te huisvesten statushouders in Dalfsen verwachten we ongeveer

€ 30.000 aan extra middelen in te zetten op het gebied van participatie, tolken/sleutelpersonen, kosten voor huisvesting en preventieve activiteiten (kosten die niet allemaal worden gedekt door de SPUK middelen op gebied van inburgering). Daarnaast waren kosten voor de module inburgering van Schulinck en voor de inzet van contractmanagement op inburgering door ONS initieel niet opgenomen in de begroting. Doordat de uitvoering van de nieuwe wet inburgering nog maar kort in volle gang is én doordat de taakstelling voor de 1e helft 2024 pas in oktober 2023 bekend wordt, laat deze begrotingspost zich op dit moment lastig voorspellen.

Crisisnoodopvang, budgetneutraal (2024)

Vanaf 3 oktober 2022 worden asielzoekers opgevangen op de locatie Hof van Dalftsen. De verwachting is dat wij in ieder geval tot en met juni 2024 asielzoekers opvangen op deze locatie. Een inschatting van de kosten is moeilijk te maken, omdat wij niet weten hoe het aantal op te vangen asielzoekers zich zal ontwikkelen. Voorlopig gaan we uit van een benodigd budget van € 485.000.

Analyse afwijkingen 2024 t.o.v. 2023

Uitsplitsing naar beleidsvelden	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Verschil	Verschil	Verschil
Bedragen x € 1000	2023	2023	2023	2024	2024	2024	Lasten	Baten	Saldo
Inkomen	-6.850	4.148	-2.702	-6.518	4.469	-2.049	332	321	653
Integratie vergunninghouders	-1.568	1.392	-176	-1.209	987	-222	359	-405	-46
Saldo van lasten en baten	-8.418	5.540	-2.877	-7.727	5.456	-2.271	690	-84	606
Mutatie reserves	-521	1.281	760	0	0	0	521	-1.281	-760
Resultaat	-8.939	6.822	-2.117	-7.727	5.456	-2.271	1.211	-1.366	-154

Financiële analyse

Hieronder volgt een toelichting op de verschillen groter dan € 50.000 - op beleidsveld niveau - tussen de begroting 2024 en de begroting 2023 (inclusief alle begrotingswijzigingen t/m juni 2023).

De afwijkingen zijn aangeduid als - of +.

Min - betekent dus hogere lasten of lagere baten in de begroting 2024 ten opzichte van de begroting 2023, waardoor er een negatief effect is op het begrotingssaldo.

De grootste afwijkingen hebben betrekking op de volgende onderwerpen:

Inkomen, + € 653.000

Door een toename van het aantal uitkeringsgerechtigden verwachten we een stijging van de kosten met € 86.000. Op basis van de huidige gegevens IOAW verwachten we in 2024 een lichte stijging van de uitgaven van € 29.000. In 2023 is een bedrag geraamd voor de energietoeslag, er is nog niet bekend of de energietoeslag in 2024 wordt gecontinueerd. Voor 2024 is hiermee geen rekening gehouden en is de begroting € 484.000 lager. U heeft bij het vaststellen van de begroting 2023 een incidenteel bedrag van € 250.000 beschikbaar gesteld voor de Taskforce energiearmoede. In de begroting 2023 was nog geen rekening gehouden met de continuering van het contract met de gemeente Staphorst en Zwartewaterland op het gebied van applicatiebeheer voor de Suite voor Sociaal Domein. Dit resulteert in een voordeel van € 63.000. Tot slot hebben we te maken met een aantal kleine bijstellingen ad € 29.000 nadelig.

Integratie vergunninghouders, - € 46.000

Door een stijging van het aantal statushouders zijn de kosten voor onder meer huisvesting en ondersteunende diensten toegenomen. Daarnaast zijn de lasten gestegen doordat we enkele uitvoeringskosten in de begroting hebben genomen. Per saldo betekent dit een nadeel van € 40.000. Daarnaast zien we nog enkele kleine bijstellingen ad € 6.000 nadelig.

Mutaties reserves, - € 760.000

Deze onttrekkingen zijn in 2023 geraamd t.b.v. de inzet van de vanuit de jaarrekening 2022 overgehevelde budgetten en ingestelde (bestemmings)reserves met betrekking op programma 6.

Deze onttrekkingen zien onder meer op de taskforce energiearmoede (€ 250.000), het voorschot energietoeslag (€ 484.000) en de budgetoverheveling in het kader van de digitalisering MO (€ 26.000).

Verbonden partijen

Gemeenschappelijke regeling Sociale Recherche IJssel-Vechtstreek

De gemeente Dalfsen neemt deel aan de regeling Sociale Recherche IJssel-Vechtstreek. Dit is een samenwerkingsverband voor het voorkomen en opsporen van fraude met sociale zekerheidsregelingen. De gemeente Dalfsen heeft haar bevoegdheid voor opsporing en voorkomen van fraude op grond van de uit te voeren sociale zekerheidsregeling overgedragen aan de gemeente Zwolle.

Voor de financiële bijdrage, de financiële kengetallen, beleidsvoornemens, ontwikkelingen en risico's van deze verbonden partij verwijzen wij u naar de paragraaf verbonden partijen.

Beleidsplannen en verordeningen

Richtinggevende documenten van de gemeente Dalfsen bij dit programma zijn:

Beleidsplan armoede en schuldhulpverlening 2019-2022 (vastgesteld januari 2019)

[Afstemmingsverordening \(2017\)](#)

Evaluatie en doorontwikkeling 'Thuis in Dalfsen' 2019

Beleidsplan "afstand tot de arbeidsmarkt", beleid en uitvoering Participatiewet 2019-2022

Verordening re-integratie Participatiewet, IOAW, IOAZ gemeente Dalfsen 2017

Beleidsregels bestuurlijke boete gemeente Dalfsen 2017

Beleidsregels bijzondere bijstand Dalfsen 2016

1e wijziging Beleidsregels bijzondere bijstand Dalfsen 2016

Algemene subsidieverordening Dalfsen 2022 (2022)

Programma 7 Sociaal domein

Portefeuillehouders en beleidsvelden

Portefeuillehouder	Beleidsveld
Portefeuillehouder Uitslag	Jeugdzorg Lokale toegang Preventie Publieke gezondheid Wmo 2015
Portefeuillehouder Ramerman	Participatie
Portefeuillehouder Van Leeuwen	Mutatie reserves

Omschrijving van het programma

Het programma omvat het sociale domein. Hieronder vatten wij de uitvoering van de Participatiewet, de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 en de Jeugdwet. Ook het jeugd- en jongerenwerk en het welzijnswerk zijn onderdeel van dit programma.

Belangrijke ontwikkelingen

Jeugdzorg

Hervormingsagenda jeugd en inzet op preventie

In juni 2023 is de hervormingsagenda jeugd 2023-2028 vastgesteld. Deze agenda heeft als doel knelpunten in de jeugdzorg structureel aan te pakken. Tevens beoogt de hervormingsagenda het jeugdzorgstelsel financieel houdbaar te maken voor de toekomst. In de hervormingsagenda zijn afspraken vastgelegd waarbij zowel het rijk als de gemeenten bijdragen leveren aan het verlagen van kosten van geïndiceerde jeugdzorg. De rol van de gemeente in deze hervormingsagenda is onder andere gericht op het verder inzetten op preventieve activiteiten. De VNG komt in het najaar met een handreiking voor gemeenten voor implementatie van de hervormingsagenda Jeugd.

GALA (Gezond en Actief Leven Akkoord)

Landelijk is het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) afgesloten. Met het GALA bouwen we aan het fundament voor een gerichte lokale en regionale aanpak op het gebied van preventie, gezondheid en sociale basis. Met het GALA wordt ingezet op een integrale benadering van preventie, met aandacht voor achterliggende factoren die invloed hebben op gezondheid.

Middels het GALA wordt gewerkt aan onderstaande gemeenschappelijke doelen:

- terugdringen gezondheidsachterstanden (waaronder Kansrijke Start)
- een gezonde fysieke leefomgeving die uitnodigt tot bewegen en ontmoeten
- het versterken van (de verbinding met) de sociale basis
- een gezonde leefstijl
- versterking van de mentale weerbaarheid en mentale gezondheid
- vitaal ouder worden
- domeinoverstijgende inzet vanuit een regionale preventie-infrastructuur

Door de integrale insteek heeft het GALA overlap met veel lopende trajecten op zowel landelijk, regionaal en lokaal niveau. Lokaal heeft het GALA grote raakvlakken met het Preventiebeleid en Publieke Gezondheid. Hoe deze zich tot elkaar verhouden wordt in het, te ontwerpen, plan van aanpak toegelicht.

Als gevolg van het GALA zijn diverse afzonderlijke geldstromen van het rijk samengevoegd in één Specifieke Uitkering (SPUK).

In het najaar van 2023 zal de raad worden geïnformeerd over het GALA en het lokale plan van aanpak.

IZA (Integraal Zorg Akkoord)

Met de afspraken in het Integraal Zorgakkoord (IZA) willen de ondertekenaars invulling geven aan de ambitie en opgaven in de zorg. De focus van dit akkoord ligt op toekomstbestendige zorg en het terugdringen van de toename van de zorg die onder de Zorgverzekeringswet valt, waarbij waar relevant ook de langdurige zorg, ondersteuning (Wmo), inzet op publieke gezondheid en het bredere sociaal domein wordt betrokken.

Binnen het IZA zijn afspraken beschreven op doelstelling, beschreven bij GALA, voor een regionale preventie-infrastructuur.

Hoe het IZA zich specifiek zal gaan verhouden tot het GALA is op dit moment, augustus 2023, nog niet duidelijk.

Begeleiding

Tot begin 2023 was in tegenstelling tot de landelijke uitgesproken verwachting, in Dalfsen geen sprake van toename van het aantal indicaties en van een stijging in de zorgzwaarte. Nu halverwege 2023 is er alsnog sprake van een stijging in de aantallen indicaties begeleiding alsmede de gemiddelde zorgzwaarte.

Beschermd Wonen en Beschermd Thuis

Door een stagnerende woningmarkt is de uitstroom vanuit Beschermd Wonen moeizaam, en komt de beweging naar Beschermd Thuis langzaam op gang. Nieuwe wooninitiatieven worden onderzocht en in het licht van deze decentralisatie aangejaagd.

De 8 gemeenten in de regio IJsselvecht zijn voornemens om per 1 januari 2024 de toegang Beschermd Wonen in eigen beheer te organiseren. Dit was belegd bij de GGD. Als lokale uitvoering nog niet mogelijk is als gevolg van een (te) korte voorbereidingstermijn wordt tijdelijke aansluiting bij een andere gemeente gezocht.

De invoering van het woonplaatsbeginsel heeft vertraging opgelopen tot in ieder geval 1 januari 2025, evenals het nieuwe verdeelmodel Beschermd Wonen. Hierdoor blijft vooralsnog veel onduidelijk over de financiële consequenties en over de inrichting van werkprocessen op cruciale onderdelen.

Beschermd Wonen o.b.v. PGB

Eén van de aanbieders Beschermd Wonen (voorheen ZIN) biedt deze nu aan met een PGB constructie. Dit maakt dat de druk op de huidige ZIN-aanbieders in onze gemeente groter wordt, en dat meer inwoners met een Beschermd Wonen- indicatie zullen uitstromen naar ZIN-aanbieders in de regio.

Maatschappelijke opvang

We signaleren een oplopend aantal inwoners dat vanuit psychosociale problematiek en/of financiële problemen dak/thuisloos dreigen te raken. Het doorverwijzen naar een opvanglocatie als De Herberg in Zwolle kan voorkomen worden door interne en externe samenwerking (schuldhulpverlening, participatie en bijv woningcorporatie) te intensiveren. Hier wordt in 2024 verder invulling aangegeven. Daarnaast moet de preventiescanner maatschappelijke opvang een goed beeld geven (verwacht in Q4 van 2023) wat op dat gebied vorm moet krijgen in de komende jaren.

Arbeidsre-integratie PW

In 2023 wordt gewerkt aan een nieuw kader voor de uitvoering van de Participatiewet. De instroom en verhoogde taakstelling van statushouders zullen daarnaast ook een grote impact hebben op de re-integratie activiteiten die nodig zijn. Hier wordt in 2024 verder invulling aan gegeven.

Wat willen we bereiken?

7.1 Jeugdzorg

Wat te bereiken?	We willen jeugdige inwoners van onze gemeente in staat stellen om: <ul style="list-style-type: none">• gezond en veilig op te groeien;• te groeien naar zelfstandigheid;• om voldoende zelfredzaam te zijn en maatschappelijk te participeren.
------------------	--

	Dit willen we bereiken door in te zetten op preventie. Waar nodig wordt geïndiceerde jeugdhulp ingezet op basis van de Jeugdwet.
Wat gaan we er voor doen?	<p><u>Preventie</u> In 2024 en verder wordt nadere uitvoering gegeven aan preventie activiteiten zoals de inzet van voorliggende/algemene voorzieningen en preventie-netwerken.</p> <p><u>Geïndiceerde jeugdhulp</u> Waar nodig wordt geïndiceerde, specialistische jeugdhulp ingezet op basis van de Jeugdwet. Deze jeugdhulp wordt regionaal ingekocht.</p> <p><u>Verbinden jeugd- en jongerenwerk met onderwijs</u> Door het beter verbinden van jeugd- en jongerenwerk met het onderwijs, wordt de samenwerking onderwijs - jeugdhulp versterkt. Zodat school en jeugdconsulenten elkaar beter weten te vinden. Dit kan in bepaalde situaties voorkomen dat jeugdigen specialistische jeugdhulp nodig hebben.</p> <p><u>POH-Jeugd</u> In 2024 wordt gewerkt om de POH-jeugd in de gemeente verder in te zetten.</p>
Hoe meten we dat?	<p>Via het regionaal monitoringssysteem houden we zicht op het aantal indicaties en de kosten.</p> <p>Door cliënttevredenheidsonderzoeken Jeugd wordt gekeken in hoeverre de geboden hulp voldoet aan de hulpvraag. Daarbij wordt ook gekeken naar de kwaliteit van de geleverde jeugdhulp. Over de resultaten van cliënttevredenheidsonderzoeken wordt separaat gerapporteerd.</p>

7.2 Lokale toegang

Wat te bereiken?	Een belangrijke basis van preventief werken vormt het zodanig ondersteunen van inwoners bij het eerste contact, dat deze algemene voorzieningen voldoende handvatten bieden voor ondersteuning bij problemen. Als er zwaardere ondersteuning nodig is, maken we een goede beoordeling van de situatie en zetten we gericht de juiste ondersteuning in. Naar verwachting draagt het anders organiseren van de toegang bij aan onze taakstelling op Wmo en Jeugd .
Wat gaan we er voor doen?	Het plan van aanpak toegang is uitgevoerd en de verbeterde toegangsorganisatie is ingericht.
Hoe meten we dat?	Dit meten we middels bestaande methodes. Bijvoorbeeld cliënttevredenheidsonderzoeken Wmo / Jeugd en Benchmark Divosa voor participatie. Over de resultaten van deze onderzoeken wordt separaat gerapporteerd.

7.3 Participatie

Wat te bereiken?	De Participatiewet heeft als doel om inwoners zonder werk waar mogelijk te begeleiden naar werk. Er zijn ook inwoners die dit vermogen niet hebben. Deze inwoners begeleiden we naar een situatie waarin ze naar vermogen kunnen deelnemen aan de
------------------	---

	<p>samenleving.</p> <p>In de gemeente Dalfsen geldt het uitgangspunt het streven naar (financiële) zelfredzaamheid en participatie voor de lange termijn. Ieder moet naar vermogen mee (kunnen) doen in de samenleving. We streven ernaar dat de ontwikkeling van het aantal uitkeringen conform de trend van het landelijk gemiddelde is.</p>
Wat gaan we er voor doen?	<ul style="list-style-type: none"> • Plan van aanpak voor alle cliënten met een Participatiewetuitkering; • iedereen is ingedeeld in een categorie én subcategorie binnen Zorg, Meedoen en Werkfit; • iedereen op traject (kan ook behandeling zijn); • Leerlijnen (startend met de leerlijn Groen) zijn uitgewerkt; • In de subregio zijn de re-integratie instrumenten geharmoniseerd. • We werken samen met de Arbeidsmarktregio Zwolle aan onder meer de uitvoering van de Human Capital Agenda.
Hoe meten we dat?	<ol style="list-style-type: none"> 1. De ontwikkeling van het aantal uitkeringen is conform de trend van het landelijk gemiddelde; 2. We streven naar maximale participatie van personen met een Participatiewet uitkering; 3. We zorgen ervoor dat 30% van de instroom binnen 12 maanden weer uitstroomt naar betaald werk; 4. Niet meer dan 25% van het aantal uitkeringsgerechtigden zit langer dan 4 jaar in de uitkering; 5. Het aantal personen met Beschut Werk eind 2020 is 5, conform landelijke opgave; 6. Het aantal garantiebanen is conform de opgave banenafpraak.

Indicator	Bron	Nulmeting 2019	2023	2024	2025	2026	2027
Doel 2: maximale participatie. Indicator: aantal mensen met traject	GWS4all	125	240	240	240	240	240
Doel 3: 30% van de instroom is binnen 12 maanden weer uitgestroomd naar betaald werk	Eigen gegevens	2019 35%	>30%	>30%	>30%	>30%	>30%
Doel 4: niet meer dan 25% zit langer dan 4 jaar in de uitkering	GWS4all	26%	25%	25%	25%	25%	25%
Doel 5: aantal personen met Beschut Werk*	GWS4all	1	7	8	8	8	8

* Beschut Werk: de opgave na 2024 e.v. is nog niet bekend

7.4 Preventie

Wat te bereiken?	<p>Het preventiebeleid is ingegaan per 2022. Het is opgesteld vanuit de gedachte van Positieve gezondheid en bevat de volgende hoofddoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Inwoners leven in een gezonde leefomgeving - Inwoners zijn zelfredzaam - Inwoners maken deel uit van een vitale gemeenschap.
------------------	--

	<p>De partijen uit het voorveld hebben gezamenlijk ambities opgesteld om de hoofddoelen te bereiken en zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van dit beleid. De gemeente heeft een regisserende en faciliterende rol hierin.</p> <p>Vanuit landelijke kaders Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) is lokaal een plan van aanpak geschreven voor de periode 2023-2026. Met het uitvoeren van het plan van aanpak GALA wordt, binnen verschillende thema's, integraal gewerkt aan de beschreven ambities vanuit het voorveld en landelijke doelstellingen.</p>
Wat gaan we er voor doen?	De beschreven ambities worden gezamenlijk met het voorveld vertaald naar concrete acties en deze acties worden uitgevoerd. De zichtbaarheid van deze acties vallen onder Kerngezond Dalfsen.
Hoe meten we dat?	Dit meten we op basis van de diverse GGD gezondheidsmonitoren.

7.5 Publieke gezondheid

Wat te bereiken?	<p>Het gezondheidsbeleid is vanaf 2022 opgenomen in het Preventiebeleid, waarbij wordt uitgegaan van Positieve Gezondheid. De hoofddoelen van dit beleid zijn: Inwoners leven in een gezonde leefomgeving, inwoners zijn zelfredzaam en inwoners maken deel uit van een vitale gemeenschap.</p> <p>De partijen uit het voorveld hebben gezamenlijk ambities opgesteld om de hoofddoelen te bereiken en zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van dit beleid. De gemeente heeft een regisserende en faciliterende rol hierin.</p> <p>Vanuit landelijke kaders Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) is lokaal een plan van aanpak geschreven voor de periode 2023-2026. Met het uitvoeren van het plan van aanpak GALA wordt, binnen verschillende thema's, integraal gewerkt aan de beschreven ambities vanuit het voorveld en landelijke doelstellingen.</p>
Wat gaan we er voor doen?	De beschreven ambities worden gezamenlijk met het voorveld vertaald naar concrete acties en deze acties worden uitgevoerd. De zichtbaarheid van deze acties vallen onder Kerngezond Dalfsen. Uitgangspunt is dat er een verschuiving plaatsvindt van oog voor zorg naar oog voor preventie. De zichtbaarheid van deze acties vallen onder Kerngezond Dalfsen.
Hoe meten we dat?	De acties van het uitvoeringsplan worden samen met de partners uit het voorveld jaarlijks geëvalueerd. Hierbij betrekken we de GGD gezondheidsmonitor.

7.6 Wmo

Wat te bereiken?	Het voor de inwoners mogelijk maken om zo lang mogelijk op een prettige manier zelfstandig te blijven wonen, waarbij voldoende sociale voorzieningen in de nabijheid zijn. De inwoner heeft waar mogelijk een centrale en regisserende rol in het toewerken naar een toekomstbestendige oplossing.
Wat gaan we er voor doen?	<ul style="list-style-type: none">• Doorlopend trainen van consulenten in keukentafelgesprekken;• Doorontwikkelen indicatieloze voorzieningen dagbesteding;• Doorontwikkelen beschermd wonen naar beschermd thuis (lokaal plan beschermd thuis).• Ontwikkelen lokale centrale toegang Beschermd Wonen• Aanjagen passende wooninitiatieven tbv Beschermd Wonen/ Beschermd Thuis
Hoe meten we dat?	Dit meten we middels verschillende methodes: <ul style="list-style-type: none">• Cliënttevredenheidsonderzoeken Wmo, waarbij wordt gekeken in hoeverre de geboden ondersteuning voldoet aan de hulpvraag en waarbij wordt gekeken naar de kwaliteit van de geleverde ondersteuning. Hierover wordt separaat gerapporteerd.• Blijvende monitoring op de cijfers van het aantal voorzieningen en de kosten hiervan.• Monitoren in- en uitstroom in Beschermd Wonen en Beschermd Thuis• Monitoren effecten passende wooninitiatieven op wachtlijst Beschermd Wonen

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Bron	Dalfsen	Nederland	25.000 - 50.000 inwoners
Jongeren met delict voor rechter	% (12 t/m 21 jarigen)	2021	CBS	0	1	1
Kinderen in uitkeringsgezin	%	2021	CBS	2	6	4
Netto arbeidsparticipatie	%	2022	CBS	76,1	72,2	72,5
Werkloze jongeren	%	2021	CBS	1	2	1
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	2022	CBS	0,8	1,2	1,2
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	2022	CBS	n.b.	0,3	n.b.
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	2022	CBS	560	700	n.b.
Banen	Aantal per 1.000 inwoners (15 - 64 jaar)	2022	CBS/LISA	771,7	n.b.	726,1
Lopende re-integratie voorzieningen	per 10.000 inwoners (15 - 64 jaar)	2022	CBS	212	197,7	192
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2022	CBS	11,2	13,2	13,2

Financiën

Wat mag het kosten?

Uitsplitsing naar beleidsvelden	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Jeugdzorg	-7.397	-8.974	-9.165	-8.480	-8.774	-9.080
Lokale toegang	-1.439	-1.741	-1.856	-1.930	-1.994	-2.083
Participatie	-3.514	-4.379	-4.473	-4.546	-4.481	-4.349
Preventie	-1.858	-1.940	-2.277	-2.362	-2.426	-2.501
Publieke gezondheid	-1.277	-1.349	-1.505	-1.535	-1.566	-1.595
WMO	-4.733	-5.859	-6.015	-6.315	-6.164	-6.412
Saldo van lasten en baten	-20.219	-24.244	-25.289	-25.168	-25.404	-26.019
Mutatie reserves	98	441	0	0	0	0
Resultaat	-20.121	-23.802	-25.289	-25.168	-25.404	-26.019
Sociaal domein	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	-24.870	-30.043	-31.597	-26.636	-27.540	-28.446
Baten	4.651	5.799	6.308	1.468	2.136	2.426
Saldo van lasten en baten	-20.219	-24.244	-25.289	-25.168	-25.404	-26.019
Stortingen in reserves	0	-896	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	98	1.337	0	0	0	0
Resultaat	-20.121	-23.802	-25.289	-25.168	-25.404	-26.019

Financiële bijstellingen

Beleidsveld 7.1 Jeugdzorg

Gemeentefonds taakstelling extra middelen jeugdzorg, nadeel € 93.000 (2024), voordeel € 235.000 (2025), € 229.000 (2026) en € 229.000 (2027)

In de begroting 2023-2026 is een stelpost 'compensatie rijk uitgaven jeugdhulp' opgenomen. In de meicirculaire zijn, onder voorbehoud van de omzetting naar een definitief akkoord van de hervormingsagenda, de middelen voor 2024 en 2025 beschikbaar gesteld en zijn onderdeel van de algemene uitkering. De stelpost opgenomen in 2024 komt hiermee te vervallen, wat resulteert in een nadeel van € 93.000 binnen dit beleidsveld. Vanaf 2025 mag rekening gehouden worden met een besparing die het rijk zal uitwerken. Voor Dalfsen komt dit neer op een structurele jaarlijkse lastenverlichting van € 700.000. Deze besparing was al deels in de begroting verwerkt en wordt nu voor 100% opgenomen in de begroting. Dit resulteert in een voordeel van € 235.000 in 2025 en € 229.000 vanaf 2026.

Jeugdzorg, budgetneutraal

U bent in de perspectiefnota geïnformeerd over het financiële effecten van het nieuwe inkoopmodel jeugd. Voor deze prognose werd uitgegaan van het gebruik van jeugdzorg over 2022 en onveranderd gebruik van de geïndiceerde jeugdzorg. Daarbij werd aangegeven dat de eerste twee kwartalen een beter beeld zouden geven van het gebruik en de daarmee samenhangende kosten. Op basis van de eerste twee kwartalen zien we de kosten van geïndiceerde jeugdzorg verder stijgen, van € 224.000 in 2024 tot € 313.000 in 2027.

We stellen voor het tekort in 2024 te dekken vanuit stelpost onvoorziene uitgaven jeugd die is ingesteld bij de begroting 2022-2025. Voor 2024 resteert een stelpost van € 76.000. Vanaf 2025 stellen wij voor een taakstelling op te leggen gelijk aan het verwachte tekort. In het onderdeel 'belangrijke ontwikkelingen' bent u reeds geïnformeerd over de Hervormingsagenda jeugd. Met de te nemen maatregelen in het kader van de Hervormingsagenda verwachten we onder meer deze taakstelling in te vullen.

Pilot inzet gedragswetenschapper (0,88fte), structureel voordeel € 13.000

In de begroting 2023 is de functie gedragswetenschapper als tijdelijke pilot vermeld. Abusievelijk werd hiervoor vanaf 2023 structureel € 98.000 opgenomen in de salarisbegroting. Aangezien het om een wettelijke taak gaat willen we nu een structurele invulling geven om te voldoen aan onze wettelijke taken. Door de krappe arbeidsmarkt was het niet mogelijk de functie in te vullen in schaal 10 voor 24 uur per week. Omdat er voldoende werk is, is er iemand voor 32 uur aangesteld in schaal 10A. Het voordeel zoals hierboven vermeld is het verschil tussen het bedrag opgenomen in de begroting en de kosten vanaf 2024.

Beleidsveld 7.2 Lokale toegang

Lokale toegang, structureel nadeel € 51.000 (2024), €54.000 (2025), €61.000 (2026), €73.000 (2027)

Het betreft een nadeel i.v.m. een hogere indexatie voor 2024 e.v. (gemeenschappelijke regeling Veilig Thuis en subsidie onafhankelijke cliëntondersteuning). Daarnaast wordt er door inwoners van Dalfsen steeds meer gebruik gemaakt van onafhankelijke cliëntondersteuning waardoor de kosten toenemen.

Beleidsveld 7.3 Participatie

Sociale werkvoorziening, structureel nadeel € 148.000 (2024), € 188.000 (2025), € 151.000 (2026), voordeel € 21.000 (2027)

De stijging van lonen enerzijds en de compensatie vanuit het Rijksbudget en de Rijksbijdrage anderzijds zorgen voor een nadeel voor de jaren 2024 t/m 2026. Doordat deze doelgroep jaarlijks kleiner wordt en er geen sprake is van nieuwe instroom ontstaat vanaf 2027 een voordeel vanaf 2027.

Uitvoeringskosten SW, structureel nadeel € 53.000

De trend is dat de doelgroep SW meer begeleiding nodig is waardoor de begeleidingskosten toenemen en de opbrengsten uit werk afnemen. Dit leidt tot een structurele bijstelling van € 53.000 op dit budget.

Stijging uitgaven nieuw beschut, structureel nadeel € 50.000

De taakstelling op de Nieuw-Beschut regeling loopt langzaam op. De gemeente Dalfsen voldoet aan de aantallen. De stijging van de kosten die hiermee samengaan worden deels gecompenseerd door een hogere loonkostensubsidie die wordt ontvangen voor deze doelgroep.

Lage inkomensvoordeel, structureel nadeel € 29.000 (2025), € 27.000 (vanaf 2026)

Het Lage inkomensvoordeel (LIV) voor de SW populatie wordt naar verwachting met ingang van 2025 afgeschaft, hetgeen per dat jaar een nadeel oplevert.

Gemeentelijke opvang Oekraïners, budgetneutraal

Voor het realiseren van een gemeentelijk opvangvoorziening, alsook voor de verstrekkingen aan de Oekraïense vluchtelingen zijn verplichtingen aangegaan, onder meer op het gebied van huisvesting, beveiliging en verstrekkingen. Deze verplichting lopen door in 2024. De verwachting is dat de kosten die hiermee gemoeid zijn worden gedekt vanuit de normvergoeding van het rijk. Hiervan wordt de opbrengst tot en met december 2024 geraamd op € 4.890.000 bij ongewijzigd beleid. Uitgangspunt is dat opvang volledig kostendekkend is.

Incidenteel

Particuliere opvang Oekraïners, budgetneutraal

Voor de uitvoeringskosten van de verstrekkingen aan Oekraïense vluchtelingen, verblijvend in de Particulieren Opvang, geldt dat deze kosten voor vergoeding in aanmerking komen op basis van de werkelijke kosten. Daarnaast ontvangen wij vanuit het Rijk een normvergoeding van € 210,- per

maand per persoon die aanspraak heeft gemaakt op een gemeentelijke tegemoetkoming. Vooral nog is het de verwachting dat de kosten, voor 2024 geraamd op € 310.000, gelijk zijn aan de Rijksbijdrage. *Incidenteel*

Beleidsveld 7.4 Preventie

Maatschappelijke voorzieningen, nadeel € 54.000 (2023), € 79.000 (2024), € 104.000 (2025), € 129.000 (2026)

Het nadeel ontstaat doordat rekening wordt gehouden met indexering van de subsidiebedragen. Daarnaast vindt er een aanpassing plaats op basis van de gerealiseerde rekeningcijfers.

Kosten Saam en De Kern, nadeel 2024 € 89.000, nadeel 2025 € 137.000, nadeel 2026 € 164.000 en nadeel 2027 € 227.000.

I.v.m. cao-wijziging lopen de loonkosten het komend jaar op met 15%. De salarisverhoging binnen de cao sociaal werk wordt in drie termijnen verhoogd. De cao-afspraken hebben een looptijd van 1 juli 2023 tot 1 augustus 2025.

Beleidsveld 7.5 Gezondheid

Kosten GGD, nadeel 2024 €61.000, nadeel 2025 €62.000, nadeel 2026 €63.000 en nadeel 2027 €64.000.

De GGD heeft in de kadernota een vooraankondiging gedaan van een structurele verhoging van de financiële bijdrage. Deze vooraankondiging (nadeel) is verwerkt in de PPN. De effecten van de CAO afspraken op de loonkosten (en daarmee de gemeentelijke bijdrage) zijn groter dan verwacht. Dit leidt tot genoemd nadeel. De gestegen algemene bijdrage gemeenten is daarmee vrijwel geheel toe te schrijven aan autonome ontwikkelingen.

Gezond en actief leven akkoord, voordeel € 54.000

Landelijk zijn met partijen het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) afgesloten. Als gevolg van het GALA zijn diverse afzonderlijke geldstromen van het Rijk samengevoegd in één Specifieke Uitkering (SPUK). De totaal ontvangen financiële middelen zijn in 2024 € 467.610, in 2025 € 467.610, in 2026 € 370.705 en in 2027 € 306.817. De middelen voor de Brede regeling combinatiefuncties waren onderdeel van de algemene uitkering. Deze zijn nu onderdeel van de SPUK geworden. Dit is toegelicht in de notitie van de meicirculaire 2023 en betreft een bedrag van € 54.000 structureel. Op het beleidsveld 5.5 (Sport) resulteert dit in een voordeel.

Met het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) bouwen we aan het fundament voor een gerichte lokale en regionale aanpak op het gebied van preventie, gezondheid en sociale basis. Voortbordurend op basis van gemeentelijk beleid, zoals het preventiebeleid en huidige uitvoering vindt met de betrokken samenwerkingspartners nadere uitwerking en invulling vereiste cofinanciering plaats. Insteek is budgettaire neutraliteit, waarbij bekeken wordt of dit mogelijk is.

In het volgende overzicht is weergegeven hoe deze financiën zijn verdeeld over de in het GALA beschreven thema's en welke beleidsterreinen er aan verbonden zijn.

Regeling	2024	2025	2026	2027	I/S	Beleidsveld
Lokaal sportakkoord	20.516	20.516	15.774	15.774	S	5.5 Sport
Brede regeling combinatiefuncties	141.246	141.246	136.451	136.451	S	5.5 Sport
Terugdringen gezondheidsachterstanden	31.563	31.563	31.549	31.549	S	7.4 Preventie
Kansrijke start	25.250	25.250	31.549	31.549	S	7.5 Publieke gezondheid
Mentale gezondheid	7.890	7.890	0,00	0,00	I	7.5 Publieke gezondheid
Aanpak overgewicht en obesitas	27.617	27.617	0,00	0,00	I	7.5 Publieke gezondheid
Valpreventie	74.962	74.962	77.295	77.295	S	7.5 Publieke gezondheid
Leefomgeving	15.781	15.781	0,00	0,00	I	5.5 Sport
Opgroeien in een kansrijke omgeving en vroegsignalering alcoholproblematiek	3.945	3.945	0,00	0,00	I	7.5 Publieke gezondheid
Versterken sociale basis	56.813	56.813	42.591	0,00	I	7.4 Preventie
Mantelzorg (respitzorg)	15.781	15.781	14.197	14.197	S	7.4 Preventie
Eén tegen eenzaamheid	15.781	12.625	0,00	0,00	I	7.4 Preventie
Welzijn op recept	14.992	18.148	21.295	0,00	I	7.4 Preventie
Versterking kennis en adviesfunctie GGD	3.945	3.945	0,00	0,00	I	7.5 Publieke gezondheid
Coördinatiekosten regionale aanpak preventie	14.045	11.520	0,00	0,00	I	7.5 Publieke gezondheid
Totaal	467.612	467.611	370.705	306.817		

Beleidsveld 7.6 WMO

PGB, Budgetneutraal

Het aantal PGB's is de afgelopen jaren afgenomen. Voorstel is om in lijn met de 1e bestuursrapportage 2023 (het aframen van €45.000) de begroting PGB structureel naar beneden bij te stellen,

Met deze bijstelling kan een deel van de taakstelling Wmo worden ingevuld. Voor 2024 resteert nog een taakstelling van € 55.000 structureel.

Afschaffing abonnementstarief WMO, nadeel € 260.000 (2025), voordeel € 48.000 (2026) en € 49.000 (2027)

In de raadsmemo over de meicirculaire 2023 bent u geïnformeerd over het financieel effect van het afschaffen van het abonnementstarief en de herinvoering van de inkomensafhankelijke bijdrage. Per 2025 wordt het abonnementstarief afgeschaft, wat resulteert in een nadeel op dit beleidsveld. Hiervoor worden wij gecompenseerd via de algemene uitkering. Daarnaast ontvangen wij ook een compensatie voor de te verwachten uitvoeringskosten via de algemene uitkering. De bijbehorende kosten nemen wij op in dit beleidsveld. Vanaf 2026 wordt rekening gehouden met een voordeel van € 305.000 als gevolg van de herinvoering van de inkomensafhankelijke bijdrage. Deze opbrengsten leiden tot een uitname bij de algemene uitkering. Per saldo is het financieel effect binnen dit beleidsveld voor 2025 € 260.000 nadelig en vanaf 2026 wordt een voordeel verwacht.

Analyse afwijkingen 2024 t.o.v. 2023

Uitsplitsing naar beleidsvelden Bedragen x € 1000	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Verschil	Verschil	Verschil
	2023	2023	2023	2024	2024	2024	Lasten	Baten	Saldo
Jeugdzorg	-8.974	0	-8.974	-9.165	0	-9.165	-190	0	-190
Lokale toegang	-1.741	0	-1.741	-1.856	0	-1.856	-114	0	-114
Participatie	-9.954	5.574	-4.379	-10.128	5.655	-4.473	-174	81	-94
Preventie	-1.966	26	-1.940	-2.418	142	-2.277	-452	115	-337
Publieke gezondheid	-1.381	32	-1.349	-1.660	155	-1.505	-278	123	-155
WMO	-6.026	167	-5.859	-6.371	357	-6.015	-345	190	-155
Saldo van lasten en baten	-30.043	5.799	-24.244	-31.597	6.308	-25.289	-1.554	509	-1.046
Mutatie reserves	-896	1.337	441	0	0	0	896	-1.337	-441
Resultaat	-30.939	7.137	-23.802	-31.597	6.308	-25.289	-658	-828	-1.487

Financiële analyse

Hieronder volgt een toelichting op de verschillen groter dan € 50.000 - op beleidsveld niveau - tussen de begroting 2024 en de begroting 2023 (inclusief alle begrotingswijzigingen t/m juni 2023).

De afwijkingen zijn aangeduid als - of +.

Min - betekent dus hogere lasten of lagere baten in de begroting 2024 ten opzichte van de begroting 2023, waardoor er een negatief effect is op het begrotingssaldo.

De grootste afwijkingen hebben betrekking op de volgende onderwerpen:

Jeugdzorg, - € 190.000

Als gevolg van de tariefstijgingen jeugdzorg als gevolg van reguliere indexatie en het uitgangspunt van reële tarieven zien we de lasten met € 340.000 toenemen. Daarnaast is voor 2023 een incidenteel budget beschikbaar voor het versterken van de toegang sociaal domein, dit resulteert in een voordeel van € 150.000.

Lokale toegang, - € 114.000

Door een hogere bijdrage voor Veilig Thuis en een stijging van de subsidie die wij verstrekken aan MEE ontstaat een nadeel van € 54.000. U heeft bij het vaststellen van de perspectiefnota 2024-2027 voor 2023 € 115.000 beschikbaar gesteld voor de het project dienstverlening sociaal domein. Voor 2024 is er € 90.000 beschikbaar, een voordeel van € 25.000. In 2024 continueren wij de inzet van POH-jeugd, de kosten hiervan zijn € 33.000 hoger in vergelijking met 2023. Daarnaast zien we de loonkosten met € 48.000 stijgen als gevolg van de cao-ontwikkelingen. Tot slot zijn er enkele kleine wijzigingen van tezamen € 4.000 waardoor er per saldo een nadeel ontstaat van € 114.000 op dit beleidsveld.

Participatie, - € 94.000

Wanneer 2024 wordt vergeleken met 2023 zien we een totale lastenstijging van € 94.000. Deze stijging is als volgt te verklaren:

Incidenteel budget leerlingenvervoer Oekraïners	+ € 90.000
Stijging uitvoeringskosten SW begeleiding	- € 60.000
Stijging loonkosten SDW	- € 77.000
Stijging interne loonkosten vanwege uitbreiding formatie	- € 94.000
Incidenteel budget extra reïntegratiemiddelen 2023	+ € 122.000
Stijging uitgaven nieuw beschut	- € 50.000
Diverse kleine bijstellingen	- € 25.000

Preventie, - € 337.000

In 2024 continueren we het project jeugdwerkers in de school, de resulteert in € 240.000 hogere lasten. Daarnaast zien we een stijging van de subsidie die wij verstrekken aan SAAM doordat wij de cao welzijn hebben gevolgd. Door een uitbreiding van de formatie in verband met een stijgend aantal statushouders in combinatie met de reguliere cao-ontwikkelingen stijgen de loonkosten met € 89.000. Tot slot is in 2023 een incidenteel budget beschikbaar gesteld van € 50.000 voor preventiebeleid.

Publieke gezondheid, - € 155.000

In 2024 zien wij de bijdrage aan de GGD stijgen, dit resulteert in € 152.000 hogere lasten. Daarnaast is er sprake van een aantal kleine verschillen van € 3.000.

Wmo, - € 155.000

In 2024 verwachten we € 100.000 meer budget nodig te hebben voor de maatwerkvoorzieningen, zoals vervoersoplossingen en woningaanpassingen. De lasten voor Hulp in de Huishouding zijn € 51.000 hoger, de oorzaak hiervan is onder meer gelegen in een stijging van het aantal indicaties. De lasten voor de voorziening begeleiding nemen met € 87.000 toe, dit komt door een stijging van de tarieven als gevolg van indexering en een stijging van de PGB-uitgaven. Daarnaast was in 2023 een incidenteel budget beschikbaar van € 93.000 voor het experiment beschermd thuis, wat resulteert in een voordeel voor 2024. Tezamen met een aantal kleine wijzigingen van € 10.000 nadelig komt het totale nadeel per saldo uit op € 155.000.

Mutaties reserves, - € 441.000

Deze onttrekkingen zijn in 2023 geraamd t.b.v. de inzet van de vanuit de jaarrekening 2022 overgehevelde budgetten met betrekking op programma 7. Deze onttrekkingen zien onder meer op de pilot POH-jeugd, de extra reïntegratiemiddelen en de pilot beschermd thuis.

Verbonden partijen

GGD IJsselland

De gemeente Dalfsen neemt deel aan de gemeenschappelijke regeling GGD (Gemeentelijke Gezondheidsdienst) IJsselland. De GGD bouwt voor gemeenten in IJsselland aan publieke gezondheid. GGD IJsselland voert de taken uit zoals deze in de wet Publieke gezondheid aan gemeenten zijn opgedragen, zoals jeugdgezondheidszorg, infectieziektebestrijding, monitoring van gezondheid en advies over gezondheidsbeleid gemeenten en de zorg voor publieke gezondheid bij crisis en rampen. Na aanvang van iedere bestuursperiode wordt door het Algemene Bestuur een nieuwe bestuursagenda voor de bestuursperiode opgesteld.

De Bestuursagenda is een strategisch document met als doel verbindingen te leggen en samenwerking en samenspel te organiseren. Een integrale benadering van gezondheid, zorg en welzijn staat hierin centraal. GGD IJsselland coördineert de uitvoering. De uitvoering van de agenda heeft een programmatische aanpak, hierbij wordt jaarlijks een activiteitenplan opgesteld en uitgevoerd.

Met de Bestuursagenda "Gezond samen leven" werken GGD IJsselland en de 11 gemeenten in de regio in de periode 2023 – 2027 verder aan het bevorderen en beschermen van gezondheid van alle inwoners in de regio IJsselland. De nieuwe agenda bouwt voort op de agenda van de afgelopen jaren. Versterken van preventie en het bevorderen van gezondheid vanuit het concept van positieve gezondheid staat hierin centraal. De komende jaren werken we verder aan vijf inhoudelijke thema's.

- 1) Gezonde sociale basis
- 2) Gezond en kansrijk opgroeien
- 3) Mentale gezondheid
- 4) Gezonde en duurzame leefomgeving
- 5) Gezond ouder worden

Bedrijfsvoeringsorganisatie Regionaal Serviceteam Jeugdzorg IJsselland

De gemeente Dalfsen neemt deel aan de gemeenschappelijke regeling bedrijfsvoeringsorganisatie regionaal serviceteam Jeugd IJsselland (RSJ). De regeling is getroffen ter ondersteuning en uitvoering van de taken van de colleges in het kader van de Jeugdwet. In het bijzonder de inkoop, contractbeheer en monitoring van diensten in het kader van specialistische jeugdzorg. Het RSJ is, als bedrijfsvoering GR, niet bevoegd besluiten te nemen over het beleid voor de jeugdzorg. Dit is de verantwoordelijkheid van de gemeente.

Stichting Dalfsen Werkt

Het doel van de stichting is het tot stand brengen en in stand houden van de werkvoorziening voor Dalfsenaren met een arbeidsbeperking. Daarnaast zetten wij de stichting in als re-integratie instrument voor onze inwoners die aangewezen zijn op inkomensondersteuning.

Voor de financiële bijdrage, de financiële kengetallen, beleidsvoornemens, ontwikkelingen en risico's van deze verbonden partijen verwijzen wij u naar de paragraaf verbonden partijen.

Beleidsplannen en verordeningen

Richtinggevende documenten van de gemeente Dalfsen bij dit programma zijn:

Algemene subsidieverordening Dalfsen 2022 (2022)

Preventiebeleid Dalfsen vitaal en veerkrachtig (2021)

Beleidsplan Transformatie sociaal domein in uitvoering (2019)

Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning en jeugd gemeente Dalfsen (2020)

Verordening maatschappelijke ondersteuning en jeugd gemeente Dalfsen (2021)

Beleidsuitgangspunten Hulp bij het Huishouden (2022 en verder)

Lokaal plan Beschermd Thuis (2023)

Programma 8 Duurzaamheid en milieu

Portefeuillehouders en beleidsvelden

Portefeuillehouder	Beleidsveld
Portefeuillehouder Schuurman	Afval Begraafplaatsen Duurzaamheid en circulariteit Milieu
Portefeuillehouder Van Leeuwen	Riolering Klimaatadaptatie Mutatie reserves

Omschrijving van het programma

Het programma omvat de gemeentelijke activiteiten op het gebied van duurzaamheid, milieu, afvalverwijdering en -verwerking, water, riolering en waterzuivering en de begraafplaatsen.

Belangrijke ontwikkelingen

Klimaat(veranderingen)

Wij worden steeds vaker geconfronteerd met extreme weersomstandigheden. Denk bijvoorbeeld aan hevige sneeuwval, de heftige wolkbreuk en dito wateroverlast op 4 juli 2021 en perioden van langdurige droogte in 2022. Het Klimaatadaptatieplan Klimaatrobuust Dalfsen is vastgesteld voor 2022-2026. De acties uit dit plan voeren we de komende jaren uit. Op basis van stresstesten zijn er diverse (toekomstige) knelpunten op wateroverlast en hittestress weergegeven. Lopende onderzoeken moeten verder uitwijzen of en hoe we deze knelpunten oplossen en hoeveel budget hiervoor nodig is. De resultaten van deze onderzoeken nemen we mee in het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP). Daarnaast werken we samen binnen het regionale samenwerkingsverband RIVUS met andere gemeenten, het waterschap en de provincie aan de aanpak van regionale onderwerpen op het gebied van klimaatadaptatie zoals droogte en waterveiligheid.

Ondanks dat we ons op diverse manieren voorbereiden op de weersextremen kunnen we de overlast nooit helemaal voorkomen. Als zich een weersextrem voordoet betekent dat vaak extra inzet van eigen buitendienstpersoneel, materieel en middelen en mogelijk ook inzet van derden om de overlast zoveel mogelijk te beperken.

Energie- en grondstoffencrisis

De prijzen van fossiele brandstoffen en gerelateerde producten blijven naar verwachting hoog door onder meer de oorlog in Oekraïne, klimaatveranderingen en geopolitiek. Deze ontwikkelingen zorgen voor diverse veranderingen in relatie tot verduurzaming. Een aantal voorbeelden: panden worden versneld geïsoleerd en alternatieve warmte- en koudebronnen worden geïnstalleerd.

Energieverspilling wordt aangepakt en (bedrijfs)activiteiten met een hoog energiegebruik worden verminderd of noodgedwongen gestopt. Producten, adviseurs en installateurs kunnen het werk moeilijk aan en de levertijden lopen flink op. Ook is sprake van stijgende grondstoffenschaarste waardoor bepaalde (duurzame) producten niet leverbaar zijn.

We zien een grotere vraag naar informatie, subsidies en advies. Daarnaast worden diverse nieuwe rijksregelingen aangeboden om inwoners, ondernemers en gemeenten te ondersteunen.

Klimaatakkoord

In het landelijke klimaatakkoord is afgesproken dat gemeenten verantwoordelijk zijn voor een deel van de uitvoering. De belangrijkste taak is de warmtetransitie voor de gebouwde omgeving. Daarnaast zijn er diverse verduurzamingstaken op het gebied van bijvoorbeeld energieproductie, mobiliteit, landbouw, natuur en voedsel. De rijksbijdrage voor Dalfsen voor de komende 3 jaar is ontvangen en opgenomen in de begroting (via PPN). In het uitvoeringsplan duurzaamheid 2023-2025 is rekening gehouden met de extra taken.

Regionale Energie Strategie (RES)

De meeste gemeenten hebben zoekgebieden vastgesteld voor grootschalige opwek en starten gebiedsprocessen om gedragen energieplannen te maken. De provincie Overijssel heeft nieuw

windbeleid waarbij meer focus is op clustering. In 2024 worden de nieuwe landelijke geluidsnormen bekend gemaakt en de impact hiervan wordt verwerkt in de energieplannen. De acties en afspraken uit de RES 1.0 worden geactualiseerd. De netwerkbedrijven schalen de netverzwaringen op en ook in Dalfsen zal nieuwe ruimte op het net komen voor de energietransitie.

In het zoekgebied Dalfserveld wordt het energieplan met de bewoners en een gezamenlijk energiebedrijf verder uitgewerkt. Met de buurgemeenten Zwolle, Staphorst en Zwartewaterland worden de plannen afgestemd en een gebiedsvisie opgesteld.

Afval

De inwoners maken goed gebruik van de scheidingsmogelijkheden van hun afval. De komende jaren wordt meer focus gelegd op de kwaliteit van de ingezamelde grondstoffen. Deze grondstoffen zijn vaak bewust of onbewust vervuild met restafval. In 2024 worden campagnes en gerichte acties georganiseerd om bewoners bewust te maken om beter te scheiden.

De verpakkingenindustrie zal slimmere verpakkingen op de markt brengen die eenvoudig kunnen worden hergebruikt. Daarnaast zullen minder verpakkingen worden toegestaan voor eenmalig gebruik. De verwerkers van grondstoffen gaan strenger toezien op de samenstelling van de aangeboden materialen en indien nodig minder vergoeden.

Omgevingsdienst IJsselland

De Omgevingsdienst is de afgelopen jaren geconfronteerd met toename van het bedrijvenbestand en uitbreiding van het takenpakket. We constateerden als deelnemers dat de bedrijfsvoering geen gelijke tred houdt met in- en externe ontwikkelingen en dat dit verschillende knelpunten opleverde. Daarom is het Programma Samen Toekomstbestendig uitgevoerd. Naast aanpassingen aan de organisatie is er ook een nieuwe begrotingsopzet per 2023. Dit leidt voor ons tot een aanzienlijk hogere begroting dan voorgaande jaren. In de Perspectiefnota 2023-2026 zijn deze financiële gevolgen reeds verwerkt. Verder verwijzen wij u naar de paragraaf verbonden partijen voor de financiële bijdrage, de financiële kengetallen, ontwikkelingen en risico's van deze verbonden partij.

Wat willen we bereiken?

8.1 Afval

Wat te bereiken?	Het doel is 90% hergebruik van het huishoudelijk en gemeentelijk afval in 2025.
Wat gaan we er voor doen?	De focus ligt de komende jaren op de betere kwaliteit van de ingezamelde grondstoffen. Diverse acties en communicatie worden uitgevoerd met de verwachting dat het percentage hergebruik verder stijgt.
Hoe meten we dat?	In de jaarlijkse grondstoffenmonitor ROVA wordt het percentage hergebruik van de gemeente Dalfsen gepresenteerd.

Afvaldoelen	2021	2022	2023	2024	2025	2026
% hergebruik	87	85	86	88	90	90

8.2 Begraafplaatsen

Dit beleidsveld bevat de baten en lasten van de begraafplaatsen. Op dit onderdeel zijn geen specifieke doelen geformuleerd.

8.3 Klimaat en duurzaamheid

Wat te bereiken?	De missie vanuit het beleidsplan duurzaamheid is: 'Dalfsen nu en in de toekomst leefbaar'. Hoofddoel is energieneutraliteit in 2050 waarvan 50% in 2030. Het Dalfser-doel in Regionale Energie Strategie (RES) 100 gigawattuur (gwh) in 2030 aan grootschalige duurzame energie-opwek.
Wat gaan we er voor doen?	Energieneutraliteit en het RES-doel wordt bereikt door

	energiebesparing (isoleren en vernieuwen) en lokale duurzame opwek (energie uit wind, zon, water en biomassa). Het geven van gerichte voorlichting, inzetten energicoach en beschikbaar stellen budgetten voor verduurzaming.
Hoe meten we dat?	Energieneutraliteit wordt gemonitord via het percentage duurzame opwek van de totale energievraag uit de landelijke Klimaatmonitor. Via de RES-monitor wordt per gemeente de hoeveelheid gerealiseerde energieproductie bijgehouden.

Duurzaamheidsdoelen	2021	2022	2023	2030	2050
% duurzame opwekking	14	16	20	50	100
gwh grootschalige opwekking	55	65	67	100	200

8.4 Milieu

Wat te bereiken?	Ons uitgangspunt is de missie 'Een veilige, gezonde leefomgeving voor alle inwoners en het versterken van bedrijven in regio IJsselland'. Het is onze ambitie om met de Omgevingsdienst IJsselland dienstverlenend en deskundig te zijn richting inwoners en bedrijven. We zijn duidelijk over wat wel en niet kan, treden op waar dat nodig is en werken proactief aan een duurzame ontwikkeling.
Wat gaan we er voor doen?	Sinds 2018 is de Omgevingsdienst belast met de uitvoering van milieutaken. In het najaar van 2018 is een gezamenlijk beleidsplan van de deelnemende gemeenten en de provincie voor de Omgevingsdienst vastgesteld. Met dit beleid voldoen we aan de wettelijke kwaliteitscriteria en werken we de doelen van de wettelijke Verordening kwaliteit VTH uit. Het beleidsplan actualiseren we eind 2023 en passen we mede aan in verband met de invoering Omgevingswet in 2024
Hoe meten we dat?	Het beleidsplan bevat doelen en indicatoren voor de uitvoering. In verband met de grote omvang hiervan verwijzen wij kortheidshalve naar het beleidsplan (paragraaf 4.2.1): http://decentrale.regelgeving.overheid.nl/cvdr/xhtmloutput/Historie/Dalfsen/CVDR615086/CVDR615086_1.html

8.5 Riolering

Voor het beleidsveld riolering wordt verwezen naar de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen.

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Bron	Dalfsen	Nederland	25.000 - 50.000 inwoners
Omvang huishoudelijk restafval	kg per inwoner	2021	CBS	57	169	129
Hernieuwbare elektriciteit	%	2021	Klimaatmonitor Rijkswaterstaat	46,6	33,2	N.b.

Financiën

Wat mag het kosten?

Uitsplitsing naar beleidsvelden	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Afval	650	568	552	563	572	575
Begraafplaatsen	31	9	32	31	23	20
Klimaat en duurzaamheid	-461	-1.182	-400	-409	-427	-436
Milieu	-1.099	-1.318	-1.341	-1.378	-1.409	-1.441
Riolering	367	347	303	304	325	343
Saldo van lasten en baten	-513	-1.576	-854	-889	-915	-938
Mutatie reserves	136	799	0	0	0	0
Resultaat	-376	-777	-854	-889	-915	-938
Duurzaamheid en milieu	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	-6.140	-7.488	-6.576	-6.727	-7.031	-7.223
Baten	5.628	5.912	5.722	5.839	6.116	6.285
Saldo van lasten en baten	-513	-1.576	-854	-889	-915	-938
Stortingen in reserves	-50	-275	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	186	1.074	0	0	0	0
Resultaat	-376	-777	-854	-889	-915	-938

Financiële bijstellingen

Beleidsveld 8.1 Afval

Tariefsverhoging afvalstoffenheffing, voordeel € 125.000 (2024), € 189.000 (2025), 268.000 (2026) en 301.000 (2027)

Het tarief van de afvalstoffenheffing wordt in de begroting 2024 verhoogd met € 10 en daarna elk jaar met € 5 per jaar. Dit in verband met de stijging van de kosten bij de ROVA. De kosten zijn in 2023 behoorlijk toegenomen in verband met de stijging van de salarissen. Tevens is de stijging noodzakelijk om de voorziening afval positief te houden.

Analyse afwijkingen 2024 t.o.v. 2023

Uitsplitsing naar beleidsvelden Bedragen x € 1000	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Verschil	Verschil	Verschil
	2023	2023	2023	2024	2024	2024	Lasten	Baten	Saldo
Afval	-2.530	3.098	568	-2.769	3.320	552	-239	223	-16
Begraafplaatsen	-286	296	9	-271	303	32	16	7	23
Klimaat en duurzaamheid	-1.714	532	-1.182	-415	15	-400	1.299	-517	782
Milieu	-1.318	0	-1.318	-1.341	0	-1.341	-23	0	-23
Riolering	-1.640	1.986	347	-1.781	2.084	303	-141	98	-44
Saldo van lasten en baten	-7.488	5.912	-1.576	-6.576	5.722	-854	912	-190	722
Mutatie reserves	-275	1.074	799	0	0	0	275	-1.074	-799
Resultaat	-7.763	6.986	-777	-6.576	5.722	-854	1.187	-1.264	-76

Financiële analyse

Hieronder volgt een toelichting op de verschillen groter dan € 50.000 - op beleidsveld niveau - tussen de begroting 2024 en de begroting 2023 (inclusief alle begrotingswijzigingen t/m juli 2023).

De afwijkingen zijn aangeduid als - of +.

Min - betekent dus hogere lasten of lagere baten in de begroting 2024 ten opzichte van de begroting 2023, waardoor er een negatief effect is op het begrotingssaldo.

Klimaat en duurzaamheid, + € 782.000

Hiervoor zijn een aantal oorzaken:

1. Voor het bestrijden van energiearmoede is van 2022 naar 2023 aan budget € 422.000 overgeheveld.
2. Voor het verduurzamen van gemeentelijke panden is van 2022 naar 2023 aan budget € 210.000 overgeheveld.
3. Voor de uitvoering van warmteplannen is van 2022 naar 2023 aan budget € 142.000 overgeheveld.

Reserve mutaties, - € 799.000

Vanuit 2022 werden er een flink aantal budgetten overgeheveld naar 2023; dit kwam ten laste van de reserves.

Verbonden partijen

Omgevingsdienst IJsselland

Sinds 2018 is de Omgevingsdienst IJsselland operationeel als gemeenschappelijke regeling. De Omgevingsdienst behartigt de individuele en gezamenlijke belangen van de deelnemers op het gebied van de fysieke leefomgeving en ziet op de vergunningverlening, het toezicht op de naleving en de handhaving van de voorschriften zoals opgenomen in de relevante regelgeving. De primaire meerwaarde van de Omgevingsdienst is gelegen in de uitvoering van milieutaken. In de komende jaren wordt de basis hiervan verder verstevigd en uitgebouwd.

Voor de financiële bijdrage, de financiële kengetallen, ontwikkelingen en risico's van deze verbonden partij verwijzen wij u naar de paragraaf verbonden partijen.

ROVA

ROVA is een publieke dienstverlener en werkt ten behoeve van 23 gemeenten met een werkgebied van ongeveer 855.000 inwoners verdeeld in 3 regio's: IJssel-Vecht, Achterhoek en Eemland. ROVA is de kennispartner én uitvoeringsorganisatie voor de inwoners van de gemeente Dalfsen op het gebied van inzameling en recycling van huishoudelijk afval. Ze zamelen afval en grondstoffen in en richten bij de afzet op circulaire toepassingen van de ingezamelde grondstoffen. Zodat de inzet van inwoners uiteindelijk leidt tot een nieuwe waardevolle producten.

Voor de financiële bijdrage, de financiële kengetallen, ontwikkelingen en risico's van deze verbonden partij verwijzen wij u naar de paragraaf verbonden partijen.

Beleidsplannen en verordeningen

Richtinggevende documenten van de gemeente Dalfsen bij dit programma zijn:

[Gemeentelijk Rioleringsplan 2022-2025 \(2021\)](#)

[Verordening van de raad van de gemeente Dalfsen houdende bepalingen over het verwerken en afvoeren van hemel- en grondwater \(Verordening afvoer hemel- en grondwater gemeente Dalfsen 2022\) | Lokale wet- en regelgeving \(overheid.nl\)](#)

[Beleidsplan Duurzaamheid 2.0](#)

[Uitvoeringsplan Duurzaamheid 2023-2025](#)

[Klimaatadaptatieplan Klimaatrobuust Dalfsen](#)

[Programma uitvoering VTH-taken 2023](#)

[Beleidsplan vergunningen, toezicht en handhaving 2022-2026](#)

[Verordening uitvoering en handhaving omgevingsrecht Dalfsen 2022](#)

Programma 9 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting

Portefeuillehouders en beleidsvelden

Portefeuillehouder	Beleidsveld
Portefeuillehouder Schuurman	Monumenten en archeologie Ruimtelijke ordening Wonen en bouwen
Portefeuillehouder Van Leeuwen	Grondexploitatie woningbouw Mutatie reserves

Omschrijving van het programma

De gemeente moet beschikken over een actueel ruimtelijk- en omgevingsbeleid. Hiermee spelen we in op wettelijke kaders en maatschappelijke ontwikkelingen. Ruimtelijke kwaliteit, duurzaamheid en leefbaarheid zijn belangrijke uitgangspunten. Wij betrekken en stimuleren maatschappelijke partners bij het vormgeven en uitvoeren van ons beleid.

Belangrijke ontwikkelingen

Omgevingsvisie

De Omgevingsvisie 1.0 is begin 2022 vastgesteld. De Omgevingsvisie 2.0 staat gepland voor 2024. Dit houdt in dat we de huidige omgevingsvisie gaan actualiseren. Via de perspectiefnota is hiervoor een budget van € 40.000 voor toegekend.

Gebiedsverbinders

Vanuit de bestuurlijke vernieuwing in 'Goed Goan' en het coalitiedocument 'Veel te doen in Dalfsen' wordt nadrukkelijker aangesloten bij het gebiedsgericht werken vanuit de Omgevingsvisie. Hierbij is de opgave te redeneren vanuit de maatschappelijke opgaven in het gebied, meer maatwerk, meer samenwerking en laagdrempelig zijn voor de inwoners. Om die reden is het wenselijk de gebiedsverbinders gebiedsgericht in te delen. Ook de participatiecoach zal een nadrukkelijke plek krijgen aan de voorkant van gebiedsprocessen.

Centrumplan Dalfsen

In 2023 en 2024 lopen in het kader van het Centrumplan het Regio-deal project Klimaatwinkelstraat en het project "Centrum arrangement Dalfsen".

Regio-deal project Klimaatwinkelstraat

Dit project gaat over de Prinsenstraat en het Kerkplein. In 2023 heeft de finale besluitvorming over de Klimaatwinkelstraat plaats gevonden en is het startschot voor de herinrichting gegeven. Er is voor dit project in 2021 een krediet beschikbaar gesteld en de regio-deal subsidie is toegekend door het Rijk. Tijdens de finale besluitvorming is door u als raad extra budget beschikbaar gesteld. Afronding van dit project is beoogd in het najaar 2024.

Centrum arrangement Dalfsen

Voor het 'Centrum arrangement Dalfsen' heeft de provincie een extra subsidiebedrag van € 100.000 beschikbaar gesteld. Vanuit het investeringskrediet voor de Regio-deal Klimaatwinkelstraat is bij de PPN 2023-2026 € 100.000 overgeheveld naar het nieuwe investeringskrediet en is er € 200.000 voor het Centrum arrangement beschikbaar. De beschikkingstermijn van de provincie loopt tot eind 2023.

Overige projecten

Voor nieuw te starten projecten in het kader van het Centrumplan zijn in 2023 voorbereidingskredieten aan uw raad voorgelegd. Onder andere het deelgebied Oostpoort is als project opgepakt. Daarnaast is er in 2023 gewerkt aan een beeldkwaliteitsplan voor het gehele centrumgebied zodat er een kader ontstaat voor nieuwe ontwikkelingen. Initiatieven kunnen daaraan getoetst worden.

Project Veilige Vecht (HWBP)

Project Veilige Vecht is een project van het Waterschap Drents Overijsselse Delta. Wij nemen hieraan deel met een bestuurlijke en ambtelijke begeleidingsgroep. Het eerste deel van de Verkenning is in 2021 afgerond met de 1e tussenstap, waarin onderzocht werd wat mogelijke maatregelen zijn voor de waterveiligheid. We onderzoeken varianten voor dijkversterking en rivierverruiming. Tussenstap 2 van de Verkenning bestaat uit het onderzoek naar de gekozen kansrijke maatregelen, dit is afgerond voor de zomer van 2022. Concreet komt dit neer op een verdere verkenning naar de mogelijkheden voor de dijkversterking en de nevengeul bij Vechterweerd. De systeemmaatregelen zoals die waren voorgesteld worden op dit moment niet meegenomen, waaronder een mogelijke nevengeul bij de brug in Dalfsen. De elementen die zijn ingebracht in de aangenomen motie Vecht en brug zijn enerzijds meegenomen in de 4 scenario's voor het Centrumplan. Daarnaast wordt er gekeken naar meekoppelkansen bij de diverse trajecten van de dijkversterking. We willen onderzoeken in hoeverre we kansrijke mogelijkheden op het gebied van mobiliteit en recreatie kunnen verbinden. Zodra er een trajectkeuze in 2024 wordt gemaakt, te weten het verleggen van het fietspad Poppenallee en aanpassing fietspad Vechterweerd, zullen we een participatietraject starten.

Leader+/gebiedsgericht beleid

Deze Europese subsidieregeling met cofinanciering door de provincie, waterschap en gemeente is bedoeld voor plattelandsontwikkeling. Het heeft de afgelopen jaren geleid tot diverse initiatieven van onderop die onze gemeente versterken. Er is sprake van een goede spreiding van de inzet van deze middelen over de verschillende kernen en het buitengebied. De gemeente heeft geen invloed op welke initiatieven komen en wat de uitkomst van de toetsing door de onafhankelijke externe overleggroep is.

Plattelandsvisie

Voor het stimuleren van initiatieven voor plattelandsontwikkeling is voor de lange termijn een visie opgesteld voor het buitengebied van onze gemeente. In deze visie vinden wij het belangrijk om daarin onder meer voldoende perspectief te bieden voor onze agrarische ondernemers, in relatie tot onderhoud en beheer van het buitengebied. Er is een nulmeting uitgevoerd (fase 1). In 2024 bieden wij u een document met beleidsontwikkelingen (fase 2) voor het buitengebied aan.

Woningbouwontwikkelingen

De druk op de woningmarkt blijft onverminderd groot. Voor de komende begrotingsperiode staan de volgende gemeentelijke uitbreidingslocaties op stapel: Oudleusen (24), Hoonhorst (ca. 80 woningen) en Lemelerveld (ca.210). Voor de kern Dalfsen geldt dat de komende tijd alle aandacht gericht is op de uitbreiding van Oosterdalfsen-Noord (ca. 360). Voor deze locaties geldt dat we zelf het uitgifte tempo kunnen bepalen en waar nodig en mogelijk nog kunnen inspelen op wijzigende marktomstandigheden.

In het geval van de kern Nieuwleusen betreft dit met name de laatste fase van Westerbouwlanden (ca. 180 woningen), waarvan bouw is gestart in 2023 het leeuwendeel van deze woningen zal vanaf 2024 opgeleverd worden. Een groot deel van deze woningen zijn sociale huurwoningen en betaalbare rijenwoningen.

In de 1e bestuursrapportage 2023 is € 500.000 gereserveerd voor verstrekkingen van nieuwe startersleningen. Hiermee verwachten we de komende jaren voldoende middelen te hebben om starters te ondersteunen bij de aanschaf van een bestaande woning of nieuwbouwwoning.

Het college heeft voor de kernen Dalfsen, Nieuwleusen en Lemelerveld locaties aangewezen waarop in totaal 100 flexibele woningen gerealiseerd worden. Door deze versnelling wil de gemeente de druk op de woningmarkt voor woningzoekenden verlichten. Samen met de woningbouwcorporaties streeft de gemeente ernaar de eerste woningen in het eerste kwartaal van 2024 te realiseren. Zo'n 60% van de toekomstige bewoners zal bestaan uit reguliere woningzoekenden, starters en spoedzoekers uit de gemeente Dalfsen. Daarnaast is 25% van de woningen voor vluchtelingen uit Oekraïne en circa 15% zal worden bewoond door statushouders.

In 2024 loopt de huidige woonvisie van de gemeente Dalfsen af. Per 2024 wordt een Woonzorgvisie verplicht voor alle gemeenten. In een Woonzorgvisie verbinden gemeenten de beleidsterreinen wonen, zorg, welzijn en ruimtelijke ordening nog verder met elkaar. Hiervoor is € 30.000 in de PPN opgenomen. De nieuwe woonzorgvisie zal een belangrijke bouwsteen vormen van de omgevingsvisie. In 2024 zal ook onze gemeentelijk Omgevingsvisie 2.0 vorm krijgen.

De geplande landelijke ingangsdatum van Wet regie volkshuisvesting van 1 januari 2024 wordt naar verwachting niet gehaald. Er zal sprake zijn van een overgangperiode. Vanuit deze wet komt de verplichting voor gemeenten tot het opstellen van een volkshuisvestingprogramma, deze zal vermoedelijk ingaan op 1 januari 2026. De nieuwe Woonzorgvisie die in 2024 gereed komt, zal zo worden opgesteld dat deze voldoet aan de eisen die voor een volkshuisvestingsprogramma zullen gelden.

Vergunningverlening Toezicht en Handhaving (VTH)

Het aantal aanvragen omgevingsvergunningen is de laatste jaren flink toegenomen. De toenemende werkzaamheden voor de behandeling van deze aanvragen zijn van structurele aard. Met de invoering van de Omgevingswet (Ow) en Wet kwaliteitsborging (Wkb) naar verwachting op 1 januari 2024 vind een verschuiving plaats van legesgenererende taken naar niet-legesgenererende taken (van vergunningplicht naar meldingplicht). De verwachting is dat door de invoering van beide wetten en de daarbij te maken keuzes de legesopbrengsten significant lager uitvallen. Deze lijn wordt ook landelijk opgemerkt. Voor de noodzakelijke voorbereidingen die de gemeenten nog moeten treffen tot de inwerkingtreding van de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb), ontvangen gemeenten een bijdrage uit het gemeentefonds. Daarnaast ontvangen de gemeenten na inwerkingtreding een jaarlijkse bijdrage voor het uitvoeren van de Wkb-taken. Aan de andere kant krijgt de gemeente extra en andere taken. Volgens onderzoek van bureau ANG (28-4-2021, Effecten Omgevingswet en Wkb Dalfsen, onderzoek uitgevoerd in opdracht van de gemeente Dalfsen) is per saldo meer inzet nodig is, dan nu onder de Wabo het geval is.

Wat willen we bereiken?

9.1 Grondexploitatie woningbouw

Dit beleidsveld betreft de grondverkoop van woningbouw kavels door de gemeente. Voor informatie over dit beleidsveld wordt verwezen naar de paragraaf grondexploitatie.

9.2 Monumenten en archeologie

Wat te bereiken?	Het in stand houden van (gemeentelijke) monumenten en waar nodig adviseren en stimuleren bij en van onderhoud. Het beschermen van archeologische resten in de ondergrond.
Wat gaan we er voor doen?	<ul style="list-style-type: none"> • Het adviseren van monumenteneigenaren; • Het toetsen van locaties op de mogelijke aanwezigheid van archeologische resten op basis van de archeologische beleidskaart; • Waar nodig maatregelen treffen om mogelijke verstering van archeologische waarden te voorkomen of op te laten graven door gecertificeerde bureaus.
Hoe meten we dat?	Hiervoor zijn geen indicatoren beschikbaar.

9.3 Ruimtelijke ordening

9.3.1 Omgevingswet

Wat te bereiken?	Per 1 januari 2024 treedt de Omgevingswet in werking. Belangrijk is de realisatie en instandhouding van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving, aansluitend bij de doelen beschreven in de Omgevingswet.
Wat gaan we er voor doen?	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoering van het programmaplan implementatie Omgevingswet;
Hoe meten we dat?	De mate van uitvoering van het programmaplan implementatie Omgevingswet is hierbij een indicator.

Indicator	Bron	Nulmeting	2024	2025	2026	2027
Uitvoering programmaplan implementatie Omgevingswet	Eigen gegevens	2016	90%	90%	90%	90%

9.3.2 Ruimtelijke ontwikkeling

Wat te bereiken?	We streven naar een evenwichtige ruimtelijke ontwikkeling op onder andere het gebied van wonen, werken, recreatie, verkeer, landgoederen, archeologie, externe veiligheid en milieu. Duurzaamheid, ruimtelijke kwaliteit en leefbaarheid zijn hierbij uitgangspunt. Belangrijk is de realisatie en instandhouding van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving, aansluitend bij de doelen beschreven in de Omgevingswet. In onze ruimtelijke plannen houden we daarom rekening met voldoende flexibiliteit zodat beter kan worden ingespeeld op actuele marktontwikkelingen en maatschappelijke behoeften.
Wat gaan we er voor doen?	<ul style="list-style-type: none"> • Opstellen Omgevingsplan; • Actualiseren van het bestemmingsplan voor recreatiewoningen- en terreinen (verwerken afwijkingen en wijzigingen); • Verder uitwerken van het Centrumplan Dalfsen fase 1 (uitvoering Klimaatwinkelstraat) • Opstellen uitwerkingsplan visie Burgemeester Backxlaan (Nieuwleusen); • Afronding procedure bestemmingsplan Oosterdalfsen Noord (wonen, Dalfsen); • Behandelen van aanvragen voor ontwikkelingen in het buitengebied en voor inbreidingsplannen binnen de kernen.
Hoe meten we dat?	<p>We meten dit aan de hand van percentage van het grondgebied dat belegd is met actuele bestemmingsplannen.</p> <p>Een andere indicator is de Omgevingsvisie 1.0 voor het gehele grondgebied van de gemeente.</p>

Indicator	Bron	Nulmeting	2024	2025	2026	2027
Percentage van het grondgebied belegd met actuele bestemmingsplannen	Eigen gegevens	100%	100%	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Per 2024 worden alle bestemmingsplannen van rechtswege opgenomen in het omgevingsplan.

Indicator	Bron	Nulmeting	2024	2025	2026	2027
Een actuele Omgevingsvisie 1.0 voor het gehele grondgebied van de gemeente	Eigen gegevens	1 (2022)	1	1	1	1

Met de vaststelling van de nieuwe Omgevingsvisie (februari 2022) zijn de eerdere structuurvisies vervallen

9.3.3 Gebiedsontwikkeling

Wat te bereiken?	Een vitaal en aantrekkelijk (landelijk) gebied voor inwoners, ondernemers en bezoekers.
Wat gaan we er voor doen?	<ul style="list-style-type: none"> • Meedenken vanuit de gemeente in gebiedsprocessen van de provincie en het waterschap; • Meedenken in meekoppelkansen voor een aantrekkelijke inrichting van de Vecht, onder andere in het kader van het Hoogwaterbeschermingsprogramma van het waterschap; • Een verkenning met perspectieven voor een vitaal platteland (opvolging na nul-meting Plattelandsvisie); • Gebruik maken van de ontwikkelkansen vanuit Leader+.
Hoe meten we dat?	Hiervoor zijn geen indicatoren beschikbaar.

9.3.4 Landschaps- en groenbeleid

Wat te bereiken?	<ul style="list-style-type: none"> • Het behouden en verbeteren van de kwaliteit van het landschap en de groenstructuren o.a. door het stimuleren en vergroten van de biodiversiteit. • Het streekeigen karakter (de identiteit), in de verschillende landschapstypen, van het Dalfser landschap behouden en versterken.
Wat gaan we er voor doen?	<ul style="list-style-type: none"> • Landschapsontwikkeling als thema meenemen in de Omgevingsvisie; • Via Stichting Groen Blauwe Diensten Overijssel bestaande contracten voor langjarig landschapsbeheer onderhouden en wanneer er door beëindiging financieel ruimte is in het fonds nieuwe contracten afsluiten.
Hoe meten we dat?	Hiervoor zijn geen indicatoren beschikbaar.

9.4 Wonen en bouwen

Wat te bereiken?	Wijken moeten voor alle inwoners aantrekkelijk zijn. Diversiteit is daarbij belangrijk. Voor alle doelgroepen moeten er voldoende en passende woningen zijn. De woningcorporatie(s) hebben hierin een belangrijke taak. Hierbij past ook het principe van flexibele bouw. Starters en senioren zijn binnen het volkshuisvestingsbeleid specifieke doelgroepen.
Wat gaan we er voor doen?	Uitvoering geven aan de Woonvisie (vastgesteld in november 2019) en eventueel herijken als gevolg van het woonbehoefteonderzoek uit het najaar van 2022; <ul style="list-style-type: none"> • Prestatieafspraken maken met beide woningcorporaties; wat leidt tot het toevoegen van gemiddeld 36 sociale huurwoningen per jaar (op gemeentelijke nieuwbouwlocaties); • Verlenen van startersleningen; • Onderzoek doen naar de mogelijkheden om starters en minder kapitaalcrachtigen tegemoet te komen;
Hoe meten we dat?	<ul style="list-style-type: none"> • We meten dit via het aantal nieuwe verblijfsobjecten met een woonfunctie. • We meten dit via het aantal nieuwe sociale huurwoningen ontwikkelt op gemeentelijke nieuwbouwlocaties. • Een andere indicator is het aantal verstrekte nieuwe startersleningen.

Indicator	Bron	Nulmeting	2024	2025	2026	2027
Aantal nieuwe verblijfsobjecten met woonfunctie (huidige woonvisie 120 per jaar)	CBS / eigen gegevens	167 (2020)	160	160	160	160
Aantal nieuwe sociale huurwoningen op gemeentelijke nieuwbouwlocaties.	Eigen gegevens	33 (2020)	50	60	60	45
Aantal nieuwe startersleningen	Eigen gegevens	6 (2020)	30	30	20	20

9.4.2 Vergunningverlening Toezicht en Handhaving (VTH)

Wat te bereiken?	We gaan voor een duurzame en veilige leefomgeving waarin burgers en bedrijven goed kunnen leven, wonen, werken en recreëren. De gemeente doet dit door kwalitatief goede producten te leveren. Hierin werken we risico gestuurd, klantgericht, zakelijk en efficiënt. Dit op basis van het VTH-beleidsplan 2022 – 2026.
Wat gaan we er voor doen?	<ul style="list-style-type: none"> • Formulering van subdoelen in het Programma uitvoering VTH-taken 2023 (en verder) en hieraan uitvoering geven; • Monitoring van de jaarlijkse resultaten op basis van het uitvoeringsprogramma en het jaarverslag voor aanpassing op aanscherping doelstellingen en beleidskeuzes.
Hoe meten we dat?	Doelen en indicatoren zijn in het nieuwe VTH-beleidsplan 2022-2026 uitgewerkt en worden vervolgens vertaald in subdoelen in het Programma uitvoering VTH-taken 2023 (en navolgende jaren). Per beleidsdoel zijn indicatoren opgesteld waarmee kan worden bepaald of aan de gestelde doelen kan worden voldaan.

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Bron	Dalfsen	Nederland	25.000 - 50.000 inwoners
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	2022	Basisregistratie adressen en gebouwen	16,2	9,3	8,2
Demografische druk	%	2023	CBS	82,4	70,3	79,1
Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	2023	CBS	400	369	n.b.
Gemeentelijke woonlasten éénpersoons-huishoudens	In Euro's	2022	COELO	790	n.b.	n.b.
Gemeentelijke woonlasten meerpersoons-huishoudens	in Euro's	2022	COELO	818	n.b.	n.b.

Financiën

Wat mag het kosten?

Uitsplitsing naar beleidsvelden	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Grondexploitatie woningbouw	166	-15	-15	-31	-16	-17
Monumenten en archeologie	-4	-6	-31	-7	-6	-7
Ruimtelijke ordening	-1.123	-1.859	-2.022	-1.875	-1.941	-1.996
Wonen en bouwen	169	56	503	241	228	214
Saldo van lasten en baten	-792	-1.824	-1.566	-1.672	-1.736	-1.806
Mutatie reserves	-881	318	15	30	15	15
Resultaat	-1.673	-1.506	-1.551	-1.642	-1.721	-1.791
Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	-10.409	-8.647	-6.153	-4.645	-4.225	-4.326
Baten	9.617	6.823	4.587	2.973	2.489	2.521
Saldo van lasten en baten	-792	-1.824	-1.566	-1.672	-1.736	-1.806
Stortingen in reserves	-2.009	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	1.128	318	15	30	15	15
Resultaat	-1.673	-1.506	-1.551	-1.642	-1.721	-1.791

Financiële bijstellingen

Beleidsveld 9.3 Ruimtelijke ordening

Ruimte voor de Vecht 2024: € 10.000, 2025: € 12.000, 2026: € 14.000

Ruimte voor de Vecht vraagt meer geld voor de financiering van het kernteam. Dit heeft als reden dat er vanaf 2019 niet meer is geïndexeerd en ook CAO loonstijgingen niet zijn meegenomen

Leges omgevingswet, voordeel 284.000 (2024)

Door de overgang naar de omgevingswet per 1 januari 2024 verwachten we hogere opbrengsten voor leges met betrekking tot de fysieke leefomgeving

Analyse afwijkingen 2024 t.o.v. 2023

Uitsplitsing naar beleidsvelden	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Vershil	Vershil	Vershil
Bedragen x € 1000	2023	2023	2023	2024	2024	2024	Lasten	Baten	Saldo
Grondexploitatie woningbouw	-5.244	5.229	-15	-2.798	2.782	-15	2.446	-2.447	0
Monumenten en archeologie	-24	17	-6	-49	18	-31	-26	1	-25
Ruimtelijke ordening	-2.104	244	-1.859	-2.022	0	-2.022	81	-244	-163
Wonen en bouwen	-1.276	1.333	56	-1.283	1.786	503	-7	454	447
Saldo van lasten en baten	-8.647	6.823	-1.824	-6.153	4.587	-1.566	2.495	-2.236	258
Mutatie reserves	0	318	318	0	15	15	0	-303	-303
Resultaat	-8.647	7.141	-1.506	-6.153	4.602	-1.551	2.495	-2.539	-45

Financiële analyse

Hieronder volgt een toelichting op de verschillen groter dan € 50.000 - op beleidsveld niveau - tussen de begroting 2024 en de begroting 2023 (inclusief alle begrotingswijzigingen t/m juli 2023).

De afwijkingen zijn aangeduid als - of +.

Min - betekent dus hogere lasten of lagere baten in de begroting 2024 ten opzichte van de begroting 2023, waardoor er een negatief effect is op het begrotingssaldo.

Ruimtelijke ordening, - € 163.000

Hiervoor zijn een aantal oorzaken:

1. De baten voor leges van € 244.000 vallen door de overgang naar de omgevingswet onder het beleidsveld "Wonen en Bouwen"
2. In 2024 vinden er binnen het gebiedsbeleid meer projecten plaats dan in 2023; de meerkosten bedragen € 40.000
3. Het opstartbudget voor de omgevingswet is in 2023 € 105.000 hoger dan in 2024

Wonen en bouwen, + € 447.000

Hiervoor zijn een aantal oorzaken:

1. De baten voor leges van € 244.000 komen door de overgang naar de Omgevingswet over van beleidsveld "Ruimtelijke ordening"
2. De baten voor leges stijgen daarnaast nog met € 215.000 in 2024

Mutatie reserves, - € 303.000

Vanuit 2022 werden er een flink aantal budgetten overgeheveld naar 2023; dit kwam ten laste van de reserves.

Verbonden partijen

Niet van toepassing.

Beleidsplannen en verordeningen

Richtinggevende documenten van de gemeente Dalfsen bij dit programma zijn:

[Omgevingsvisie Dalfsen 1.0](#)

[Visie De Blik op kanaal Lemelerveld met fasering \(2014\)](#)

[Structuurvisie Centrumvisie Dorp aan de Vecht \(2017\)](#)

[Masterplan Ruimte voor de Vecht \(geactualiseerd in 2019\)](#)

[Beleidsregels Ontwikkelen met Kwaliteit in het buitengebied van de gemeente Dalfsen 2022](#)

[Beleidsregels woningsplitsing inwoonsituaties 2021](#)

[Actualisatie-notitie-inbreidingslocaties 2017](#)

[Welstandsnota 2014 \(2014\)](#)

[Nota grondbeleid 2015 -2020](#)

[Woonvisie gemeente Dalfsen 2019 tot en met 2024 \(2019\)](#)

[Verordening starterslening gemeente Dalfsen 2020 \(2020\)](#)

[Beleidsplan recreatie en toerisme voor periode 2011-2020 \(2011\)](#)

[Verruiming kampeerbeleid 2021](#)

[Nota economisch beleid 2013-2020 \(2013\)](#)

[Extern veiligheidsbeleid gemeente Dalfsen 2015-2018](#)

[Landschapsontwikkelingsplan Dalfsen \(2010-2020\)](#)

[Notitie archeologiebeleid gemeente Dalfsen 2017 \(2017\)](#)

[Uitgiftesysteem bouwgrond 2022](#)

[Startnotitie Omgevingswet \(2016\)](#)

[Programmaplan Implementatie Omgevingswet \(2018\)](#)

[VTH Beleidsplan 2022 - 2026 \(2022\)](#)

3 Paragrafen

Paragraaf 1 Lokale heffingen

Algemeen

Algemeen

De lokale heffingen vormen een belangrijke inkomstenbron van de gemeente, die vooral door de burger betaald wordt. We onderscheiden de lokale heffingen in drie soorten: belastingen, rechten en heffingen. Via lokale heffingen wordt dekking gevonden voor gemeentelijke uitgaven. De invoering, wijziging of intrekking gebeurt via een door de gemeenteraad vastgestelde belastingverordening. De vaststelling van de tarieven vindt plaats in de gemeenteraad in het najaar van 2023.

De belastingen die worden geheven, zijn niet gebonden aan een besteding en daarmee vallen deze onder de algemene dekkingsmiddelen. Voorbeelden zijn de OZB, forensenbelasting, de precario- en toeristenbelasting. Lokale heffingen en rechten is zijn wel gebonden, omdat zij zijn gerelateerd aan een bepaalde taak. Voorbeelden zijn de afvalstoffenheffing, rioolheffing, marktgelden en leges. De kosten van de gemeentelijke dienstverlening worden doorberekend in de tarieven.

Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording dient de paragraaf betreffende lokale heffingen tenminste te bevatten:

- de geraamde inkomsten;
- het beleid ten aanzien van de lokale heffingen;
- een overzicht op hoofdlijnen van diverse heffingen, waarin inzichtelijk wordt gemaakt hoe bij de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden, wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan deze berekeningen en hoe deze uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd;
- een aanduiding van de lokale lastendruk;
- een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid.

Overzicht inkomsten gemeentelijke heffingen

Lokale heffingen (bedragen x € 1.000)	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Procentueel aandeel 2024
Algemene belastingen				
1. OZB eigenaren	5.902	6.050	6.632	42,51
2. OZB gebruikers	1.103	1.131	1.170	7,50
3. Precariobelasting	10	12	12	0,08
4. Toeristenbelasting	208	202	203	1,30
5. Hondenbelasting	142	0	0	0,00
6. Forensenbelasting	0	0	220	1,41
Collectieve dienstverlening (heffingen)				
6. Afvalstoffenheffing	2.956	2.783	2.928	18,77
7. Rioolheffing	1.540	1.547	1.560	10,00
Individuele dienstverlening (rechten)				0,00
8. Lijkbezorgingsrechten	296	296	303	1,94
9. Leges	2.221	1.982	2.552	16,36
10. Marktgelden	15	20	21	0,13
Totaal	14.394	14.023	15.601	100,00

Toelichting tabel overzicht inkomsten gemeentelijke heffingen:

Voor 2023 komen de totale begrote inkomsten van de gemeentelijke heffingen uit op afgerond

€ 15,60 miljoen. De kolom procentueel aandeel 2023 geeft het percentage weer van het onderdeel t.o.v. begroting 2023.

Als voorbeeld: € 6,632 miljoen voor OZB eigenaren is 42,51% van de totale begrote inkomst uit gemeentelijke heffingen € 15,60 miljoen.

Het beleid ten aanzien van de lokale heffingen

In de gemeente Dalfsen is het beleid rond de lokale heffingen gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

- voor de jaarlijkse trendmatige stijging van de tarieven wordt het Nationale consumentenPrij Indexcijfer (CPI) gehanteerd. In de Perspectiefnota 2024-2027 is deze vastgesteld op 2,4%
- er is een tariefsdifferentiatie tussen woningen en niet woningen bij de OZB;
- de kwijtscheldingsmogelijkheden voor de inwoner worden optimaal benut;
- er wordt een actief informatiebeleid nagestreefd;
- leges en tarieven dienen zoveel mogelijk kostendekkend te zijn.

Gemeentelijk Belastingkantoor Lococensus-Tricijn (GBLT)

Namens de gemeente Dalfsen geeft de gemeenschappelijke regeling GBLT uitvoering aan het heffen en innen van gemeentelijke belastingen. Daarnaast voert GBLT ook het kwijtscheldingsbeleid uit voor zowel de gemeente als het waterschap. In de paragraaf verbonden partijen vindt u meer informatie over het GBLT als verbonden partij.

Wet Waardering Onroerende Zaken

De uitvoering van de Wet WOZ wordt gecontroleerd door de Waarderingskamer. Hiervoor hanteert de Waarderingskamer een viertal oordeelcategorieën te weten:

1. De uitvoering verloopt goed
2. De uitvoering is voldoende
3. De uitvoering moet op onderdelen verbeterd worden
4. De uitvoering moet dringend verbeterd worden.

De Waarderingskamer heeft de uitvoering van de Wet WOZ onderzocht en is van mening dat GBLT de uitvoering van de Wet WOZ goed borgt door interne beheersmaatregelen. Dat betekent dat de WOZ-beschikkingen voldoen aan de geldende kwaliteitseisen. De Waarderingskamer heeft GBLT de kwalificatie "GOED" gegeven voor de uitvoering van de Wet WOZ.

Daarnaast heeft de Waarderingskamer ingestemd met het bekend maken van de WOZ-waarden voor 2023 (waardepeildatum 1 januari 2022).

Overzicht kostendekkendheid diverse heffingen

Op grond van de BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) dient de paragraaf lokale heffingen een overzicht op hoofdlijnen te bevatten van de diverse heffingen. In dit overzicht dient inzichtelijk te worden gemaakt hoe bij de berekening van de tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden. Ook dient naar voren te komen wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan deze berekeningen en hoe deze uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd.

De “grote belastingen”, zoals afvalstoffenheffing en rioolheffing, zijn hierbij het meest in het oog springend. Jaarlijks wordt aan de hand van de kosten een berekening gemaakt van de hoogte van de benodigde opbrengsten. Bij beide belastingen worden grote tariefschommelingen afgevlakt door te werken met een voorziening. Voor “kleine belastingen” als de diverse legessoorten mogen maximaal kostendekkende tarieven worden gevraagd.

(bedragen x € 1.000)	lasten taakveld	appa- raats kosten	over head	BCF/ BTW	kwijt schelding	storting voor ziening	baten heffing	andere inkom- sten	kosten dekkend heid %
Afvalstoffenheffing	2.492	151	73	511	56	59	2.928	297	100%
Begraafplaatsrechten	64	199	244	-	-	7	303	-	61%
Legesverordening I en II	693	1.237	1.139	-	-	-	2.540	-	83%
Marktgeden	9	10	8	2	-	-	21	-	72%
Rioolheffing	915	253	233	222	15	82	1.560	160	100%

Rioolheffing

Eind 2021 is het geactualiseerde Gemeentelijke Rioleringsplan (GRP) vastgesteld. De huidige inkomsten liggen op € 1,56 miljoen euro per jaar. Door de inflatie en de stijging van de loonkosten is een kostenstijging van 8,4% voor 2024 opgenomen om in de toekomst onderhoud te kunnen uitvoeren en er gespaard kan worden via een voorziening.

Afvalstoffenheffing

Het uitgangspunt is 100% kostendekkendheid van de tarieven. Bij de afvalstoffenheffing is er sprake van een stijging van de kosten door de inflatie en de stijging van de loonkosten. De verwachting is dat de kostenstijging in de komende jaren doorzet en dat het gereserveerde exploitatiesaldo niet voldoende is. Om het gereserveerde exploitatiesaldo in de toekomst niet negatief te laten lopen is het voorstel om de komende jaren het vaste tarief jaarlijks met € 5 te verhogen en de overige tarieven gelijk te laten. Voorstel is om het vaste tarief over 2024 dan ook vast te stellen op een bedrag van € 200 en de overige tarieven niet te wijzigen.

Leges

Door de invoering van de nieuwe omgevingswet per 1 januari 2024 is het nog onvoldoende duidelijk wat de gevolgen zijn op de tarieven van de leges. De huidige voorgelegde tarieven voor het jaar 2024 heeft bij de leges onder titel 1 en 2 tot gevolg dat de kostendekkendheid 83% betreft.

We verwachten bij de meerjarenbegroting 2025-2028 meer duidelijkheid te hebben met betrekking tot de leges onder de nieuwe omgevingswet.

Titel 1 Algemene dienstverlening

De tarieven voor de rijbewijzen en reisdocumenten worden door het Rijk vastgesteld. Dit betekent dat de gemeente beperkt invloed heeft om te streven naar een volledige mate van kostendekkendheid. Daarnaast brengen de servicepunten extra kosten met zich mee.

Titel 2 Dienstverlening vallend onder de omgevingswet

De invoering van de nieuwe omgevingswet en de economische ontwikkelingen is het lastig in te schatten welke baten jaarlijks gerealiseerd worden met het in behandeling nemen van vergunningsaanvragen. Wanneer er een grotere vraag is dan heeft dit ook gevolgen voor de hoogte van de lasten. Om de kwaliteit van de dienstverlening te borgen, kan er voor gekozen worden om bij een grotere vraag tijdelijk extra personeel in te huren.

Titel 3 Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn

Titel 3 van de legesverordening regelt onder andere de leges voor zaken die samenhangen met de APV. Mede door het afschaffen van de leges voor evenementen is het lastig om 100% kostendekkendheid te realiseren.

Begraafplaatsrechten

Het onderhoudsniveau op begraafplaatsen is bepaald op het niveau A, dit wil zeggen, het hoogste niveau van onderhoud wat we kennen. Dit is een bewuste keuze, het doet recht aan de gedenkwaardige functie van een begraafplaats. Daarmee valt te verantwoorden dat de kosten voor onderhoud hoger zijn dan op andere openbare plaatsen. De tarieven zijn verhoogd met 2,4%.

Marktgeden

Marktgeden worden verhoogd met de trendmatige tariefverhoging van 2,4%. Gelet op het feit dat we een dergelijke voorziening voor onze burgers in stand willen houden, ligt een hogere mate van kostendekkendheid niet binnen bereik. De weekmarkten en de standplaatsen maken onderdeel uit van de marktgeden.

Tarievenbeleid overige belastingen 2024

Onroerende-zaakbelastingen (OZB)

Voor 2024 worden er hogere OZB opbrengsten verwacht vanwege het reguliere inflatiepercentage (2,4%) en een correctie voor het negatieve effect vanuit de algemene uitkering in verband met stijgende WOZ-waarden. Daarnaast is er sprake van areaaluitbreiding.

Forensenbelasting

Bij behandeling van de Perspectiefnota 2024-2027 heeft de raad ingestemd met het collegevoorstel om vanaf 2024 de forensenbelasting in te voeren. De uitvoering ligt bij het GBLT.

Precariobelasting

Voor 2024 wordt een trendmatige aanpassing van 2,4% doorgevoerd. Het college heeft besloten om in het jaar 2024 geen precariobelasting te heffen bij de ondernemers in het winkelcentrum van Dalfsen. Dit besluit is genomen omdat er in het najaar 2023 begonnen zal worden met de werkzaamheden rondom de klimaatstraat in het centrum van Dalfsen.

Toeristenbelasting

Het tarief voor hotels en B&B's bedraagt vanaf 2024 € 1,45 per persoon per overnachting en het tarief voor overige accommodaties € 0,95. Hierbij is rekening gehouden met de trendmatige tariefsverhoging van 2,4%. De tarieven worden afgerond op € 0,05.

Lastendruk gemeente Dalfsen

De lokale heffingen zijn van invloed op de woonlastenontwikkeling van de gemeente Dalfsen. Onder woonlasten wordt verstaan: onroerendezaakbelastingen, afvalstoffen- en rioolheffing. Het zijn belastingen en heffingen waarmee ieder huishouden in een gemeente jaarlijks te maken krijgt.

Met de volgende tabel geven we inzicht in de belastingdruk over 2023 en voorgaande jaren.

Belastingtarieven Dalfsen	2021	2022	2023
OZB			
Onroerendzaakbelasting eigenaar woningen	0,1094%	0,1068%	0,0964%
Onroerendzaakbelasting eigenaar niet-woningen	0,2075%	0,2300%	0,2308%
Onroerendzaakbelasting gebruiker niet-woningen	0,1900%	0,2211%	0,2238%
Heffingen Dalfsen			
Afval			
afvalstoffenheffing vast bedrag	€ 200	€ 210	€ 195
afvalstoffenheffing 240 liter restafval	€ 10,80	€ 10,60	€ 10,60
afvalstoffenheffing 140 liter restafval	€ 6,50	€ 6,50	€ 6,50
afvalstoffenheffing 40 liter restafval	€ 1,80	€ 1,80	€ 1,80
Riolering			
Rioolheffing eigenarendeel per perceel	€ 67,82	€ 67,82	€ 70,94
Rioolheffing eigenarendeel per garagebox	€ 20,00	€ 20,00	€ 20,00
Rioolheffing gebruikersdeel van 0 m3 tot en met 500 m3	€ 64,79	€ 64,79	€ 67,77
Rioolheffing gebruikersdeel van 501 m3 tot en met 1,000 m3	€ 240	€ 240	€ 240
Rioolheffing gebruikersdeel van 1,001 m3 tot en met 2.500 m3	€ 640	€ 640	€ 640
Rioolheffing gebruikersdeel van 2.501 m3 tot en met 10.000 m3	€ 2.030	€ 2.030	€ 2.030
Rioolheffing gebruikersdeel van 10.001 m3 tot en met 25.000 m3	€ 4.400	€ 4.400	€ 4.400
Rioolheffing gebruikersdeel boven 25.001 m3	€ 7.600	€ 7.600	€ 7.600

www.gb1t.nl/dalfsen/tarieven

Van de woonlasten in 2024 kan slechts een indicatie worden gegeven op basis van de verwachtingen voor 2024. De tarief aanpassingen voor de OZB, afval- en rioolheffing leiden voor een gemiddeld gezin (met eigen woning) tot de volgende woonlastenontwikkeling voor 2024:

Woonlastenontwikkeling	2021	2022	2023	verwacht 2024
OZB	397	419	428	469
Afvalstoffenheffing *	235	245	251	257
Riolering	133	133	139	139
Totaal	765	797	818	865

* De afvalstoffenheffing is berekend op het gemiddelde tarief per perceel. Er is geen onderscheid in het vastrecht maar wel in de variabele kosten die afhankelijk zijn van het aantal ledigingen.

Kwijtscheldingsbeleid

In de gemeente Dalfsen is het mogelijk om volledige dan wel gedeeltelijke kwijtschelding te verkrijgen voor de OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing. Voor de afvalstoffenheffing geldt dat kwijtschelding slechts mogelijk is voor het vastrecht. Voor de rioolheffing geldt dat bij de belasting gebruikersdeel per jaar, bij een hoeveelheid afgevoerd afvalwater van 0 m³ tot en met 500 m³, kwijtschelding kan worden verleend.

Bij de beoordeling van de verzoeken om kwijtschelding hanteert GBLT de zogenaamde 100% norm. Inwoners die twee jaar of langer zijn aangewezen op een bijstandsuitkering krijgen automatisch kwijtschelding. Op basis van melding door de gemeente verleent GBLT aan deze mensen automatisch kwijtschelding.

Ruim 90% van de verleende kwijtscheldingen worden verdisconteerd in de tarieven.

Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

De Nota Risicomanagement en Weerstandsvermogen 2020 - 2023 vormt de basis voor de inhoud van deze paragraaf en stelt de kaders voor de reikwijdte en toepassing van risicomanagement binnen de gemeente Dalfsen.

Naast het in beeld brengen van de financiële risico's, worden ook de 'niet-financiële/strategische risico's in beeld gebracht. Dit zijn bijvoorbeeld bestuurlijke, juridische, imago- en frauderisico's. Deze kunnen bijvoorbeeld optreden bij het niet realiseren van de voorgenomen en gewenste (beleids) doelstellingen en kan (op termijn) grote gevolgen voor de gemeente hebben. Naast de risico's gaat het om welke beheersmaatregelen we kunnen nemen om het risico weg te nemen of te beperken.

Met het rapporteren over de strategische thema's/risico's willen we inzicht geven in welke risico's (dus in brede zin) we lopen bij de uitvoering van de speerpunten van het gemeentelijke beleid en hoe en met welke beheersmaatregelen we de realisatie van dit beleid mogelijk willen maken. Hierbij kan sprake zijn van enige overlap, waarbij strategische risico's tevens een groot financieel risico zijn. We brengen de financiële risico's afzonderlijk in beeld om een vertaling te kunnen maken naar het benodigde weerstandsvermogen.

In het beleidsdocument is de definitie van een risico als volgt verwoord:

“Risico is de kans op het optreden van een gebeurtenis die het behalen van doelen kan belemmeren of vertragen”.

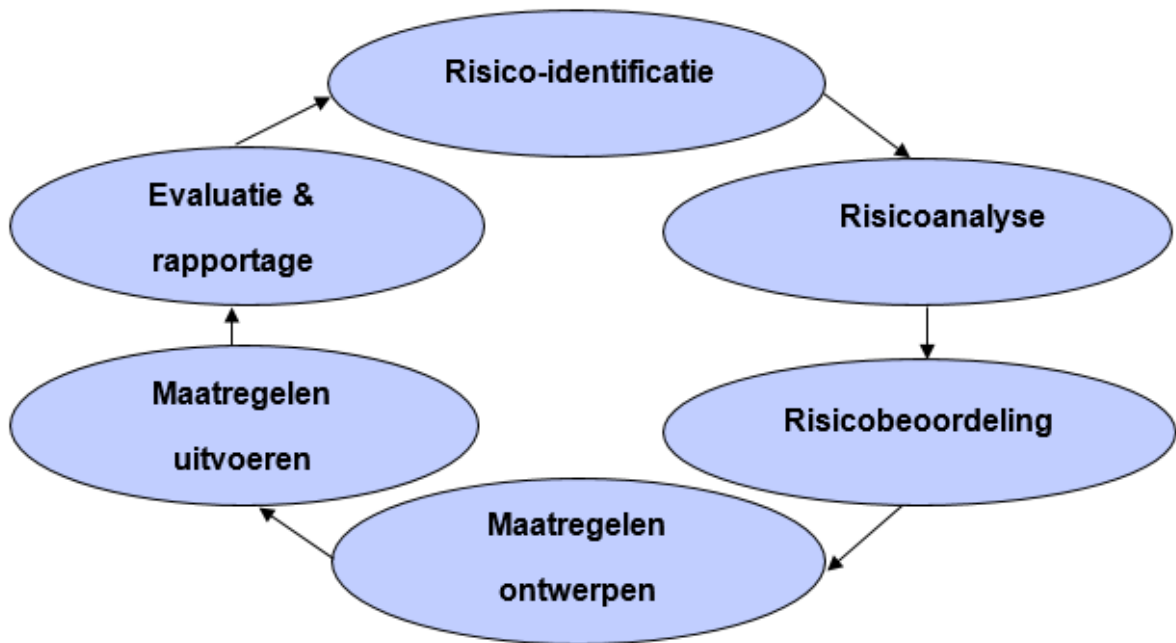
Uit de definitie van een risico volgt, dat een goede omschrijving van een risico de volgende elementen bevat:

- 1) Een kans op het optreden van een gebeurtenis.
Het gaat hier om een mogelijke gebeurtenis. Als iets 100% zeker is, is het geen risico meer.
- 2) Behalen van doelen kan belemmeren of vertragen.
Het gevolg van het optreden van een risico kan heel breed zijn. Het kan zowel leiden tot financiële consequenties maar ook tot het niet of niet meer volledig kunnen realiseren van het gewenste beleid.

Risicomanagementproces

Risicomanagement is een cyclisch proces dat bestaat uit verschillende stappen met als doel de gevolgen van de risico's te voorkomen en de kans erop te verkleinen. Voor de totstandkoming van deze paragraaf is gemeentebreed een risico-inventarisatie uitgevoerd voor zowel de 'financiële' als 'niet-financiële' risico's.

Schematisch bestaat het risicomanagementproces uit de volgende stappen:

Toelichting op de verschillende stappen:

1. Risico-identificatie: het in kaart brengen van de risico's die samenhangen met de werkzaamheden en aandachtsgebieden;
2. Risicoanalyse: risico's kwantificeren; inschatten kans en gevolg;
3. Risicobeoordeling: alle risico's naast elkaar zetten en prioriteren;
4. Maatregelen ontwerpen: benoemen van beheersmaatregelen die helpen de individuele risico's te reduceren; verlagen van de kans en/of verlagen van het gevolg, waarbij altijd een kosten-baten analyse moet worden gemaakt met het doel risico's beheersbaar te houden;
5. Maatregelen uitvoeren: beheersmaatregelen uitvoeren teneinde risico's te reduceren en hieraan verantwoordelijkheden koppelen;
6. Evalueren en rapporteren: evalueren van (wijzigingen in) het risicoprofiel, evalueren van opgetreden risico's en van de effectiviteit van genomen beheersmaatregelen.

Niet-financiële risico's

De niet-financiële risico's, zoals bijvoorbeeld bestuurlijke, juridische, imago- en frauderisico's, hebben niet altijd direct een financiële impact, maar kunnen (op termijn) wel grote gevolgen hebben voor de gemeente.

Uit de inventarisatie voor het begrotingsjaar 2023 zijn de onderstaande niet-financiële risico's in willekeurige volgorde in beeld gebracht.

De niet financiële risico's zijn benoemd volgens de volgende indeling:

- Thema (T)
- Risicogebeurtenis (R)
- Oorzaak (O)
- Gevolg (G)
- Beheersmaatregel(en) (B)

Hieronder zijn de niet-financiële risico's opgenoemd volgens deze indeling.

T	Informatieveiligheid
R	<ul style="list-style-type: none"> · hacken en gijzelen digitale omgeving · onjuiste verwerking persoonsgegevens
O	<ul style="list-style-type: none"> · oneigenlijk binnen dringen gemeentelijke digitale omgeving · foutief handelen bij verwerking persoonsgegevens · niet volgen afgesproken procedures · verhoogde kwetsbaarheid door thuiswerken vanwege Corona

G	<ul style="list-style-type: none"> · stil vallen reguliere werkzaamheden · beschikbaar komen persoonsgegevens · identiteitsfraude burger met financiële en/of maatschappelijke gevolgen · opleggen boetes door autoriteit persoonsgegevens bij overtreden regels Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) · imago schade
B	<ul style="list-style-type: none"> · specifieke aandacht besteden aan bewustwording personeel m.b.t. informatieveiligheid en omgaan met privacy gevoelige gegevens · up to date beveiliging systemen en netwerken (ook thuiswerken) · binnen IC toetsen naleving vastgelegde procedures en richtlijnen omtrent informatiebeveiliging en melden datalekken · met bijzondere interne controle specifieke aandacht schenken aan AVG · structurele samenwerking privacy officer (PO), chief information security officer (CISO) en functionaris gegevensbescherming (FG) · sluiten verwerkers-overeenkomsten

T	Wonen
R	<ul style="list-style-type: none"> · niet tijdig kunnen voldoen aan de gevraagde woonbehoefte
O	<ul style="list-style-type: none"> · onvoldoende uitgeefbare bouwlocaties of woningbouwtypen beschikbaar · geen geldig bestemmingsplan voor woningbouw locaties · bezwaar en beroep procedures wat leidt tot vertraging
G	<ul style="list-style-type: none"> · vertrek inwoners naar andere gemeente · vertraging uitgifte · geen uitvoering kunnen geven aan woonvisie (doelstelling woningproductie (aantal/type) blijft achter) · onvrede onder inwoners
B	<ul style="list-style-type: none"> · planmatig zorgen voor vroegtijdig aankoop en bouwrijp maken · zorgen actuele voor bestemmingsplannen (afgestemd op huidig en toekomstig gebruik) · in planning vroegtijdig rekening houden met (mogelijke aanvullende) onderzoeken · inhuren externen waardoor bestemmingsplanprocedures versneld/met voorrang in uitvoering kunnen worden genomen.

T	Ondermijning
R	<ul style="list-style-type: none"> · het onbedoeld en onbewust faciliteren van criminelen door bv. het verlenen van vergunningen en subsidies
O	<ul style="list-style-type: none"> · dienstverlenende instelling kan leiden tot misbruik door derden · beperken regeldruk maakt misbruik mogelijk · misbruik gemeentelijke dienstverlening door (geïnfiltreerde) eigen medewerkers en/of externen
G	<ul style="list-style-type: none"> · onbewust bijdragen aan verdere verspreiding of ondersteuning van criminele netwerken, witwassen, integriteitsschendingen etc.
B	<ul style="list-style-type: none"> · de huidige nauwe samenwerking met RIEC ON, politie, OM, de Vechtdal gemeenten, provincie en andere relevante partners voortzetten. · vergroten weerbaarheid door creëren van bewustwording door informatiesessies/bijeenkomsten te organiseren en (online) publicaties over het thema. · opzetten interne werkgroep ondermijning · een verruimde toepassing van de Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Bibob). · bij vergunningaanvragen in het kader van de Alcoholwet en Omgevingsvergunningen voor zonneparken altijd een Bibob toets toepassen. · aanbevelingen uit de weerbaarheidsscan van het RIEC (uitgevoerd najaar 2021) opvolgen.

	· intern integriteitsbeleid, waaronder ambtseed.
--	--

T	Burger c.q. overheidsparticipatie
R	· participatie ad hoc
O	· ontbreken kaders en regie · ontbreken ambtelijke capaciteit
G	· onvoldoende belangenafweging door college en raad mogelijk · minder efficiënte participatieprocessen · verschillende uitvoeringen door ontbreken kaders
B	· participatie meer prioriteit geven door kaders te bepalen en regie te bewerkstelligen · maken concrete werkafspraken en ambtelijke inzet

T	Omgevingswet
R	· niet tijdig functioneel gereed zijn van het Landelijk Digitaal Stelsel Omgevingswet incl. implementatie van benodigde software
O	· beperkte implementatietijd nieuwe software
G	· niet geautomatiseerd kunnen ontvangen en behandelen van aanvragen voor de omgevingsvergunning · niet digitaal kunnen maken, publiceren en wijzigen van een omgevingsplan · tijdige en correcte dienstverlening komt onder druk te staan · onduidelijkheid voor aanvragers · imagoschade
B	· regelmatige gesprekken met software leverancier over voortgang · nauw volgen landelijke ontwikkelingen · beschikbare software zo vroeg mogelijk in gebruik nemen

T	Omgevingswet
R	· niet of niet op tijd voldoen aan de minimale vereisten van de wet op de invoeringsdatum · werkprocessen onder de Omgevingswet niet op orde · gewenste cultuurverandering en werken vanuit andere rollen komt onvoldoende op gang, bestuur en medewerkers zijn onvoldoende voorbereid op gewijzigde rollen en processen
O	· vernieuwen alle werkprocessen en aanpassen aan de vereisten van de Omgevingswet · aanzienlijke inzet vanuit de lijnorganisatie gevraagd binnen bestaande formatie · langdurige proces van invoering belast lijnorganisatie
G	· vermindering niveau dienstverlening · niet binnen de wettelijke termijnen kunnen besluiten over aanvragen voor een omgevingsvergunning en/of aanpassen omgevingsplan
B	· sturen op planning programmaplan Omgevingswet en juiste prioritering werkzaamheden · zorgen voor voldoende beschikbaarheid personele inzet · organiseren opiniërende bijeenkomsten met college en raad om gewenste beleidslijn in beeld te brengen · twee keer per jaar voortgangsrapportages aan Raad, College, DT en met vermelding risico's

T	Toenemende polarisatie
R	· uitval van medewerkers door bedreigingen
O	· toenemende polarisatie
G	· beperkte gemeentelijke dienstverlening

	<ul style="list-style-type: none"> · vertraging van gemeentelijke uitvoering · uitval personeel · toename werkdruk
B	<ul style="list-style-type: none"> · open communicatie met inwoners · voorlichting aan medewerkers hoe hier mee om te gaan · treffen voorzorgsmaatregelen

T	Duurzaamheid
R	<ul style="list-style-type: none"> · in 2050 niet energie- neutraal zijn als gemeente en niet voldoen aan het aardgasvrij verwarmen van de gebouwde omgeving
O	<ul style="list-style-type: none"> · onvoldoende draagvlak bij inwoners · netcongestie · geen of onvoldoende landelijke ondersteuning · niet genoeg capaciteit om transities uit te voeren
G	<ul style="list-style-type: none"> · vertraging energietransitie · minder draagvlak inwoners en ondernemers voor behalen van doelen
B	<ul style="list-style-type: none"> · draagvlak creëren door inwoners te betrekken · lokale projecten realiseren met meerwaarde voor inwoners · afstemming met netwerkbedrijven en overige stakeholders · alert zijn op ontwikkelingen

T	Bedrijfsvoering
R	<ul style="list-style-type: none"> · niet kunnen vervullen van vacatures · kwetsbaarheid ten aanzien van continuïteit van de bedrijfsvoering · de disbalans tussen beschikbare capaciteit en ambitie · het gelijktijdig opstarten van diverse organisatie brede processen
O	<ul style="list-style-type: none"> · werkdruk · verloop personeel · aansluiting missen met andere gemeenten op het gebied van arbeidsvoorwaarden · krappe c.q., overspannen arbeidsmarkt
G	<ul style="list-style-type: none"> · overbelasting en mogelijke uitval personeel · niet realiseren beleidsdoelstellingen · beperktere gemeentelijke dienstverlening · mogelijke claims door wijze van uitvoering
B	<ul style="list-style-type: none"> · uitstel werkzaamheden en/of aantrekken extra (tijdelijk) personeel · keuzes maken in ambities en werkzaamheden · instrumenten ontwikkelen ter bevordering van 'aantrekkelijk werkgeverschap'

Financiële risico's

De financiële risico's zijn gekwantificeerd door de kans en het gevolg in te schatten. Hierbij is gebruik gemaakt van 'referentiebeelden'. Voor de beoordeling van de kans dat een risico zich voordoet, zijn de volgende vijf klassen met de referentiebeelden gehanteerd:

Kans:

Klasse	Referentiebeelden	Kwantitatief
1	< of 1 keer per 10 jaar	(10%)
2	1 keer per 5-10 jaar	(30%)
3	1 keer per 2-5 jaar	(50%)
4	1 keer per 1-2 jaar	(70%)
5	1 keer per jaar of >	(90%)

Geldgevolg:

Klasse	Geldgevolg	
0	Geen geldgevolgen	
1	$x < € 38.000$	(< 0,05% van begroting)
2	$€ 38.000 < x < € 153.000$	(0,05 - 0,2% van begroting)
3	$€ 153.000 < x < € 383.000$	(0,2 - 0,5% van begroting)
4	$€ 383.000 < x < € 765.000$	(0,5 - 1% van begroting)
5	$x > € 765.000$	(> 1% van begroting)

Vervolgens is per risico de risicoscore bepaald. Dit is gedaan door van elk risico de bepaalde klassen van kans en gevolg te vermenigvuldigen volgens de formule:

Risicoscore = klasse kans x klasse geldgevolg

De maximale risicoscore is: $5 \times 5 = 25$. Dit levert een 'bruto-risico' op, namelijk: de omvang van het risico exclusief het effect van de beheersmaatregel.

Gelijktijdig met het in beeld brengen van de risico's zijn ook de beheersmaatregelen in beeld gebracht. Een beheersmaatregel is gericht op het voorkomen of reduceren van een risico dan wel het beperken van de impact op de organisatie. Dit levert 'netto-risico's' op: namelijk de omvang van het risico inclusief het effect van de beheersmaatregel.

In onderstaande tabel is een top 10 van de 'netto-risico's' opgenomen. Op basis van de netto-risico's wordt het weerstandsvermogen berekend.

N.B. Het beleid en de risico's die samenhangen met de grondexploitatie zijn afzonderlijk benoemd in de paragraaf Grondbeleid.

Overzicht financiële risico's

Risico	Klasse kans	Klasse geldgevolg	Risico Score
Ontwikkeling gemeentefonds	5	5	25
Open-einde-regelingen sociaal domein	5	5	25
Beperkte beschikbaarheid personeel	5	4	20
Datalekken en/of niet (juiste) naleving van de Algemene Verordening Gegevensbescherming	4	3	12
Betrouwbaarheid informatievoorziening	2	4	8
Continuïteitsrisico bij verbonden partijen	3	2	6
Claims en aansprakelijkheidstellingen	3	2	6
ICT Kwetsbaarheid	5	1	5
(Hoge) inflatie	1	5	5
Proces van inkoop en aanbestedingen	2	2	4

Ontwikkeling gemeentefonds

De gemeente is grotendeels afhankelijk van de algemene uitkering. Over de veelbesproken herverdeling van maatstaven is nu duidelijkheid gekomen en zorgt voor Dalfsen voor een zeer positief resultaat ten opzichte van andere gemeenten vanaf 2023. Vanaf 2026 wordt de normeringsmethode aangepast en vervalt de koppeling aan de rijksuitgaven waardoor voor dit jaar in deze begroting een hoger risico aangemerkt moet worden.

Ook over de extra middelen Jeugdzorg is meer duidelijkheid verschaft: het is toegestaan om 100% van de toezegging meerjarig in de begroting op te nemen; vanuit behoedzaamheid kiest de gemeente er alsnog voor om het eerder benoemde deel van 75% aan te houden zodat er een positief risico van 25% is.

De grootste onzekerheid zit echter in de sterk fluctuerende inkomsten van de algemene uitkering. Hierdoor is het als gemeente lastig om te bepalen wat de precieze inkomsten zijn vanuit het Rijk waardoor het moeilijk is een goede, sluitende begroting te maken.

Beheersmaatregelen

1. Via de periodieke circulaires van het ministerie, intergemeentelijke overleggen, VNG bijeenkomsten e.d. worden de ontwikkelingen van het gemeentefonds nauwlettend gevolgd en de begroting wordt hierop aangepast.
2. Samen met de VNG wordt actie ondernomen om een oplossing voor het ravijnjaar (v.a. 2026 en verder) te zoeken.

Oorzaak:

De gemeente is grotendeels afhankelijk van de algemene uitkering.

Gevolg:

Gelet op de omvang van de algemene uitkering, als onderdeel van de totale gemeentelijke inkomsten, hebben wijzigingen door het Rijk direct forse financiële impact op de gemeentelijke financiën.

Open-einde-regelingen sociaal domein

We kennen als gemeente diverse open-einde-regelingen binnen het sociaal domein, namelijk de regelingen die vallen onder de jeugdwet, Wmo 2015 en participatiewet (WWB). Het risico bestaat voor deze regelingen dat er een groter beroep op de regelingen wordt gedaan en dat het budget daardoor ontoereikend is.

Beheersmaatregelen

1. De gemeente kan - indien er sprake is van bijstandstekorten - een beroep doen op een vangnetregeling om grote tekorten te compenseren.
2. Per indicatie beoordelen of de gemeente verantwoordelijk is voor de gevraagde vergoeding.
3. Bij het stellen van indicaties vooraf duidelijke doelen stellen, deze evalueren, zo nodig bijstellen en bijsturen en dit periodiek monitoren.
4. We beoordelen onze huidige beleidsregels of we niet meer doen dan wat nodig is.
5. We zetten in op preventie en vroeg signalering, om de kosten op termijn zoveel mogelijk te beperken.
6. We zijn bezig met monitoring waardoor er meer inzicht is en daardoor eerder en beter kunnen bijsturen waar nodig.

Oorzaak:

Is sprake van meerdere open-einde regelingen. Hierdoor hebben we als gemeente beperkte grip op de toestroom naar voorzieningen.

Gevolg:

Het beschikbare budget is ontoereikend om de lasten op te vangen met mogelijke overschrijding van het budget als gevolg.

Beperkte beschikbaarheid personeel

Als gevolg van de arbeidsmarktontwikkelingen is het voor verschillende functies/functiegroepen lastig om tijdig gekwalificeerd en betaalbaar personeel te werven.

Daarnaast werkt schaarste op de arbeidsmarkt een hoger verloop en hogere salariskosten in de hand. Ook inhuur van personeel wordt steeds moeilijker en duurder.

Beheersmaatregelen

1. Opstellen notitie om concrete instrumenten te ontwikkelen ter bevordering van het 'aantrekkelijk werkgeverschap', zoals reiskostenvergoeding woon- werkverkeer.
2. We hebben raamovereenkomsten met uitzendbureaus om snel tijdelijk personeel aan te kunnen trekken.
3. We werken samen in de Talentenregio waarbij we de interne arbeidsmarkt voor elkaar hebben opgesteld.
4. Arbeidsmarkttoelage.
5. Een op de arbeidsmarkt toegesneden wervingscampagne.

Oorzaak:

1. Krapte op arbeidsmarkt voor meerdere functies.
2. Verloop in bestaand personeelsbestand.

Gevolg:

De gemeente heeft moeite met het invullen van vacatures en vasthouden van personeel. Dit kan leiden tot het vaker in huren, uitbesteden of hogere salariskosten.

Datalekken en/of niet (juiste) naleving van de Algemene Verordening Gegevensbescherming

De gemeente is verplicht elk datalek actief te melden bij de Autoriteit Persoonsgegevens. De AVG leidt tot meer verplichtingen bij het verwerken van persoonsgegevens. De Autoriteit Persoonsgegevens kan forse boetes opleggen indien de regels uit de AVG worden overtreden.

Beheersmaatregelen

1. De ICT omgeving is dusdanig ingericht en voorzien van een firewall en een twee stappen verificatie om onbevoegde toegang te voorkomen.
2. Er zijn procedures en richtlijnen vastgesteld omtrent informatiebeveiliging en het melden van datalekken.
3. Er is en wordt specifieke aandacht besteed aan de bewustwording mbt informatieveiligheid en het omgaan met privacy gevoelige gegevens onder het personeel.
4. Onafhankelijke positionering en intensieve samenwerking functionaris gegevensbescherming en Chief Information Security Officer op het gebied van informatieveiligheid en privacybescherming.
5. Binnen de verbijzonderde interne controles wordt specifieke aandacht geschonken aan de AVG.

Oorzaak:

1. Aanvallen van buitenaf via ransomware, malware en hackers.
2. Dagelijks worden een groot aantal privacygevoelige gegevens verwerkt.

Gevolg:

1. Er kunnen forse boetes worden opgelegd en afkoopsommen gevraagd worden.
2. Voor de burger kan identiteitsfraude grote financiële en maatschappelijke problemen opleveren.
3. De gemeente kan aansprakelijk worden gesteld.
4. Gemeentelijke dienstverlening valt stil
5. Verlies van gegevens

Continuïteit bij verbonden partijen

Verbonden partijen vertegenwoordigen een financieel en een bestuurlijk belang. De grootste risico's loopt de gemeente bij de gemeenschappelijke regelingen.

Beheersmaatregelen

1. De verbonden partijen rapporteren periodiek over de risico's in de planning & control documenten. De beleidsmedewerker concerncontrol houdt hier toezicht op.
2. Door een aantal gemeenschappelijke regelingen wordt eigen weerstandsvermogen aangehouden zodat zij zelf deze risico's kunnen opvangen en/of tijdig kunnen bijsturen.

Oorzaak:

Binnen de verbonden partijen kan sprake zijn van deel-verantwoordelijkheid voor de exploitatie.

Gevolg:

Door een exploitatietekort van een verbonden partij komt de continuïteit in gevaar. Als deelnemer moeten wij dat tekort aanzuiveren.

Betrouwbaarheid informatievoorziening

Er zijn veel gegevens beschikbaar maar deze zijn niet altijd op de juiste manier vastgelegd. Hieruit verkregen informatie is daardoor niet betrouwbaar of moeilijk te ontsluiten. Hierdoor ontbreekt goede stuurinformatie.

Beheersmaatregelen

1. Ontwikkelen van dashboards zodat overzichtelijk de juiste stuurinformatie beschikbaar is.
2. D.m.v. datagedreven werken gegevens verzamelen en beoordelen.

Oorzaak:

1. Onjuiste vastlegging van gegevens.
2. Dashboards zijn nog in ontwikkeling.
3. Stuurinformatie ontbreekt.

Gevolg:

Besluiten worden op onjuiste informatie gebaseerd.

Claims en aansprakelijkheidstellingen

De gemeente loopt bij de uitvoering van haar publieke taak risico's op claims door derden zoals aansprakelijkheidsstellingen en gerechtelijke procedures. Met name in de openbare ruimte is sprake van dit risico.

Beheersmaatregelen

1. De gemeente heeft een aansprakelijkheidsverzekering met een eigen risico van € 2.500 per gebeurtenis.
2. Verder vergroten van de bewustwording binnen de organisatie met betrekking tot risico's.

Oorzaak:

Er kunnen zich situaties voordoen waarbij sprake is van (financiële) schade waarvoor de gemeente in beginsel aansprakelijk is, maar die buiten de dekking van de verzekering vallen.

Gevolg:

1. De gemeente kan worden verplicht tot het vergoeden van de financiële schade van de tegenpartij.
2. Imagoschade.

Proces van Inkoop en aanbestedingen

De gemeente koopt jaarlijks voor een bedrag van circa € 40 mln in. De inrichting van de inkoopfunctie is geborgd binnen de ambtelijke organisatie. Procedurefouten zijn niet uit te sluiten.

Beheersmaatregelen

1. Gebruik maken professionele inkopers via Shared Service Centrum ONS.
2. Voor inkoop personeel is in 2018 een (gezamenlijke) Europese aanbestedingen gedaan (Staffing, Driessen). Deze is voor een jaar verlengd.
3. Het hele interne proces voor aantrekken personeel is opnieuw in beeld gebracht en vastgelegd, om te zorgen dat de juiste stappen worden gezet, inkoop is hierin meegenomen.
4. Jaarlijks vindt er een analyse plaats met betrekking tot inkopen boven de EU drempelwaarden door de medewerker Verbijzonderde Interne Controle (VIC).
5. In het controleprotocol is opgenomen dat alleen EU aanbestedingen meewegen in de fouttolerantie van de accountant.
6. Beperk aantal inkopers aanwijzen en deze structureel opleiden.

Oorzaak:

Jaarlijks is er sprake van een veelvoud aan inkoophandelingen door verschillende inkopers. Verder is de wetgeving complex.

Gevolg:

1. Gevolgde procedures kunnen door aanbestedende partijen worden afgekeurd.
2. Veroordeling tot het vergoeden van de financiële schade.
3. Achteraf kan blijken dat aanbesteding niet op een rechtmatige wijze heeft plaatsgevonden.

(Hoge) inflatie

Door de hoge inflatie stijgen allerlei lasten voor de gemeente. De hoogte hiervan laat zich niet voorspellen. Uitgaven kunnen hierdoor hoger uitvallen dan oorspronkelijk begroot.

Beheersmaatregelen

1. Voortdurend monitoren van prijsontwikkelingen om adequaat in te kunnen springen om tijdig verplichtingen/contracten aan te gaan.
2. Maken van (vaste) prijsafspraken waarbij het risico van prijsstijging bij de leverancier ligt.

Oorzaak:

Vanwege het snelle herstel van de economie na de corona pandemie en daardoor sterk toenemende vraag naar goederen en diensten stijgen de prijzen. Door schaarste op de energiemarkt zijn de prijzen voor energie gestegen. Dit drijft de inflatie verder op.

Gevolg:

1. (Sterk) stijgende prijzen
2. Budgetten zijn ontoereikend om kosten te dekken
3. Vermogenspositie gemeente neemt af.

ICT kwetsbaarheid

Punt van zorg op de langere termijn is de kwetsbaarheid in de personele bezetting op het gebied van ICT, die naar de toekomst toe, met toenemende complexiteit, veranderende eisen en toenemende schaarheid van ICT-personeel, nijpend zal worden. Om de dienstverlening op peil te houden, zijn maatregelen nodig om de kwetsbaarheid te verminderen, zodat de dagelijkse dienstverlening niet onder druk komt te staan.

Beheersmaatregelen

1. Heldere afspraken met ICT-partners maken (ONS).
2. Tijdig nieuw en gekwalificeerd personeel aannemen.
3. Voortdurende monitoring van systemen om uitval te voorkomen.

Oorzaak:

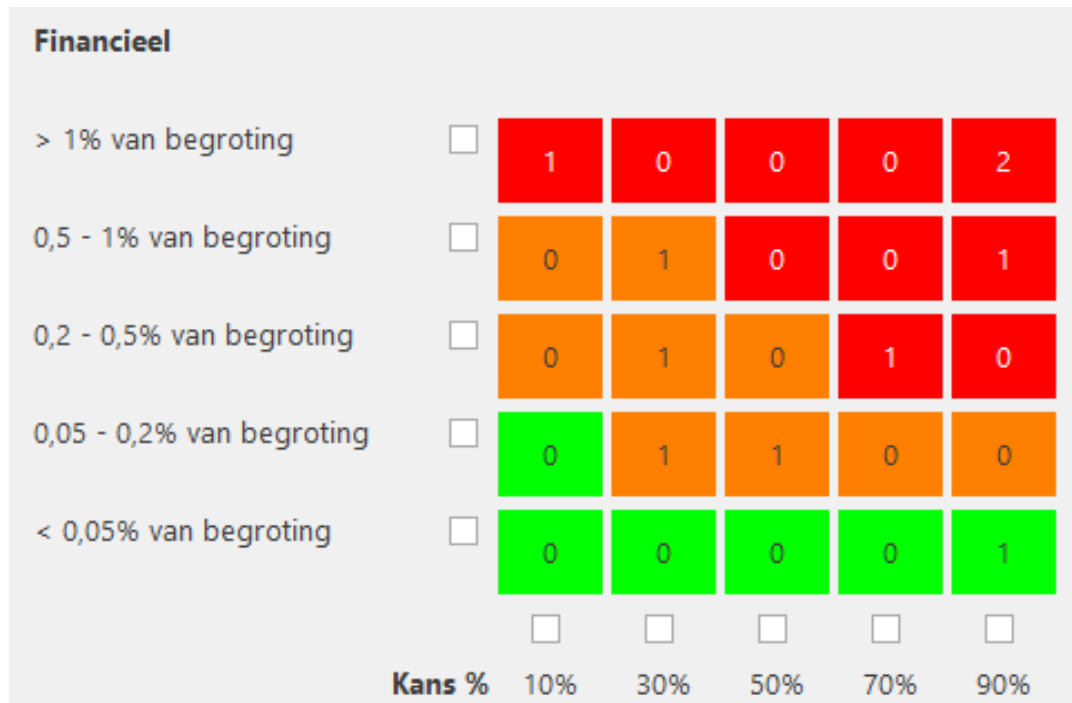
1. Toenemend gebruik en complexiteit van het vakgebied
2. Toename en verandering van eisen, zoals AVG en informatiebeveiliging
3. Toenemende schaarste ICT personeel

Gevolg:

1. Dagelijkse dienstverlening richting onze inwoners kan onder druk komen te staan
2. Continuïteit dagelijkse bedrijfsvoering kan in gevaar komen
3. Uitval van systemen

Risicokaart

De risicokaart geeft inzicht in de spreiding van de risico's naar kans en gevolg. Het geeft ook een beeld van de verhoudingen tussen de risico's, van laag, midden en hoog. Per risicoscore wordt aangegeven hoeveel risico's zich in het betreffende vak bevinden.

Een risico dat zich in het groene gebied bevindt, vormt geen direct gevaar voor de continuïteit van de organisatie. Een risico dat een score heeft in het oranje gebied, vraagt om extra aandacht van het college. Het risico vormt dan nog geen reëel gevaar voor de continuïteit van de organisatie, maar naarmate de tijd vordert, kan het risico wel een bedreiging gaan vormen. Het is daarom van belang tijdig beheersmaatregelen te nemen of deze aan te passen. Een risico met een risicoscore in het rode gebied vereist directe aandacht om te voorkomen dat de continuïteit van de organisatie wordt bedreigd. Preventieve en reducerende beheersmaatregelen kunnen de kans respectievelijk het gevolg terugbrengen naar een acceptabel niveau.

Risico's, zeker wanneer die door de organisatie zelf niet kunnen worden beïnvloed, dienen concern breed periodiek gemonitord te worden. De financiële gevolgen van een (opgetreden) risico kunnen worden opgevangen met het weerstandsvermogen.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten, die onverwacht en substantieel zijn, te dekken. Hierbij kan onderscheid worden gemaakt tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit.

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit is het vermogen om calamiteiten eenmalig op te vangen. Het zijn direct aan te wenden middelen voor financiële tegenvallers. Alleen reserves die alternatief aanwendbaar zijn worden meegenomen. Specifieke bestemmingsreserves rekenen we niet mee, omdat een onttrekking uit deze reserves direct van invloed is op de dekking van kosten in de exploitatie. Stille reserves worden eveneens niet meegenomen. Niet duidelijk is in hoeverre stille reserves op korte termijn liquide te maken zijn. In onderstaande tabel staan reserves waar geen claims op rusten.

In onderstaande tabel is de geraamde stand van de reserves vrij besteedbaar per 31 december 2027 van de begroting 2024 opgenomen. De berekende stand van de begroting 2024 is fors gedaald ten opzichte van de begroting 2023. Dit komt voornamelijk door de afname van de Algemene reserve vrij besteedbaar door de vorming van de reserve grote projecten.

Vrij besteedbaar	Begr. 2023	Begr. 2024
Algemene reserve vaste buffer	3.500.000	4.500.000
Algemene reserve vrij besteedbaar	12.206.338	7.340.982
Reserve herstructurering openbaar groen	465.275	446.286
Reserve volkshuisvesting	2.261.320	2.399.138
Totaal	18.432.933	14.686.406

Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit betreft de middelen die eventueel aangeboord kunnen worden om tegenvallers op te vangen. Dit betreft de mogelijkheid om vanuit een verhoging van belastingen en leges structurele risico's op te vangen.

De onbenutte belastingcapaciteit wordt berekend door de maximale tarieven (artikel 12) te vergelijken met de gehanteerde tarieven. Het Ministerie publiceert de artikel 12 tarieven jaarlijks bij de mei circulaire van het gemeentefonds.

De berekening van de onbenutte belastingcapaciteit is als volgt:

Soort	WOZ-waarde per 30-6-2023	Tarief Dalfsen	Tarief art. 12	Verschil in tarief	Onbenutte capaciteit
eigenaar woning	4.796.028.000	0,0964	0,16140	0,0650	3.117.000
eigenaar niet-woning	633.986.000	0,2308	0,16140	-0,0694	n.v.t.
gebruiker niet-woning	515.976.000	0,2238	0,16140	-0,0624	n.v.t.
				Totaal	3.117.000

Het eigen gemeentelijke tarief 2023 voor zowel eigenaar als gebruiker niet-woning is hoger dan het zogenaamde artikel 12 tarief. Dit betekent dat er voor deze twee componenten geen sprake is van onbelaste belastingcapaciteit en deze zijn daarom niet meegenomen in de berekening.

De rektarieven van de gemeente Dalfsen voor 2023 staan gepubliceerd op de website van de GBLT. Het tarief artikel 12 status is afkomstig uit de mei circulaire 2023.

Het totale verwachte weerstandsvermogen 2024 ziet er als volgt uit:

Incidentele weerstandscapaciteit	14.686.406
Structurele weerstandscapaciteit	3.117.000
Totale weerstandsvermogen	17.803.406

Benodigde weerstandscapaciteit

Het netto-risico op basis van de geïnventariseerde risico's bedraagt € 5.317.500. In de in 2020 vastgestelde Nota Weerstandsvermogen 2020 - 2023 is besloten om het risico te bepalen aan de hand van de Monte Carlo simulatie.

De Monte Carlo simulatie is een (statistische) benadering waarbij niet één keer, maar vele malen het proces wordt gesimuleerd waardoor de uitkomst meer representatief is (risicosimulatie). De Monte Carlo simulatie wordt vaak in wetenschappelijke toepassingen gebruikt. Bij de Monte Carlo analyse hanteren we de volgende uitgangspunten:

- rekenen met maximumbedrag ingeschatte geldgevolg;
- rekenen met een zekerheidspercentage van 90%, en;
- ronden de uitkomst af naar boven op een veelvoud van € 100.000.

De berekening van het benodigd weerstandscapaciteit met de Monte Carlo simulatie komt voor 2024 uit op een bedrag van € 4.100.000.

Voor de incidentele weerstandscapaciteit is de algemene reserve vaste buffer beschikbaar waarvan de hoogte op grond van de vastgestelde nota reserves en voorzieningen (2023 – 2026) als volgt wordt bepaald:

De 'algemene reserve vaste buffer' is in het bijzonder ingesteld voor het afdekken van risico's. De reserve is uitsluitend bedoeld om in te zetten als daarvoor geen andere (reserve)middelen meer beschikbaar zijn. De reserve heeft dus een bufferfunctie.

Jaarlijks wordt bij het vaststellen van de begroting de hoogte van de algemene reserve vaste buffer vastgesteld op dezelfde hoogte als de benodigde weerstandscapaciteit. Om jaarlijkse schommelingen te voorkomen wordt het minimum naar boven afgerond op € 500.000

Dit betekent dat de algemene reserve vaste buffer per 1 januari 2024 vastgesteld wordt op een bedrag van € 4.500.000. De geraamde stand van de algemene reserve vaste buffer in de Begroting 2023 bedraagt € 3.500.000. Dit betekent dat de stand van deze reserve met € 1.000.000 verhoogd moet worden. Het verschil van € 1.000.000 is per 1 januari 2024 afgehaald van de algemene reserve vrij besteedbaar.

Op basis van onderstaande tabel wordt de waardering van de ratio's gedaan. De raad heeft bij de vaststelling van de huidige Nota Weerstandsvermogen bepaald, dat de ratio minimaal 2 - uitstekend, moet zijn.

Waarderingscijfer	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	> 2,0	Uitstekend
B	1,4 < x < 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 < x < 1,4	Voldoende
D	0,8 < x < 1,0	Matig
E	0,6 < x < 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

Indien de beschikbare weerstandscapaciteit gedeeld wordt door de benodigde weerstandscapaciteit uit de risicosimulatie ontstaat de ratio weerstandsvermogen.

Ratio weerstandsvermogen	2024
Benodigde weerstandscapaciteit	4.500.000
Beschikbare weerstandscapaciteit	17.803.406
Benodigd versus beschikbaar (ratio weerstandsvermogen)	4,0

De gemeente Dalfsen behaalt met een ratio van 4,0 waarderingscijfer A. Dit betekent dat de gemeente in zeer ruime mate in staat is om tegenvallers op te vangen zonder dat dit de continuïteit van de organisatie in gevaar brengt. De norm die wij voor ons zelf hebben gesteld komt op een score van 2 (uitstekend).

N.B. Bij de berekening van de bovenstaande ratio is de benodigde weerstandscapaciteit en beschikbare weerstandscapaciteit van de grondexploitatie niet meegenomen.

Financiële kengetallen

Alle gemeenten zijn verplicht om een tabel met financiële kengetallen op te nemen in de begroting en de jaarstukken. Dit is opgenomen in een ministeriële regeling.

De kengetallen geven een globaal inzicht in de verwachte financiële ontwikkelingen in de gemeente. Een afzonderlijk kengetal zegt weinig over hoe de financiële positie moet worden beoordeeld. De kengetallen zullen in samenhang moeten worden gezien, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld kunnen geven van de financiële positie van de gemeente.

De volgende financiële kengetallen worden onderkend:

1. a. Netto schuldquote
 - b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
2. Solvabiliteitsratio
3. Structurele exploitatieruimte
4. Grondexploitatie
5. Belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishouden

Om de bovengenoemde kengetallen te kunnen duiden is besloten om aan te sluiten bij de door de VNG (Vereniging van Nederlandse Gemeenten) gehanteerde signaleringswaarden. De VNG heeft een aantal signaleringswaarden ontwikkeld om een grofmazige waardering te geven aan de kengetallen. Het betreft dus nadrukkelijk geen normering maar het dient als hulpmiddel om de afzonderlijke uitkomsten in beter perspectief te plaatsen. Voor elk kengetal worden drie categorieën onderscheiden: 'Minst risicovol' (in groen), 'Neutraal' (in geel) en 'Meest risicovol' (in oranje). Zie onderstaande tabel:

Kengetal	Hoe interpreteren	Signaleringswaarden		
		Minst risicovol	Neutraal	Meest risicovol
1. Netto schuldquote				
a. Zonder correctie doorgeleende gelden	Hoe lager het percentage hoe beter	< 90%	Van 90% t/m 130%	>130%
b. Met correctie doorgeleende gelden	Hoe lager het percentage hoe beter	< 90%	Van 90% t/m 130%	>130%
2. Solvabiliteitsratio	Hoe hoger het percentage hoe beter	>50%	Van 20% t/m 50%	<20%
3. Structurele exploitatieruimte	Hoe hoger het percentage hoe beter	>0%	0%	<0%
4. Grondexploitatie	Hoe lager het percentage hoe beter	<20%	Van 20% t/m 35%	>35%
5. Belastingcapaciteit	Hoe lager het percentage hoe beter	<95%	Van 95% t/m 105%	>105%

Bij de kengetallen wordt een toelichting opgenomen, op het moment dat er sprake is van een score "geel" of "oranje". Wanneer het op basis van de toelichting nodig is, wordt er gelijktijdig gerapporteerd over (te treffen) beheersmaatregelen.

Financiële kengetallen	Rek 2022	B2023	B2024	B2025	B2026	B2027
Netto schuld quote	7%	27%	27%	26%	19%	16%
Netto schuld quote gecorrigeerd	1%	22%	21%	20%	13%	10%
Solvabiliteitsratio	57%	56%	56%	55%	55%	54%
Structurele exploitatieruimte	6,27%	-4,55%	1,84%	3,56%	-0,73%	-2,31%
Grondexploitatie	6%	10%	8%	5%	-2%	-4%
Belastingcapaciteit	88%	87%	90%	89%	89%	89%

Hieronder treft u voor de begroting per genoemd kengetal een uitleg aan, inclusief de berekening en beoordeling.

1. a. Netto schuldquote

Definitie:

De netto schuldquote geeft de verhouding weer tussen het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Hierin is een nuancering op zijn plaats. Het kan namelijk voorkomen dat gemeenten veel geld doorlenen aan derden. Om die reden is de 'netto schuldquote gecorrigeerd' ontwikkeld. Hierin is het doorleeneffect geëlimineerd en geeft daarmee een zuiverder beeld van de positie van de gemeente weer.

Netto schuldquote (bedragen x € 1.000)		Rek 2022	B2023	B2024	B2025	B2026	B2027
Vaste schulden	+	13.545	12.150	10.800	10.200	9.600	9.600
Netto vlottende schuld	+	3.539	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Overlopende passiva	+	7.667	7.500	7.500	7.500	7.500	7.500
Financiële activa	-						
Uitzettingen	-	15.645	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000
Liquide middelen	-	73	-6.257	-8.134	-6.443	-1.389	1.109
Overlopende activa	-	3.369	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
Totale baten		86.616	83.401	87.947	82.867	81.010	81.669
Netto schuldquote		7%	27%	27%	26%	19%	16%

1. b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Netto schuldquote gecorrigeerd (bedragen x € 1.000)		Rek 2022	B2023	B2024	B2025	B2026	B2027
Vaste schulden	+	13.545	12.150	10.800	10.200	9.600	9.600
Netto vlottende schuld	+	3.539	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Overlopende passiva	+	7.667	7.500	7.500	7.500	7.500	7.500
Financiële activa	-	4.603	4.786	4.786	4.786	4.786	4.786
Uitzettingen	-	15.645	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000
Liquide middelen	-	73	-6.257	-8.134	-6.443	-1.389	1.109
Overlopende activa	-	3.369	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
Totale baten		86.616	83.401	87.947	82.867	81.010	81.669
Netto schuldquote gecorrigeerd		1%	22%	21%	20%	13%	10%

Beoordeling:

Dit kengetal laat zien dat de gemeente in verhouding veel eigen middelen heeft (ter vergelijking: een ratio van 60% is het gemiddelde van alle gemeenten). De rentelasten en aflossingen drukken beperkt op de exploitatie.

2. Solvabiliteitsratio

Definitie:

De mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Dit wordt uitgedrukt in het percentage eigen vermogen ten opzichte van het balanstotaal.

Solvabiliteitsratio (bedragen x € 1.000)	Rek 2022	B2023	B2024	B2025	B2026	B2027
Eigen vermogen	47.814	43.263	41.581	40.264	38.909	37.595
Balanstotaal	83.420	77.064	74.273	72.612	70.839	69.741
Solvabiliteitsratio	57%	56%	56%	55%	55%	54%

Beoordeling:

Hoe hoger dit percentage, hoe beter de weerbaarheid is. Een solvabiliteit groter dan 50% is positief te noemen. De gemeente Dalfsen heeft een solvabele vermogenspositie. De gemeente is goed in staat om financiële klappen en risico's op te vangen.

3. Structurele exploitatieruimte

Definitie:

Om een flexibele begroting te kunnen bewerkstelligen is het zinvol de structurele baten hoger te laten zijn dan de structurele lasten. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten en uitgedrukt in een percentage.

Structurele exploitatieruimte (bedragen x € 1.000)	Rek 2022	B2023	B2024	B2025	B2026	B2027
Structurele lasten	75.493	88.167	81.362	80.669	82.761	84.874
Structurele baten	79.718	83.062	81.581	82.417	80.946	81.669
Structurele toevoegingen aan reserves	31	20	20	20	20	20
Structurele onttrekkingen aan reserves	1.237	1.330	1.420	1.223	1.245	1.342
Totale baten	86.616	83.401	87.947	82.867	81.010	81.669
Structurele exploitatieruimte	6,27%	-4,55%	1,84%	3,56%	-0,73%	-2,31%

Beoordeling:

Hoe hoger dit percentage hoe beter. Een positieve uitkomst van dit kengetal houdt in dat de gemeente structurele lasten kan afdekken door structurele baten. De jaren 2024 en 2025 zijn structureel sluitend. Voor 2026 en 2027 zien we een negatief structureel beeld. Dit is het gevolg van een forse daling van de algemene uitkering vanaf 2026 - het zogenoemde ravijnjaar.

4. Grondexploitatie

Definitie:

De boekwaarde van de voorraden grond zijn van belang, want deze waarden moeten meerjarig worden terugverdiend bij de verkoop. De ratio wordt berekend door de bouwgrond in exploitatie te delen door de totale baten van de programmabegroting.

Kengetal grondexploitatie in % (bedragen x € 1.000)	Rek 2022	B2023	B2024	B2025	B2026	B2027
Niet in exploitatie genomen bouwgronden	0	0	0	0	0	0
Bouwgronden in exploitatie	5.344	8.557	6.983	4.281	-1.790	-2.952
Totale baten	86.616	83.401	87.947	82.867	81.010	81.669
Kengetal Grex	6%	10%	8%	5%	-2%	-4%

Beoordeling:

Het kengetal geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totaal geraamde baten. Hoe lager dit percentage is, hoe beter voor de financiële weerbaarheid. De komende jaren zullen de voorraden gronden afnemen en daarmee zal de kwetsbaarheid worden verminderd.

Daarnaast is de gemeente Dalfsen momenteel actief bezig met het verwerven van toekomstige grondposities.

5. Belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishoudens

Definitie:

Het cijfer geeft inzicht hoe de belastingdruk zich in de gemeente verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde. De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo en 'waarstaatjegemeente.nl' publiceren deze gegevens.

Woonlasten (bedragen x € 1.000)	Rek 2022	B2023	B2024	B2025	B2026	B2027
OZB last gezin gemiddelde WOZ waarde	419	428	469	481	490	500
Rioolheffing gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	133	139	139	143	146	149
Afvalstoffenheffing voor gezin	245	251	257	263	268	274
Eventuele heffingskorting	-	-	-	-	-	-
Tot woonlasten voor gezin bij gem. WOZ waarde	797	818	865	887	904	922
Woonlasten landelijk gemiddelde T-1	904	944	967	991	1.011	1.031
Woonlasten tov landelijk gemiddelde jaar ervoor	88%	87%	90%	89%	89%	89%

Beoordeling:

De gemiddelde woonlast ligt voor een 'gemiddeld gezin' in Dalfsen lager in vergelijking met het landelijke gemiddelde. De stijging van de OZB last ontstaat door een correctie voor het negatieve effect vanuit de algemene uitkering in verband met de stijgende WOZ-waarden. Daarnaast is er een stijging ten opzichte van 2023 door de verhoging van het vastrecht voor afval van € 5 met ingang van 2024.

Samenvatting risicoprofiel

Ten opzichte van de jaarrekening 2022 (de laatste inventarisatie van de risico's) is er geen wijziging aangebracht in de top 10 van de financiële risico's, wel zijn de risico's, waar nodig, geactualiseerd en zijn de beheersmaatregelen bijgesteld

De gemeente Dalfsen behaalt met een ratio van 4,0 waarderingscijfer A. Dit betekent dat de gemeente in zeer ruime mate in staat is om tegenvallers op te vangen zonder dat dit de continuïteit van de organisatie in gevaar brengt. De norm die wij onszelf hebben gesteld komt op een score van 2 (uitstekend).

Uit de financiële kengetallen kunnen we concluderen dat onze schuldenpositie en solvabiliteitsratio goed te noemen zijn. De gemeente heeft nog de mogelijkheid om meer inkomsten uit belastingen te verwerven. Ten aanzien van de grondexploitaties is te zien dat de komende jaren de voorraden gronden afnemen en daarmee de kwetsbaarheid wordt verminderd.

Al met al kunnen we concluderen dat er sprake is van een gezonde financiële positie en een positieve ontwikkeling hierin.

Paragraaf 3 Onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

Binnen de gemeente is een groot vermogen geïnvesteerd in kapitaalgoederen als wegen, civiele kunstwerken, openbare verlichting, riolering, water, openbaar groen, speelplaatsen en gebouwen. Deze kapitaalgoederen zijn van cruciaal belang voor 'wonen, werken en leven' en huisvesting van de gemeentelijke diensten en instellingen. Het beheer van de kapitaalgoederen wordt middels I-Asset beheerd.

Het gewenste kwaliteitsniveau voor gebruik, inrichting en beheer is door de raad vastgesteld in het Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte (IBOR).

Onderstaande figuur 1 geeft een samenvatting van de vastgestelde inrichtings- en onderhoudskwaliteit. De onderhoudskwaliteit wordt gemeten volgens de (beeld)kwaliteitscatalogus openbare ruimte van het CROW (Publicatie 323).

Bij toepassing van dit passende onderhoudsniveau hanteren we de volgende begrippen als kader:

- A = Goed (mooi en comfortabel)
- B = Voldoende (functioneel)
- C = Matig (onrustig beeld, discomfort of enige vorm van hinder)

en

- "Basis" Voor de hele openbare ruimte biedt de gemeente een minimaal B-niveau voor de technische staat (duurzaam, heel en veilig) en een AB-kwaliteit voor de reiniging (schoon), voor het aanzien van verhardingen wordt een C-kwaliteit geaccepteerd.
- "Hoog", Het groen wordt op een A-niveau onderhouden. Dit geldt dus voor dorpscentra, de begraafplaatsen en de hoofdinfrastructuur. De reiniging heeft ook in deze gebieden een AB-kwaliteit, voor het aanzien van verhardingen wordt een C-kwaliteit geaccepteerd.

Functiegebied	Inrichting	Onderhoud							
		Groen	Verharding	Verlichting	Spelen	Meubilair	Water	Civiele kunstwerken	Reiniging
Dorpscentra	Hoog	A	B/C	A	B	B	B	B	A B
Hoofdinfrastructuur	Basis / Hoog	A	B/C	B	B	B	B	B	A B
Begraafplaatsen	Hoog	A	B/C	B	B	B	B	B	A B
Woonwijken	Basis	B	B/C	B	B	B	B	B	A B
Bedrijventerreinen	Basis	B	B/C	B	B	B	B	B	A B
Recreatie en sport	Basis	B	B/C	B	B	B	B	B	A B
Maatschappelijk & dienstverlening	Basis	B	B/C	B	B	B	B	B	A B
Buitengebied	Basis	B	B/C	B	B	B	B	B	A B

Figuur 1 Onderhoudsprestatie tabel IBOR

In deze paragraaf staat per kapitaalgoed de kwantitatieve indicatoren en de financiële consequenties beschreven.

Wegen

Kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren

De omvang van het gemeentelijke wegennet bestaat naast bermen en bermsloten uit ongeveer 2,8 miljoen vierkante meter verhard oppervlak en ongeveer 0,23 miljoen vierkante meter onverharde en half verharde paden en rijbanen.

De onderhoudstoestand van wegen is onderverdeeld naar de volgende vier thema's: **duurzaamheid, veiligheid, comfort en aanzien**. De onderhoudstoestand wordt beoordeeld conform de beeldkwaliteitscatalogus openbare ruimte en aan de hand van de criteria voor rationeel wegbeheer van het CROW.

Voor duurzaamheid, comfort en veiligheid geldt het beeldkwaliteitsniveau B (voldoende – functioneel), die is vertaald vanuit het zogenoemde kwaliteitsniveau R voor rationeel wegbeheer. Voor aanzien geldt het beeldkwaliteitsniveau C (Matig).

Jaarlijks wordt de beeldkwaliteit in twee rondes op 130 willekeurige locaties gemeten. De resultaten van deze metingen worden opgenomen in de jaarstukken (zie programma 3 Wat willen we bereiken). Daarnaast worden alle verhardingen elke twee jaar volledig geïnspecteerd. Deze inspectie vormt de basis voor de onderhoud- en vervangingsplanning.

Financiële consequenties beleidsdoel

De totale lasten/baten voor wegen (exclusief apparaatskosten) vallen onder programma 3 "Beheer openbare ruimte" en omvatten de verharde en onverharde wegen. Het budget is opgedeeld in regulier budget en budget voor groot onderhoud. Dit budget is exclusief het budget voor het straatmeubilair, gladheidsbestrijding en reinigen van de openbare ruimte maar inclusief het budget voor bermen in het buitengebied.

x € 1.000	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Regulier budget	396	407	414	414

x € 1.000	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Groot onderhoud budget	875	889	903	903

Infrastructurele kunstwerken (verkeersbruggen en duikers)

Kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren

Het areaal bestaat uit 60 objecten onderverdeeld in 10 verkeersbruggen, 15 duikerbruggen, 25 fiets- en voetgangersbruggen, 3 tunnels, 6 kademuren en 1 overkluizing. Daarnaast heeft de gemeente circa 530 duikers in beheer.

In het lbor is vastgesteld om de civiele kunstwerken te onderhouden op een niveau dat overeenkomt met beeldkwaliteitsscore "B".

Financiële consequenties beleidsdoel

De totale lasten/baten voor civiele kunstwerken (exclusief apparaatskosten) vallen onder programma 3 "Beheer openbare ruimte". Het budget is opgedeeld in regulier budget en budget voor groot onderhoud.

Onderstaande budgetten zijn gebaseerd op het meerjarenplan civiele kunstwerken 2023 - 2028 zoals dat is opgenomen bij het vaststellen van het Meerjaren Onderhoudsprogramma Openbare Ruimte in de raadsvergadering van 24 april 2023.

x € 1.000	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Regulier budget	18	18	18	18

x € 1.000	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Eénmalige dotatie	128			
Dotatie groot onderhoud	75	75	75	75

Openbare verlichting

Het beleidskader

Het beleidskader voor de openbare verlichting is op 26 april 2021 vastgelegd in het beleidsplan "Licht en donkerte in de openbare ruimte". In dit plan is beschreven waarom, waar en hoe openbare verlichting wordt toegepast evenals het kwaliteitsniveau en de financiële middelen. Het vastgestelde beleidsplan Integraal beheer openbare ruimte bekrachtigt het eerder vastgestelde gedifferentieerde onderhoudsniveau. Uitgangspunt van het beleid is "Donker waar mogelijk, licht waar nodig".

Kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren

Het openbare verlichtingsareaal in onze gemeente bestaat uit (afgerond): 6.500 lichtmasten, 6.850 lichtbronnen en 132 lichtbronnen in ANWB-bewegwijzering. Jaarlijks verbruikt de openbare verlichtingsinstallatie ca. 750.000 kWh elektrische energie.

De onderhoudstoestand wordt beoordeeld conform de beeldkwaliteitscatalogus openbare ruimte van het CROW. Voor centrumgebieden geldt het beeldkwaliteitsniveau A en voor de overige functiegebieden geldt een beeldkwaliteitsniveau B.

Financiële consequenties

De totale lasten/baten voor openbare verlichting (exclusief apparaatskosten) vallen onder programma 3 "Beheer openbare ruimte". Het budget is opgedeeld in regulier budget en budget voor vervangingsonderhoud van masten en armaturen. Voor 2023 – 2024 (en uitloop 2025) is een investering voor het versneld vervangen van lichtbronnen voor Led. Door het later beschikbaar stellen van het budget en levering van materiaal, zal een gedeelte van de investering versneld vervangen van led 2023 gebruikt worden in 2024.

De kosten voor openbare verlichting zijn in de gemeente Dalfsen als volgt:

Exploitatie (energie, dagelijks beheer en onderhoud) exclusief vervangingsonderhoud

x € 1.000	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Openbare verlichting	96	98	100	100

Vervangingsonderhoud masten/armaturen (groot onderhoud binnen de exploitatie) incl. motie wat led je, investering

x € 1.000	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Openbare verlichting	236	20	63	95

Onderhoudsuitgaven masten/armaturen (onderhoud binnen de exploitatie) incl. afschrijving

x € 1.000	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Openbare verlichting	94	95	96	97

Bovenstaande kosten hebben betrekking op het beheer en onderhoud van de aanwezige verlichtingspunten. De kosten van de aanleg van verlichtingspunten in nieuwe woonwijken, industrieterreinen, herinrichtingsplannen en inbreidingslocaties zijn hierin niet opgenomen. De kosten voor de aanleg van openbare verlichting in nieuwe woonwijken en industrieterreinen worden opgenomen en verantwoord in de grondexploitatie. De kosten voor de aanleg van openbare verlichting bij inbreidingen of grootschalige herinrichtingsplannen worden opgenomen in de desbetreffende exploitaties.

Riolering

Het beleidskader

Het gemeentelijk rioleringsplan is leidend voor het onderhoud van de gemeentelijke riolering. In het in 2021 vastgestelde plan staat het gewenste niveau van onderhoud, welke risico's we nemen en hoeveel geld daarvoor nodig is. Onze ambitie voor het onderhoud van de riolering is "spaarzaam en betrouwbaar daar waar het moet, vooruitstrevend daar waar het (eenvoudig) kan". Welke werkzaamheden wij uitvoeren voor het onderhoud van riolering staat in het gemeentelijk rioleringsplan. Het gemeentelijk rioleringsplan speelt in op de implementatie van de omgevingswet.

Kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren

Het riool verzamelt en transporteert dagelijks vele liters afvalwater richting de rioolwaterzuiveringsinstallaties van het waterschap. De gemeente beheert daarvoor vele voorzieningen, zoals buizen, putten en pompen, maar bijvoorbeeld ook wadi's voor de infiltratie van regenwater en drainage voor beheersing van de grondwaterstand. Globaal bestaat de riolering uit 178 kilometer vrijerval riolering waarvan 49% gemengd (huishoudelijk afvalwater en regenwater door één buis), 51% gescheiden en 67 kilometer mechanische riolering. Er zijn meer dan 3.500 inspectieputten, 9.200 kolken, 35 gemalen en 290 pompunits. In een groot deel van het buitengebied zijn systemen aangelegd voor de individuele behandeling van afvalwater (IBA). In totaal zijn er meer dan 1900 IBA's. Deze IBA's zijn in eigendom en beheer bij de perceeleigenaar.

In het gemeentelijke rioleringsplan is vastgelegd, aan welke voorwaarde(n) we willen voldoen en hoe de voorzieningen dan functioneren in een kwalitatieve maat. De eisen hebben betrekking op het inzamelen, transporteren en verwerken ten behoeve van de volksgezondheid, woonbaarheid en het milieu. De bijbehoren maatstaven (kwalitatieve indicatoren) zijn gericht op de effecten, wat ervaart de burger en / of omgeving. De resultaten worden afgeleid uit geregistreerde meldingen. Het gaat hierbij om bijvoorbeeld:

- Aantal meldingen van het niet kunnen lozen van afvalwater door het niet functioneren van het gemeentelijke riool.
- Aantal meldingen van stank gerelateerde klachten vanuit de gemeentelijke riolering.
- Aantal meldingen van wateroverlast per jaar.
- Aantal meldingen van persoonlijk letsel als gevolg van ernstige gebreken.

Financiële consequenties

In het gemeentelijke rioleringsplan is de huidige situatie omschreven, is de ambitie met het gewenste onderhoudsniveau vastgesteld en zijn de bijbehorende maatregelen en middelen bepaald. Het totaalpakket vormt de grondslag voor het kostendekkende tarief van de rioolheffing. Er wordt voor de riolering met een voorziening exploitatie en met een voorziening vervanging riolering voor toekomstige (riool)vervangingen gewerkt. De totale lasten van de riolering vallen onder programma 8 "Duurzaamheid en milieu".

Exploitatie (dagelijks onderhoud)

x € 1.000	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Riolering	365	372	379	379

Bedrag is exclusief apparaatskosten, kapitaallasten, BTW en overhead

Mutatie voorziening vervanging riolering

x € 1.000	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Bruto dotatie	550	571	601	623

Bedrag is exclusief de onttrekking aan de voorziening

Voor het in standhouden van riolering zijn naast bedragen voor dagelijks onderhoud, de volgende bedragen voor vervangingsonderhoud in de begroting opgenomen. Het bedrag voor vervangingsonderhoud wordt onttrokken aan de voorziening vervanging riolering.

Vervangingsonderhoud

x € 1.000	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Maatregelen uitvoering GRP	275	275	275	275

Water

Het beleidskader

Het waterschap bepaalt voor een deel van de watergangen wie het onderhoud uitgevoerd. Het waterschap stelt hiervoor een legger vast. De watergangen zijn verdeelt in 3 categorieën te weten A-, B- en C-watergangen. Het gaat in deze paragraaf om het onderhoud van de (legger)watergangen. Andere watergangen zijn functioneel onderdeel van wegen of openbaar groen en worden vanuit de betreffende budgetten gedekt.

Het beleidskader wordt gevormd door;

- de Waterwet;
- de Keur van het waterschap Drents Overijsselse Delta;
- de Legger van het waterschap Drents Overijsselse Delta;
- de Wet natuurbescherming;
- de Wet milieubeheer.

Kwalitatieve en kwantitatieve indicatoren

De A-watergangen zijn de hoofd watergangen en worden onderhouden door het waterschap waarbij de gemeente het maaisel afvoert van de watergangen die langs wegen van de gemeente liggen. De B-watergangen zijn de schouwsloten en worden onderhouden door de aangelanden, dit is de gemeente voor de watergangen die langs wegen van de gemeente liggen. Het waterschap houdt hier controle op. De C-watergangen zijn de overige watergangen en worden onderhouden door de aangelanden. Het waterschap houdt hier geen controle op. De lengte van de watergangen is:

- A-watergang 110 km
- B-watergang 80 km
- C-watergang 285 km

Financiële consequenties

De afgelopen jaren is er sprake geweest van een budget waarmee invulling gegeven kan worden aan de beleidskaders. De totale lasten van de watergangen bedragen:

x € 1.000	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Watergangen	145	146	147	147

Openbaar groen

Kwalitatieve en kwantitatieve indicatoren

Het openbaar groen in de gemeente Dalfsen omvat in totaal ± 142 ha. Het totale bomenbestand binnen de kom beslaat ongeveer 17.000 stuks en buiten de bebouwde kom circa 38.000 stuks.

Financiële consequenties

Er wordt onderscheid gemaakt in twee kostensoorten:

1. Onderhoud en beheer aan de groene buitenruimte (bomen, bosplantsoen, heesters, gras) en hondentoiletten.
2. Groot onderhoud: de uitvoeringsprojecten vervanging en herstructurering openbaar groen.

De kosten voor de aanleg van openbaar groen in nieuwe woonwijken en bedrijventerreinen zijn opgenomen en verantwoord in de grondexploitaties.

De afgelopen jaren is er sprake geweest van een budget waarmee invulling gegeven kan worden aan de beleidskaders. De kosten voor openbaar groen zijn in de gemeente Dalfsen als volgt:

x € 1.000	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Openbaar Groen	404	404	404	404

Investerings (groot onderhoud binnen de exploitatie)

x € 1.000	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Openbaar Groen Groot onderhoud	50	50	50	50

Speelplaatsen

Kwalitatieve en kwantitatieve indicatoren

Er zijn in totaal zijn er 753 speeltoestellen en spelaanleidingen met bijbehorende ondergronden in onderhoud bij de gemeente Dalfsen op 133 speelplekken. Daarnaast verzorgt de gemeente Dalfsen voor 67 speeltoestellen op 11 speelplekken alleen de inspecties.

Financiële consequenties

Bij speelplaatsen wordt er onderscheid gemaakt in twee kostensoorten:

1. Onderhoudskosten: Onderhoud, beheer en vervangingen van speeltoestellen en ondergronden.
2. Renovatiekosten: De uitvoeringsprojecten van renovaties van speelplaatsen

De kosten voor onderhoud speelplekken zijn in de gemeente Dalfsen als volgt:

x € 1.000	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Speelplekken	41	38	39	39

Gebouwen

Het beleidskader

De wijze waarop de gemeentelijke gebouwen worden onderhouden en in stand worden gehouden, is vastgelegd in het beheerplan Onderhoud Gemeentelijke Gebouwen 2019 - 2023. Dit beheerplan is vastgesteld in de raadsvergadering van 18 juni 2018. Dit beheerplan wordt in 2023 geactualiseerd.

Kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren

De gemeente heeft 25 gebouwen in eigendom. Gezamenlijke deler is dat de meeste gebouwen worden gebruikt voor maatschappelijke doeleinden. Alle gebouwen bij elkaar hebben een bruto vloeroppervlakte van ruim 25.000 m² en vertegenwoordigen een WOZ-waarde van in totaal ruim 25 miljoen euro.

Financiële consequenties

De benodigde middelen voor de uitvoering van werkzaamheden worden ten laste gebracht van de jaarbegroting (contracten, abonnementen, klachtenonderhoud) of worden onttrokken aan de voorziening groot onderhoud gebouwen (meerjarenonderhoud en eenmalige uitgaven).

In 2022 is een inkooptraject gevoerd voor een nieuw contract voor onderhoud aan technische installaties in de komende jaren. De uitkomsten van deze aanbesteding zijn verwerkt in de begroting van 2024.

De voorziening groot onderhoud gemeentelijke gebouwen wordt gevoed vanuit de jaarlijkse dotaties voor diverse gebouwen. De jaarlijkse dotatie van € 162.100 is gebaseerd op een onderhoudsplanning van tien jaar. De nieuwe berekende dotatie op basis van het geactualiseerde beheerplan gebouwen was tijdens het opstellen van de begroting 2024 nog niet beschikbaar.

Duurzaamheid

In de raadsvergadering van 25 januari 2021 is het "Energieplan gemeentelijke gebouwen 2021 - 2025" vastgesteld. In het Energieplan is inzicht en overzicht gegeven in het energieverbruik, een overzicht van de afgegeven energielabels, welke mogelijkheden er zijn om energieverbruik te verminderen, hoe

de gebouwen energie neutraal en gasloos kunnen worden gemaakt. Daarnaast zijn kaders vastgesteld om maatregelen wel of niet uit te voeren en is inzicht ontstaan in de kosten van de mogelijke maatregelen en de financiering en dekking van de uit te voeren maatregelen. De insteek is om het Energieplan onderdeel te laten worden van het geactualiseerde beheerplan gebouwen.

Verzekeringsbeleid

Van de gemeentelijke kapitaalgoederen zijn de gebouwen, inventarissen en electronica/computers, inclusief die van het onderwijs, verzekerd op basis van een uitgebreide gevaren verzekering (Eigendommenverzekering).

Ook kunstvoorwerpen binnen de gemeente zijn op deze verzekering verzekerd. De verzekering kent een eigen risico van € 2.500,-- per gebeurtenis.

Bij de Europese aanbesteding van de verzekering per 1-1-2023 is de premie met 6,7% gestegen. De te betalen premie steeg verder door toename van de verzekerde waarden van gebouwen en inventarissen door indexatie. Deze indexatie was per 1-1-2023 veel hoger dan gemiddeld.

Paragraaf 4 Financiering

Algemeen

De paragraaf financiering is een verplicht onderdeel van de begroting. De verplichting hangt samen met de wet Fido (Wet financiering decentrale overheden). Deze paragraaf bevat, conform artikel 13 van het BBV, in ieder geval de beleidsvoornemens voor het risicobeheer van de financieringsportefeuille. De paragraaf financiering vormt, samen met de financiële verordening (artikel 212 van de Gemeentewet) en de uitvoeringsregels treasury, een belangrijk instrument voor het sturen, beheersen, verantwoorden van en toezicht houden op de financieringsfunctie. In september 2018 heeft de raad specifieke uitgangspunten vastgesteld voor het verstrekken van leningen en garanties.

In deze documenten worden onder meer doelstellingen, uitzettingen en garanties, financiering, kasbeheer en organisatie van de treasuryfunctie rond het liquiditeitsbeheer van de gemeente op korte en lange termijn vastgelegd. Zij geven de kaders weer waarbinnen de treasuryactiviteiten dienen te worden uitgevoerd. We zetten onze treasuryfunctie in 2024 op dezelfde risicomijdende wijze voort als in de jaren daarvoor.

De gemeente verkeert permanent in de situatie van financieringsbehoefte. Dit houdt verband met het stelsel van baten en lasten, waarbij investeringen worden geactiveerd en de lasten in de vorm van afschrijvingslasten ten laste van de exploitatie worden gebracht. Deze handelwijze leidt ertoe dat de investeringsuitgaven gedurende de periode van afschrijving gefinancierd moeten worden. Daarnaast ontstaat een financieringsbehoefte door het in de tijd achterlopen van de inkomsten bij de uitgaven. Voor de financieringsbehoefte worden leningen afgesloten. Door het aantrekken van geld van derden ontstaat een schuldpositie. De gemeente moet de leningen aflossen en betaalt gedurende de looptijd van de lening rente. Gemeenten zijn bij deze financieringswijze gehouden aan twee normen uit de wet Fido: de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Procedures en bevoegdheden zijn uitgewerkt in de uitvoeringsregels treasury.

Kasgeldlimiet

Gegeven de permanente financieringsbehoefte, kunnen fluctuaties in rentelasten voor de gemeente risico's met zich meebrengen. Om deze risico's zoveel mogelijk te beperken is de kasgeldlimiet ingesteld. De kasgeldlimiet stelt grenzen aan de mate waarin de financieringsbehoefte wordt gedekt met kortlopende leningen (< 1 jaar). De kasgeldlimiet is uitgedrukt in een percentage van de omvang van de begroting. Voor 2024 bedraagt dit, bij ministeriële regeling vastgestelde, percentage 8,5. De omvang van de begroting op 1 januari 2024 bedraagt € 90.451.000. De kasgeldlimiet bedraagt dan € 7.688.335.

Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering te beheersen. De renterisiconorm houdt in, dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan het in de Wet Fido vastgelegde percentage voor gemeenten van 20% van het begrotingstotaal.

Uit het volgende overzicht blijkt dat we ruim binnen de renterisiconorm blijven.

	Variabelen renterisico(norm) (bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
1	Renteherziening	0	0	0	0
2	Aflossingen	1.395	1.350	600	600
3	Renterisico (1+2)	1.395	1.350	600	600
4	Renterisiconorm	18.142	16.852	16.480	16.597
5a=(4>3)	Ruimte onder renterisiconorm	16.747	15.502	15.880	15.997
5b=(4<3)	Overschrijding renterisiconorm				
	Berekening renterisiconorm				
	Begrotingstotaal	90.710	84.258	82.400	82.983
	Bij ministeriële regeling vastgesteld %	20%	20%	20%	20%
4	Renterisiconorm	18.142	16.852	16.480	16.597

Langlopende geldleningen

Op 1 januari 2024 bedraagt de restantschuld van de langlopende geldleningen € 12,15 miljoen.

In onderstaande tabel staat het verwachte verloop van de langlopende vaste geldleningen. Eventuele op te nemen nieuwe vaste geldleningen zijn hierin niet opgenomen.

bedragen x € 1.000	stand lening per 1-1	aflossing	stand lening per 31-12
2024	12.150	1.350	10.800
2025	10.800	600	10.200
2026	10.200	600	9.600
2027	9.600	600	9.000

Rentebeleid in de gemeente Dalfsen

Rentebeleid in de gemeente Dalfsen

Het rentebeleid ziet er als volgt uit:

- over het eigen vermogen wordt geen rente berekend
- daardoor vindt geen rentebijdrage aan de reserves plaats
- de rentekosten bestaan derhalve alleen uit externe rentekosten
- bepalend hierbij zijn de te verwachten rentekosten (begroting) of de werkelijke rentekosten (jaarrekening)
- een deel van deze rentekosten wordt doorberekend aan de grex; daarbij is het toegestaan het rentepercentage te corrigeren met plus of min 0,5%

Hieronder volgt een berekening van de rentekosten volgens het format dat is voorgeschreven.

Rentetoerekening begroting 2024 (bedragen x € 1.000)	(- is nadeel)
De externe rentelasten over korte en lange financiering	-155
De externe rentebaten	106
Saldo 1: totaal van rentelasten en rentebaten	-49
De rente die aan de grex moet worden doorberekend (opbrengst)	20
Saldo 2: aan taakvelden toe te rekenen externe rente	-29
Interne rente over eigen vermogen	0
Interne rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)	0
Saldo 3: aan taakvelden toe te rekenen externe en interne rente	-29
Werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (deze is nihil bij een positief saldo van externe en interne rente)	0
Renteresultaat op taakveld treasury	-29

Paragraaf 5 Bedrijfsvoering

Algemeen

Bedrijfsvoering is ondersteunend en adviserend aan de organisatieonderdelen, het gemeentebestuur, directie en management.

In deze paragraaf gaan wij in op organisatieontwikkeling, personeelsbeleid, samenwerking, inkoop- en aanbestedingsbeleid, informatievoorziening & informatiebeveiliging / privacy, Geo-informatie en documentbeheer, juridische kwaliteitszorg en rechtmatigheid.

Personeelsbeleid

Dalfsen als aantrekkelijk werkgever

Naast het reguliere verloop in de organisatie verlaat jaarlijks een aantal medewerkers de organisatie vanwege het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. Samen met het ziekteverzuim leidt dit tot extra druk op de organisatie om te voldoen aan de gevraagde dienstverlening en om de bezetting op pijl te houden.

Nog steeds hebben we te maken met een krappe arbeidsmarkt, deze krapte lijkt nog niet af te nemen. De concurrentie op de arbeidsmarkt is groot. Het vinden van goed en gekwalificeerd personeel blijft daarom lastig. Als aantrekkelijk werkgever spelen we in op onze positie op de arbeidsmarkt door algemene wervingscampagnes, het benadrukken van ontwikkelmogelijkheden en investeren in organisatieontwikkeling en -cultuur. Met de uitgangspunten van goed werkgeverschap willen we het binden en boeien van medewerkers vergroten, wat de continuïteit van de dienstverlening ten goede komt.

Zodra de ingezette organisatieontwikkeling is gerealiseerd gaan we het instrument van Strategisch Personeelsplanning ontwikkelen, zodat beter gestuurd kan worden op de duurzame inzetbaarheid en continue ontwikkeling van medewerkers.

Salarispost

De huidige cao binnen de gemeentelijke sector loopt tot 2024. De onderhandeling over de nieuwe Cao starten binnenkort. In de begroting 2024 is rekening gehouden met een loonkostenstijging van 4,2%. Voor de jaren 2025-2027 zijn de stijgingspercentages respectievelijk 4,1%, 3,9% en 3,9%. Deze percentages zijn gehanteerd op basis van de verwachte prijs indexcijfers per jaar zoals die door het Centraal Plan Bureau zijn gepubliceerd.

Ziekteverzuim

Het ziekteverzuimpercentage van de gemeente Dalfsen is 5,8% (peildatum juli 2023). Een ziekteverzuim onder de 5% is het streven. Ten opzichte van hetzelfde peilmoment in 2022 is het verzuimpercentage gedaald met 0,6 procentpunt van 6,4% naar 5,8%. Dit is nog steeds hoger dan het streefpercentage, maar de aandacht die het ziekteverzuim heeft leidt ertoe dat het verzuim daalt. Extra aandacht wordt besteed aan Arbo en veiligheid; deze onderwerpen dragen ook bij aan de verlaging van het ziekteverzuim.

Echter, er blijft een hoge werkdruk waardoor uitval altijd op de loer ligt en de vinger aan de pols gehouden moet worden.

Organisatieontwikkeling

Het afgelopen jaar is hard gewerkt aan de doorontwikkeling van de ambtelijke organisatie. In 2024 starten we formeel met de nieuwe hoofdstructuur met de drie domeinen Samenleving, Ruimte en Dienstverlening en een beperkte staf.

Met de nieuwe organisatiestructuur creëren we randvoorwaarden voor het versterken van de ambtelijke organisatie en het bestuurlijk samenspel. Komend jaar ligt de prioriteit op de thema's:

- Cultuur en managementontwikkeling
- Strategische kwaliteit en samenspel met het bestuur
- Opdrachtgeverschap en basis op orde
- Planning, werkdrukbeheersing en kwaliteit bestuursvoorstellen

Samenwerking

Complexere vraagstukken en regionale opgaven vragen om meer en bredere samenwerking. Voor verscheidene vraagstukken en regionale opgaven kijken we thematisch naar passende lokale en regionale samenwerkingspartners. We houden daarbij rekening met onze ligging tussen stad en land, in het Vechtdal en op het snijvlak met Salland. Voor de brede welvaart werken we bijvoorbeeld samen in het samenwerkingsverband Regio Zwolle. Samen met de provincie Overijssel en de gemeenten Kampen, Westerveld, Zwartewaterland en Zwolle hebben we de taken ICT, inkoop en contractmanagement en personeels- en salarisadministratie ondergebracht in Shared Service Centrum Ons. Zo zoeken we op taakgebieden waarin we als Dalfsen een te kleine schaal hebben om effectief en kostenefficiënt te opereren, de samenwerking met Zwolle. Onze primaire oriëntatie op Zwolle betekent niet dat we andere samenwerkingsverbanden uitsluiten. Daarnaast hebben we op landelijk niveau ook samenwerking via bijvoorbeeld het samenwerkingsverband van grote plattelandsgemeenten: de P10.

Bij nieuwe samenwerkingsverbanden zullen we blijvend oog houden voor de governance-structuren en de wijze waarop democratische controle door de gemeenteraad kan worden geborgd.

Inkoop- en aanbestedingsbeleid

Als volwaardig partner van SSC Ons delen we mee in de verdere professionalisering van het totale inkoop- en aanbestedingsbeleid zoals dat voor alle partners is ingezet en wordt uitgevoerd. De Algemene Inkoopvoorwaarden worden up-to-date gehouden, goed contractmanagement en -beheer worden verder vormgegeven en middels data gedreven werken wordt een spendanalyse ingericht voor beter inzicht in de inkoop.

De interne inkooporganisatie wordt nader geanalyseerd en waar noodzakelijk opnieuw vormgegeven.

Informatievoorziening & Informatiebeveiliging / Privacy

Informatievoorziening

Op het gebied van informatievoorziening liggen er in 2024 en verder opnieuw kansen in de samenwerking met onze SSC-Ons partners. Ten aanzien van Datagedreven Werken spelen binnen omliggende gemeenten dezelfde vraagstukken als in Dalfsen en kunnen we elkaar versterken met expertise. De ontsluiting en het beheer van onze data vraagt toenemende aandacht. De optimalisering van de digitale dienstverlening heeft blijvend aandacht, waar we via onze Digitaliseringsagenda inzetten op diverse projecten en thema's.

Samen met Ons werken we aan het naar de cloud brengen van onze belangrijkste applicaties.

Informatiebeveiliging en Privacy

Het Security & Privacy team in Dalfsen bestaat uit volgende rollen: de Chief Information Security Officer (CISO), de Functionaris Gegevensbescherming (FG) en de Privacy Officer (PO). De betreffende functionarissen maken met ingang van 2024 deel uit van het team Concern Control. Met een voorlichtingscampagne vraagt het team met enige regelmaat aandacht voor digitale veiligheid en privacyvraagstukken.

De Wet politiegegevens (Wpg) verplicht ons de data van de BOA's zorgvuldig in te richten en de privacy te waarborgen. Ook in 2024 worden er weer audits gedaan om de wet te waarborgen.

Wet- en regelgeving

Voor de uitoefening van informatiebeveiliging is de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) een leidende regeling. Hierin staan verschillende normen op het gebied van informatiebeveiliging. De BIO betreft één baseline voor alle bestuursorganen van de Nederlandse overheid. In 2024 hebben we te maken met de BIO 2.0 en hiervoor moeten we naast opzet en bestaan ook de werking gaan aantonen. Hiervoor gaan we gebruik maken van een applicatie. De Algemene verordening gegevensbescherming (Avg) is de leidende wetgeving op het gebied van privacy. Deze wet bevat bepalingen voor (de waarborging van) zowel privacy als ook informatiebeveiliging.

Om te voldoen aan de (vernieuwde) wetgeving omtrent een digitale overheid zullen stappen worden gezet. Dit betekent dat we ons aan moeten passen op het gebied van (verbeteren van) digitale interactie met bedrijven en inwoners, een veilige digitale omgeving en een efficiëntere digitale dienstverlening. Intern gaan we door middel van het neerzetten van toekomstbestendig informatiebeheer zorgen dat we voorbereid zijn op de nieuwe ontwikkelingen. Daarnaast zijn we in

ONS verband de trekker van dit onderwerp. Waarbij we verbinding leggen tussen ONS partners en gezamenlijk invulling geven.

Bewustwordingscampagne

In Dalfsen maken we gebruik van de Dalfsen academie. In deze academie hebben we diverse modules opgenomen die betrekking hebben op de informatieveiligheid en de Algemene verordening gegevensbescherming (Avg) voor medewerkers van de gemeente Dalfsen. Alle medewerkers moeten deze verplichte modules volgen en met goed resultaat afsluiten. Het doel van de campagne is o.a. de medewerkers, managers en bestuurders in de organisatie bewust te maken van het belang van privacy en informatiebeveiliging. Ook nieuwe medewerkers gaan een aparte introductie module maken bij de VNG.

Ook deze is verplicht en de certificaten moeten worden geüpload in YouForce.

Partnerschap ONS

Het Shared Service Centrum (Ons) is samen met haar partners – waaronder ook de gemeente Dalfsen actief met het project VDW (verhogen digitale weerbaarheid). Met dit project rondom digitale weerbaarheid wordt geïnvesteerd in de veiligheid van systemen en bewustwording van medewerkers. Ook wordt onderzocht hoe privacygevoelige gegevens in de personeelsbestanden goed en veilig kunnen worden verwerkt.

ENSIA

De gemeente brede zelfevaluatie ENSIA (Eenduidige Normatief Single Information Audit) over informatieveiligheid wordt ook de komende jaren weer uitgevoerd. De gemeentebrede zelfevaluatie is de basis van de horizontale verantwoording informatieveiligheid binnen de gemeente Dalfsen, die het college B&W jaarlijks aflegt aan de gemeenteraad. In de paragraaf Bedrijfsvoering in het jaarverslag verantwoordt het college van B&W zich aan de gemeenteraad over informatiebeveiliging. Hierin wordt ingegaan op de ENSIA resultaten.

Geo-informatie en documentbeheer

Geo-informatie

De inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2024 en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) legt een extra hoge druk op de actualiteit van de basisregistraties 'Adressen en Gebouwen (BAG)' en 'Grootschalige Topografie (BGT)' en de gemeentelijke monumenten welke opgenomen zijn in de basisregistratie Kadaster Publiekrechtelijke Beperkingen (BRK-PB). De Wkb zorgt ervoor dat de bijhouding en actualiteit van de BAG en BGT uitdagender wordt. Volgend jaar wordt er gekeken of het huidige beeldmateriaal voldoende is om de basisregistraties relevant te houden.

Onder de Omgevingswet is er sprake van één Omgevingsplan, waarbij er een sterke 1-op-1 relatie is tussen een juridische regel en een geometrisch 'besluitvlak'. Dit is daadwerkelijk anders dan de werkwijze in de huidige bestemmingsplannen. Een integrale werkwijze tussen planologie en geo-informatie is vanaf het begin van de planvorming noodzakelijk.

De komende jaren wordt de nieuwe werkwijze verder doorontwikkeld om de Omgevingsplan-geometrie te produceren, te bewerken en te beheren.

Hierbij worden uiteraard de landelijke ontwikkelingen en standaarden op de voet gevolgd.

Documentbeheer

Op dit moment beheert Collectie Overijssel ook de collectie van de gemeente Dalfsen en haar voorgangers. Op initiatief van Collectie Overijssel is een nieuwe basis voor de samenwerking voorgesteld. Dit wordt nader beoordeeld. In Q1 2024 komt Collectie Overijssel met haar voorstel. Ten aanzien van documentbeheer staan binnen de gemeente verder geen specifieke ontwikkelingen in de planning. Wel worden uiteraard nieuwe ontwikkelingen binnen het vakgebied op de voet gevolgd en waar nodig worden veranderingen en verbeteringen doorgevoerd.

In 2024 starten we met de aanbesteding van het DMS (document managementsysteem).

Juridische kwaliteitszorg

Wet elektronische publicatie algemene bekendmakingen en mededelingen

Met ingang van 1 juli 2021 is het eerste deel van de Wet elektronische publicaties (hierna: Wep) in werking getreden. De Wep introduceert een verplichting voor gemeenten om alle wettelijk voorgeschreven bekendmakingen, mededelingen en kennisgevingen van (voorgenomen) besluiten die niet tot één of meer belanghebbenden zijn gericht, in een officieel elektronisch publicatieblad te doen. Het wordt verplicht om de officiële publicaties via de applicatie Decentrale Regelgeving en Officiële Publicaties (hierna: DROP) op officiëlebekendmakingen.nl te publiceren. Verordeningen werden door gemeenten al op deze wijze bekendgemaakt. Volgens de Wep moesten per 1 juli 2021 ook nieuwe beleidsregels en kennisgevingen worden bekendgemaakt via DROP. Vanaf 1 juli 2022 moesten ook alle bestaande beleidsregels beschikbaar zijn via overheid.nl. De gemeente Dalfsen voldoet aan deze verplichtingen.

Vanaf 1 juli 2023 moeten stukken die fysiek ter inzage worden gelegd, ook digitaal ter inzage gelegd worden. Voortaan kunnen inwoners dus ook digitaal de stukken inzien die in een bepaalde procedure ter inzage worden gelegd.

Rechtmatigheid

Rechtmatigheid

Met ingang van boekjaar 2023 is een belangrijke wijziging ingegaan van de gemeentewet (artikel 212/213) in. De verantwoordelijkheid voor de rechtmatigheidsverantwoording ligt bij het college. Met deze wetwijziging toetst de accountant de getrouwheid van de jaarcijfers en de rechtmatigheidsverantwoording. In de Kadernota rechtmatigheid vanuit het BBV (Besluit, Begroting en Verantwoording) is nadere invulling hieraan gegeven.

Het college stelt jaarlijks een rechtmatigheidsverantwoording op die voldoet aan de wetwijziging. De verbijzonderde interne controles die worden verricht zijn vastgelegd in een - met de accountant afgestemd - intern controleplan. Voor begrotingsjaar 2024 wordt dit Intern controleplan geactualiseerd en gedeeld met de raad.

Frauderisicoanalyse

Elk jaar wordt een frauderisicoanalyse opgesteld. In deze analyse staat vermeld welke onderzoeken plaatsvinden naar aanleiding van preventie of signalen op het gebied van fraude, misbruik of oneigenlijk gebruik van gemeentelijke middelen. In het algemeen wordt het risico op onderdelen zoals managementoveride en fraude gemitigeerd via ingerichte functiescheiding, afgedwongen autorisatieprocedures en een onafhankelijke gepositioneerde VIC functie die periodiek diverse preventieve en repressieve controles uitvoert.

Het college is van mening dat, met alle analyses en getroffen beheersingsmaatregelen, de risico's met betrekking tot een beheerste en integere bedrijfsvoering inzichtelijk zijn en op een adequate wijze de aandacht krijgen.

Doelmatigheid/doeltreffendheid

In lijn met de onderzoeksverordening wordt er eens per vier jaar aan de hand van een onderzoeksplan een extern onderzoek uitgevoerd op het vlak van doelmatigheid. Het eerstvolgende onderzoek gaat in 2025 plaatsvinden.

Paragraaf 6 Verbonden partijen

Algemeen

Op grond van artikel 9, lid 2f van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) dient de programmabegroting een paragraaf Verbonden Partijen te bevatten.

Volgens artikel 15 BBV dient deze paragraaf ten minste te bevatten:

Volgens artikel 15 van het BBV bevat deze paragraaf ten minste:

- a. de visie op en de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen;
- b. de lijst van verbonden partijen, die wordt onderverdeeld in:
 1. gemeenschappelijke regelingen;
 2. vennootschappen en coöperaties;
 3. stichtingen en verenigingen, en,
 4. overige verbonden partijen;
- c. de lijst van verbonden partijen.

Het begrip verbonden partij is vastgelegd in het BBV en is als volgt gedefinieerd:

"Een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarbij de gemeente een bestuurlijk én financieel belang heeft".

Van een financieel belang is sprake als aan de verbonden partij een bedrag ter beschikking is gesteld dat niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Van een bestuurlijk belang is sprake bij zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht. Onder "Overige verbonden partijen" zijn organisaties opgenomen waarbij formeel wel sprake is van een "bestuurlijk belang", maar niet van een formeel "financieel belang". Wel is sprake van een "structurele bekostiging in overwegende mate".

Gelet op het feit dat uw Raad op 27 maart 2023 de geactualiseerde [Kadernota Verbonden Partijen 2023](#) heeft vastgesteld, beperkt deze paragraaf zich tot het geven van een totaalbeeld van de verbonden partijen en de financiële aspecten daarvan.

De financiële ratio's voor de publiekrechtelijke verbonden partijen hebben betrekking op de jaren 2022 t/m 2024. De financiële ratio's met betrekking tot de privaatrechtelijke verbonden partijen (vennootschappen) hebben betrekking op 2022. Dit gelet op het feit dat wij van deze partijen enkel de jaarstukken ontvangen.

Verbonden partijen

Gemeenschappelijke regeling openbaar lichaam

Naam	Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio IJsselland		
Website	Veiligheidsregio IJsselland		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Eigen vermogen	€ 5.344.966	€ 5.110.000	€ 4.578.000
Vreemd vermogen	€ 33.604.230	€ 33.790.000	€ 35.046.000
Resultaat	-/- € 33.939	€ 0	€ 0
Gemeentelijke bijdrage	€ 1.894.127	€ 1.938.833	€ 1.995.978
Bron	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024

Samen veiligheid versterken

Veiligheidsregio IJsselland blijft in 2024 continu klaar staan met kennis, mensen en middelen om de kerntaken goed uit te voeren: het versterken van veiligheid, beperken van risico's waar het kan en bestrijden van incidenten wanneer dat moet. De veiligheidsregio investeert daarvoor in vakmanschap van medewerkers, in verbinding met onze partners en in een sterke interne binding met ons vak en onze collega's. Nieuwe ontwikkelingen en risico's in het veiligheidsdomein vragen om een flexibele invulling van onze rol en wijze van samenwerken met onze partners.

IJssellands fundament

Vanuit onze wettelijke basis werken we toe naar een breder IJssellands fundament. Dat fundament bestaat uit vijf onderdelen:

1. Samenwerken met onze partners, collega veiligheidsregio's, collega's in het aangrenzend deel van Duitsland, organisaties en inwoners. Én deze samenwerking waar nodig versterken.
2. Helpen: daar waar we gevraagd worden en we waarde kunnen toevoegen.
3. Flexibel en adaptief opereren en blijven leren en ontwikkelen, zowel in de operatie als in de bedrijfsvoering.
4. Transparant en voorspelbaar zijn in brede zin, van de aanpak van crises tot de financiële verantwoording.
5. Informatiegestuurd werken: pro-actief informatie verzamelen, verrijken en delen.

Acties om het IJssellands fundament te versterken

We gaan door op de ingezette weg en versterken het IJssellands fundament. Door dit samen met onze partners te doen, kunnen we van grotere meerwaarde voor de samenleving in IJsselland zijn. Dit betekent:

1. Risicogericht werken als basis van ons werk. We delen samen met onze partners informatie. Het gezamenlijk duiden van deze informatie geeft meerwaarde. Op basis hiervan signaleren en monitoren we risico's en zetten acties uit.
2. De crisisorganisatie is inzetbaar voor de klassieke crises, maar ook voor nieuwe, meer onvoorziene en langdurige crises. Dit betekent dat we:
 - a. de crisisorganisatie flexibeler gaan maken, waardoor sneller kan worden open afgeschaald.
 - b. competenties ontwikkelen waardoor de crisisfunctionarissen inzetbaar zijn ongeacht welke soort crisis en duur van de crisis. Minder gericht op inhoud, meer gericht op flexibiliteit en aanpassingsvermogen.
3. Doorontwikkeling van de uitrukorganisatie van de brandweer: evenwichtig, op maat, flexibel en dynamisch. Passend binnen de kaders van het dekkingsplan en de Europese regelgeving.
4. Het vergroten van burgerkracht binnen het programma Veilig leven.
5. De nieuwe Meldkamer Oost Nederland gebruiken als katalysator voor de (operationele) samenwerking binnen de Oost-5 veiligheidsregio's.

Ontwikkelingen

We zorgen dat we aangesloten zijn bij de 'drie grote werken' die de komende jaren door de Raad van Commandanten en Directeuren Veiligheidsregio (RCDV) voorrang hebben gekregen. Dit zijn:

1. Toekomstbestendige brandweezorg
2. Herziening van het brandweeeronderwijs
3. Bovenregionale crisisbeheersing en daaraan gekoppelde informatievoorziening

1. Toekomstbestendige brandweezorg

Met Europese regelgeving als directe aanleiding en goed werkgeverschap als drijvend motief, houden we de organisatievormen, waarbij brandweervrijwilligers gekazerneerd of geconsigneerd zijn tegen het licht. Tevens maken we nieuwe keuzes over de organisatievorm en/of de aanstelling van vrijwilligers. Met het nieuwe dekkingsplan als uitgangspunt wordt ook de gehele regionale uitrukorganisatie beoordeeld en worden er nieuwe scenario's uitgewerkt. Dit met als doel om de huidige uitrukorganisatie te verbeteren.

2. Herziening van het brandweeeronderwijs

Op landelijk niveau wordt de komende jaren gewerkt aan de herziening van het brandweeeronderwijsstelsel om het brandweeeronderwijs te verbeteren en te vereenvoudigen.

Vanuit IJsselland denken we mee met deze ontwikkelingen en bekijken we welke invloed deze op onze organisatie hebben.

3. Bovenregionale crisisbeheersing en daaraan gekoppelde informatievoorziening

In 2024 zal het risicogericht werken een steeds vastere basis krijgen. We moeten ons niet organiseren op de crisis die we hebben gehad, maar zorgen voor slagkracht en flexibiliteit om in te spelen op de behoefte van morgen. Dit doen we binnen een gezamenlijke verwachting dat het crisislandschap de komende jaren nog complexer wordt voordat het mogelijk weer vereenvoudigd.

Dit betekent dat het risicoprofiel dynamischer moet zijn en gericht op zowel een lange als meer korte termijn. Dat we meer gezamenlijk met partners risico's te signaleren, gezamenlijk duiden, gezamenlijk ieders rol te bepalen en acties uitzetten. Het kunnen signaleren en duiden van dat wat ons bedreigt helpt voor de bewustwording, maar leidt niet automatisch tot voorkomen of verminderen van de effecten of tot goede voorbereiding op een eventuele respons. Het gezamenlijk ontwikkelen van voorwaarts handelend vermogen, samen proberen om voor de bal uit te komen zal een belangrijk ontwikkelpunt blijven.

Door een veiligheidsinformatieknooppunt (VIK) te ontwikkelen, zijn we beter in staat om risico's vroegtijdig te signaleren, analyseren en te duiden. Bij de ontwikkeling van het VIK gaat speciale aandacht uit naar een multi-plus-disciplinaire duiding van dat wat ons bedreigt of kan bedreigen. De VR heeft hierbij een faciliterende, organiserende en coördinerende rol. Alle multi-plus-partners uit de veiligheidsketen, zowel lokaal als nationaal worden hier zo goed mogelijk op aangesloten.

Activiteiten zoals planvorming, opleiding, training en oefening, risicocommunicatie, veilig leven kunnen daarmee afgestemd worden op de risico's die voor dat moment het meest actueel zijn. Deze ontwikkeling past in de landelijke lijn om informatiegestuurd de veiligheid te versterken. Landelijk wordt vanuit het Rijk KCR2 (knooppunt coördinatie rijk regio's) opgebouwd om dynamische informatie-uitwisseling tussen

overheidsorganisaties op alle niveaus in het veiligheidsdomein mogelijk te maken. Vanuit de veiligheidsregio's sluiten we hier op aan door vanuit onze eigen sector VIK's te gaan vormgeven. Hierin werken we intensief samen binnen Oost-5 verband.

Programma Opvang Vluchtelingen IJsselland
Het Programma Opvang Vluchtelingen IJsselland wordt in 2023 gecontinueerd, inclusief de organisatorische aansturing vanuit de veiligheidsregio. Het jaar 2023 wordt benut om opties te verkennen en hierover besluiten te nemen, afhankelijk daarvan krijgt het programma een vervolg in het jaar 2024.

Risico's

Veiligheidsregio IJsselland beschikt over een risicoprofiel. Dit profiel is in 2017 als onderdeel van het risicomanagement uitgewerkt en niet meer volledig actueel. Het profiel bestaat uit de tien risico's waarbij de kans maal (financieel) effect in 2017 het hoogst was. Op basis van de analyse van 2017 is een benodigd weerstandsvermogen (algemene reserve) berekend van € 1,18 miljoen. Het beschikbare weerstandsvermogen is echter lager en bedraagt € 1,0 miljoen. De omvang van het weerstandsvermogen (de algemene reserve) is gebaseerd op een rekenregel van 2,5% van de totale uitgaven die bij de start van de veiligheidsregio in 2014 bestuurlijk is vastgesteld.

Recent is een externe toets uitgevoerd op de meerjarenbegroting 2024 – 2027 van Veiligheidsregio IJsselland. Hierbij is mede gekeken naar de risico's die door IJsselland worden gesignaleerd ook in vergelijking met vier andere vergelijkbare veiligheidsregio's. In totaal worden door de vijf veiligheidsregio's samen (dus inclusief IJsselland) circa 50 risico's gesignaleerd in de P&C cyclus. Veiligheidsregio IJsselland heeft 27 risico's gesignaleerd en dat is meer dan gemiddeld. Dit is een indicatie dat IJsselland relatief meer risico's onderkent in haar P&C cyclus. Door de andere veiligheidsregio's worden ook risico's gesignaleerd die IJsselland niet benoemt. Hiervan zijn circa 15 die ook voor IJsselland van toepassing kunnen zijn en die bij de eerstvolgende actualisatie van het risicoprofiel mee worden genomen.

Hoewel IJsselland relatief veel risico's signaleert, dateert de meer gedetailleerde risicoanalyse dus van 2017. Met gebruikmaking van de geïnventariseerde risico's in de vier andere veiligheidsregio's wordt voor medio 2023 een gedetailleerde risico-inventarisatie en -analyse uitgevoerd. Deze inventarisatie wordt uitgevoerd met alle leidinggevenden en leidt tot een vastlegging van de risico's in een geactualiseerde risicomatrix.

Bij deze exercitie zal meer aandacht, dan in 2017, worden besteed aan:
- het formuleren van beheermaatregelen waarmee de effecten van risico's worden verminderd of voorkomen.
- het benoemen van eigenaren van risico's en beleggen van de verantwoordelijkheid voor het uitvoeren van de beheermaatregelen.

De andere veiligheidsregio's, waarmee vergeleken is, wijzen op het grote belang van het formuleren van beheermaatregelen. Hiermee kan ook een mogelijke beroep op het weerstandsvermogen worden beperkt. Het voornemen is om vanaf 2023 jaarlijks, aan de hand van een eenvoudige methodiek, met alle leidinggevenden de risicomatrix inclusief beheermaatregelen actueel te houden. Naast mogelijke financiële effecten van risico's wordt hierbij ook gekeken naar de effecten op de continuïteit van de bedrijfsprocessen en het imago van Veiligheidsregio IJsselland.

Naam	Gemeenschappelijke regeling GGD IJsselland		
Website	GGD IJsselland		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Eigen vermogen	€ 1.705.000	€ 1.705.000	€ 1.705.000
Vreemd vermogen	€ 10.487.000	€ 7.669.000	€ 7.384.000
Resultaat	€ 811.000	€ 0	€ 0
Gemeentelijke bijdrage	€ 1.077.000	€ 1.177.000	€ 1.345.000
Bron	Jaarrekening 2022	Begroting 2024	Begroting 2024
Beleidsvoornemens	<p>“GGD IJsselland, voor een gezonde samenleving”. Zo luidt de missie van GGD IJsselland. Voor de lopende bestuursperiode (2018 tot 2023) is door het bestuur van de GGD een strategische beleidsagenda opgesteld: “Beweging vanuit regie” Deze bevat de beleidsvoornemens en beoogde effecten in vijf programmalijnen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1: Versterken publieke gezondheid 2: Jeugd en kansrijke start 3: Psychische gezondheid 4: Gezonde leefomgeving 5: Gezond ouder worden 		
Ontwikkelingen	<p>Zie beleidsvoornemens. De hier genoemde programmalijnen worden opgepakt.</p> <p>Voor 2023 is het onduidelijk of de corona pandemie nog steeds invloed heeft op de werkzaamheden van de GGD. Ook zijn er verschillende ontwikkelingen waarvan de (financiële) gevolgen nog niet duidelijk zijn.</p>		
Risico's	<p>De gemeente betaalt een bijdrage per inwoner voor de basisproducten die voor alle gemeenten gezamenlijk worden uitgevoerd (inwonersbijdrage). GGD IJsselland voert een actief financieel risicobeleid. De weerstandscapaciteit wordt geëvalueerd op basis van een financiële risico-inventarisatie. De beschikbare weerstandscapaciteit is op basis van het risicoprofiel van de GGD voldoende en binnen de afgesproken norm. Indien de weerstandscapaciteit niet te voldoet, dan kan de gemeente worden aangesproken naar rato van het inwonertal op een eventueel exploitatietekort (Dalfsen 5,4%). Additionele producten worden gefinancierd door de gemeenten die deze taken afnemen. Sinds 2013 is in de tarieven van de GGD een opslag verwerkt voor de dekking van de risico's. De risicocomponent in het tarief wordt gereserveerd voor dekking van eventuele frictiekosten die uit additionele taken kunnen voortvloeien. Risico's voor additionele producten kunnen niet ten laste komen van alle gemeenten in de gemeenschappelijke regeling.</p> <p>De (financiële) onzekerheden met betrekking tot de corona pandemie vormen nog steeds een risico voor wat betreft de werkzaamheden en financiën van de GGD.</p>		

Naam	Omgevingsdienst IJsselland		
Website	Omgevingsdienst IJsselland		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Eigen vermogen	€ 516.536	€ 316.000	€ 316.000
Vreemd vermogen	€ 2.885.937	€ 3.248.289	€ 3.144.387
Resultaat	€ 171.154	€ 0	€ 0
Gemeentelijke bijdrage	€ 624.000	€ 1.064.455	€ 1.099.728
Bron	Voorlopige jaarcijfers 2022	Begroting 2023	(ontwerp) begroting 2024
Beleidsvoornemens	<p>De Omgevingsdienst verstrekt milieuvergunningen aan bedrijven, houdt toezicht op de naleving van milieuregels en handhaaft als milieuregels worden overtreden. Daarnaast adviseert de OD over energiebesparing, bodembescherming, geur- en geluidhinder, luchtkwaliteit, asbest, afvalverwerking en veiligheid. Een klant- en oplossingsgerichte werkwijze is wat de eenduidige aanpak van de Omgevingsdienst kenmerkt.</p> <p>Onafhankelijke experts wegen maatschappelijke belangen zorgvuldig af en vervullen een verbindende rol in het krachtenveld. Doel is om een optimale balans aan te brengen tussen een duurzame leefomgeving en nieuwe initiatieven. De missie van de Omgevingsdienst is daarom: <i>Waarborgt de leefomgeving, versterkt bedrijven.</i></p>		
Ontwikkelingen	<p>Aan het Programma 'Samen Toekomstbestendig' is in 2022 en 2023 volop uitvoering gegeven.</p> <p>Zo is er een efficiëncyslag gemaakt, de formatie meer passend gemaakt bij het werk wat er ligt, en ligt er ook een duurzame begroting 2023 op basis van nieuwe uitgangspunten. Tot en met de begroting 2022 was de bijdrage van de deelnemers gebaseerd op de ingebrachte uren. Die uren zijn uitgedrukt in een percentage van het totaal aantal ingebrachte uren. Het berekende percentage vormde het aandeel de kosten van de begroting.</p> <p>Naast interne ontwikkelingen zijn er diverse externe factoren geweest die bepalend zijn voor het werk van de Omgevingsdienst. Denk aan de invoering Omgevingswet per 1-1-2024, en thema's als toekomstbestendige veehouderij (stikstofproblematiek), circulaire economie, ondermijning, energie/duurzaamheid, etc.</p> <p>De Omgevingsdienst zal zich aankomende jaren versterken middels het programma Interbestuurlijk programma 'Versterking VTH-stelsel.</p>		
Risico's	<p>Er is een toenemende druk op de organisatie van de Omgevingsdienst vanwege de groei van de economie. Deze brengt meer bedrijvigheid met zich mee, met als gevolg dat er significant meer inzet nodig is vanuit het werkveld vergunningverlening, toezicht/handhaving en advies. Er zijn bovendien op het werkveld van de Omgevingsdienst veel nieuwe ontwikkelingen, zoals hierboven geschetst. Datakwaliteit en daaromheen het hele ICT-thema blijft een kwetsbaar gegeven.</p> <p>In juni 2018 stelde het Algemeen Bestuur de documenten nota 'Kaders weerstandsvermogen' en nota 'Weerstandsvermogen' vast. De laatstgenoemde nota gaat vooral in op de capaciteit van het weerstandsvermogen, het risicomanagement en de risico-inventarisatie. De risico's zijn samengevat in de risico-inventarisatie en worden via de risicoklasse financieel gekwantificeerd. Deze financiële vertaling vormt de basis voor de hoogte van de algemene reserve. De risicoinventarisatie zoals is vastgesteld, resulteert in een benodigd weerstandsvermogen van 311.000 euro en bedraagt hiermee ongeveer 3% van de begroting.</p>		

Naam	GBLT		
Website	GBLT		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Eigen vermogen	€ 0	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	€ 5.276.000	n.n.b.	n.n.b.
Resultaat	€ 2.207.000	n.n.b.	n.n.b.
Gemeentelijke bijdrage	€ 393.363	€ 484.000	€ 506.000
Bron	Def. jaarrekening GBLT	begroting 2023 GBLT	Begroting 2024 GBLT
Beleidsvoornemens	<p>GBLT kent geen bevoegdheid om beleid vast te stellen. Beleidsvorming is een taak voor alle individuele deelnemers.</p> <p>De Missie en Visie van GBLT is in 2022 aangepast.</p> <p>Missie - We verzorgen het hele lokale belastingproces voor onze deelnemende waterschappen en gemeenten. Dat doen we met aandacht voor de maatschappelijke vraagstukken en met een zo hoog mogelijke service voor onze klanten.</p> <p>Visie - GBLT maakt zich sterk voor goede uitvoering van lokale belastingen: eenvoudig als het kan, persoonlijk als het nodig is.</p>		
Ontwikkelingen	<p>De Wet gemeenschappelijke regelingen is per 1 juli 2022 aangepast en eind 2022 is een ambtelijke werkgroep gestart om met voorstellen te komen hoe hier mee om te gaan. De planning is om dit traject voor het einde van 2023 af te ronden.</p> <p>Verder is het project sociaal incasseren in 2022 verder opgepakt en is veel aandacht besteed aan begrijpelijke communicatie met de belastingbetalers. Intern is continue aandacht voor de verbetering van de interne processen en zijn nieuwe ontwikkelingen opgepakt om de kwaliteit van de aanwezige en benodigde data op een zo hoog mogelijk niveau te krijgen en te houden. Vanaf 2022 voert GBLT diverse belastingwerkzaamheden uit voor de gemeente Ommen. Dit gebeurt op basis van een Dienstverleningsovereenkomst. De intentie is dat de gemeente Ommen vanaf 2024 formeel toetreedt tot de GR GBLT.</p>		
Risico's	<p>Het grootste risico betreft geen tijdige en volledige oplegging en afdracht aan de gemeente van de diverse gemeentelijke belastingen door GBLT. In de dienstverlening overeenkomst zijn afspraken gemaakt over tijdstip van oplegging en afdracht van de belastingen. In de tussentijdse rapportages wordt de voortgang gemonitord en zo nodig actie ondernomen.</p> <p>GBLT werkt in opdracht van en voor rekening en risico van de deelnemende overheden. Dat betekent dat de begrotingsresultaten worden verrekend met de deelnemers. Het betekent ook dat GBLT geen weerstandsvermogen heeft om tegenvallende resultaten op te vangen. De keerzijde is dat de gemeente zelf weerstandsvermogen dient aan te houden voor de risico's van GBLT. Gelet op de huidige situatie wordt dit risico als laag ingeschat.</p>		

Gemeenschappelijke regeling centrumregeling

Naam	Gemeenschappelijke regeling sociale recherche IJssel - Vechtstreek		
Website			
Financiële gegevens	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Eigen vermogen			
Vreemd vermogen			
Resultaat			
Gemeentelijke bijdrage	€ 35.450	€ 36.283	€ 38.000
Bron	Prognose gem. Dalfsen	Prognose gem. Dalfsen	Prognose gem. Dalfsen
Beleidsvoornemens	De Sociale Recherche IJssel-Vechtstreek zal meer aandacht geven aan de ontwikkelingen op het gebied van internetonderzoeken. Om de samenwerking met partners te bevorderen wordt een samenwerkingsovereenkomst met de politie gesloten om uitkeringsfraude te bestrijden.		
Ontwikkelingen	In de praktijk wordt de Sociale Recherche ingezet in het kader van de Participatiewet en voor het rechtmatigheidstoezicht voor de Wmo.		
Risico's	De inschatting is dat er van risico's zowel bestuurlijk als financieel geen sprake is.		

Gem. regeling bedrijfsvoeringsorganisatie

Naam	Bedrijfsvoeringsorganisatie regionaal serviceteam jeugd IJsselland (BVO RSJ IJsselland)		
Website	Jeugdzorg regio IJsselland		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Eigen vermogen			
Vreemd vermogen			
Resultaat	€ 1.652.606	n.n.b.	n.n.b.
Gemeentelijke bijdrage	€ 61.787	€ 70.031	€ 73.931
Bron	Jaarrekening 2022	begroting 2024	Begroting 2024
Beleidsvoornemens	De uitvoeringsorganisatie fungeert met name als inkooporganisatie, contractbeheer en regionale beleidsondersteuning van de gemeenten en kent geen bevoegdheid om beleid vast te stellen.		
Ontwikkelingen	Het RSJ is de centrale inkooporganisatie jeugdhulp voor de elf regiogemeenten. Met ingang van 2023 is er een nieuw inkoopmodel jeugd. De komende jaren worden de effecten van het inkoopmodel gemonitord.		
Risico's	De gemeenschappelijke regeling heeft geen weerstandsvermogen. Een nadelig of voordelig exploitatieresultaat komt voor rekening van, respectievelijk ten goede aan, de deelnemende gemeenten. Dit is een risico voor de gemeente. Het hier bedoelde risico heeft uitsluitend betrekking op de kosten van de RSJ, niet op kosten voor de daadwerkelijke zorg.		

Naam	Shared Service Centrum Bedrijfsvoering ONS (SSC ONS)		
Website	https://www.ssc-ons.nl/		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Eigen vermogen	€ 554.000	€ 504.000	€ 504.000
Vreemd vermogen	€ 13.435.000	€ 11.974.000	€ 11.857.000
Resultaat	€ 2.545.000	n.n.b.	n.n.b.
Gemeentelijke bijdrage	€ 1.825.000	€ 2.057.000	€ 2.406.000
Bron	Begroting SCC ONS	Begroting SCC ONS	Begroting SCC ONS
Beleidsvoornemens	Uitgangspunten voor de komende jaren zijn bouwen en afmaken waar ONS eerder aan begonnen is. Daarnaast worden nieuwe projecten opgepakt, maar nieuw beleid is beperkt.		
Ontwikkelingen	<p>De digitale werkplek (o.a. technisch beheer, virtualisatie en housing en hosting) wordt steeds complexer. Samen met de partners is hier in de afgelopen jaren uitvoerig over gesproken. De verschillende scenario's hiervoor worden in 2024 verder uitgewerkt. Daarbij vindt ook verdere doorontwikkeling plaats van het programma Verhoging Digitale Weerbaarheid. Informatieveiligheid vraagt continue doorontwikkeling. Zo onderzoekt ONS de voor- en nadelen van het implementeren van volwassenheidsniveau vier. De partners worden hierin meegenomen en kunnen daarin eigen keuzes maken.</p> <p>Monitoring wordt uitgebreid naar cloud- en SaaS-oplossingen. Dit betreft preventieve monitoring op ICT-infracapaciteit, beschikbaarheid en performance. Hiermee realiseren we dat er tijdig en adequaat geacteerd kan worden op het voorkomen van verstoringen in plaats van het oplossen van gesignaleerde verstoringen.</p> <p>In 2024 zal het programma Digitale Vaardigheden, wat in gezamenlijkheid ontwikkeld is om de digitale vaardigheden op peil te houden, verder uitgerold worden bij alle partners.</p> <p>Tot slot, en niet onbelangrijk, willen we met ONS in 2024 stappen maken over partnerschap, opdrachtgerichtheid en executiekracht, oftewel het slagvaardiger maken van ONS en de relatie met de deelnemers.</p>		
Risico's	<p>ONS voert cruciale basistaken voor de bedrijfsvoering van de gemeente uit. Te weten, ICT, personeels- en salarisadministratie en Inkoop en Contractmanagement. De deelnemende partners sturen hierop, inclusief de beheersing van risico's.</p> <p>SSC ONS mag een weerstandsvermogen van maximaal 5% van de jaaromzet opbouwen. Als de gekwantificeerde risico's hoger zijn dan 5% van de jaaromzet, dient het weerstandsvermogen daarop te worden aangepast. Deze blijft in 2024 ongewijzigd.</p>		

Naamloze Vennootschap

Naam	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)		
Website	Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Eigen vermogen	€ 4.615 mln.	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	€ 107.459 mln.	n.n.b.	n.n.b.
Resultaat	€ 300 mln.	n.n.b.	n.n.b.
Gemeentelijke bijdrage	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Bron	Jaarverslag 2022		

Beleidsvoornemens	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.
Ontwikkelingen	<p>BNG Bank stuurt actief op het continu vergroten van de maatschappelijke impact. Hiervoor worden de Sustainable Development Goals (SDG's) gebruikt. Is is gekozen voor vijf SDG's waar samen met hun klanten het verschil gemaakt wordt.</p> <p>Het gaat om de volgende SDG's:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Duurzame steden en gemeenschappen (SDG 11) 2. Goede gezondheid en welzijn (SDG 3) 3. Kwaliteitsonderwijs (SDG 4) 4. Betaalbare en duurzame energie (SDG 7) 5. Klimaatactie (SDG 13) <p>BNG kiest voor het vergroten van het klantpartnerschap. Ze willen voor hun klanten meer zijn dan de verstrekker van krediet tegen scherpe condities.</p>
Risico's	Voor de gemeente bestaat net als bij deelname in andere vennootschappen formeel het risico van het verliezen van geïnvesteerd kapitaal. Dit risico wordt als verwaarloosbaar gekwantificeerd. Daarnaast is het belangrijkste risico op dit moment lagere dividenduitkeringen dan voorzien. De gemeente Dalfsen heeft met 33.735 aandelen 0,0606% aandelen BNG.

Naam	Vitens N. V.		
Website	Vitens		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Eigen vermogen	€ 559,2 mln.	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	€ 1.340,1 mln.	n.n.b.	n.n.b.
Resultaat	€ 23,9 mln.	n.n.b.	n.n.b.
Gemeentelijke bijdrage	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Bron	Jaarverslag 2022		
Beleidsvoornemens	<p>Vitens wil een bijdrage leveren aan het verlagen van de maatschappelijke kosten en dit is verankerd in de continuïteitsdoelstelling en strategie van Vitens. Het beleid is gebaseerd op een drietal lijnen: zo laag en stabiel mogelijke tarieven, continuïteit van de onderneming (solvabiliteit > 30%) en dividend (maximaal 50% van het netto resultaat). De doelstelling, die in de AvA van 14 juni 2012 is vastgesteld om de solvabiliteit op een minimumniveau van 30% te laten uitkomen geldt nog steeds. In het financiële beleid is het versterken van de solvabiliteit als eerste prioriteit opgenomen.</p>		

Ontwikkelingen	<p>FINANCIERINGSSTRATEGIE</p> <p>Om investeringsopgave te kunnen financieren is een financieringsstrategie gemaakt. Deze is vertaald in een roadmap voor de komende jaren, waarbij van belang is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • In 2022 opstellen Groen financieringsraamwerk • Vanaf 2023 financiering aantrekken via private placements (zonder rating); • Vanaf 2024 rating voorbereiden; • Vanaf 2025 financiering aantrekken via private placements, commercial paper en obligaties (met rating). • Vanaf 2025 starten met onderzoeken mogelijke financiering via de aandeelhouders (versterken eigen vermogen);
Risico's	<p>Voor de gemeente Dalfsen bestaat formeel het risico van het verliezen van het geïnvesteerd kapitaal. Dit risico kan als verwaarloosbaar worden gekwantificeerd.</p> <p>Daarnaast is het belangrijkste risico op dit moment lagere dividenduitkeringen. Het dividend wordt gerelateerd aan het netto resultaat. Het bedrag aan dividend dat wordt uitgekeerd bedraagt op basis van het huidige beleid maximaal 50% van het netto resultaat.</p> <p>De gemeente Dalfsen heeft 0,55% van de aandelen Vitens.</p>

Naam	Wadinko N. V.		
Website	Wadinko		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Eigen vermogen	€ 65,5 mln.	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	€ 5,4 mln.	n.n.b.	n.n.b.
Resultaat	- € 3,4 mln.	n.n.b.	n.n.b.
Gemeentelijke bijdrage	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Bron	Jaarrekening 2022		
Beleidsvoornemens	<p>Wadinko is een regionale participatiemaatschappij, die de bedrijvigheid - en daarmee werkgelegenheid - wil bevorderen in Overijssel, de Noordoostpolder en Zuidwest-Drenthe. Wadinko neemt langdurig deel in nieuwe of bestaande, kansrijke ondernemingen. De deelname bestaat uit inbreng van risicodragend kapitaal, kennis managementondersteuning. Bedrijven die willen groeien of innoveren, zich willen verzelfstandigen of opvolgingsvraagstukken hebben, zijn bij Wadinko aan het juiste adres. De bedrijven waar Wadinko bij voorkeur in participeert, behoren tot de maakindustrie, zakelijke dienstverlening en logistiek. Omdat deze bedrijven veel aandacht besteden aan diverse vormen van innovatie hebben zij ontwikkelingsmogelijkheden en groeipotentie. Daarmee dragen ze in belangrijke mate bij aan de bevordering van de regionale economische structuur.</p>		
Ontwikkelingen	<p>Wadinko onderscheidt zich van andere verschaffers van risicodragend vermogen door haar specifieke opdracht en haar regionale betrokkenheid. Als participant geeft Wadinko zowel de medeaandeelhouders als de ondernemer een grote mate van zekerheid over het handhaven van het bedrijf in de regio. Eventuele strategische allianties worden niet gezocht met het oog op rendementsdoelstellingen van de aandeelhouders van Wadinko, maar juist in het belang van groei en bloei van de bedrijvigheid in het werkgebied.</p>		

Risico's	Het aandeel van de gemeente Dalfsen is beperkt. Dalfsen bezit 75 van de totaal 2.389 geplaatste aandelen (3,14%). Gelet op het financiële belang dat de gemeente heeft (€ 7.500) in combinatie met de zeggenschap (3,14%) is het risico van deze deelname verwaarloosbaar.
----------	--

Naam	Enexis Holding N. V.		
Website	Enexis Holding		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Eigen vermogen	€ 5.441 mln.	€ 5.263 mln.	n.n.b.
Vreemd vermogen	€ 4.907 mln.	€ 5.517 mln.	n.n.b.
Resultaat	€ 1.300 mln.	€ 15 mln.	n.n.b.
Gemeentelijke bijdrage	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Bron	Jaarrekening 2022 opgave Enexis per 30-6-2023		
Beleidsvoornemens	<p>Doelstelling: Enexis beheert het energienetwerk voor elektriciteit en aardgas in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland voor de aansluiting van ongeveer 2,3 miljoen klanten (huishoudens, bedrijven en overheden) voor gas en € 2,9 miljoen klanten voor elektriciteit. De netbeheerderstaak is een publiek belang, wettelijk geregeld met o.a. toezicht vanuit de Autoriteit Consument en Markt.</p> <p>In 2022 is door de aandeelhouders van Enexis een nieuw strategisch plan vastgesteld. Daarin wordt gekozen voor focus op kerntaken met drie hoofddoelen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wij sturen op maatschappelijk optimale energiekeuzes 2. Wij bieden iedereen altijd toegang tot energie 3. Klanten weten wat ze aan ons hebben <p>Focus ligt op de uitvoering van de energietransitie en het beperken van transportschaarste. Ontwikkelingen op het gebied van warmte, waaronder het nieuwe wetsvoorstel, zijn voor Enexis aanleiding om het strategisch plan op dit onderwerp nader uit te werken. Enexis verwacht dit in het voorjaar van 2024 ter vaststelling voor te leggen aan de AVA.</p>		
Ontwikkelingen	<p>Deze missie komt voort uit maatschappelijke ontwikkelingen die een materiële impact op Enexis hebben: klimaatverandering & energietransitie; participatie en vertrouwen in instituties (burgers willen meer invloed op hun directe leefomgeving) en digitale transformaties</p> <p>De missie en opgave hebben grote gevolgen voor de financiële positie van Enexis. Verkenningen van netbeheer NL en de individuele netbeheerders geven aan dat de energietransitie een enorme investeringsopgave en daaruit voortvloeiende kapitaalbehoefte tot gevolg heeft. Uitgangspunt is dat Enexis financieel solide blijft, geen financiële risico's neemt en tenminste een A credit-rating behoudt.</p> <p>Eind 2022 hebben de 3 regionale netbeheerders (Enexis, Alliander en Stedin) en hun aandeelhouders een onderhandelaarsakkoord bereikt met het Rijk over de voorwaarden en het proces voor een toekomstige participatie door het Rijk als de kapitaalbehoefte de mogelijkheden van het bedrijf en de huidige aandeelhouders overstijgt.</p>		

Risico's	Voor de gemeente Dalfsen bestaat formeel het risico van het verliezen van het geïnvesteerd kapitaal. Het risico is echter gering omdat Enexis opereert in een gereguleerde (energie)markt, onder toezicht van de Energiekamer. Daarnaast is het risico gering in relatie tot de (intrinsieke) waarde van Enexis Holding N.V. Daarnaast is het belangrijkste risico op dit moment de lagere dividenduitkeringen dan voorzien. Het risico is echter gemitigeerd middels een overeengekomen streefwaarde van € 100 miljoen voor het jaarlijkse dividend. De gemeente Dalfsen heeft met 64.662 aandelen een belang van 0,0433% belang in Enexis.
----------	--

Naam	N. V. ROVA Gemeenten		
Website	ROVA		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Eigen vermogen	€ 37.617.000	€ 43.665.000	n.n.b.
Vreemd vermogen	€ 66.722.000	n.n.b.	n.n.b.
Resultaat	€ 4.369.000	€ 3.983.000	n.n.b.
Gemeentelijke bijdrage	€ 2.084.000	€ 2.150.000	n.n.b.
Bron	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	
Beleidsvoornemens	ROVA heeft een nieuw strategiedocument vastgesteld voor de periode 2020 tot 2025. Missie: "ROVA werkt als maatschappelijke onderneming samen met gemeenten en inwoners aan een mooie en schone leefomgeving, nu en in de toekomst."		
Ontwikkelingen	<p>Strategische doelen 2025</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Minder verspilling van natuurlijke grondstoffen 2. Betere verwaarding van ingezamelde afvalstoffen 3. Optimalisatie van inzamelsystemen 4. Hogere klanttevredenheid 5. Duurzamere bedrijfsvoering <p>Het hergebruik van grondstoffen bevinden zich op een kantelpunt. Natuurlijke bronnen raken op en hergebruik van grondstoffen is nog in ontwikkeling. Hierdoor ontstaat onrust op de markt met bijvoorbeeld discussies over PMD, GFT, textiel en oud papier. Deze ontwikkelingen zijn ook actueel in onze regio.</p>		
Risico's	<p>De gemeente loopt de volgende risico's:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dienstverleningsovereenkomst: stijging van de tarieven voor de diensten van ROVA. - Aandelenbezit: Bij een tegenvallende exploitatie lagere dividenduitkering dan begroot. - Achtergestelde lening: De geldlening betreft een achtergestelde lening ten opzichte van bancaire financiers, zodat ROVA in geval van ontbinding, surséance van betaling of faillissement pas verplicht is aflossing te voldoen nadat de op dat moment bestaande schulden van ROVA aan haar bancaire financiers zijn betaald. <p>De gemeente heeft met 360 aandelen 3,28% van het aandelenbezit van ROVA in haar bezit.</p>		

Besloten Vennootschap

Naam	CSV Amsterdam B. V.		
Website			
Financiële gegevens	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Eigen vermogen	€ 210.079	€ 110.000	€ 0
Vreemd vermogen	€ 13.351	€ 0	€ 0
Resultaat	-/- € 102.300	-/- € 100.000	-/- € 100.000
Gemeentelijke bijdrage	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Bron	Jaarrekening 2022	Opgave CSV	Opgave CSV
Beleidsvoornemens	<p>CSV zal voorlopig nog voortbestaan om op eigen kosten en risico namens Deponie Zuid B.V., in overleg met de aandeelhouderscommissie het bezwaar en/of beroep te voeren tegen de Belastingdienst ten aanzien van de naheffingsaanslag afvalstoffenheffing.</p> <p>Na afwikkeling van deze bezwaar- en eventuele gerechtelijke procedure of voortijdige beëindiging hiervan (bijvoorbeeld door een mogelijk compromis tussen de Belastingdienst en CSV of een besluit van de aandeelhouderscommissie de procedure niet verder voort te zetten) zal CSV kunnen worden opgeheven en de resterende liquide middelen kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang.</p>		
Ontwikkelingen	<p>Bij de verkoop van de aandelen Essent in 2014 is overeengekomen, om een deel van de verkoopprijs niet direct uit te betalen aan de verkopende aandeelhouders, maar te reserveren voor mogelijke claims. CSV Amsterdam B.V. is hiermee belast.</p> <p>Op 20 april 2020 heeft CSV Amsterdam B.V. een vaststellingsovereenkomst ondertekend waarin een minnelijke schikking is getroffen voor de afwikkeling van alle geschillen.</p> <p>In februari 2021 heeft CSV bezwaar gemaakt tegen de naheffingsaanslag afvalstoffenbelasting. Op het moment is CSV in gesprek met de Belastingdienst over het bezwaar. Afhankelijk van de reactie van de Belastingdienst en de kans van slagen van een eventuele gerechtelijke procedure zal in overleg met de aandeelhouderscommissie van CSV de procedure al dan niet worden voortgezet.</p>		
Risico's	<p>Het aandeel van de gemeente Dalfsen is zeer beperkt. Dalfsen bezit slechts 0,0432% van de aandelen wat neerkomt op een bedrag van € 23,76. Het risico is dus verwaarloosbaar.</p>		

Naam	Publiek Belang Elektriciteitsproductie B. V.		
Website			
Financiële gegevens	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Eigen vermogen	€ 1.480.014	€ 0	n.n.b.
Vreemd vermogen	€ 9.914	€ 0	n.n.b.
Resultaat	-/- € 52.060	-/- 75.000	n.n.b.
Gemeentelijke bijdrage	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Bron	Jaarrekening 2022	Opgave PBE	
Beleidsvoornemens	n.v.t.		

Ontwikkelingen	Ondanks dat het General Escrow fonds in juni 2016 is geliquideerd, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen met betrekking tot het Convenant Borging Publiek Belang Kerncentrale Borssele uit 2009 nog in stand gehouden te worden. Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan of deze contractuele verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden ontbonden. Het doel is dat de vennootschap in 2032 zal kunnen worden opgeheven en de resterende liquide middelen kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang.
Risico's	Het aandelenbelang voor Dalfsen is 0,0432% en daarmee is het financiële risico zeer gering en beperkt tot de hoogte van dit aandelenbelang.

Stichting

Naam	Stichting Dalfsen Werkt		
Website			
Financiële gegevens	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Eigen vermogen			
Vreemd vermogen			
Resultaat			
Gemeentelijke bijdrage	€ 3.455.799		
Bron			
Beleidsvoornemens	De stichting stelt geen beleid vast.		
Ontwikkelingen	De stichting fungeert enkel als werkgever van de SW-ers en –voor maximaal 2 jaar- voor inwoners die vanuit de Participatiewet via SDW worden gedetacheerd bij reguliere werkgevers. De financiële afhandeling van de stichting vindt plaats door de gemeente. De stichting wordt in het kader van de vennootschapsbelasting gevolgd. Vanaf 1 juli 2015 zijn de salariskosten toegerekend aan Stichting Dalfsen Werkt.		
Risico's	Op moment dat de begrote inleenvergoeding van de diverse werkgevers achterblijft bij de begroting, ontstaat een financieel risico. Dit komt ten laste van het budget Arbeidsparticipatie van de gemeente. Voor de SW-ers die bij SW bedrijf Larcom gedetacheerd zijn geldt dat dit inleenrisico is afgedekt middels de eind 2020 afgesloten concessieovereenkomst. Een dergelijke constructie is juridisch bij Tiem niet mogelijk gezien de organisatiestructuur en verwevenheid met de gemeente Zwolle.		

Vereniging

Naam	Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)		
Website	https://vng.nl/		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Eigen vermogen	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
Resultaat	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
Gemeentelijke bijdrage	€ 46.461	€ 48.308	n.n.b.
Bron	Besluitvorming ALV 2021	Besluitvorming ALV 2022	
Beleidsvoornemens	Samen werken aan een krachtige lokale overheid en het vormen van een sterk netwerk voor kennisontwikkeling en onderlinge kennisdeling, waarin met elkaar én met andere partijen wordt samengewerkt aan verbetering van de gemeentelijke uitvoering en dienstverlening en de grote maatschappelijke en bestuurlijke opgaven die op de gemeenten afkomen.		
Ontwikkelingen	Het jaarlijks opstellen van een uitvoeringsagenda met daarin de aandachtspunten voor het komende kalenderjaar.		
Risico's	Beperkt tot de jaarlijkse bijdrage.		

Naam	Vereniging van Gemeenten Aandeelhouders binnen Noord Nederland (VEGANN)		
Website			
Financiële gegevens	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Eigen vermogen	€ 42.131	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	€ 5.000	n.n.b.	n.n.b.
Resultaat	€ 12.693	€ 10.360	n.n.b.
Gemeentelijke bijdrage			
Bron	Jaarcijfers 2022	Begroting 2023	
Beleidsvoornemens	Naast het behartigen van de gemeentelijke financiële belangen van de Noordelijke gemeenten voor zover die voortvloeien uit hun aandeelhouderschap in de te 's Hertogenbosch gevestigde naamloze vennootschap "Enexis Holding N.V zoals dividend beleid, het behartigen van de gemeentelijke belangen bij energietransitie en vraag van Enexis voor versterken eigen vermogen.		
Ontwikkelingen	Zie beleidsvoornemens.		
Risico's	Beperkt tot de jaarlijkse bijdrage.		

Paragraaf 7 Grondbeleid

Algemeen

In deze paragraaf wordt ingegaan op de wijze waarop de gemeente in 2024-2027 invulling wil geven aan haar grondbeleid. In 2015 is de Nota Grondbeleid vastgesteld. In deze nota is onder meer opgenomen dat de gemeente een actief grondbeleid voert. Het grondbeleid is opnieuw vastgesteld in de door de raad vastgestelde Omgevingsvisie. De Nota Grondbeleid wordt in 2024 geactualiseerd mede in relatie tot de in werking tredende Omgevingswet per 1 januari 2024. Instrumenten van grondbeleid, zoals bijvoorbeeld het gemeentelijk voorkeursrecht, worden in de Omgevingswet aangepast. De gevolgen van het Didam arrest voor privaatrechtelijke handelingen in relatie tot het gemeentelijk vastgoed worden ook beleidsmatig vastgelegd in de geactualiseerde nota.

Het gemeentelijk grondbeleid laat zich kenschetsen als actief grondbeleid. Deze vorm van grondbeleid houdt in dat actief gestuurd wordt op de ruimtelijke ontwikkelingen binnen de gemeente. Op deze wijze wordt getracht zo veel mogelijk grip te houden op planvorming, realisatie en uitgifte van gronden. Het aankoopbeleid is gericht op het zoveel mogelijk zelf verwerven van grond voor de realisatie van bedrijventerreinen en woningbouwlocaties. Indien dit niet geheel lukt, wordt getracht in samenspraak met derde partijen om actief faciliterend op te treden, waarbij uitgangspunt nog steeds is dat de gemeente 'aan het roer' blijft staan. De huidige grondexploitaties worden hoofdzakelijk in eigen beheer uitgevoerd.

Als daar aanleiding toe is, wordt op basis van de Wet voorkeursrecht gemeenten, het voorkeursrecht gevestigd. Dit betekent dat de eigenaren bij voorgenomen verkoop eerst de grond aan de gemeente moeten aanbieden. Op een aantal grondposities zowel aan de west zijde als aan de noord zijde van de kern Dalfsen zijn voorkeursrechten gevestigd. In het centrum van Dalfsen is op een enkele locatie nog een voorkeursrecht gevestigd.

De financiële vertaling van de grondexploitaties is opgenomen in de Meerjaren Prognose Grondexploitaties (MPG) 2023. In de MPG zijn de financiële doorrekeningen opgenomen van alle lopende grondexploitaties en is inzicht gegeven in het verwachte resultaat en het weerstandsvermogen.

Plaats van de grondexploitaties binnen de gemeentelijke organisatie/bedrijfsvoering

De taakgebieden grondbeleid en grondexploitatie vallen onder de eenheid Ruimtelijke Ontwikkeling. De concernmanager is verantwoordelijk voor deze taakgebieden en wordt hierin bijgestaan door budgetbeheerders en budgethouders.

Planning en control cyclus en grondexploitaties/informatievoorziening gemeenteraad

In de planning en control cyclus wordt de gemeenteraad jaarlijks drie keer geïnformeerd over de exploitatie van grond in de gemeente Dalfsen. Dat is op de volgende momenten:

- in november via de paragraaf grondbeleid in de programma begroting
- in april via de MPG
- in mei via de paragraaf grondbeleid in de jaarrekening

Bij belangrijke ontwikkelingen zal de raad ook tussentijds worden geïnformeerd. Dit kan onder andere bij de reguliere bestuursrapportages.

Ontwikkelingen

Voor het begrotingsjaar 2024 verwachten we bedrijfskavels te gaan toewijzen voor het industrieterrein 't Febriek Zuid II in Q4 2023. De verwachte opbrengst wordt opgenomen in de MPG 2024.

Voor de woningbouwlocaties in 2024 is rekening gehouden met 24 bouwka­vel transacties. Meerjarig ziet het beeld, op grond van de vastgestelde bestemmingsplannen, er als volgt uit:

Industrieterreinen (in ha)	2024	2025	2026	2027
't Febriek Zuid II	2	2	1	-
Oosterdalfsen (woon-werkkavels)	0,4			
<i>Totaal</i>	2,4	2	1	-
Woningbouw (aantal kavels)	2024	2025	2026	2027
Westerbouwlanden Noord	15	15	15	15
De Nieuwe Landen	2	-	-	-
De Nieuwe Landen II	1	-	-	-
Muldersweg II	6	10	4	4
<i>Totaal</i>	24	25	19	19

Bron: vastgestelde MPG 2023; tabel opgesteld op basis van lopende exploitaties.

In bovenstaande programmering is rekening gehouden met de verrichte uitgiften in 2023 en de afspraken die gemaakt zijn met ontwikkelaars en woningcoöperaties. De tabel laat zien dat het aantal verkopen binnen de lopende grondexploitaties terugloopt. Oorzaak hiervan ligt in het feit dat in de jaren ervoor door een gestegen vraag kavels sneller zijn uitgegeven dan oorspronkelijk gepland. De beschikbare kavels binnen de grondexploitatie zijn daarmee enkele jaren eerder uitgegeven dan verwacht.

De opvolgende woningbouwlocaties, zoals Oosterdalfsen Noord zijn op dit moment nog niet bouwrijp. Wel zijn er voorbereidingen voor vaststelling van bestemmingsplannen en de daarmee verband houdende grondexploitaties onderhanden voor Dalfsen (Oosterdalfsen Noord), Lemelerveld (Waterinkweg) en Hoonhorst (De Koele II). Het hieruit voortvloeiende bouwrijpmaken en uitgeven van bouwka­vels die hieruit voortkomen zijn nog niet in bovenstaand overzicht meegenomen, waardoor de verkopen hier een vertekend beeld laten zien. Uitgiften in de hier genoemde onderhanden zijnde bestemmingsplannen zullen vooreerst plaatsvinden vanaf 2025.

Om ook in de kern Nieuwleusen te kunnen blijven voldoen aan de vraag naar woningbouwka­vels wordt momenteel de locatie Oosterbouwlanden voorbereid. De grondpositie is voor een groot deel in eigendom van de gemeente.

Doordat wij werken met flexibele bestemmingsplannen op onze uitbreidingslocaties, kunnen wij het woningbouwprogramma op deze locaties aanpassen aan actuele omstandigheden waar dat nodig is.

Belangrijke ontwikkelingen die de komende jaren invloed hebben op zowel de vraag naar nieuwbouwka­vels als het bouwen van woningen zijn: oplopende bouwkosten, langere wachttijden bij nutsbedrijven, stikstof, schaarste aan bouwmaterialen, voldoende personeel, stijgende hypotheekrente etc.

Het actieve grondbeleid van de gemeente Dalfsen heeft ertoe geleid dat we veelal tot zelfrealisatie van bestemmingsplannen kunnen overgaan. Dit geeft mogelijkheden om te bepalen waar in een uitlegge­bied woningen voor starters, senioren of andere doelgroepen komen. Ook geeft het mogelijkheden om wijzigingen in verhoudingen tussen bijvoorbeeld sociale woningbouw en vrije sector door te voeren. De positieve en negatieve financiële effecten van dergelijke wijzigingen op de verschillende grondexploitaties worden waar nodig in beeld gebracht en besproken.

In de markt zien we de afgelopen tijd veel veranderingen die de ontwikkelingen beïnvloeden. Hoewel recente uitgiften succesvol geweest zijn, blijven er doelgroepen (o.a. starters en jongeren) die op dit moment minder perspectief hebben. Stijgende bouwkosten en een hogere rente zijn hier onder andere

de oorzaak van. De introductie van uitgifte via Collectief Particulier Opdrachtgeverschap heeft er aan bijgedragen dat starters op de woningmarkt een betere uitgangspositie hebben gekregen. In nieuwe projecten wordt deze wijze van uitgifte voortgezet.

De vraag naar betaalbare woningen is groter dan het aanbod. Om deze reden wordt overwogen het aanbod van betaalbare woningen te verhogen binnen de gemeentelijke grondexploitaties. De verhouding sociaal en vrije sector zou dan mogelijk 70/30 kunnen worden, in plaats van de huidige 60/40. De financiële gevolgen van deze wijziging zal in komende exploitaties als optie worden doorgerekend en voorgelegd aan de raad.

In 2022 is een woningbehoefte onderzoek uitgevoerd. De resultaten zijn in de nieuwe ontwikkelingen als onderbouwing van de behoefte aangeleverd. Vanuit dit onderzoek blijkt dat er een verwachte toename van het aantal huishoudens in de gemeente zal zijn. Hiervoor zijn er extra woningen nodig. Deze ontwikkeling past binnen de landelijke trend.

Daarnaast staat de provincie toe dat in de periode van 2016 tot 2026 er 1.022 woningen aan de voorraad worden toegevoegd. Dit is inclusief niet gemeentelijke plannen. In de woonvisie 2019-2024 is een gemiddelde van 120 woningen per jaar opgenomen. Het woningbehoefteonderzoek van 2022 gaf aan dat het woningtekort veel groter is.

Tenslotte hebben we nog steeds te maken met de effecten van de woningbouwcrisis die plaatsvond tot 2018. Tijdens deze crisis is de woningbouwproductie fors gedaald, waardoor er een groot woningtekort is ontstaan.

Om dit tekort op te lossen zullen oplossingen gevonden dienen te worden. Dit kan door binnen de bestaande voorraad bijvoorbeeld functieveranderingen toe te staan om daarmee de balans op de woningmarkt enigszins te doen herstellen. Een andere oplossing kan gezocht worden in nieuwbouw, op inbreidingslocaties en bij particuliere initiatieven. Om hieraan uitvoering te kunnen geven, dient tijdig over voldoende uitgeefbare grond te worden beschikt. In de met de provincie opgestelde woonagenda 2021-2024 West-Overijssel zijn hierover afspraken gemaakt.

Er lopen diverse voorbereidingen voor het openen van nieuwe grondexploitaties. Onderstaand overzicht geeft inzicht in de lopende voorbereidingskosten.

Omschrijving	Start-jaar	Beschikbaar krediet	Boekwaarde 31-12-2022	Investering 2022	Afboeking	Totale investering per 31-12-2022
Oosterdalfsen II	2019	350.000	223.223	107.000		330.223
't Gruthuuske	2016		87.151		10.268	76.883
Kiezebrink	2018	150.000	117.788	6.000		123.788
Bibliotheek	2018	60.000	57.271	17.000		74.271
Achter de molen	2016	20.000	41.341	1.000		42.341
Vitens locatie	2019	50.000	8.904	1.000		9.904
Waterinkweg	2021	157.000	15.302	107.000		122.302
De Koele II	2021	154.000	5.550	68.000		73.550
Muldersweg II	2021	100.000	514	35.000		35.514
Oosterbouw-landen	2021	325.000	41.125	19.000		60.125
		1.516.000	598.285	411.000	10.268	999.017

Risicomanagement

De jaarlijkse herzieningen van de grondexploitaties zijn onderdeel van de risicobeheersing. Jaarlijks worden de exploitaties herzien en worden de inschattingen van toekomstige kosten en opbrengsten beoordeeld, en waar nodig aangepast. Voorzienbare risico's worden verwerkt in de desbetreffende grondexploitatie. Als de risico's inzichtelijk zijn kan er worden gekeken naar hoe de risico's kunnen worden beheerst.

Risicobeheersing bestaat uit het nemen van maatregelen op basis van een beoordeling. Bij het beheersen van risico's worden vier keuzes genoemd:

- Vermijden van het risico. Het doel daarbij is om het risico weg te nemen.
- Verminderen van het risico. In dat geval wordt geprobeerd de kans of het effect van risico's zoveel mogelijk te beperken.
- Overdragen of delen van een risico. In dat geval wordt geprobeerd het risico (gedeeltelijk) uit te sluiten door dit over te dragen aan een derde partij of te delen met een derde partij.
- Accepteren van een risico. Dit kan bijvoorbeeld zijn door in financiële zin alvast een voorziening te treffen voor als het risico optreedt.

Onvoorzienbare risico's

Onvoorzienbare risico's zoals het hoger uitvallen van de ramingen voor het bouw- en woonrijp maken, worden zoveel mogelijk opgevangen binnen de grondexploitatie. Naast deze tegenvallers van de al geraamde kosten kan het ook voorkomen dat zich specifieke projectrisico's voordoen. Bijvoorbeeld verplichtingen in contracten met ontwikkelaars of grondeigenaren, locatietekenen, vervuiling en planschade. Per project wordt er geïnventariseerd of er sprake is van risico's. Deze worden zoveel mogelijk gekwantificeerd.

Er zijn ook onvoorzienbare risico's die samenhangen met de zogenaamde markt- en projectrisico's. Bijvoorbeeld renterisico's, verwervingsrisico's en afzetrisico's. Deze worden gezien als generieke risico's, die op alle grondexploitaties van toepassing zijn en invloed op elkaar hebben. Deze eventuele tegenvallers die niet uit de grondexploitatie kunnen worden gedekt, moeten worden opgevangen door de algemene reserve grondexploitaties.

Proces

Om de risico's binnen de grondexploitaties te kwantificeren wordt een planmatig/cyclisch risicomodel toegepast. Dit risicomodel kenmerkt zich door het financieel vertalen van een situatie, waarbij er sprake is van een (geringe) verslechtering van de economische situatie of stagnatie op de vastgoedmarkt. Periodiek worden de risico's van de beheersmaatregelen in kaart gebracht en geëvalueerd. De geconstateerde risico's zijn gekwantificeerd op basis van kans x impact. Vervolgens zijn de beheersmaatregelen bij de risico's geformuleerd. Door de risico's periodiek intern te bespreken blijven ze onder de aandacht en kan er als dat nodig is actie worden ondernomen. Op deze manier wordt er actief gestuurd op projecten met een hoog risico.

In het onderstaande overzicht zijn de totale risico's per complex opgenomen (kans x impact). Op het moment dat complexen winstgevend zijn kan een deel van het risico worden opgevangen door de verwachte winsten. Voor het risicoprofiel wordt 25% van de verwachte winst in mindering gebracht op het risico.

Complex	MPG 2023	MPG 2023	Begroting 2022	Begroting 2022
	Risico	Risicoprofiel	Risico	Risicoprofiel
Grift III	3.000	-	-	-
Subtotaal bedrijventerreinen	3.000	-	-	-
De Gemer Marke	1.000	1.000	-	-
Oosterdalfsen	-	-	-	-
Westerbouwlanden Noord	46.000	-	59.000	-
Agnietencollege	-	-	-	-
De Nieuwe Landen	-	-	-	-
De Nieuwe Landen II	3.000	-	-	-
Muldersweg I	6.000	6.000	-	-
Muldersweg II	6.000	-	-	-
De Wieken	-	-	-	-
Subtotaal woningbouwlocaties	62.000	7.000	59.000	-
Ontwikkeling rente +1%	103.000	103.000	165.000	165.000
Ontwikkeling kosten +1%	166.000	166.000	635.000	635.000
Ontwikkeling opbrengsten +/- 1%	383.000	383.000		
Voorbereiding	275.000	275.000		
POC methode	500.000	500.000	1.000.000	500.000
VPB	300.000	300.000	200.000	200.000
Subtotaal generieke risico's	1.727.000	1.727.000	2.000.000	1.500.000
Totaal	1.792.000	1.734.000	2.059.000	1.500.000

Projectrisico's

In bovenstaande tabel geeft in het bovenste deel de project risico's weer. Het betreft hier risico's die niet binnen de 25% kunnen worden opgevangen.

In de risico inschatting is een risico opgenomen voor stijgende rente. Voor het risico op een rentestijging van 1% is bovenop het huidige werkelijke risico een risicobuffer opgenomen.

Het grootste risico heeft betrekking op het risico van prijsstijgingen en opbrengstendaling. In de actualisaties is gerekend met de huidige grondprijzen. (Nota van Uitgangspunten, dec 2022).). Door de sterk stijgende kosten en dalende VON prijzen in het afgelopen jaar blijft het risico bestaan dat toekomstige ontwikkelingen wellicht niet volledig aansluiten bij de uitgangspunten in de berekeningen. De verwachting is dat de geprognosticeerde stijging van grondprijzen vanaf 2024 wel kan worden doorgevoerd.

In de afgelopen periode zijn we geconfronteerd met hoge inflatiecijfers en stijgende rente. Onder andere veroorzaakt door schaarste op de markt en de oorlog in Oekraïne. Voor de komende tijd is het niet duidelijk hoe één en ander zich zal ontwikkelen. Het is daarom lastig in te schatten hoe groot de impact hiervan is op de grondexploitaties. Dit heeft betrekking op de stijging in kosten, maar ook de mogelijkheid om dit door te vertalen in de VON-prijzen en de uiteindelijke grondprijzen. De effecten zijn niet expliciet meegenomen in de risico analyse, maar zullen gedekt moeten worden uit het risico voor de algemene kosten en opbrengsten stijging.

In het risico profiel is rekening gehouden met het risico dat op basis van de vastgestelde methode voor winstnemingen het reeds genomen resultaat terug geboekt moet worden. In 2022 is door aanpassingen in de exploitaties zichtbaar dat circa € 0,5 mln. aan winst teruggedraaid moet worden. In het risicoprofiel is rekening gehouden met de situatie dat dit nogmaals in deze omvang kan voorkomen.

Risico's projecten in voorbereiding

In 2023/2024 worden naar verwachting een aantal grondexploitaties ter vaststelling aangeboden. Deze projecten brengen in de huidige conjunctuur en woningmarktontwikkelingen al in de voorbereidingsfase risico's met zich mee. Denk aan de programmering en daarmee grondopbrengsten en onvoorziene kosten als bijvoorbeeld bijgesteld en gewijzigd beleid (landelijk, provinciaal, gemeentelijk), archeologie, waterberging en stikstof. Op basis van een eerste inventarisatie wordt dit risico berekend op afgerond ca.€ 0,3 miljoen

Reserveringen

Onder reserveringen zijn kosten opgenomen die niet zijn of mogen worden opgenomen in de grondexploitaties maar die wel een hoge mate van zekerheid hebben dat deze kosten door de gemeente gedragen moeten worden. In Dalfsen betreft dit de vennootschapsbelasting die de gemeente verschuldigd is over de grondexploitaties.

Op basis van het bovengenoemde wordt is een risicototaal van ruim € 1,73 mln berekend. Bij de inschatting van de risico's is er rekening gehouden dat niet alle risico's zich gelijktijdig voordoen. De gemeente moet voor het totale risico voldoende buffers hebben om deze op te vangen. Dit wordt bij het weerstandsvermogen nader toegelicht.

Algemene reserve grondbedrijf (weerstandsvermogen)

Het voeren van een actief grondbeleid brengt risico's met zich mee. Deze mogelijke risico's worden gedekt door een buffer in de algemene reserve grondexploitaties.

De hoogte van de reserve wordt bepaald op basis van de risico's die gelopen worden, of kosten die nog geclaimd kunnen worden uit de reserve (vennootschapsbelasting). Bij het bepalen van de risico's wordt rekening gehouden met dat bij winstgevende exploitaties de eerste 25% van de winst kan worden ingezet om de risico's op te vangen. In de nota reserves en voorzieningen is vastgelegd dat de reserve een ondergrens kent van € 1 miljoen. Op basis van de huidige risicoschatting is minimaal niveau van de reserve van € 1,73 miljoen benodigd.

Bij het opstellen van de MPG wordt de risicoanalyse herzien en wordt ook beoordeeld in hoeverre de huidige reserve toereikend is. In onderstaande tabel wordt het verloop van de reserve 8n de afgelopen periode weergegeven. (genoemde bedragen x € 1.000)

	2019	2020	2021	2022
Netto berekende risico/benodigde stand reserve	2.400	2.300	1.500	1.734
Stand algemene reserve grondexploitaties	4.787	2.679	2.433	902
Van Reserve grondexploitaties aan Algemene reserve vrij besteedbaar	2.387	379	933	-832

Bron: MPG 2023

Op basis van de MPG 2023 is de algemene reserve grondexploitaties aangevuld vanuit algemene reserve vrij besteedbaar. Deze benodigde dotatie wordt met name veroorzaakt door minder tussentijdse winstnemingen en hogere kosten (voorheffingen) voor de vennootschapsbelasting in 2022 en de aanzienlijke reservering voor eventuele terugstorting voorlopig resultaat naar de grondexploitaties en vennootschapsbelasting. De verwachting blijft, zoals ook afgelopen jaar al geschetst, dat ook de komende jaren de winstnames uit de grondexploitaties en de daarmee samenhangende voeding van de algemene reserve grondexploitaties, lager zullen blijven liggen dan de afgelopen jaren. De winsten uit grondexploitaties zijn incidentele middelen. Hierdoor is de omvang lastig te bepalen en zijn hierdoor ook niet ingerekend in de begroting. Bij de ontwikkelingen is wel een doorkijk gegeven naar mogelijk te verwachten winsten. Indien omstandigheden en risico's gelijk blijven kunnen deze tussentijdse winsten alsnog worden overgezet naar de reserve vrij besteedbaar.

Parameters

Voor de actualisatie van de grondexploitaties wordt gebruikt gemaakt van verschillende parameters. In deze paragraaf zal meer inzicht worden gegeven in de gehanteerde parameters. Deze parameters zijn vastgesteld middels de Nota van Uitgangspunten en bij het opstellen van de MPG 2023 toegepast en verwerkt. Er zijn op dit moment nog geen indicaties dat de parameters aangepast moeten worden.

Programmering

Eén keer per twee tot drie jaar wordt een woningbouw behoefte onderzoek gedaan in de gemeente Dalfsen en wordt er marktonderzoek gedaan naar bedrijventerreinen. In 2022 is er een nieuw onderzoek naar de woningbehoefte verricht. De uitkomst van dit onderzoek gaf aan dat er een onverminderde vraag is naar woningen in alle typen. Voor de bedrijventerreinen zal in de tweede helft van 2023 een behoefte onderzoek worden uitgevoerd.

Op basis van de werkelijke verkopen en de huidige ontwikkelingen in de markt en de verrichte onderzoeken zal beoordeeld worden in hoeverre de programmering aangepast dient te worden. De uitkomsten worden verwerkt in de Nota van Uitgangspunten die door het college zal worden vastgesteld.

Kosten en opbrengstenstijging

Bij het opstellen van de actualisaties worden kosten (investeringen) en opbrengsten (grondverkoop) in de tijd uitgezet. Op basis van deze beoordeling zijn de volgende parameters gehanteerd bij het actualiseren van de grondexploitaties in de MPG 2023.

Parameters	2023	2024	2025 e.v.
Kostenstijging	5,0%	5,0%	3,0%
Opbrengstenstijging	0,0%	1,0%	2,0%

Nota van Uitgangspunten

Sinds 2021 wordt door het college een Nota van Uitgangspunten vastgesteld. De nota van uitgangspunten is gebaseerd op het meest actuele beeld van de onderliggende portefeuille.

Rentetoerekening

Het BBV heeft aangegeven voor de rentetoerekening aan te willen sluiten bij de fiscale grondslagen. Dat betekent dat alleen de daadwerkelijke rente toegerekend kan worden en dat er geen rente over het eigen vermogen mag worden toegerekend. Het rentepercentage die gehanteerd wordt voor de doorrekeningen is bepaald op 1%. De werkelijke rente is lager dan 1% en schommelt in de begrotingsperiode 2022-2025 tussen de 0,52% en 0,56%. Hierdoor wordt een kleine risicobuffer ingebouwd om de stijgende rente te kunnen opvangen. Door de stijgende langlopende rente van de afgelopen periode wordt in de aankomende actualisatie (MPG) de rente toerekening opnieuw in beeld gebracht. De gevolgen van de stijgende rente kunnen aanzienlijke gevolgen hebben op de gemeentelijke grondexploitaties.

Disconteringsvoet

De disconteringsvoet is het rekenpercentage dat gebruikt wordt om de toekomstige contante waarde van kasstromen te kunnen bepalen. Dit is het percentage waartegen de eindwaarden contant worden gemaakt naar startwaarde. Dit moet aansluiten op het meerjarig streefpercentage van Europese Banken voor inflatie. In de doorrekeningen van de grondexploitaties is rekening gehouden met een disconteringsvoet van 2%.

Verkooprijzen

De grondprijzen worden jaarlijks aangepast aan de huidige marktomstandigheden. De bevoegdheid tot het vaststellen van de verkoopprijzen voor de woningbouw- en bedrijvenlocaties ligt bij het college. De prijzen voor 2023 heeft het college vastgesteld bij het vaststellen van de Nota van Uitgangspunten. Dit zijn op dit moment de meest actuele prijzen die beschikbaar zijn. Doorrekeningen worden altijd gemaakt op de meest actueel vastgestelde prijzen.

Actualiteit grondexploitaties

Alle grondexploitaties zijn per 1-1-2023 geactualiseerd en worden in de gemeenteraad vastgesteld via het vaststellen van de MPG 2023. Jaarlijks worden de actualisaties verricht naar de stand van 1 januari. Ook worden de mutaties verwerkt in de MPG.

In onderstaand overzicht is de prognose weergegeven van het verwachte resultaat zoals deze voorkomt in de MPG 2023.

	Verwacht resultaat op eindwaarde x € 1000
BT Grift III	43
Woningbouw:	
De Gerner Marke	-5
Oosterdalfsen	303
Westerbouwlanden Noord	3.354
Agnieten College	419
De Wieken	-897
De Nieuwe Landen	236
De Nieuwe Landen II	327
Muldersweg	-37
Muldersweg II	125
Totaal	3.868
<i>Bron: MPG 2023</i>	

Paragraaf 8 Wet Open Overheid

Algemeen

Op 1 mei 2022 is de Wet open overheid in werking getreden. Artikel 3.5 van de Wet open overheid schrijft voor dat een bestuursorgaan in de jaarlijkse begroting aandacht besteedt aan de beleidsvoornemens inzake de uitvoering van de Wet open overheid (Woo) en in de jaarlijkse verantwoording verslag doet van de uitvoering ervan (de openbaarheidsparagraaf). Het doel van de Woo is een open overheid, die zorg draagt voor een adequate en toegankelijke informatievoorziening op basis van een ordentelijke informatiehuishouding.

De Wet open overheid (Woo) verplicht de gemeente tot actieve openbaarmaking. De Woo noemt elf categorieën die wij actief openbaar moeten maken. Het overgangsrecht van de Woo regelt dat de start van de actieve openbaarmaking van deze elf categorieën wordt geregeld in een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB). Daarin zal naar verwachting naast de datum ook worden bekend gemaakt dat de elf categorieën niet allemaal tegelijk openbaar gemaakt moeten worden, maar dat daar een fasering in wordt aangebracht. Voorlopig is er nog geen duidelijkheid vanaf wanneer wij moeten starten met actieve openbaarmaking. Overigens maken wij al diverse zaken actief openbaar. Denk aan de raadsstukken, vastgestelde verordeningen, beleidsregels, organisatiegegevens en dergelijke. Het staat ons vrij om al meer documenten actief openbaar te maken.

Passieve openbaarmaking

Iedereen kan altijd verzoeken om bepaalde informatie openbaar te maken. Slechts in uitzonderingsgevallen kan een bijzonder belang het algemene belang bij openbaarmaking voor gaan. Voor het behandelen van een Woo-verzoek mogen geen leges worden geheven (het openbaar maken is een algemeen belang terwijl alleen voor individuele diensten leges geheven mogen worden).

Verbetering informatiehuishouding

Een van de uitgangspunten van de Woo is dat de informatiehuishouding op orde is. Door het informatiebeheer compliant en duurzaam in te richten, bereiden we de organisatie voor op de toekomst. Het bureau Doxis zal in het najaar van 2023 een nulmeting uitvoeren waarbij naast de Woo ook gekeken zal worden naar andere digitaliseringswetten als Wet Modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer en Wet digitale overheid. Aan de hand van het onderzoek worden de ambities geformuleerd over de actieve openbaarmaking van de Woo.

Paragraaf 9 Duurzaamheid

Algemeen

Dalfsen is een duurzame gemeente. Zorgvuldig omgaan met de omgeving en toekomstbestendig handelen is bij de inwoners, ondernemers en gemeente normaal. Naast een eigen beleidsplan Duurzaamheid is dit thema verweven in vele beleidsvelden binnen de gemeente Dalfsen.

In deze paragraaf worden de belangrijkste projecten en ontwikkelingen toegelicht waaraan de gemeente meewerkt.

Beleidskader

Duurzaamheidsbeleid

Beleidsplan Duurzaamheid heeft een looptijd van 2017 tot 2025. De missie is “Dalfsen nu en in de toekomst leefbaar” met de vier pijlers: minder energiegebruik, meer duurzame energie, meer lokale kracht, meer circulair. In januari 2023 is het bijbehorende uitvoeringsplan voor de periode 2023-2025 vastgesteld.

Klimaatakkoord

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van een deel van de taken uit het landelijke klimaatakkoord en krijgen hiervoor de komende jaren de bijbehorende middelen. De middelen voor de komende 3 jaar zijn ontvangen en het eerder genoemde uitvoeringsplan houdt hier rekening mee.

Incidentele middelen

In toenemende mate krijgen gemeenten de mogelijkheid om extra incidentele provinciale en rijksmiddelen aan te vragen voor specifieke taken zoals een extra aanpak tegen energiearmoede of verduurzaming woningen. Van iedere vorm van extra ondersteuning wordt ambtelijk en bestuurlijk een brede afweging gemaakt over de nut, noodzaak, kosten en uitvoering.

Externe onderzoeken projecten

Ook op het gebied van innovatie, onderwijs en onderzoek worden lokale overheden regelmatig gevraagd om deel te nemen. Denk aan onderzoek en projecten naar circulariteit, nieuwe energiesystemen of duurzame landbouw. De mate van deelname van een gemeente wisselt sterk. Ook hier wordt per onderzoek of project een brede afweging gemaakt over de nut, noodzaak, kosten en uitvoering.

Stand van zaken

Hieronder een overzicht van de projecten, onderzoeken en acties die in 2024 op het programma staan aan de hand van de vier pijlers uit het duurzaamheidsbeleid.

Minder energiegebruik

In het Nationaal Klimaatakkoord is afgesproken dat de gebouwde omgeving in 2050 aardgasvrij is. Iedere gemeenten heeft daarom eind 2021 de transitievisie warmte vastgesteld. In deze visie is het tijdspad tot 2030 aangegeven. Diverse 'sporen' zijn uitgewerkt en opgestart. Voor Dalfsen betekent dit dat onderzocht zal worden of er mogelijkheden zijn voor een warmtenet in bepaalde buurten, en dat er ingezet gaat worden op “natuurlijke momenten” waar woningeigenaren aan de slag willen met hun woning. Dit laatste wordt bijvoorbeeld gedaan door het creëren van handelingsperspectief voor inwoners, bijvoorbeeld op het gebied van isolatie, energie besparen en duurzame alternatieven.

Naast deze “sporen” in de warmtetransitie wordt er ook ingezet op een brede voorlichting en communicatie over energiebesparing via ons energieloket en energiecoach. De reguliere communicatiekanalen worden uitgebreid met online webinars over specifieke onderwerpen zoals koeling, ventilatie en warmtepompen. Daarbij wordt zoveel mogelijk aangesloten bij landelijke programma's en subsidies.

Voor energiearmoede wordt in 2024 de lopende actie voortgezet. Dankzij een landelijke regeling worden, onder regie van de gemeente, cluster-gewijs woningen verduurzaamd zodat de energierekening zo snel mogelijk significant wordt verlaagd.

Op basis van het vastgestelde verduurzamingsplan gemeentelijke gebouwen worden ook in 2024 diverse panden aangepakt. Diverse maatregelen voor de zwembaden en de werf in Nieuwleusen worden uitgevoerd.

Dankzij diverse landelijke subsidies en regelingen worden maatschappelijke partijen zoals sportverenigingen gestimuleerd om te verduurzamen. De gemeente ondersteunt deze partijen met bijvoorbeeld advies en onderzoek. In 2024 worden waarschijnlijk weer diverse panden beter geïsoleerd.

Meer duurzame energie

In 2024 worden de vervolgstappen gezet in het zoekgebied Dalfserveld. Op basis van een gezamenlijk energieplan worden de vervolgstappen nader uitgewerkt voor zonnedaken, zonneparken en windmolens. Tevens wordt gewerkt aan een brede regionale gebiedsvisie waarbij het energieplan onderdeel van uit zal maken.

Parallel aan deze processen wordt het gezamenlijke energiebedrijf verder uitgewerkt voor onder meer de verdere realisatie van de genoemde energieopwekking.

De energieplannen voor Dalfserveld maken onderdeel uit van de Dalfser bijdrage aan de Regionale Energie Strategie (RES). Begin 2024 wordt de strategie geactualiseerd (RES 2.0) en de plan-MER opgeleverd. De regionale inzet van Dalfsen focust vooral op de samenwerking op energiegebied met de buurgemeenten Zwolle, Staphorst en Zwartewaterland. In deze drie gemeenten zijn ook energieplannen en streven is een integraal en samenhangend geheel. Vanuit deze samenwerking wordt ook de eerder genoemde gebiedsvisie uitgewerkt.

Daarnaast is Dalfsen zowel ambtelijk als bestuurlijk actief betrokken bij de RES-werkgroep rondom de uitbreidingen van het elektriciteitsnetwerk. In 2024 start de uitbreiding van het hoogspanningsstation Hessenweg en in de grotere kernen worden extra middenspanningsstations bijgeplaatst.

Begin 2024 is naar verwachting het eerste zonnepark in Dalfsen aangesloten op het net (Veldhoeveweg). Eventuele andere grote energieproductieprojecten, zoals grote zonnedaken, zijn in afwachting van uitbreiding van het netwerk. Dalfsen is met de netbeheerder in overleg voor een nieuw station waarbij ook extra ruimte beschikbaar komt voor teruglevering.

Parallel worden onderzoeken verricht om het bestaande netwerk maximaal te benutten en te verduurzamen. Daarbij focussen we op onze bedrijfsterreinen.

Meer lokale kracht

Binnen deze pijler stimuleren we activiteiten vanuit de bewoners, maatschappelijke partners en ondernemers. Vooral de samenwerking met de Dorpen van Morgen is en blijft daarbij belangrijk. Samen of individueel worden projecten, onderzoeken en acties bedacht en uitgevoerd.

In 2024 werken we nauw samen bij de uitvoering van warmteplannen en gezamenlijk energiebedrijf.

In 2024 wordt een project afgerond met de landgoederen in onze gemeenten. Een duurzame toekomstvisie wordt uitgewerkt en diverse nieuwe vormen van samenwerking en realisatie worden getest. De gemeente Dalfsen is partner van dit project en zal ervaring opdoen met de pilots.

Met de ondernemersverenigingen werken we samen op het gebied van energiebesparing, slimmer energiegebruik en meer opwek.

Meer circulair

De basis van deze pijler is huishoudelijk afval. Samen met ROVA zorgen we voor een efficiënte en duurzame manier van inzamelen en hergebruik. Het hergebruikspercentage is in Dalfsen hoog. In 2024 worden met ROVA acties uitgevoerd om de kwaliteit van GFT en PMD te verhogen via het project Terugwinnaars en meer lokaal groter huishoudelijk afval in te zamelen via de GRIP-wagen.

Dalfsen neemt ook deel aan het samenwerkingsverband WaardeRing. Vanuit de kringloopwinkels worden pilots uitgevoerd voor meer hergebruik van huishoudelijke productie. Daarbij wordt veel samenwerking gezocht met lokale ondernemers. In 2024 worden de successen van eerdere pilots in andere gemeenten ingevoerd in Dalfsen en andersom.

In 2024 worden meer straatafvalbakken voorzien van de bekende statiegeldrekjes. Het Cleanteam beheert deze rekjes.

4 Bijlagen

1 Lasten en baten 2024 tot en met 2027

		Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten							
P01	Bestuur, ondersteuning & alg. dekkingsm.	-15.207	-18.772	-19.250	-19.226	-19.673	-20.045
P02	Openbare orde en veiligheid	-2.705	-2.889	-3.107	-3.080	-3.152	-3.225
P03	Beheer openbare ruimte	-6.422	-6.329	-6.407	-6.470	-6.670	-6.880
P04	Economische zaken	-585	-571	-1.513	-321	-330	-340
P05	Onderwijs en vrije tijd	-7.055	-6.919	-6.997	-7.014	-7.075	-7.145
P06	Inkomensondersteuning	-9.120	-8.418	-7.727	-7.355	-7.427	-7.489
P07	Sociaal domein	-24.870	-30.043	-31.597	-26.636	-27.540	-28.446
P08	Duurzaamheid en milieu	-6.140	-7.488	-6.576	-6.727	-7.031	-7.223
P09	Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	-10.409	-8.647	-6.153	-4.645	-4.225	-4.326
Totaal lasten		-82.513	-90.077	-89.327	-81.474	-83.124	-85.119
Baten							
P01	Bestuur, ondersteuning & alg. dekkingsm.	58.555	57.517	63.481	66.362	64.038	64.210
P02	Openbare orde en veiligheid	257	101	102	103	104	106
P03	Beheer openbare ruimte	396	396	279	353	355	358
P04	Economische zaken	430	300	1.222	21	22	22
P05	Onderwijs en vrije tijd	887	1.012	790	798	795	785
P06	Inkomensondersteuning	6.195	5.540	5.456	4.950	4.955	4.955
P07	Sociaal domein	4.651	5.799	6.308	1.468	2.136	2.426
P08	Duurzaamheid en milieu	5.628	5.912	5.722	5.839	6.116	6.285
P09	Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	9.617	6.823	4.587	2.973	2.489	2.521
Totaal baten		86.616	83.401	87.947	82.867	81.010	81.669
Saldo							
P01	Bestuur, ondersteuning & alg. dekkingsm.	43.348	38.744	44.231	47.136	44.365	44.164
P02	Openbare orde en veiligheid	-2.448	-2.788	-3.005	-2.977	-3.048	-3.119
P03	Beheer openbare ruimte	-6.026	-5.933	-6.129	-6.117	-6.315	-6.522
P04	Economische zaken	-155	-271	-291	-299	-308	-317
P05	Onderwijs en vrije tijd	-6.168	-5.907	-6.207	-6.217	-6.280	-6.359
P06	Inkomensondersteuning	-2.925	-2.877	-2.271	-2.405	-2.472	-2.534
P07	Sociaal domein	-20.219	-24.244	-25.289	-25.168	-25.404	-26.019
P08	Duurzaamheid en milieu	-513	-1.576	-854	-889	-915	-938
P09	Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	-792	-1.824	-1.566	-1.672	-1.736	-1.806
Totaal saldo		4.103	-6.675	-1.381	1.392	-2.113	-3.451
Stortingen in reserves		-8.226	-6.631	-1.124	-116	-75	-43
Onttrekkingen aan reserves		10.627	11.182	2.806	1.433	1.431	1.357
Resultaat		6.505	-2.124	301	2.709	-757	-2.137

2 Geraamde incidentele bedragen

Incidentele baten en lasten bedragen x € 1.000						
nr	Omschrijving	B/L	2024	2025	2026	2027
1	Implementatie i-burgerzaken	L	7			
2	Huisstijl opfrissen	L	35			
3	Project begrijpelijke communicatie	L	44			
4	Digitale dienstverlening	L	15			
5	Burgerpanel	L				10
6	Digitalisering brievenprintstaat en/of pip software	L	25			
7	Implementatie digitaliseringswetten	L	50	50	50	
8	Archief collectie overijssel	L	60			
9	Personele knelpunten - uitbreiding formatie	L	104			
10	Maatschappelijke initiatieven	L	500			
11	Storting voorziening kunstwerken	L	128			
12	Dekking storting voorziening kunstwerken uit ARVB	B	-128			
13	Implementatie ibor	L	28			
14	Uitvoeringsprogramma economisch beleid	L	50	50	50	50
15	Personele capaciteit begeleiding IHP	L	80			
16	Onderzoek vitale vakantieparken en permanente bewoning	L	30			
17	Project verbetering dienstverlening sociaal domein	L	90	60	60	60
18	Doorbelasting applicatiebeheer SD	B	-63			
19	Crisisnoodopvang asielzoekers	L	485			
20	Crisisnoodopvang asielzoekers, rijksbijdrage	B	-485			
21	Gemeentelijke opvang Oekraïners	L	4.890			
22	Gemeentelijke opvang Oekraïners, rijksbijdrage	B	-4.890			
23	Particuliere opvang Oekraïners	L	310			
24	Particuliere opvang Oekraïners, rijksbijdrage	B	-310			
25	Gezond en actief leven akkoord (GALA)	L	161	158	64	
26	Gezond en actief leven akkoord (GALA)	B	-161	-158	-64	
27	Stelpost extra middelen jeugdzorg	L	76			
28	Basistaken duurzaamheid	L	60	55	50	50
29	Aanvullende taken klimaatakkoord	L	70	70	75	75
30	Specifieke projecten isolatie en innovatie	L	169	232		
31	Specifieke projecten isolatie en innovatie, rijksbijdrage	B	-169	-232		
32	Ombouw installaties naar VGS 2.0 budgetneutraal	L	160	60		
33	Ombouw installaties naar VGS 2.0 budgetneutraal	B	-160	-60		
34	Opstellen archeologische waardenkaart	L	25			
35	Aanloopkosten start werkzaamheden Omgevingswet	L	78	58		
36	Opstellen plattelandsvisie	L	50			
37	Actualiseren omgevingsvisie 2.0	L	40			
38	Opstellen uitvoeringsplan visie en verkeersplan Backxlaan	L	80			
39	Dorpsvisies	L	25			
40	Woonzorgvisie	L	30			
41	Ruimte voor de Vecht	L	10	12	14	
Totaal incidentele baten en lasten		L	1.600	355	299	245

Hieronder worden de budgetten groter dan € 50.000 toegelicht

7. Implementatie digitaliseringswetten

De implementatie van de Wet Digitale Overheid en Wet Open Overheid hebben een behoorlijke impact. Om de implementatie op een goede wijze is in de jaren 2024 tot en met 2026 jaarlijks € 50.000 benodigd.

8. Archief collectie Overijssel

Historische stukken moeten worden opgeslagen in een archiefbewaarpplaats. De gemeente heeft geen eigen archiefbewaarpplaats, slechts een archiefruimte, daarom worden deze stukken overgebracht naar de collectie Overijssel.

10. Maatschappelijke initiatieven

We willen een impuls geven aan maatschappelijke initiatieven vanuit een kader wat helder en herkenbaar is. Uitgangspunt hierbij is om het voor aanvragers en gemeente zo simpel mogelijk te houden.

11 en 12. Storting voorziening kunstwerken

De raad heeft in april 2023 het MJOP vastgesteld. Onderdeel hiervan is het instellen van een voorziening civiele kunstwerken. De eenmalige storting in deze voorziening wordt gedekt vanuit de Algemene reserve vrij besteedbaar.

14. Uitvoeringsprogramma economisch beleid

De verwachting is dat voor de acties en maatregelen die voortvloeien uit de uitvoeringsagenda economisch beleid jaarlijks € 50.000 benodigd is.

15. Personele capaciteit IHP

De uitwerking van het Integraal Huisvestingsplan basisonderwijs 2022-2024 (IHP) vergt extra capaciteit, hiervoor is in 2024 € 80.000 beschikbaar.

17. Project verbetering dienstverlening sociaal domein

Om de dienstverlening vanuit de overheid fundamenteel te verbeteren heeft het kabinet middelen beschikbaar gesteld. Dit volgt uit de aanbevelingen van de Parlementaire Onderzoekcommissie Kinderopvangtoeslag (POK). Door verbetering van bedrijfsprocessen en automatisering komt meer tijd en ruimte voor het persoonlijke gesprek en ondersteuningsvraag.

18. Doorbelasting applicatiebeheer sociaal domein

Het contract met de gemeenten Staphorst en Zwartewaterland op het gebied van applicatiebeheer voor de Suite is verlengt tot en met juni 2024.

19 en 20. Crisisnoodopvang asielzoekers

De aanhoudende instroom van asielzoekers en gebrek aan opvangcapaciteit leiden er toe dat de verschillende veiligheidsregio's de opdracht hebben gekregen om crisisnoodopvangplekken te realiseren. Met ingang van 3 oktober 2022 vangen wij asielzoekers op in het Hof van Dalfts en de kosten werden volledig gedekt door het Rijk.

21 t/m 24. Gemeentelijke en particuliere opvang Oekraïners

Met de opvang en verstrekkingen aan vluchtelingen afkomstig uit Oekraïne leveren wij een bijdrage aan de taakstelling vanuit de Veiligheidsregio IJsselland. De kosten voor onder meer de gemeentelijk opvang en de verstrekkingen worden gedekt door het Rijk.

25 en 26. Gezond en actief leven akkoord (GALA)

Landelijk is het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) afgesloten. Met het GALA bouwen we aan het fundament voor een gerichte lokale en regionale aanpak op het gebied van preventie, gezondheid en sociale basis. Met het GALA wordt ingezet op een integrale benadering van preventie, met aandacht voor achterliggende factoren die invloed hebben op gezondheid. Als gevolg van het GALA zijn diverse afzonderlijke geldstromen van het rijk samengevoegd in één Specifieke Uitkering (SPUK).

27. Stelpost extra middelen jeugdzorg

Bij de begroting 2022-2025 is de stelpost extra middelen jeugdzorg ingesteld. Door het tekort in 2024 op geïndiceerde jeugdzorg te dekken vanuit de stelpost, resteert een bedrag van € 76.000.

28. Basistaken duurzaamheid

De hoofdpijlers (Meer Besparen, Meer Opwekken, Meer Lokale samenwerking, Meer Lokaal Hergebruik) worden uitgebreid met extra inzet, projecten en acties. Ook leggen we extra verbindingen met de thema's biodiversiteit, klimaatadaptatie en energiearmoede. Deze aanvullingen gaan ook gepaard met uitbreiding van onze basistaken, zoals meer communicatie, coördinatie en beleidsontwikkeling.

29. Aanvullende taken klimaatakkoord

De hoofdpijlers (Meer Besparen, Meer Opwekken, Meer Lokale samenwerking, Meer Lokaal Hergebruik) worden uitgebreid met extra inzet, projecten en acties. Hierbij pakken we een aantal nieuwe onderwerpen op zoals smartgrids, laadinfrastructuur en energieopslag.

30/31. Specifieke projecten isolatie en innovatie

Met behulp van de Specifieke Uitkering (SpUk) Lokale Aanpak Isolatie zet gemeente Dalfsen een eigen isolatieprogramma op voor koopwoningen. Daarmee kunnen woningeigenaren hun slecht geïsoleerde woningen verduurzamen.

32/33. Ombouw installaties naar VGS 2.0 budgetneutraal

In het kader van het bestuursakkoord OAS (Optimalisatie Afvalwatersysteem) met het waterschap zijn meerjarig 3 projecten opgenomen. Het waterschap vergoed hierbij de door ons te maken kosten.

35. Aanloopkosten start werkzaamheden Omgevingswet

Het implementatietraject voor de Omgevingswet duurt langer door het verschuiven van de ingangsdatum naar 1 januari 2024. Hierdoor worden we langer geconfronteerd met incidentele invoeringskosten.

36. Opstellen Plattelandsvisie

Met de raad is bij vaststelling van de Omgevingsvisie 1.0 afgesproken dat er een Plattelandsvisie opgesteld wordt. In 2022 en 2023 wordt gewerkt aan de nulmeting, daarna volgt de Plattelandsvisie zelf (2023/2024). Voor de uitvoering is bij de PPN 2024-2027 een incidenteel budget gevraagd van € 50.000.

38. Opstellen uitvoeringsplan visie en verkeersplan Backxlaan

Samen met inwoners en ondernemers wil gemeente Dalfsen een aantrekkelijke visie maken voor de Burg. Backxlaan en omgeving in combinatie met een passend Verkeersplan voor de verkeersstromen in de kern Nieuwleusen.

3 Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves

TOEVOEGINGEN

Progr	Toevoegingen aan de reserves structureel	2024	2025	2026	2027
3	1. Opbrengsten snippergroen	20.000	20.000	20.000	20.000
	Totaal toevoegingen reserves structureel	20.000	20.000	20.000	20.000

Progr	Toevoegingen aan de reserves incidenteel	2024	2025	2026	2027
1	1a. Afkomen Alg Res Vrij Besteedbaar tgv Alg res vaste buffer	1.000.000	0	0	0
3	30. Reserve IBOR	104.000	96.000	55.000	23.000
	Totaal toevoegingen reserves Incidenteel	1.104.000	96.000	55.000	23.000

	Totaal toevoegingen structureel en incidenteel	1.124.000	116.000	75.000	43.000
--	---	------------------	----------------	---------------	---------------

ONTTREKKINGEN

Progr	Onttrekkingen aan de reserves structureel	2024	2025	2026	2027
1	2. Vervallen dividend WMO (t/m 2025)	8.750	3.750	0	0
1	3. Kapitaallasten gemeentehuis bouw	283.350	283.350	283.350	283.350
1	4. Vechthorst geldlening (t/m 2024)	230.843	0	0	0
1	5. Storting vanuit Vechthorst geldlening (t/m 2024)	-115.422	0	0	0
1	6. Kapitaallasten Cichoreifabriek gebouw + installaties	80.966	80.966	80.966	28.591
2	7. Kapitaallasten brandweerkazerne Nieuwleusen	34.750	34.750	34.750	34.750
3	8. Kapitaallasten huisvesting gemeentewerf	42.400	42.400	42.400	42.400
3	10. Kapitaallasten extra zonnepanelen gemeentewerf	13.204	13.204	13.204	13.204
3	11. Kapitaallasten wandelpromenade	6.534	6.534	6.534	6.534
3	27. Kapitaallasten Verledden	nbn	nbn	nbn	nbn
4	12. Uitvoeringsagenda nota economisch beleid	10.000	10.000	10.000	10.000
4	13. Algemene kosten grondexploitatie	15.000	15.000	15.000	15.000
4	14. Marktbehoefte onderzoek grondexploitatie	25.000	0	25.000	0
5	15. Kapitaallasten kunstgrasvelden	85.473	33.600	33.600	0
5	16. Kapitaallasten fontein	4.458	4.458	4.458	4.458
5	17. Kapitaallasten De Spil gebouw + installaties	442.783	442.783	442.783	442.783
5	24. Kapitaallasten vervanging kunstgrasvelden	199.400	199.400	199.400	199.400
5	25. Kapitaallasten zwembaden	38.000	38.000	38.000	38.000
5	26. Kapitaallasten noodlokalen onderwijs	15.000	15.000	15.000	15.000
9	18. Algemene kosten grondexploitatie	15.000	15.000	15.000	15.000
	Totaal onttrekkingen aan de reserves structureel	1.435.490	1.238.195	1.259.445	1.148.470

Progr	Onttrekkingen aan de reserves incidenteel	2024	2025	2026	2027
1	1a. Afkomen Alg Res Vrij Besteedbaar tgv Alg res vaste buffer	1.000.000	0	0	0
1	28. Incidentele Bijdrage Regio Zwolle	134.300	154.700	171.200	183.200
3	20. Implementatiebudget IBOR	28.250	0	0	0
3	29. Vorming voorziening civiele kunstwerken	128.000	0	0	0
4	21. Onderzoek Bedrijventerrein	0	25.000	0	25.000
5	22. Personele capaciteit begeleiding Integr Huisv Plan ondw	80.000	0	0	0
9	23. Woonbehoefte onderzoek (grondexploitatie)	0	15.000	0	0
	Totaal onttrekkingen aan de reserves incidenteel	1.370.550	194.700	171.200	208.200

Totaal onttrekkingen structureel en incidenteel	2.806.040	1.432.895	1.430.645	1.356.670
--	------------------	------------------	------------------	------------------

Toelichting

1. De opbrengsten uit de verkoop van snippergroen worden gestort in de reserve herstructurering openbaar groen.

1a. In de paragraaf weerstandsvermogen, onderdeel benodigde weerstandscapaciteit, is berekend dat de stand van de algemene reserve vaste buffer vastgesteld wordt op € 4,5 mln. Dit betekent dat er in 2024 € 1 mln toegevoegd moet worden aan deze reserve ten laste van de algemene reserve vrij besteedbaar.

2. Vervallen dividend WMO (Waterleiding Maatschappij Overijssel) betreft wegvallend dividend. In 2005 heeft WMO Beheer het aandeel in Wavin verkocht. Vervolgens is in 2006 besloten WMO beheer te laten fuseren met Wadinko Beheer BV. De gemeente is daarom nu rechtstreeks aandeelhouder in Wadinko BV. Bij de verkoop van de Wavin is besloten het wegvallende dividend gedurende 20 jaar (dat wil zeggen elk jaar € 5.000 minder) ten laste te brengen van de reserve reeds bestemd.

De onttrekkingen onder de punten 3, 6, 7, 8, 10, 11, 15 t/m 17, 24 t/m 27 komen ten laste van een geblokkeerde bestemmingsreserve ten behoeve van de kapitaallasten.

4 en 5. De jaarlijkse aflossing van de Vechthorst geldlening valt voor 50% vrij in de exploitatie. De looptijd van deze lening is tot 2025.

12. Op basis van de nieuwe nota economisch beleid, die gepland staat voor het derde of vierde kwartaal van 2022, wordt een uitvoeringsagenda 2023-2026 vastgesteld. De inschatting is dat de geraamde kosten voor de uitvoeringsagenda € 10.000 per jaar gaan bedragen. De geraamde kosten worden onttrokken aan de algemene reserve grondexploitatie.

13. en 18. Algemene kosten grondexploitatie ad. € 30.000 per jaar komen ten laste van de algemene reserve grondexploitatie, middels programma 4 en 9.

14. Marktbehoefte onderzoek grondexploitatie vindt 1x per 2 jaar plaats, ten laste van de algemene reserve grondexploitatie.

20. Implementatie budget IBOR

De raad heeft op 29 november 2021 een budget van € 113.000 beschikbaar gesteld voor implementatie Beheer Openbare Ruimte. Voor de jaren 2021 t/m 2024 € 28.250 per jaar, ten laste van de Algemene Reserve Vrij Besteedbaar.

21. Onderzoek bedrijventerrein vindt plaats in 2025 en 2027 ten laste van de algemene reserve grondexploitatie.

22. Personele capaciteit begeleiding Integraal HuisvestingsPlan (IHP)

De raad heeft op 20 december 2021 een bedrag van € 230.000 beschikbaar gesteld voor personele capaciteit m.b.t. begeleiding IHP 2022-2038. Voor het jaar 2022 € 70.000 en voor 2023 en 2024 € 80.000 per jaar, ten laste van de Algemene Reserve Vrij Besteedbaar.

23. Woonbehoefte onderzoek (grondexploitatie)

Op basis van de PPN 2023-2026 is er voor de jaarschijf 2025 een bedrag van € 15.000 beschikbaar gesteld t.b.v. woonbehoefte onderzoek, ten laste van de algemene reserve grondexploitatie.

28. Incidentele bijdrage Regio Zwolle

In de PPN 24-27 is een verhoging van de bijdrage aan de samenwerkingsagenda regio Zwolle opgenomen. Deze bijdrage valt op te splitsen in een structurele basisfinanciering en een opgavengerichte incidentele financiering. De incidentele opgavengerichte financiering wordt bekostigd vanuit de algemene reserve vrij besteedbaar van 2024 tot en met 2027.

29. Vorming voorziening civiele kunstwerken

In de gemeenteraad van 24 april 2023 is ingestemd met het Meerjaren Onderhoudsprogramma Openbare Ruimte (= MJOP). Conform het MJOP vormen we een voorziening 'civiele kunstwerken' voor groot onderhoud. Hiermee kunnen fluctuaties in groot onderhoudskosten worden geëgaliseerd. Om in het eerste jaar ook het benodigde groot onderhoud te kunnen uitvoeren wordt in 2024 eenmalig € 128.000 extra gedoteerd aan de voorziening.

30. Reserve IBOR

In de gemeenteraad van 24 april 2023 is ingestemd met Meerjaren Onderhoudsprogramma Openbare Ruimte (= MJOP). Vanaf 2024 vindt een dotatie aan de bestemmingsreserve Openbare Ruimte plaats conform het MJOP. Dit is het voordeel van het activeren van de openbare verlichting. De dotatie voor 2024 bedraagt € 104.000.

4 Reserves en voorzieningen

Naam reserve (Bedragen x €1.000) Stand per 31 december	Saldo per 2023	Bij 2024	Af 2024	Saldo per 2024	Bij 2025	Af 2025	Saldo per 2025
Algemene reserve							
Algemene reserve vaste buffer	3.500	1.000	-	4.500	-	-	4.500
Algemene reserve vrij besteedbaar	8.816	-	-1.371	7.445	-	-155	7.291
Algemene reserve grondexploitatie	1.351	-	-65	1.286	-	-80	1.206
Totaal algemene reserve	13.667	1.000	-1.436	13.231	0	-235	12.996
Bestemmingsreserves geblokkeerd							
KL Gemeentehuis bouw	7.084	-	-283	6.800	-	-283	6.517
KL Kunstgrasvelden	153	-	-85	67	-	-34	34
KL Cichoreifabriek gebouw	944	-	-29	915	-	-29	886
KL Cichoreifabriek installaties	157	-	-52	105	-	-52	52
KL Brandweerkazerne Nieuwleusen	834	-	-35	799	-	-35	765
KL de Spil installaties	1.250	-	-250	1.000	-	-250	750
KL de Spil gebouw	6.747	-	-193	6.555	-	-193	6.362
KL verbouw werf Dalfsen	956	-	-56	901	-	-56	845
KL Wandelpromenade	99	-	-11	88	-	-11	77
KL vervanging kunstgrasvelden	1.994	-	-199	1.795	-	-199	1.595
KL zwembaden	570	-	-38	532	-	-38	494
KL noodlokalen onderwijs	300	-	-15	285	-	-15	270
KL verledden	275	-	-	275	-	-	275
Totaal bestemmingsres. geblokkeerd	21.363	0	-1.246	20.117	0	-1.194	18.922
Bestemmingsreserves							
Reserve reeds bestemd	25	-	-9	17	-	-4	13
Herstructurering openbaar groen	366	20	-	386	20	-	406
Volkshuisvesting overdracht woningbedrijf	230	-	-231	-	-	-	-
Volkshuisvesting (VHV)	2.284	115	-	2.400	-	-	2.400
Corona Noodfonds	-	-	-	-	-	-	-
Budgetoverheveling	-	-	-	-	-	-	-
Reserve IBOR	204	104	-	308	96	-	404
Reserve noodfonds energiecrisis	37	-	-	37	-	-	37
Reserve grote projecten	4.312	-	-	4.312	-	-	4.312
Reserve Energietoeslag	-	-	-	-	-	-	-
Reserve Opvang Vluchtelingen/Statushouders	774	-	-	774	-	-	774
Totaal bestemmingsreserves	8.234	239	-240	8.234	116	-4	8.346
Totaal reserves	43.263	1.239	-2.921	41.582	116	-1.433	40.265

Naam reserve (Bedragen x €1.000) Stand per 31 december	Saldo per 2025	Bij 2026	Af 2026	Saldo per 2026	Bij 2027	Af 2027	Saldo per 2027
Algemene reserve							
Algemene reserve vaste buffer	4.500	-	-	4.500	-	-	4.500
Algemene reserve vrij besteedbaar	7.291	-	-171	7.119	-	-183	6.936
Algemene reserve grondexploitatie	1.206	-	-65	1.141	-	-65	1.076
Totaal algemene reserve	12.996	0	-236	12.760	0	-248	12.512
Bestemmingsreserves geblokkeerd							
KL Gemeentehuis bouw	6.517	-	-283	6.234	-	-283	5.950
KL Kunstgrasvelden	34	-	-34	-	-	-	-
KL Cichoreifabriek gebouw	886	-	-29	858	-	-29	829
KL Cichoreifabriek installaties	52	-	-52	-	-	-	-
KL Brandweerkazerne Nieuwleusen	765	-	-35	730	-	-35	695
KL de Spil installaties	750	-	-250	500	-	-250	250
KL de Spil gebouw	6.362	-	-193	6.169	-	-193	5.976
KL verbouw werf Daltsen	845	-	-56	790	-	-56	734
KL Wandelpromenade	77	-	-11	66	-	-11	55
KL vervanging kunstgrasvelden	1.595	-	-199	1.396	-	-199	1.196
KL zwembaden	494	-	-38	456	-	-38	418
KL noodlokalen onderwijs	270	-	-15	255	-	-15	240
KL verleden	275	-	-	275	-	-	275
Totaal bestemmingsres. geblokkeerd	18.922	0	-1.194	17.728	0	-1.108	16.619
Bestemmingsreserves							
Reserve reeds bestemd	13	-	-	13	-	-	13
Herstructurering openbaar groen	406	20	-	426	20	-	446
Volkshuisvesting overdracht woningbedrijf	-	-	-	-	-	-	-
Volkshuisvesting (VHV)	2.400	-	-	2.400	-	-	2.400
Corona Noodfonds	-	-	-	-	-	-	-
Budgetoverheveling	-	-	-	-	-	-	-
Reserve IBOR	404	55	-	459	23	-	482
Reserve noodfonds energiecrisis	37	-	-	37	-	-	37
Reserve grote projecten	4.312	-	-	4.312	-	-	4.312
Reserve Energietoeslag	-	-	-	-	-	-	-
Reserve Opvang Vluchtelingen/Statushouders	774	-	-	774	-	-	774
Totaal bestemmingsreserves	8.346	75	0	8.421	43	0	8.464
Totaal reserves	40.265	75	-1.431	38.909	43	-1.357	37.595

Naam voorziening (Bedragen x €1.000)	Saldo per 2023	Bij 2024	Af 2024	Saldo per 2024	Bij 2025	Af 2025	Saldo per 2025
Stand per 31 december							
Voorzieningen							
Voorziening riolering	5.279	550	-338	5.490	571	-351	5.710
Voorziening afval	646	126	-95	676	189	-170	695
Voorziening groot onderhoud gem. gebouwen	609	162	-275	496	162	-130	528
Voorziening wethouderspensioen	1.544	100	-	1.644	100	-	1.744
Voorziening pensioen gewezen wethouders	1.073	-	-90	983	-	-90	893
Voorziening bovenwijken aansluiting N348	-	-	-	-	-	-	-
Voorziening mobiliteit	-	-	-	-	-	-	-
Voorziening kunstwerken	-	203	-	203	75	-	278
Totaal voorzieningen	9.151	1.141	-799	9.492	1.097	-742	9.848
TOTAAL GENERAAL Reserves & voorzieningen	52.414	2.380	-3.720	51.074	1.213	-2.174	50.113

Naam voorziening (Bedragen x €1.000)	Saldo per 2025	Bij 2026	Af 2026	Saldo per 2026	Bij 2027	Af 2027	Saldo per 2027
Stand per 31 december							
Voorzieningen							
Voorziening riolering	5.710	601	-364	5.947	623	-377	6.192
Voorziening afval	695	269	-341	624	301	-347	578
Voorziening groot onderhoud gem. gebouwen	528	162	-130	561	162	-130	593
Voorziening wethouderspensioen	1.744	100	-	1.844	100	-	1.944
Voorziening pensioen gewezen wethouders	893	-	-90	802	-	-90	712
Voorziening bovenwijken aansluiting N348	-	-	-	-	-	-	-
Voorziening mobiliteit	-	-	-	-	-	-	-
Voorziening kunstwerken	278	75	-	353	75	-	428
Totaal voorzieningen	9.848	1.207	-925	10.130	1.261	-945	10.446
TOTAAL GENERAAL Reserves & voorzieningen	50.113	1.282	-2.355	49.039	1.304	-2.301	48.042

5 EMU-saldo en geprognosticeerde meerjarenbalans

EMU-saldo

In het volgende overzicht berekenen we het EMU-saldo. Het EMU-saldo drukt uit welk financieringstekort we hebben. Het EMU-saldo van een land is gelijk aan het saldo van alle inkomsten en uitgaven van de rijksoverheid en de decentrale overheden. De Europese Unie heeft bepaald dat het EMU-tekort van een land niet hoger mag zijn dan 3% van het bruto binnenlands product.

De begroting van een gemeente wordt opgesteld conform een stelsel van baten en lasten. Bij de berekening van het EMU-saldo wordt uitgegaan van ontvangsten en uitgaven (het kasstelsel). Dit betekent bijvoorbeeld dat investeringen volledig ten laste komen van het EMU-saldo in het jaar van aanschaf, terwijl bij een stelsel van baten en lasten de investering wordt afgeschreven over de gebruiksduur. Ook bijdragen en onttrekkingen aan voorzieningen worden niet meegenomen in de berekening van het EMU-saldo. Een positief begrotingssaldo hoeft dus niet te betekenen dat het EMU-saldo ook positief is.

Het rijk en de decentrale overheden hebben de macro EMU-norm voor decentrale overheden op -0,4% van het BBP vastgesteld. Waarbij de gezamenlijke norm voor gemeenten op -0,27 is bepaald.

Toelichting:

1. De bedragen komen overeen met bijlage 4.1.
2. Dit zijn de begrote bedragen aan afschrijvingen op de exploitatie.
- 3 en 9. De bedragen komen overeen met bijlage 4.4.
- 7 en 8. De in de MPG 2023 opgenomen bedragen.

Wanneer het saldo positief is, is er sprake van een vorderingenoverschot, als het saldo negatief is, spreekt men over een vorderingentekort. Voor het jaar 2025 draagt Dalfsen positief bij aan het EMU-saldo.

EMU-saldo (bedragen x € 1.000)		Primaire Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
1	Exploitatiesaldo voor toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-6.675	-1.381	1.392	-2.113	-3.451
+2	Afschrijvingen ten laste van exploitatie	2.278	2.444	2.654	2.630	2.544
+3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	792	1.141	1.097	1.207	1.261
-4	Investerings in (im)materiele vaste activa die op de balans worden geactiveerd	-4.467	-5.715	-2.890	-3.190	-3.453
+5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in in mindering zijn gebracht bij post 4	0	0	0	0	0
+6a	Baten uit desinvesteringen in (im) materiele vaste (tegen verkoopprijs) voorzover niet op exploitatie verantwoord	0	0	0	0	0
-7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d.	-184	-1.281	-76	-76	-77
+8a	Baten bouwgrondexploitatie:	280	0	0	0	0
-9	Betalingen ten laste van de voorzieningen	-400	-433	-521	-704	-724
-10	Betalingen die niet via de exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves worden gebracht en die nog niet vallen onder één van de andere genoemde posten	0	0	0	0	0
11b	Boekwinst bij verkoop van deelnemingen en aandelen	0	0	0	0	0
Berekend EMU-saldo		-8.376	-5.225	1.656	-2.246	-3.900

Geprognosticeerde meerjarenbalans

Om de ontwikkeling van de belangrijkste activa (bezittingen) en passiva (eigen vermogen en schulden) inzichtelijk te maken, wordt in de begroting een meerjarige geprognosticeerde balans opgenomen.

Activa bedragen x € 1.000	31-12- 2022	31-12- 2023	31-12- 2024	31-12- 2025	31-12- 2026	31-12- 2027
Vaste activa						
Immateriële vaste activa	1.421	1.167	1.164	1.161	1.158	1.155
Materiële vaste activa	55.014	60.811	61.474	60.827	60.074	57.643
Financiële vaste activa	4.603	4.786	4.786	4.786	4.786	4.786
Totale vaste activa	61.038	66.764	67.424	66.774	66.018	63.584
Vlottende activa						
Voorraden	3.295	8.557	6.983	4.281	-1.790	-2.952
Vorderingen	15.645	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000
Liquide middelen	73	-6.257	-8.134	-6.443	-1.389	1.109
Overlopende activa	3.369	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
Totaal vlottende activa	22.383	10.300	6.849	5.838	4.821	6.157
Balans totaal activa	83.421	77.064	74.273	72.612	70.839	69.741

Passiva bedragen x € 1.000	31-12- 2022	31-12- 2023	31-12- 2024	31-12- 2025	31-12- 2026	31-12- 2027
Vaste passiva						
Eigen vermogen	47.814	43.263	41.581	40.264	38.909	37.595
Voorzieningen	10.854	9.151	9.392	9.648	9.830	10.046
Vaste schulden rentetypische looptijd > 1 jaar	13.545	12.150	10.800	10.200	9.600	9.600
Totaal vaste passiva	72.213	64.564	61.773	60.112	58.339	57.241
Vlottende passiva						
Netto vlottende schulden rentetypische looptijd < 1 jaar	3.539	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Overlopende passiva	7.667	7.500	7.500	7.500	7.500	7.500
Totaal vlottende passiva	11.206	12.500	12.500	12.500	12.500	12.500
Balans totaal passiva	83.420	77.064	74.273	72.612	70.839	69.741

6 Investeringskredieten

In het onderstaande overzicht vindt u in het meerjarig investeringsplan 2024-2027. Onderstaande tabel bevat een totaaloverzicht van alle investeringen voor 2024-2027 vanaf € 25.000.

Nr.	Omschrijving	2024	2025	2026	2027
1	Tablets raad 2026			50.000	
2	Strategische aankopen	2.000.000	2.000.000	2.000.000	2.000.000
3	Vervanging audiovisuele apparatuur 2024	45.000			
4	GVVP 2024	160.000			
5	Uitvoeringsprogramma fiets 2024	300.000			
6	Uitvoeringsprogramma fiets 2025		300.000		
7	Uitvoeringsprogramma fiets 2026			300.000	
8	GVVP 2025		160.000		
9	Opzet strooier B4		35.000		
10	GVVP 2026			160.000	
11	Fendt 304 B4			110.000	
12	Bossingelschaar buitengebied	30.000			
13	Maaimachine Ransomes RMP 655C	120.000			
14	Maaimachine Ransomes RMP 653C	110.000			
15	Bus Cleanteam Mega Electric AIMAX 528	40.800			
16	Joskin kipper	73.700			
17	Folie vijver Polhaarweg		33.000		
18	DSFK City transporter elektrisch (1)		55.000		
19	DSFK City transporter elektrisch (2)		55.000		
20	Goupil Industrie SA Elektisch		55.000		
21	Mitsubishi 82-BGF-3		55.000		
22	Schaftketen		98.000		
23	Kobelco mini kraan			35.000	
24	Heftruck			35.000	
25	Traktor Shibaura 306 N2		44.000		
26	Heetwater unit				40.000
27	Walker maaier zero-turn	25.000			
28	Eerste inrichting i.v.m. groei scholen	63.000			
29	Uitbreiding haven	300.000			
30	Renovatie Sporthal Heidepark	600.000			
31	Investering sportpark Gerner	1.398.100			
32	Verledden openbare verlichting masten	126.600			
33	Verledden openbare verlichting armaturen	122.400			
34	Vervangen civiele kunstwerk			500.000	
35	Vervangen civiele kunstwerk				300.000

Nr.	Omschrijving	2024	2025	2026	2027
36	Vervanging Ford Connect 85-VHG-2				45.000
37	Vervanging Miles TRB-39-F				55.000
38	Vervanging Ford Transit 08-BJJ-5				65.000
39	Vervanging Ford Transit 06-BJJ-5				65.000
40	Vervanging Ford Transit V-913-GR				65.000
41	Vervanging Ford Transit V-147-GV				65.000
42	Vervanging Ford Transit V-578-JF				65.000
43	Vervanging John Deere 6155R				170.000
44	Vervanging Schaftwagens 6 stuks				130.000
45	Vervanging Maaimachine Iseki TTK-16-F				40.000
46	Vervanging Trilo S4 LGS-49-V				55.000
47	Vervanging Zoutsproeier 04-001-0009				20.000
48	Vervanging Zoutsproeier getrokken LPP-15-Z				25.000
49	Rolbezem 2 stuks				17.000
50	Maaiaarm systeem 03-007-0012				100.000
51	Aanbouwdelen maaiaarm systeem				46.000
52	Blad veeg- zuigwagen				85.000
53	Vorbereidingskrediet bedrijventerreinen	200.000			
Totaal		5.714.600	2.890.000	3.190.000	3.453.000

	verschoven in tijd
	bedragen aangepast
	nieuwe investeringen

7 Definities verplichte beleidsindicatoren

In onderstaande tabel wordt een definitie c.q. nadere beschrijving weergegeven van de beleidsindicatoren zoals opgenomen in de programma's:
(verklaring afkorting n.b. = niet bekend)

Programma	Indicator	Definitie/beschrijving
Programma 1	Formatie	Het gaat om de toegestane formatie in fte van het ambtelijk apparaat voor het begrotingsjaar op peildatum 1 januari. Uitgangspunt is het vastgestelde formatieplan, dus niet de werkelijke bezetting. Het gaat om formatieplaatsen ongeacht of die worden ingevuld door iemand met een vaste aanstelling, een tijdelijke aanstelling of nog openstaan in de vorm van een vacature. Fte is het equivalent van een 36-urige werkweek.
	Bezetting	Het gaat om het werkelijk aantal fte dat werkzaam is, dus niet om de toegestane formatieve omvang uit het formatieplan. Ook boventallige medewerkers worden hierin meegeteld.
	Apparaatskosten	De noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel (salarissen), organisatie-, huisvestings-, materieel-, automatiseringskosten e.d. voor de uitvoering van de organisatorische taken. Het betreft dus alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie, exclusief griffie en bestuur.
	Externe inhuur	Het uitvoeren van werkzaamheden in opdracht van een bij de organisatie in dienst zijnde opdrachtgever, door een private organisatie met winstoogmerk, door middel van het tegen betaling inzetten van personele capaciteit en deskundigheid, zonder dat daar een arbeidsovereenkomst of aanstelling tussen organisatie en de daarbij ingezette personen aan ten grondslag ligt. Onder externe inhuur valt niet: alle vormen waarin een product of opdracht compleet in de markt wordt gezet of inhuur van deskundigheid voor de uitoefening van wettelijke taken, zoals bijvoorbeeld tolken.
	Overhead	Alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Het percentage overhead betreft de overheadkosten zoals begroot op taakveld 0.4 gedeeld door het totaal saldo van de lasten (exclusief toevoegingen aan reserves).
Programma 2	Verwijzingen Halt	Het aantal verwijzingen Halt per 1.000 inwoners van 12 t/m 17 jaar. Jongeren van 12 t/m 17 jaar die een licht strafbaar vergrijp plegen, worden door de politie of leerplichtambtenaren naar Bureau Halt verwezen voor een passende Halt-straf. Zij krijgen leeropdrachten en er volgen gesprekken met de jongere en de ouders. Op deze manier kunnen jongeren rechtzetten wat zij fout hebben gedaan, zonder dat zij in aanraking komen met het Openbaar Ministerie.
	Winkeldiefstallen	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.
	Geweldsmisdrijven	Het aantal geweldsmisdrijven, per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).

	Diefstallen uit woning	Het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners.
	Vernielingen en beschadigingen (in openbare ruimte)	Het aantal vernielingen en beschadigingen, per 1.000 inwoners. Hieronder vallen brandstichting, alle vormen van vernieling en misdrijven tegen de openbare orde en het openbaar gezag. Voorbeelden van misdrijven tegen de openbare orde en tegen het openbaar gezag zijn opruiing, huis-, computer- en lokaalvredebreuk, deelneming aan een criminele of terroristische organisatie, openlijke geweldpleging, godslastering, discriminatie en het doen van een valse aangifte. Omdat het delict mensenhandel vaak onder dezelfde feitcode geregistreerd wordt als het delict mensensmokkel worden deze twee delicten samengeteld en weergegeven bij de gewelds- en seksuele misdrijven.
Programma 3		Geen verplichte beleidsindicatoren
Programma 4	Functiemenging	De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.
	Vestigingen (van bedrijven)	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar.
Programma 5	Absoluut verzuim	Het aantal leer- of kwalificatieplichtigen dat niet staat ingeschreven op een onderwijsinstelling en niet beschikt over een vrijstelling, per 1.000 inwoners lft. 5-18 jaar.
	Relatief verzuim	Het aantal leer- of kwalificatieplichtige leerlingen (per 1.000 leerlingen) waarbij sprake is van meer dan 16 uur ongeoorloofd verzuim gedurende 4 opeenvolgende lesweken.
	Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	Vsv'ers zijn jongeren van 12 tot 23 jaar die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten. Een startkwalificatie is een havo of vwo diploma of minimaal een mbo-2 diploma. Het vsv-percentage staat voor het aantal vsv'ers als percentage van het aantal onderwijsdeelnemers die aan het begin van het schooljaar ingeschreven staan.
	Niet-sporters	Het percentage niet-wekelijks sporters t.o.v. de bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet.
Programma 6	Personen met een bijstandsuitkering	Het aantal personen met een uitkering op grond van de Wet werk en bijstand (WWB, t/m 2014) en de Participatiewet (vanaf 2015). De uitkeringen (leefgeld) aan personen in een instelling, de elders verzorgden, zijn niet inbegrepen. Ook de uitkeringen aan dak- en thuislozen zijn niet inbegrepen.
Programma 7	Banen	Onder een baan wordt een vervulde positie verstaan. Dit betreffen zowel fulltimers, parttimers als uitzendkrachten. De indicator betreft het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot en met 64 jaar.
	Jongeren met een delict voor de rechter	Het percentage jongeren (12 t/m 21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.
	Kinderen in uitkeringsgezinnen	Percentage kinderen tot 18 jaar die in een gezin leven dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen. Bijstandshuishouden is een huishouden waarvan

		<p>minimaal één lid een bijstandsuitkering ontvangt. Onder bijstand wordt hier uitkeringen aan huishoudens op grond van de Wet werk en bijstand (WWB, tot 2015) en de Participatiewet (vanaf 2015) en het Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (Bbz) verstaan.</p>
	Netto arbeidsparticipatie	<p>Het aandeel van de werkzame beroepsbevolking in de bevolking (beroeps- en niet-beroepsbevolking). Deze definitie heeft betrekking op personen die in Nederland wonen.</p>
	Werkloze jongeren	<p>Personen van 16 t/m 22 jaar die als werkzoekende staan ingeschreven bij het UWV WERKbedrijf en tegelijkertijd geen baan hebben als werknemer volgens de Polisadministratie.</p>
	Lopende re-integratievoorzieningen	<p>Het aantal re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.</p>
	Jongeren met jeugdhulp	<p>Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar. Hulp en zorg zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet (2014), en in natura door de zorgaanbieder is geleverd. PGB gefinancierde hulp en zorg valt hier dus buiten. Het betreft hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders. Zorg in Natura wordt direct vergoed aan de zorgverlener zonder tussenkomst van de zorggebruiker. In het kader van de jeugdzorg betekent dit dat de hulp rechtstreeks door de gemeente wordt vergoed. Persoonsgebonden budget (PGB) is een geldbedrag waarmee de zorggebruiker zelf zorg, begeleiding, hulp, hulpmiddelen of voorzieningen in kan kopen. Deze wordt verstrekt via de Sociale verzekeringsbank (SVB) maar is ook afkomstig van de gemeente.</p>
	Jongeren met jeugdbescherming	<p>Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar. Jeugdbescherming is een maatregel die de rechter dwingend oplegt. Dat gebeurt als een gezonde en veilige ontwikkeling van een kind of jeugdige wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet of niet voldoende helpt. Een kind of jongere wordt dan 'onder toezicht gesteld' of 'onder voogdij geplaatst'.</p>
	Jongeren met jeugdreclassering	<p>Het percentage jongeren (12 tot 23 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12 tot 23 jaar). Jeugdreclassering is een combinatie van begeleiding en controle voor jongeren vanaf 12 jaar, die voor hun 18e verjaardag met de politie of leerplichtambtenaar in aanraking zijn geweest en een proces-verbaal hebben gekregen. Indien de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder de overtreding of het misdrijf is begaan daartoe aanleiding geven, bijvoorbeeld bij jongvolwassenen met een verstandelijke beperking, kan het jeugdstrafrecht eveneens worden toegepast op jongvolwassenen in de leeftijd 18 tot en met 22 jaar. De jongere krijgt op maat gesneden begeleiding van een jeugdreclasseringswerker om te voorkomen dat hij of zij opnieuw de fout ingaat. Jeugdreclassering kan worden opgelegd door de kinderrechter of de officier van Justitie. Jeugdreclassering kan ook op initiatief van</p>

		de Raad voor de Kinderbescherming in het vrijwillige kader worden opgestart.
	Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo	Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 327 deelnemende gemeenten.
Programma 8	Hernieuwbare elektriciteit	Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.
	Omvang huishoudelijk restafval	De hoeveelheid niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval per bewoner per jaar (kg).
Programma 9	Nieuw gebouwde woningen	Het aantal nieuw gebouwde woningen, exclusief overige toevoegingen, zoals transformaties.
	Gemiddelde WOZ waarde	De WOZ-waarde van alle woningen. Alle verblijfsobjecten in de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) met minimaal een woonfunctie en eventueel een of meer andere gebruiksfuncties worden als woning aangemerkt
	Demografische druk	Het aantal personen van 0 tot 20 jaar én 65 jaar of ouder per honderd personen van 20 tot 65 jaar.
	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	Som van de gemiddeld betaalde ozb op basis van de gemiddelde woz-waarde van woningen in de gemeente + reinigingsheffing + rioolheffing minus eventuele heffingskorting.
	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	Som van de gemiddeld betaalde ozb op basis van de gemiddelde woz-waarde van woningen in de gemeente + reinigingsheffing + rioolheffing minus eventuele heffingskorting.

8 Uitgangspunten begroting 2024 - 2027

Algemene uitkering gemeentefonds

De Begroting 2024-2027 wordt gebaseerd op de meicirculaire 2023 en bijgesteld met de septembercirculaire 2023.

In de afgelopen jaren zijn de uitkeringen uit het gemeentefonds een steeds belangrijker onderdeel geworden van de gemeentelijke inkomsten. Daarmee is de afhankelijkheid van het Rijk voor een voldoende bekostiging van onze beleidsuitgaven fors toegenomen.

Diverse onderwerpen zullen ook in de periode 2024-2027 invloed hebben op de totaal beschikbare financiële middelen.

Accresontwikkeling

Op basis van het Coalitieakkoord kabinet Rutte-IV is per 2022 besloten tot wijziging van de huidige normeringssystematiek (samen de trap op, samen de trap af).

De huidige koppeling aan de rijksuitgaven vervalt vanaf 2026. Dit betekent dat de accresen voor de jaren 2022 t/m 2025 slechts nog zullen wijzigen als gevolg van loon- en prijsontwikkelingen in die jaren. En dus vanaf 2026 niet meer voor volumeontwikkelingen.

In de Rijksbegroting van 2022 is opgenomen, dat gemeenten in 2026 eenmalig € 1 miljard extra van het Kabinet ontvangen, als compensatie voor het financieel tekort dat na 2025 zou ontstaan. De VNG verwacht voor de periode na 2026 echter een forse terugval in het accres. Het blijft nog steeds een groot vraagteken hoe de financiering van gemeenten er dan komt uit te zien. We wachten nog op concrete plannen daarvoor. Mogelijk krijgen de lokale overheden de beschikking over een groter eigen belastinggebied, maar daarover is nog geen uitspraak te doen.

Prijscompensatie

Bijstelling vindt plaats op basis van de uitgaven van de laatste 2 jaar tot maximaal het percentage CPI in de septembercirculaire 2022, voor de jaren 2023 t/m 2027, respectievelijk 2,4% / 2,5% / 2,0 en 2,0%. Omdat in de begroting 2023-2026 al rekening is gehouden met 1,7% stijging, wordt in de begroting 2024-2027 gerekend met een toename van respectievelijk 0,7% / 0,8% / 0,3% en 2,0%.

Hervormingsagenda Jeugd

De Hervormingsagenda Jeugd komt voort uit de bestuurlijke afspraken die de VNG en het Rijk medio juni 2021 over de jeugdhulp hebben gemaakt. De agenda moet leiden tot verbetering van de hulpverlening en een financieel beheersbaar en duurzaam jeugdstelsel. Gemeenten gaan er daarbij vanuit dat het Rijk afdoende compenseert voor de geleden en nog te lijden tekorten op de jeugdzorg totdat er duidelijkheid is over de structureel benodigde vergoedingen. De aanvullende besparingsopgave van € 511 miljoen uit het coalitieakkoord is op dit moment nog volledig als korting verwerkt in het Gemeentefonds. Het Rijk heeft toegezegd dat de invulling hiervan voor rekening en risico van het Rijk komt. Hierover is op dit moment nog geen duidelijkheid.

Beschermd wonen

De lange Kabinetsformatie heeft geleid tot een te krap tijdspad voor zowel een zorgvuldige voorbereiding en indiening als parlementaire behandeling van het wetsvoorstel over de doordecentralisatie naar gemeenten. Invoering van het woonplaatsbeginsel en het nieuwe objectieve verdeelmodel, eerder voorzien per 1 januari 2023, is weer met een jaar uitgesteld naar 2025.

Klimaatakkoord

In de decembercirculaire 2022 is meegedeeld dat het Rijk werkt aan een ministeriële regeling waarmee de middelen voor uitvoering van het Klimaatakkoord voor de jaren 2023, 2024 en 2025 zullen worden uitgekeerd in de vorm van een specifieke uitkering (SPUK). Inmiddels is deze regeling eind februari 2023 gepubliceerd. Op grond van de 'Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE)' kan een uitkering worden aangevraagd voor het uitvoeren (apparatuur-/uitvoeringskosten) van klimaat- en energiebeleid. Om ook op langere termijn zekerheid te bieden aan gemeenten (en provincies) voor de jaren daarna (2026 t/m 2030) zal zo snel mogelijk een wettelijke regeling worden opgesteld.

Tarieven en belastingen

De opbrengsten voor de gemeentelijke belastingen en rechten verhogen wij met de Nationale Consumenten Prijsindex (CPI) zoals deze is opgenomen in de septembercirculaire (2022), met een

minimum van 1% voor zover er geen sprake is van kostendekkende tarieven (en de door het rijk vastgestelde maximum tarieven). Voor deze PPN is het percentage voor 2024-2027 respectievelijk 2,4% / 2,5% / 2,0% / 2,0%.

De tarieven voor de belastingen riolering en afval hangen samen met kostendekkendheid. Voor de lasten is voor deze PPN het percentage hetzelfde als voor de opbrengsten. Omdat in 2023-2026 al rekening is gehouden met 1,7%, wordt nu het meerdere meegenomen.

CAO gemeenten

Voor de programmabegroting 2024-2027 wordt per begrotingsjaar uitgegaan van een salaris- en sociale lastenverhoging zoals in de lopende CAO is vastgesteld.

Voor de index gebruiken we de tabel in de septembercirculaire 2022. Voor 2024-2027 zijn dit de volgende percentages 4,2% / 4,1% / 3,9% / 3,9%.

Loonkosten grote subsidiepartijen

Bij loonkosten vindt jaarlijkse indexering plaats op basis van de laatste vastgestelde en bekende CAO voor de betreffende sector op het moment van indexering.

De overige kosten worden geïndexeerd met percentage CPI in de septembercirculaire 2022 (2,4% / 2,5% / 2,0% / 2,0%) tenzij er andere afspraken zijn.

Verbonden partijen

De bijdragen worden geraamd op basis van de meerjarenbegroting van de Verbonden partijen.

Overhead

Voor de toerekening van de overheadkosten aan de kostprijs van rechten en heffingen wordt op grond van artikel 12, lid 5 van de financiële verordening uitgegaan van een bij de begroting vastgesteld percentage. Voor de programmabegroting 2024-2027 wordt dit percentage vastgesteld op 92,1% (verhouding overhead - loonkosten)

Onvoorzien

Voor de post onvoorzien wordt gerekend € 2 per inwoner (= afgerond € 58.000)

Toezicht provincie

Het toezicht van de provincie is onder andere vastgelegd in het gemeenschappelijk financieel toezichtskader voor gemeenten. Het kader heeft tot doel het hebben van duidelijke en transparante spelregels bij de uitvoering van de wettelijke taak financieel toezicht op gemeenten door provincies.

Aantallen inwoners en woningen

Het aantal inwoners is op 1 januari 2023 vastgesteld op 29.612 door het CBS, de prognose van het aantal inwoners per 1 januari 2023 is 29.700 inwoners. Het aantal woningen is op 31 december 2022 vastgesteld op 12.332. De prognose van het aantal woningen per 31 december 2023 is 12.450.

9 Taakvelden

Prog	Omschrijving	Taakveld	Omschrijving	Lasten	Baten
PR01	Bestuur, ondersteuning & alg. dekkingsm.	TV1001	Bestuur	-2.045	9
		TV1002	Burgerzaken	-1.616	666
		TV1003	Beheer overige gebouwen en gronden	-411	97
		TV1004	Overhead	-12.736	266
		TV1005	Treasury	-135	410
		TV1007	Algemene uitkering gemeentefonds	0	53.796
		TV1008	Overige baten en lasten	-1.890	1
		TV1009	Vennootschapsbelasting (VPB)	0	0
		TV1010	Mutaties reserves	-1.000	1.623
		TV1011	Resultaat rekening van baten en lasten	0	0
		TV1061	OZB woningen	-260	5.121
		TV1062	OZB niet - woningen	-146	2.681
		TV1064	Belastingen overig	-9	232
		TV1304	Economische promotie	0	203
Totaal	programma			-20.250	65.104
Prog	Omschrijving	Taakveld	Omschrijving	Lasten	Baten
PR02	Openbare orde en veiligheid	TV2010	Mutaties reserves	0	35
		TV2101	Crisisbeheersing en brandweer	-2.175	90
		TV2102	Openbare orde en veiligheid	-932	12
Totaal	programma			-3.107	137
Prog	Omschrijving	Taakveld	Omschrijving	Lasten	Baten
PR03	Beheer openbare ruimte	TV3010	Mutaties reserves	-124	218
		TV3201	Verkeer en vervoer	-3.610	141
		TV3205	Openbaar vervoer	-9	0
		TV3507	Openbaar groen & openluchtrecreatie	-2.788	137
Totaal	programma			-6.531	497
Prog	Omschrijving	Taakveld	Omschrijving	Lasten	Baten
PR04	Economische zaken	TV4010	Mutaties reserves	0	50
		TV4301	Economische ontwikkeling	-253	0
		TV4302	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-1.251	1.201
		TV4303	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-9	21
		TV4304	Economische promotie	0	0
Totaal	programma			-1.513	1.272
Prog	Omschrijving	Taakveld	Omschrijving	Lasten	Baten
PR05	Onderwijs en vrije tijd	TV5010	Mutaties reserves	0	865

	TV5203	Recreatieve havens	-47	14
	TV5304	Economische promotie	-89	0
	TV5401	Openbaar basisonderwijs	-120	0
	TV5402	Onderwijshuisvesting	-793	0
	TV5403	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-1.590	197
	TV5501	Sportbeleid en activering	-375	232
	TV5502	Sportaccommodaties	-2.392	205
	TV5503	Cultuurpresentatie etcetera	-253	18
	TV5504	Musea	0	0
	TV5506	Media	-1.121	0
	TV5507	Openbaar groen en openluchtrecreatie	-74	2
	TV5601	Samenkracht en burgerparticipatie	-145	122
Totaal	programma		-6.997	1.655

Prog	Omschrijving	Taakveld	Omschrijving	Lasten	Baten
PR06	Inkomensondersteuning	TV6010	Mutaties reserves	0	0
		TV6601	Samenkracht en burgerparticipatie	-1.209	987
		TV6603	Inkomensregelingen	-6.518	4.469
		TV6671	Maatwerkdienstverlening 18+	0	0

Totaal programma -7.727 5.456

Prog	Omschrijving	Taakveld	Omschrijving	Lasten	Baten
PR07	Sociaal domein	TV7010	Mutaties reserves	0	0
		TV7601	Samenkracht en burgerparticipatie	-7.760	5.342
		TV7602	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-2.417	0
		TV7604	WSW en beschut werk	-4.001	321
		TV7605	Arbeidsparticipatie	-785	134
		TV7606	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-1.079	44
		TV7671	Maatwerkdienstverlening 18+	0	0
		TV7671A	Huishoudelijke hulp (WMO)	-2.575	112
		TV7671B	Begeleiding (WMO)	-2.296	0
		TV7671C	Dagbesteding (WMO)	-226	0
		TV7672	Maatwerkdienstverlening 18-	0	0
		TV7672A	Jeugdhulp begeleiding	-1.979	0
		TV7672B	Jeugdhulp behandeling	-377	0
		TV7672C	Jeugdhulp dagbesteding	-306	0
		TV7672D	Jeugdhulp zonder verblijf overig	-101	0
		TV7673A	Pleegzorg	-348	0
		TV7673B	Gezinsgericht	-10	0
		TV7673C	Jeugdhulp met verblijf overig	-1.880	0

		TV7674A	Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	-2.210	0
		TV7674B	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	-762	0
		TV7674C	Gesloten plaatsing	-182	0
		TV7681	Geëscaleerde zorg 18+	0	0
		TV7681A	Beschermd wonen (WMO)	-196	201
		TV7681B	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-38	0
		TV7682A	Jeugdbescherming	-400	0
		TV7682B	Jeugdreclassering	-48	0
		TV7701	Volksgesondheid	-1.622	155
Totaal	programma			-31.597	6.308
Prog	Omschrijving	Taakveld	Omschrijving	Lasten	Baten
PR08	Duurzaamheid en milieu	TV8010	Mutaties reserves	0	0
		TV8702	Riolering	-1.781	2.084
		TV8703	Afval	-2.769	3.320
		TV8704	Milieubeheer	-1.756	15
		TV8705	Begraafplaatsen en crematoria	-271	303
Totaal	programma			-6.576	5.722
Prog	Omschrijving	Taakveld	Omschrijving	Lasten	Baten
PR09	Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	TV9010	Mutaties reserves	0	15
		TV9505	Cultureel erfgoed	-49	18
		TV9507	Openbaar groen en openluchtrecreatie	-30	0
		TV9801	Ruimtelijke ordening	-1.993	0
		TV9802	GREX (niet bedrijventerreinen)	-2.798	2.782
		TV9803	Wonen en bouwen	-1.283	1.786
Totaal	programma			-6.153	4.602
Totaal	programma's			-90.451	90.753

10 Afkortingen

AMvB	Algemene Maatregel van Bestuur
ARVB	Algemene Reserve Vrij Besteedbaar
Avg	Algemene verordening gegevensbescherming
AVOI	Algemene Verordening Ondergrondse Infrastructuur
BAG	Basisregistratie Adressen en Gebouwen
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
BGT	Basisregistratie Grootchalige Topografie
BIG	Baseline Informatiehuishouding Gemeenten
BIO	Baseline Informatiebeveiliging Overheid
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOA	Buitengewoon Opsporingsambtenaar
BRK-PB	Basisregistratie kadaster Publiekrechtelijke Beperkingen
BZK	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
Chw	Crisis en herstelwet
CISO	Chief Information Security Officer
COELO	Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden
CROW	Oorspronkelijk Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, water- en Wegenbouw, nu eigenaam
DDI	Dalfser Duurzaamheids Index
DMJOP	Duurzaam Meerjaren OnderhoudPlan
DMS	Document management systeem
DRDP	Decentrale Regelgeving en Officiële Publicaties
DUO	Dienst Uitvoering Onderwijs
EMU	Economische en Monetaire Unie
ENSIA	Eenduidige Normatiek Single Information Audit
FG	Functionaris Gegevensbescherming
GALA	Gezond en Actief Leven Akkoord
GBD	Groene en Blauwe Diensten
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst
GMSD	Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein
GOAB	Gemeentelijk Onderwijs en Achterstanden Beleid
GOTIK	Geld, Organisatie, Tijd, Informatie, Kwaliteit
GR	Gemeenschappelijke Regeling
GREX	Grondexploitaties
GRP	Gemeentelijk RioleringsPlan
GSP	Groenstructuurplan
GVVP	Gemeentelijk Verkeer en Vervoersplan

HHT	Huishoudelijke Hulp Toelage
HWBP	Hoogwaterbeschermingsprogramma
IBOR	Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte
IHP	Integraal Huisvestingsplan
IKB	Individueel Keuze Budget
IOAW	Inkomensvoorziening Oudere en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte werkloze werknemers
IOAZ	Inkomensvoorziening Oudere en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
IZA	Integraal Zorgakkoord
JGZ	Jeugdgezondheidszorg
KING	Kwaliteits Instituut Nederlandse Gemeenten
KLPD	Korps landelijke politiediensten
LISA	Landelijk Informatiesysteem van Arbeidsplaatsen
LOP	Landschapsontwikkelingsplan
MDT	Multidisciplinaire teams
MJOP	Meerjarenonderhoudsplan
MPG	Meerjaren Prognose Grondexploitaties
nb	Niet bekend (tabel beleidsindicatoren)
Niegg	Niet in exploitatie genomen gronden
NSVV	Nederlandse Stichting voor Verlichtingskunde
ONS	Overheid en Service
OZB	Onroerend Zaakbelasting
Ow	Omgevingswet
PGB	Persoonsgebonden budget
PO	Privacy Officer
POH	Praktijkondersteuning huisartsen
PW	Participatiewet
P&C	Planning en Control
RES	Regionale energiestrategie
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
RMC	Regionaal Meld en Coördinatiepunt
RSJ	Regionaal Serviceteam Jeugdzorg
RvdV	Ruimte voor de Vecht
RUD	Regionale Uitvoeringsdienst
SDW	Stichting Dalfsen Werkt
SMON	Stichting Maatschappelijke Opbouw Nieuwleusen
SPUK	Specifieke uitkering
SSC	Shared Service Centre
SPV	Strategisch Plan Verkeersveiligheid

SZW	Sociale Zaken en Werkgelegenheid
UVP	Uitvoeringsprogramma
VDW	Verhogen digitale weerbaarheid
VHROSV	Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing
VIC	Verbijzonderde Interne Controle
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
Vpb	Vennootschapsbelasting
VSV	Voortijdig School Verlaten
VTE VD	Vrije Tijd Economie Vechtdal
VTH	Vergunningverlening, toezicht en handhaving
VVE	Voor- en vroegschoolse Educatie
VVN	Veilig Verkeer Nederland
Wep	Wet elektronische publicaties
wet Fido	Wet Financiering decentrale overheden
wet VTH	Wet Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving
Wkb	Wet kwaliteitsborging
WKR	Werkkostenregeling
WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WNRA	Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren
WOO	Wet Open Overheid
Wpg	Wet politiegegevens
wet WOZ	Wet Waardering Onroerende Zaken
WOC	Welzijn Onderwijs Cultuur
WWB	Wet Werk en Bijstand
Zin	Zorg in natura
2b diensten	Diensten waarbij een beperkt deel van de Europese aanbestedingsrichtlijnen van toepassing zijn